

T.C.
EGE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Klasik Arkeoloji Anabilim Dalı

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

TRALLEİS NEKROPOLİSİ BULUNTULARI IŞIĞINDA HELLENİSTİK ve
ROMA DÖNEMİ SERAMİĞİ

107470

DOKTORA TEZİ

Aynur CİVELEK

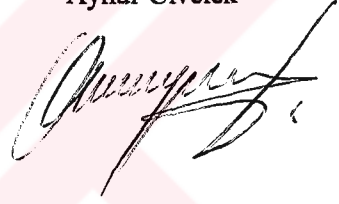
107470

DANIŞMANI: Prof. Dr. Ömer ÖZYİĞİT

İZMİR-2001

Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne sunduğum Tralleis Nekropolisi Buluntuları Işığında Hellenistik ve Roma Dönemi Seramiği adlı doktora tezinin tarafımdan bilimsel ahlak ve normlara uygun bir şekilde hazırlandığını, tezimde yararlandığım kaynakları bibliyografya ve dipnotlarda gösterdiğimi onurumla doğrularım.

Aynur Civelek

TUTANAK

Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 17/10/2001 tarih ve 23/31 sayılı kararı ile oluşturulan jüri Klasik Arkeoloji Anabilim Dalı doktora öğrencisi Aynur Civelek'in Tralleis Nekropolisi Buluntuları Işığında Hellenistik ve Roma Dönemi Seramiği başlıklı tezini incelemiş ve aday 19/11/2001 günü saat 14.30'da tez savunmasına almıştır.

Sınav sonunda adayın tez savunmasını ve jüri üyeleri tarafından tezi ile ilgili kendisine yöneltilen sorulara verdiği cevapları değerlendirerek tezin başarılı olduğuna oybirliğiyle karar vermiştir.

Başkan

Prof. Dr. Çiğdem Çaycıoğlu

Üye

Prof. Dr. Elsin Dayer

Üye

Prof. Dr. Numan Sahin

Üye

Prof. Dr. Abdullah Yayıcalı

Üye

Prof. Dr. Temris Bakır

II. İÇİNDEKİLER

I. ÖNSÖZ.....	I
II. KISALTMALAR ve BİBLİYOGRAFYA.....	II
III. GİRİŞ.....	1
IV. KANDİLLER.....	7
1. Ephesos Tipi Kandiller.....	13
2. Kalp Burunlu Kandiller.....	22
3. Volütlü Kandiller.....	28
a. Açısal Burunlu Volütlü Kandiller.....	28
b. Yuvarlak Burunlu Volütlü Kandiller.....	34
4. Kulaklı Kandiller.....	41
5. U Burunlu Kandiller.....	44
6. Açısal Burunlu Kandiller.....	48
7. Yuvarlak Burunlu Kandiller.....	53
8. Geç Roma Dönemi Kandilleri.....	57
9. Konular ve Bezemeler.....	64
10. Kandiller Kataloğu.....	69
V. UNGUENTARIA.....	102
1. İğ Biçimli Tip.....	107
2. Küresel Tip.....	114
3. Unguentaria Kataloğu.....	122
VI. URNAE.....	139
1. Urnae Kataloğu.....	147
VII. ÇEŞİTLİ KAPLAR.....	153
1. İçe Dönük Dudaklı Kase.....	153
2. Sivri Dipli Kase.....	155
3. Tek Kulplu Kap.....	156
4. Kase.....	157
5. Thymiaterion Kapağı.....	159
6. Amphoriskos.....	159
7. Kantharos.....	159
8. Skyphos.....	160
9. Tabak.....	160
10. Koku kabı.....	160

11. Çift Kulplu Kap.....	161
12. Emzikli Kap.....	161
13. Çeşitli Kaplar Kataloğu.....	162
VIII. MEZARLAR.....	169
IX. SONUÇ.....	194
X. LEVHALAR İSTESİ.....	201
XI. RESİMLER LİSTESİ.....	203

ÖNSÖZ

Bu çalışmada, önemli Karia kentlerinden biri olan Tralleis Nekropolisi'nden gelen eserleri tanıtmaya, tipolojisini kurmaya ve özellikle Hellenistik ve Roma dönemleri için problemli olan kronoloji oluşturmaya çalıştık.

Tralleis malzemesini çalışmak istememin nedeni, öncelikle görev yaptığım Aydın'ın, antik dönemdeki durumunu, önemini ve malzemesini tanımaktı. Araştırmam sırasında, ısrarlarımı kırmayan ve bana destek olan, uzun yıllar birlikte çalıştığım değerli hocam Prof. Dr. Ömer Özyiğit'e teşekkürlerimi sunarım.

Yine her zaman benden desteğini, ilgisini ve anlayışını esirgemeyen ve bana her türlü kolaylığı sağlayan hocam Prof. Dr. Abdullah Yaylalı'ya en içten teşekkürlerimi sunarım.

Tralleis malzemesini çalışmama izin veren T.C. Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü'ne, çalışmaya konu olan eserlerin korunduğu ve kurtarma kazılarını yapan ve beni kırmayarak izin veren Aydın Müzesi Müdürü Sn. Emin Yener'e , çalışmalarım sırasında bana yardımcı olan Aydın Müzesi arkeologları Sn. Funda Ölmez ve Sn. Handan Özkan'a ve ayrıca diğer arkeolog ve çalışanlara teşekkür ederim.

Bu çalışma sırasında çizimlerin bilgisayara aktarılmasında ve düzenlenmesinde büyük desteğini ve ilgisini gördüğüm ADÜ. Ziraat Fakültesi Tarım Makineleri Bölümü öğretim üyesi Doç. Dr. Tuna Doğan'a en içten teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmalarım sırasında her zaman beni destekleyen ADÜ. Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji ve Sanat Tarihi Bölümü'nde görev yapan arkadaşlarıma ve yeniden sağlığıma kavuşmamı sağlayan doktorum Doç. Dr. Onur Odabaşı'na teşekkür ederim.

Bütün yaşamımda beni her zaman hem maddi hem de manevi olarak destekleyen aileme teşekkürlerimi ve sevgilerimi sunarım.

Aynur Civelek

Aydın-2001

II. KISALTMALAR VE BİBLİYOGRAFYA

- Åström P. Åström, "Two Unguentaria and an Obol", *OpAth* 7, 1964, 187-190.
- A.g.e. Adı geçen eser.
- A.g.y. Adı geçen yazar.
- Agora *The Athenian Agora, Results of Excavations Conducted by The American School of Classical Studies at Athens.*
- Agora IV R.H. Howland, *Athenian Agora IV, Greek Lamps and Their Survivals*, , Princeton, 1958.
- Agora V H.S. Robinson, *Athenian Agora V, Pottery of the Roman Period, The*, Princeton, 1959.
- Agora VII J. Perlzweig, *The Athenian Agora VII, Lamps of the Roman Period, First to Seven Century After Christ*, , Princeton, 1961.
- Agora XII, 2 B.A. Sparkes and L. Talcott, *The Athenian Agora, Vol. XII, 2, Black and Plain Pottery*, Princeton, 1970.
- Agora XXII S.I. Rotroff, *The Athenian Agora XXII, Hellenistic Pottery Athenian and Imported Moldmade Bowls*, , Princeton, 1982.
- AJA *American Journal of Archaeology*, New York, Baltimore.
- Akarca A. Akarca, "Mylasa'da Hellenistik Bir Mezar", *Belleten* XVI, 63, 1952, 367 vd.
- Alcock P. Alcock, "Classical Religious Belief and Practice in Roman Britain", *ArchJ* 137, 1980, 50-85.
- Anderson J.K. Anderson, "Excavations on the Kofina Ridge-Khios" *BSA* 49, 1954, 128-182.
- Anderson-Stojanovic, V.R. Anderson-Stojanovic, "The Chronology and Function of Ceramic Unguentaria", *AJA*. 91, 1987, 105-122.

- ArchJ *Archaeologia Jugoslavia.*
- Atik N. Atik, "Tralleis", *Arkeoloji ve Sanat Dergisi* 75, 3- 14.
- AvP *Altertümer von Pergamon*
- AvP XI, 2 O. Ziegenaus-G. De Luca, *Das Asklepieion, AvP XI, 2*, Berlin, 1975.
- AvP XI,1 O. Ziegenaus-G. De Luca, *Das Asklepieion, AvP XI, 1*, Berlin, 1968.
- AvP XII K. Nohlen-W. Radt, *Kapıkaya: ein Felsheiligtum bei Pergamon, AvP XII*, Berlin, 1975.
- Bailey 1972 D.M. Bailey, *Greek and Roman Pottery Lamps, British Museum Press*, 1972.
- Bailey 1975 D.M. Bailey, *A Catalogue of the Lamps in the British Museum, I, Greek, Hellenistic and Early Roman Pottery Lamps*, London, 1975.
- Bailey 1977 D.M. Bailey, *A Catalogue of the Lamps in the British Museum, II, Roman Lamps Made in Italy*, London, 1977.
- Bailey 1988 D.M. Bailey, *A Catalogue of the Lamps in the British Museum, III, Greek, Roman Provincial Lamps*, London, 1988.
- Barag D. Barag, *Catalogue of Western Asiatic Glass in the British Museum, Vol. I*, London.
- BASOR *Bulletin of the American Schools of Oriental Researches in Jerusalem and Baghdat*, Ann Arbor, New Haven.
- Bassett S. Bassett, "The Cave at Vari: Terracotta Lamps", *AJA* 7, 1903, 338-349.
- Baur P.V.C. Baur, *The Lamps, The Excavations at Dura-Europos, Final Report, IV, 3*, Yale University, New Haven, 1947.
- BCH *Bulletin de correspondance hellénique.*
- Bean 1985 G. Bean, *Kleineasien 3. Jenseits des Maander-Karien mit*

- dem Vilayet Muğla*, 1985.
- Bean 2000 G.E. Bean, *Eskiçağda Menderes'in Ötesi*, İstanbul, 2000.
- Boardman J. Boardman, *Athenian Red Figure Vases, The Classical Period*, London, 1995.
- Boulter C.G. Boulter, "Graves in Lenormant Street, Athens", *Hesperia* 32, 2, 113-137, Lev36-53.
- Bovon A. Bovon, *Lampes d'Argos*, Paris, 1969.
- Brock J.K. Brock, "Excavations in Siphnos", *BSA*. XLIV, 1949, 58-85, Lev. 25-37.
- Broneer O. Broneer, "A Late Type of Wheelmade Lamps from Corinth", *AJA* 31, 1927.
- Bruneau P. Bruneau, "Tombes d'Argos", *BCH* 94, 1970, 481-483.
- BSA *The Annual of the British School at Athens*, Atina.
- Callaghan P. Callaghan, "The Little Palace Well and Knossian Pottery of the Later Third and Second Centuries B.C.", *BSA* 76, 1981, 35-58. Lev. 1-4.
- Carrington-Smith, J. Carrington-Smith, "A Roman Chamber Tomb Monesteraki Kephala" *BSA* 77, 1982, 53-92.
- Caskey J. Caskey, "Investigations in Keos", *Hesperia* 1972, 382-386, Lev. 86-88.
- Charleston R.J. Charleston, *Roman Pottery*, London, 1955.
- Coldstream J.N. Coldstream, *Geometric Greece*, Great Britain, 1977.
- Colt H.D. Colt, *Excavations at Nessana I*, London, 1962.
- Corbett P.E. Corbett, "The Burgon and blacas Tombs", *JHS* LXXX, 1960, 52-60, Lev. I-VII.
- Corinth IV O. Broneer, *Terracotta Lamps, Corinth IV*, 2, Cambridge, 1930.
- Corinth VII G.R. Edwards, *Corinthian Hellenistic Pottery, Corinth, Vol. VII*, Princeton, 1975.
- Corinth XII G.R. Davidson, *The Minor Objects, Corinth XII*,

- Princeton, 1952.
- Corinth XIII C.W. Blegen, H.S. Palmer, R.S. Young, *The North Cemetery, Corinth XIII*, Princeton, 1964.
- Corinth XIII C.W. Blegen-H. Palmer-R.S. Young, *The North Cemetery, Corinth XIII*, Princeton, 1964.
- Davies G. Davies, "Burial in Italy up to Augustus", *Burial in the Roman World*, Seminar at the Institute of Archaeology London, 1974, 13-33.
- Dedeoğlu-Malay H. Dedeoğlu-H. Malay, "Some Inscribed Cinerary Chests and Vases From Sardis", *Ege Üniversitesi Arkeoloji Dergisi*, Özel sayı I, Erol Atalay Memorial, İzmir, 1991, 114-120, Lev. XXV-XXVII.
- Delos *Exploration archéologique de Délos*.
- Delos XXVI P. Bruneau, *Les Lampes, Délos XXVI*, Paris, 1965.
- Desborough V.R. d'A. Desborough, *Protogeometric Pottery*, Oxford, 1952.
- Dinç R. Dinç, "Sardis Yakınlarında Ortaya Çıkan Bir Hellenistik Devir Mezarlığı", *Ege Üniversitesi Arkeoloji Dergisi*, Özel Sayı I, Erol Atalay Memorial, 1991, 41- 45, Lev. XII-XIV.
- Diodorus *Diodorus of Sicily*, (çev: C.H. Oldfather, In Twelve Volumes VI, Books XIV-XV, Harvard University Press, London, 1977, 19.
- Dotterweich U. Dotterweich, *Unguentarien mit kuppelförmiger Mündung aus Knidos, Knidos-Studien, Band I*, Bibliopolis, 1999.
- Dura-Europos S.L. Dyson, *Excavations at Dura-Europos, The Commonware Pottery, The Brittle Ware*, New Haven, 1968.

- Edgar C.C. Edgar, *Greek Moulds*, Cairo, 1973.
- Edwards G.R. Edwards, "The Gordion Campaign of 1958", *AJA* 63, 1959, 267.
- Emre Kutlu Emre, *Yanarlar, Afyon Yöresinde Bir Hitit Mezarlığı*, Ankara (TTK), 1978.
- Erhat A. Erhat, *Mitoloji Sözlüğü*, İstanbul, 1984.
- Evren A. Evren, "Selçuk-Efes Davut Yeriş Tarlası 1993 Yılı Kurtarma Kazısı", *VI. Müze Kurtarma Kazıları Semineri*, Didim, 1995, 21-76.
- Forbes R.J. Forbes, *Studies in Ancient Technology IV*, Leiden 2, 1966, 19-54.
- Furtwangler A. Furtwangler, "Heraion von Samos: Grabungen im Südtemenos 1977, I, *AM* 95, 1980, s. 166.
- Garnett K.S. Garnett, "Late Roman Corinthian lamps from the Fountain of the Lamps", *Hesperia* 1975, 173-206, lev. 43,44.
- Goldman H. Goldman, "The Acropolis of Halae", *Hesperia* 9, 1940, 381-514.
- Greenewalt C.H. Greenewalt, "The Sardis Campaign of 1977", *BASOR* 233, 1979, 12-19.
- Günay G. Günay, *İzmir Müzesi 'nde Bulunan Unguentariumlar*, E.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü (basılmamış yüksek lisans tezi), İzmir, 1989.
- Gürler B. Gürler, *Metropolis'in Hellenistik Dönem Seramiği*, E.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü (basılmamış doktora tezi), 1994.
- Hägg I. Hägg, *Excavations in the Barbouna Area at Asine*, Uppsala, 1980.
- Hanfmann G. Hanfmann, *Letters from Sardis*, Harvard, 1975.
- Harden 1969 D.B. Harden, "Ancient Glass II: Roman", *ArchJ*, 1969, 47

- vd.
- Harden 1981 D.B. Harden, *Catalogue of Greek and Roman Glass in the British Museum, Vol. I.*, London, 1981.
- Hausmann U. Hausmann, *Hellenistische Keramik, Deutsches Archäologisches Institut*, Berlin, 1996.
- Hayes 1973 J.W. Hayes, "Roman Pottery From The South Stoa at Corinth" *Hesperia* 42, 1973, 416-470, Lev. 77-96.
- Hayes 1975 J.W. Hayes, *Roman and Pre-Roman Glass in The Royal Ontario Museum*, Toronto, 1975.
- Hayes 1980 J.W. Hayes, *Ancient Lamps in the Royal Ontario Museum, I, Greek and Roman Clay Lamps, Royal Ontario Museum*, Toronto, 1980.
- Hayes 1985 J.W. Hayes, *Etruscan and Italic Pottery in the Royal Ontario Museum*, Toronto, 1985.
- Herodotos *Herodot Tarihi* (Türkçesi: Azra Erhat- Müntekim Ökmen, İstanbul, 1983)
- Higgins R. Higgins, *Minoan and Mycenaean Art*, London, 1997.
- Humphreys S.C. Humphreys, "Family Tombs and Tomb Cult in Ancient Athens: Tradition or Traditionalism?" 98-124.
- Isings C. Isings, *Roman Glass from Dated Finds*, Gröningen, 1953.
- Isthmia III O. Broneer, *Terracotta Lamps, Isthmia III*, Princeton, 1977.
- Ivanyi D. Ivanyi, *Die Pannonischen Lampen*, Budapest, 1935.
- Jones A.H.M. Jones, *The Cities of Eastern Roman Provinces*, Oxford, 1937.
- Kalfazade-Ertuğrul S. Kalfazade-Ö. Ertuğrul, "Kandil ve Kandilin Motif Olarak Anadolu Türk Sanatındaki Kullanımı Üzerine", *Sanat Tarihi Araştırmaları Dergisi*, İstanbul, 1989, 2, 5, 23-34.

- Kerameikos *Deutsches Archäologisches Institut*
- Kınal F. Kınal, "Kaunos Adak Lambaları", *Belleten* 130, 1969, 151 vd.
- Kurtz-Boardman D. Kurtz-J. Boardman, *Greek Burial Customs*, Ithaka, 1971.
- Labraunda P. Hellström, *Pottery of the Classical and Later Periods, Lamps and Glass, Labraunda 2.1., Swedish Excavations and Researches*, Lund, 1965.
- Lamb W. Lamb, "Grey Wares from Lesbos" *JHS* 52, 1932, 1-12.
- Lang M. Lang, "Dated Jars of Early Imperial Times", *Hesperia* 4, 1955, 277-285, Lev. 79-80.
- Lapp P.W. Lapp, *Palestinian Ceramic Chronology 200 B.C.-A.D. 70*, New Haven, 1970.
- Levi D. Levi, *Iasos Kazıları*, (Çev: Necdet Alabağ), İtalyan Kültür Heyeti, Arkeolojik Araştırmalar Bölümü, Ankara, 1986, 26-29.
- Lightfoot-Arslan C.S. Lightfoot-M. Arslan, *Anadolu Antik Camları: Yüksel Erimtan Koleksiyonu*, Ankara, 1992.
- Lippolis E. Lippolis, *Catalogo Del Museo Nazionale Archeologico di Taranto, III, 1*, Colomba, 1990.
- Livy *Livy XI*, (Translated by E. Sage Books XXXVIII and XXXIX), London, 1983.
- Malay-Sılay H. Malay-H. Sılay, *Antik Devirde Gladyatörler, Arkeoloji ve Sanat Yayınları*, İstanbul, 1990.
- Marangou L.I. Marangou, *Ancient Greek Art*, Athens, 1985.
- McFadden G. McFadden, "A Tomb of Necropolis of Ayios Ermoyenis at Kourion" *AJA* 50, 1946, 449-489.
- Menzel H. Menzel, *Antike Lampen in Römisch-Germanischen*

- Zentralmuseum, Mainz, 1969.*
- Metzger I.R. Metzger, *Die Hellenistische Keramik in Eretria*, Bern, 1969.
- Miller S.G. Miller, "Menon's Cistern", *Hesperia* 43, 1974, 194-211, Lev. 29-49.
- Miller 1982 S.G. Miller, "Excavations at Nemea, 1981", *Hesperia* 1982, 19-40, Lev. 7-18.
- Miltner F. Miltner, "Die antiken Lampen in Eisenstadt", *Jahreshefte Des Österreichischen Archäologischen Instituts*, 1929, 124- 180.
- Miltner F. Miltner, *Das Cömeterium der Sieben Schlöfer, Forschungen in Ephesos IV, 2, 96-227.*
- Negev A. Negev, *The Late and Early Roman Pottery of Nabatean Oboda, Final Report, QEDEM, Monographs of the Institute of Archaeology, Jerusalem, 1986.*
- Neuburg F. Neuburg, *Antike Glas*, Darmstadt, 1962.
- Nicolaou I. Nicolaou, "Hellenistic and Roman Tomb at Eurychou-Phoenikas", *RDAC* 1984 ,234-257, Lev. XLIX-LVI.
- Oliver A. Oliver, "Tomb 12 at Episkopi" *RDAC* 1983, 245-256.
- Olynthus XI D.M. Robinson, *Olynthus XI, Necrolynthia*, Baltimore, 1942.
- OpAth *Opuscula Atheniensia*
- Ölmez F. Ölmez, *Tralleis Nekropolünden Bir Mezar ve Buluntuları*, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, basılmamış yüksek lisans tezi, Aydın, 2000.
- Özgan R. Özgan, *Yunan ve Roma Devri Heykeltraşlığı*, Konya, 1962.
- Özgülç T. Özgülç, *Altıntepe II, Mezarlar, Depo Binası ve Fildişi Eserler*, Ankara (TTK), 1969.

- Özyiğit 1989 Ö. Özyiğit, "1988 Yılı Erythrai Sondaj Çalışmaları" *T.C. Kültür Bakanlığı, XI. Kazı Sonuçları Toplantısı*, Antalya, 1989, 125-150.
- Özyiğit 1991 Ö. Özyiğit, "1990 Yılı Phokaia Kazı Çalışmaları", *T.C. Kültür Bakanlığı XIII. Kazı Sonuçları Toplantısı II*, Çanakkale, 1991, 99-122.
- Palagia O. Palagia, *Greek Offerings, Essays on Greek Art in Honour of John Boardman*, Oxbow Monograph 89, Oxford, 1997.
- Palesnicar-Gec Palesnicar- L.J. Gec, "The Production of Glass at Emona", *ArcJ.*, Vol. 20-21, 1980, 136-142.
- Pemberton E. Pemberton, "Ten Hellenistic Graves in Ancient Corinth", *Hesperia* 54, 1985, 271-307, Lev. 77-85.
- Platz-Horster G. Platz-Horster, "Zu Erfindung und Verbreitung der Glasmacherpfeife", *JGS* 21, 1979, 27-31.
- Plinius, *Naturalis Historia*
- Ramsay W.M. Ramsay, *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası*, (Türkçesi: M. Pektaş), İstanbul, 1960.
- Rayet.-Thomas O. Rayet-A. Thomas, *Bir Karia Kenti Tralleis*, (Çev. Osman Saçıkara), Aydın, 1997.
- RDAC *Report of the Department of Antiquities, Cyprus, Nicosia.*
- RE *Paulus Realencyclopädie, Der Classischen Altertums-Wissenschaft, Verlag, 1937.*
- RE XII "Tralleis", *RE XII*, 1937, 2094-2127.
- RE XIII A. Hug, "Lucerna", *RE XIII*, 2, 1927, 1577-1613.
- Reece R. Reece, *Burial in the Roman World (Seminar at the Institute of Archaeology)*, London, 1974.
- Robinson H.S. Robinson, "A Sanctuary and Cemetery in Western Corinth", *Hesperia* 38, 1, 19.., 1-?, Lev. 1-11.

- Rostovtzeff M. Rostovtzeff, *Social and Economic History of the Hellenistic World*, Oxford, 1953.
- Rotroff S.I. Rotroff, "Three Cistern Systems on The Kolonos Agoraios", *Hesperia*.
- Rotroff 1982 S.I. Rotroff, "Silver, Glass and Clay: The Dating of Hellenistic Luxury Tableware", *Hesperia* 51, 1982, Lev. 84.
- Rotroff 1984 S. Rotroff, "The Origins and Chronology of Hellenistic Grey Unguentaria", *AJA* 88, 1984, 258.
- Rudolph W. Rudolph, "Hellenistic Fine Ware Pottery and Lamps from above the House with the Idols at Mycenae" *BSA* 73, 1978, 213-233.
- Rudolph 1970 W. Rudolph, "Excavations at Metochi 1970", *Hesperia* 43, 1974, 105-131.
- Samaria G.W. Crowfoot-K.M. Kenyon, *Samaria-Sebaste, III, The Objects from Samaria*, London, 1957.
- Schäfer J. Schäfer, *Hellenistische Keramik aus Pergamon*, Berlin, 1968.
- Scheibler I. Scheibler, *Griechische Lampen, Kerameikos XI*, Berlin, 1976.
- Shear T.L. Shear, "Excavations at Corinth", *AJA* 32, 1928.
- Shier L.A. Shier, *Terracotta Lamps from Karanis, Egypt*, 1978.
- Smith J.C. Smith, "A Roman Chamber Tomb on The South East Slopes of Monesteraki Kephala, Knossos", *BSA* 77, 255-290, lev. 35-44.
- Strabon Strabon, *Geographika: XII-XII-XIV* (Çev: Prof. Dr. Adnan Pekman, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 1993).
- Strong D.E. Strong, *Greek and Roman Gold and Silver Plate*, London, 1965.
- Szentléleky T. Szentléleky, *Ancient Lamps, Monumente Antiquitatis*

- Hungarica I*, Budapest, 1969.
- Şahin N. Şahin, "Beyaz Lekythoslar Işığında Klasik Devirde Atina'da Ölüm İkonografisi ve Ölü Kültü", *Arkeoloji Dergisi IV*, İzmir, 1996, 143-167.
- Tait H. Tait, *Five Thousand Years of Glass*, The British Museum Press, 1991.
- Tarsus I H. Goldman, *Excavations at Gözlükule, Tarsus I*, Princeton, 1950.
- Tezgör-Sezer D.K. Tezgör-T. Sezer, *İstanbul Arkeoloji Müzeleri Pişmiş Toprak Kandiller Kataloğu, Cilt 1, Prtohistorik, Arkaik, Klasik ve Hellenistik Dönemler*, Fransız Anadolu Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul, 1995.
- Thompson H.A. Thompson, "Excavations in the Athenian Agora, 1950", *Hesperia* 20, 1951.
- Thompson 1934 H.A. Thompson, "Two Centuries of Hellenistic Pottery", *Hesperia* 3, 1934, 311-480.
- Toynbee J.M.C. Toynbee, *Death and Burial in the Roman World*, London, 1971.
- Tölle-Kastenbein R. Tölle-kastenbein, *Das Kastro Tigani, Samos XVI*, Bonn, 1974.
- Vakıf ve Abideler *Türkiye 'de Vakıf Abideler ve Eski Eserler*, İlaveli İkinci Baskı, Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara, 1983.
- Vessberg O. Vessberg, "Hellenistic and Roman Lamps in Cyprus, *OpAth* 1, 1953, 115-129, Lev. I-III.
- Vessberg-Westholm O. Vessberg-A. Westholm, *The Hellenistic and Roman Periods in Cyprus, The Swedish Cyprus Expedition IV, 3*, Stockholm, 1956, 121-193.
- Vitruvius, Vitruvius, *Architectura*
- Walters, H.B. Walters, *Catalogue of the Lamps in the British Museum*, London, 1914.

- Museum*, London, 1914.
- Weinberg G.D. Weinberg, "Hellenistic Glass Vessels from the Athenian Agora", *Hesperia*.
- Williams 1976 C.K. Williams, "Corinth 1975: Forum Southwest", *Hesperia* 45, 1976, 99-162.
- Williams 1981 H. Williams, *The Lamps, Kenchreai, Eastern Port of Corinth V*, Leiden, 1981.
- Williams- Zervos C.K. Williams-O. Zervos, "Corinth 1981: East of The Theater", *Hesperia* 51, 2, 1982, 115-163, Lev. 37-46.
- Wiseman J. Wiseman, "The Gymnasium Area at Corinth, 1969-70", *Hesperia* 39, 1970, 8-19.
- Wohl B.L. Wohl, "A Deposit of the Lamps from the Bath at Isthmia", *Hesperia* 50, 2, 1981, 112- 140, Lev. 33-36.
- Wetgeschichte F. Wetgeschichte, *Der Hellenismus und der Aufstieg Roms Die Miteelmeerwelt im Altertum II*, Frankfurt, 1965.
- Yılmaz S. Yılmaz, "Hierapolis Antik Kenti Tripolis Caddesi Temizlik ve Düzenleme Çalışmaları", *VI. Müze Kazıları Semineri*, Didim, 1995.

DİĞER KISALTMALAR

Uz.	Uzunluk.
T.R.	Taban çapı.
A.R.	Ağız çapı.
H.	Yükseklik.
K	Kandil.
U	Unguentarium.
Ur.	Urna.
Ç	Çeşitli Kaplar.
cm.	Santimetre.
vb.	ve benzeri.
vd.	ve devamı.
Müze Env.	Müze Envanter numarası.

III. GİRİŞ

Bugün Aydın ili sınırları içinde Kestane Dağının (Messogis) eteklerinde, Tabakhane Çayının (Eudon) Büyük Menderes (Maiandros)¹ nehrine birleştiği yerde kurulmuş olan antik Tralleis, Karia Bölgesi'nin önemli kentleri arasında sayılır. Kenti sulayan, düzlükteki kaynağın ismini ise Plinius, Thebaid olarak verir². Antik yazar Strabon, Magnesia'dan gelen ve Tralleis'e ulaşan antik yolun solunda Mesogis Dağının, sağında ise Maiandros nehri ovasının olduğu ve kesik bir trapez üzerinde, iyi korunan bir tepede yer aldığını söyler³. Tralleis'in Argoslular ve Thrakialı bazı Traller tarafından kurulduğu ve ismini buradan aldığı da söylenir. Bununla birlikte, kentin adının Tralla veya Thiba adında bir amazondan geldiği düşüncesi de vardır⁴. Tarihçi Herodotos ve Thukydidies'in ise Tralleis'ten söz etmemesi dikkat çeker.

Antik çağda kentin tarihi Aphrodisiaslı Apollonios ve Koptoslu Christodoros tarafından, iki kere yazılmıştır. Kentin ismine ilk olarak Ksenophon'un Anabasis'inde rastlanır⁵. Burada kent, Pers kralı Kyros'un satraplığına ait görünmekle birlikte, daha sonra tekrar Karia satraplığına ait olmuştur. Traleis veya Trallis gibi yazım hatalarının yanı sıra, Seleukoslar zamanında Seleukeia, Antiokheia olarak adlandırılmış, Augustus zamanında yeniden yaptırıldıktan sonra Kaisareia adını almış ve bunu bir yüzyıldan fazla taşımıştır⁶.

Kentin Hellenistik dönemden önceye giden tarihi üzerine fazla bilgi olmamakla birlikte, son yıllarda yapılan kazıların ileride yeni bilgiler ekleyeceği kanısındayız. İ.Ö.334'te Anadolu'ya gelen Büyük İskender'in Tralleis'te konakladığı bilinir ve ölümünden sonra İ.Ö.313'te I.Antigonos, İ.Ö.301'de Lysimakhos ve İ.Ö.281'de

¹ A. Erhat, *Mitoloji Sözlüğü*, İstanbul, 1984, 216. Kıvrımlı akışından dolayı bu isimle anılan Maiandros, ilk çağlardan beri fazla değişmeden günümüze dek gelir.

² Plinius, *Naturalis Historia XXXV*, 6.

³ Strabon, *Geographika: XII-XII-XIV* (Türkçesi: Prof. Dr. Adnan Pekman, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 1993), 65.

⁴ Rayet-Thomas, *Bir Karia Kenti Tralleis*, (Türkçesi: Osman Saçıkara), Aydın, 1997, 25.

⁵ G. E. Bean, *Kleineasien. 3. Jenseits des Maander-Karien mit dem Vilayet Muğla*, 1985, 218.

Seleukoslar'ın eline geçer. Bu dönemde hem ekonomik hem de kültürel alanda ilerlemiş ve kısa sürede bir kültür merkezi haline gelmiştir. İ.Ö.190'da Seleukos kralı Antiokhos, Pergamon desteğindeki Roma ordusuna yenilince, İ.Ö.188'de yapılan Apameia Barışından sonra, Pergamon kralı II.Eumenes'e hediye edilir ve kralın barışsever tutumuyla görkemli günler yaşar; bu dönemde Tralleis'te, günümüzde de değeri çok iyi bilinen *cistaphoroslar*⁷ basılır. İ.Ö.133'te son Pergamon kralı III.Attalos'un vasiyetiyle Romalılar'a geçen ve bir Asya eyaleti olan kent, Ponthus kralı VI. Mithridates'in Roma egemenliğine karşı yürüttüğü isyana katılır, fakat başarısızlığa uğrayan bu isyan sonucunda ağır vergiler ödemek zorunda kalır. İ.Ö.67'de Mihtridates'in krala karşı zafer elde etmesiyle alınan vergiler azaltılmış ve böylece tekrar *cistaphoroslar* basılmaya başlanmıştır.

Antik dönemde de büyük depremler geçirdiği anlaşılan Tralleis'in, antik yazar Strabon'un bildirdiğine göre, yine böyle bir felaketten sonra, yıkılan gymnasion ve kentin değişik kesimlerinin onarılması için, İ.Ö.27'de İmparator Augustus zamanında ve daha sonraki depremde İmparator Tiberius zamanında para yardımı yapılarak yenilediği bilinir⁸. İ.S.129'da kente uğrayan İmparator Hadrianus, bol miktarda Mısır'dan gelme tahıl bağışlar. İ.S.395'te Doğu ve Batı olarak ikiye ayrılan Roma İmparatorluğunun doğu kısmına dahil olur.

13.yüzyıl sonlarında Mentеше beyi, Mylasa'yı ve tüm dağlık bölgeyi ele geçirir ve daha sonra Aydınogulları Tralleis'i başkent yaparak bölgede üstünlük sağlar. 15.yüzyılda tamamen Osmanlılar'ın eline geçen "ışıklı" anlamına gelen Aydın'ın adını koruduğunu görürüz. Geçen yüzyılda kentte Türklerle birlikte iki bin Yahudi, iki bin Ermeni ve dört

---

⁶ Rayet-Thomas, 23.

⁷ İki drahmi değerinde, gümüş para. Rostovtzeff, *Social and Economic History of the Hellenistic World*, Oxford, 1953, 1564.

⁸ Strabon, 65-66.

bin kadar Rum'un yaşadığı belirtilir⁹. Aydın'da günümüzde ayakta kalmış birçok Türk ve Osmanlı dönemine ait eser görülebilir¹⁰.

Aslında Tralleis antik kentine, 19.yüzyılın sonunda birçok Avrupalı araştırmacının geldiği bilinir. Ch. Texier, Ch. Fellows, O. Rayet-A. Thomas bunlardan birkaçıdır. Bütün araştırmacıların ortak noktası, Tralleis'in bir taş ocağı gibi kullanıldığı ve buradan alınan antik kalıntılardan şehirde inşaat malzemesi olarak yararlanıldığını belirtmeleridir. Bu durumun ve yoğun kaçak kazıların, son yıllarda başlanan bilimsel kazılara dek aynı şekilde devam ettiğini söyleyebiliriz. Buradaki zararın bir ölçüde atlatıldığını düşünsek bile, Karia Bölgesi'nde küçüklü büyüklü birçok antik kentin yer alması ve bunların bazılarının ulaşılması zor tepeler üzerinde olması veya yeterince korunamaması nedeniyle, kaçak kazıların yoğun olduğu dikkat çeker.

İlk resmi kazı 1888 yılında C. Humann ve W. Dörpfeld tarafından, tiyatro ve yakınlarında yapılmış ve tiyatronun sahne binasına ait birkaç friz kabartması ile birkaç heykel parçası bulunmuş; ayrıca tiyatrodan geriye kalanların planı çıkarılmıştır. 1889 depreminden sonra, verilen resmi izinle, evlerin onarımında antik kalıntılardan yararlanılması amacıyla kazılar yapılmış ve bu sırada gymnasionda nymphe, ephebos, ve karyatid heykelleri bulunmuştur. Bu durum İstanbul Arkeoloji Müzesine haber verilmiş ve heykeller buraya taşınmıştır. 1902 ve 1903'te Halil Ethem Bey, gymnasion, stoa ve basilikada yapılan kazılarda zengin heykel buluntular ele geçirir. Uzun süre kazı çalışması yapılmayan Tralleis'te 1996 yılında yeniden bilimsel kazılara başlanmıştır¹¹.

⁹ Rayet-Thomas, 10.

¹⁰ Türkiye'de Vakıf Abideler ve Eski Eserler, İlaveli İkinci Baskı, Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara, 1983. Günümüzde ayakta kalan eserler: Üveys Paşa Camii, Hasan Çelebi Camii, Ramazan Paşa Camii, Şemsi Paşa Camii, Bey Camii, Nasuh Paşa Külliyesi, Cihanoğlu Abdülaziz Camii ve Külliyesi, Hacı Ömer Dede Mescidi, Ali Han Baba Türbesi, Fatma Hanım Sebili ve Sübyan Mektebi, Cemal Bey Hamamı.

¹¹ Tralleis antik kentindeki kazılara Aydın Müze Müdürlüğü ve Adnan Menderes Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji ve Sanat Tarihi öğretim üyesi Yrd. Doç. Dr. Rafet Dinç başkanlığında, Aydın Belediyesi katkılarıyla 1996 yılında başlanmıştır ve halen bu çalışmalar devam eder. Ayrıca Aydın Müze Müdürlüğü tarafından şehirde yapılan kurtarma kazıları da, her gün yeni ve ilginç eserlerin gün ışığına çıkarılmasına katkıda bulunur.

Tralleis'te bugün akropolis, tiyatro, stadion, agora, gymnasion ve hamam, arsenal, kilise yapılarının ve kenti çeviren surların varlığı bilinir. Tuğlalarıyla ünlü olan Tralleis'in bunları Sardeis'e dek ihraç ettiği ve ayrıca kentte Kroisos Sarayı ve Zeus Larasios rahibinin kaldığı bir yapının bu malzemeyle inşa edildiğinden, bundan başka kentte bir Asklepios Tapınağı, Attalos kralları için inşa edilmiş bir saray olduğundan ünlü mimar Vitruvius söz eder¹². Yerinin kent dışında olduğuna inanılan Apollon Pythios Tapınağı ve Menderes Vadisinin güney yakasındaki Hiera Kome kasabasındaki Apollon ve Artemis Tapınağını da anmak gerekir¹³.

Zengin mermer yataklarının bulunması, ünlü bir heykeltıraşlık okulu olan Aphrodisias'a olan yakınlığı ve ekonomik, politik yönden zenginliği Tralleis'in heykeltıraşlıkta ünlü olmasını sağlar¹⁴. Tralleis seramik üretimi üzerine ise çok az bilgimiz vardır. İ.Ö.2.yüzyıl ortalarından başlayarak Hellenistik ve Roma dönemine ait, kaliteli *terra sigillatarum* üretildiği bilinir¹⁵. Kilin hem Mesogis yamaçlarında hem de Maiandros ve Hermos ırmak vadilerinde bolca bulunması, seramik sanayinin bu bölgede her zaman canlı olmasını sağlamıştır. Antik yazar Plinius¹⁶ ve gezginlerin belirttiği gibi¹⁷, çömlekçiliğin burada ünlü olması, bugün için de geçerliliğini korumaktadır¹⁸.

Tezimizin konusunu, 1968'li yıllardan başlayıp 1992'ye dek Aydın Merkezde çeşitli mahallelerde yapılan kurtarma kazılarında ele geçirilen ve halen Aydın Müzesi'nde korunan, Hellenistik ve Roma dönemi mezarlarından ele geçen eserler oluşturur. Bu konuda yapılması planlanan çalışmada, Aydın Müze Müdürlüğündeki envanter kayıtları incelenmiş, tek tek mezarlar ile malzemeleri belirlenmiş ve 1997 yılında T.C. Kültür Bakanlığı, Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü ve Aydın Müze Müdürlüğünden verilen izinle çalışmalara başlanmıştır.

¹² Vitruvius, *Architectura II*, VII, 9-10.

¹³ Rayet-Thomas, 20.

¹⁴ R. Özgan, *Yunan ve Roma Devri Tralleis Heykeltıraşlığı*, Konya, 1962.

¹⁵ RE, Supp. 7, 1940, 1295-1352.

¹⁶ Plinius, 158-161, 319.

¹⁷ Rayet-Thomas, 15, dipnot 5.

Öncelikle çalışılacak mezarların eserleri gruplanarak, 1/1 ölçekli çizimleri yapılmış ve özellikleri not edilerek yeni bir envanter oluşturulmuş; daha sonra fotoğraf ve slayt çekimleri tamamlanmıştır. Bunun yanı sıra mezar planlarını belirlemek amacıyla Aydın Müzesi tarafından yapılan çizimlerden yararlanılmıştır.

Çalışmamızdaki amaç bugüne dek üzerinde fazla araştırma yapılmamış olan bu önemli Karia kenti Tralleis Nekropolisi'nin olabildiğince yayılım sınırlarını belirlemek ve özellikle Aydın Müzesi tarafından yapılan kazılarda ortaya çıkarılan mezarların genel yapısı, gömü biçimleri, gömü geleneklerini saptayabilmek ve çalışmamızın esas konusunu oluşturan mezarlar içerisinde yer alan seramik, cam ve metalden yapılmış eserlerin tipolojisi ve kronolojisini kurmaktır. Mezarların mimarisine burada değinmememizin nedeni, bunun ayrı bir çalışma konusu olması gerektiğidir. Hellenistik ve Roma döneminde, antik dünyanın her tarafından sıkça kullanıldığını gördüğümüz unguentaria, kandiller ve diğer günlük kullanım kapları üzerine Yunanistan, İtalya, Suriye, Mısır'da yapılan kazıların yayınlarının yeterli düzeyde bilgi sağladığı; fakat Anadolu'da yapılan kazılarda özellikle Karia Bölgesi ile bilgilerin azlığı dikkat çeker. Daha önce araştırılmamış bu konu ile Tralleis malzemesinin daha iyi tanınacağı ve öneminin daha iyi anlaşılacağını düşünüyoruz.

Tralleis malzemeleri fazla tanınmadığı ve daha önce bu konuda bir yayın yapılmadığı için, benzerlerinden değil; fakat daha çok en yakın antik kentlerde ele geçen buluntularla karşılaştırma yapmak yoluyla tarih vermeye çalıştık. Bunun yanı sıra özellikle, belli bir kronoloji oluşturulan kandillerden yola çıkarak diğer buluntuların kullanım tarihlerini verdik.

Her bölümde öncelikle, anlatılan malzemeye ilişkin genel tanım, kullanım amacı ve kronolojik gelişimlerinden söz edilir. Yine her bölümün sonunda, söz konusu malzemenin kataloğu verilmiştir. İlk bölümde anlatılan Tralleis kandilleri tiplerine göre sekiz ana

---

¹⁸ Günümüzde Aydın'da ve özellikle kendine özgü seramikleri ile Karacasu ilçesinde çömlekçilik devam eder.

gruba ayrılır. İkinci bölümdeki unguentaria ise iki ana tipte karşımıza çıkar. Benzerleri gruplanan urnae tek bölümde incelenir. Çeşitli kaplar adı altında ise değişik formlar ele alınmıştır. Mezarlar bölümünde ise, Tralleis'teki otuz mezarda ele geçen malzemeler, müze envanter ve katalog numaralarıyla birlikte verilir; her mezarın kendi içindeki malzemelerin kullanım zamanlarından yola çıkarak, mezarlara kesin tarihler verilmeye çalışılır.

Kataloglarda, incelediğimiz malzemenin baş harfi kullanılmıştır. Örneğin kandiller için K, unguentaria için U vb. Kataloglarda kullandığımız numaralar ise kandillerde gruplanan tiplere ve anlatım biçimine göre; unguentarium, urna ve çeşitli kaplarda küçükten büyüğe doğru giden müze envanter sırasına göre yapılmıştır.

Hellenistik ve Roma döneminde, en önemli Karia kentlerinden biri olan Tralleis'in antik dönemde çok önemli bir heykeltıraşlık okulu olduğu bilinir. Bugün çeşitli müzelerde korunan bu eserlerin yanı sıra, anıtsal mimari eserler ören yerinde rahatlıkla görülür. Bu iki konuda önemli eserler vermiş olan Tralleis'in seramik üretiminde de önemli olması gerekir; fakat geçmişte gözden kaçtığını düşündüğümüz bu antik kentte bugün yapılan kazılarda binlerce denebilecek sayıda ve neredeyse çok iyi durumda korunmuş seramiklerin bulunması, Tralleis'in ne derece önemli olduğunu gösterir. Tralleis antik kentinde devam eden kazı çalışmaları ileride bu konuda çok daha fazla bilgi sahibi olmamızı sağlayacaktır.

IV. KANDİLLER

İnsanoğlunun ateşi kullanabilme ve devamlı yanmasını sağlama arayışlarından doğan, günümüzde artık yerini modern araçların aldığı kandiller, antik çağ aydınlanmasında önemli bir yer tutar. Basitçe, kandiller için ateşin ehlileştirildiği yer diyebiliriz. Bunun için önceleri çok basit biçimlerde olan küçük kaseler olarak adlandırabileceğimiz kaplar, zamanla yerlerini daha gelişmiş kullanışlı biçimlere bırakmış ve sanatın da ilerlemesiyle, kullanıldıkları dönemlerin geleneklerine bağlı kalarak çeşitli motifler ya da figürlerle bezenmiştir.

Bugüne dek başlıcaları İtalya, Yunanistan, Anadolu, Suriye, Mısır, Kıbrıs olmak üzere birçok kazıdan ya da çeşitli özel koleksiyonlardan ele geçen kandillerin, biçimlerini kronolojik düzende inceleyen ve yapılış tekniklerini konu alan birçok bilimsel ve popüler çalışma bulunur. Biz burada kısa da olsa yeniden, bazı terimlere ve gelişim sürecine değinmek istiyoruz.

Avrupa'da bazı Paleolithik kontekslerde taştan yapılmış olanların yanı sıra, Neolithik döneme tarihlenen, içinde yağ ve fitilin olduğu, sıg bir tabak görünümünde taş kandiller mağaralarda bulunur¹⁹. Aleksandriyalı Clement, kandilleri Grekler'in Mısırlılar'dan aldığını söyler; fakat kazılarda çok erken tarihlere ait kandiller ele geçmez. Mısır'daki bayramlarda, içleri yağ ve tuz dolu fincanların bütün gece yandıklarından Herodotos söz eder²⁰ ve bunların Kıbrıs'taki gibi Fenike etkisiyle yapıldıkları düşünülmüştür²¹. Mısır'da Eski Krallık zamanına ait hierogliflerde kandil betimlemesi de görülür. Pişmiş toprak kandillere ise Orta Krallık zamanında rastlanır. Mezopotamya'da Sümerler'in kandil kullandıkları, Ur Kral Mezarlarından ele geçen gümüş kandillerden bilinir²².

¹⁹ D.M. Bailey, *Greek and Roman Pottery Lamps*, British Museum Press, 1972, 17; R.J. Forbes, *Studies in Ancient Technology*, Vol. VI, Leiden, 1958, 123. Bu kandillerin Batı Avrupa'daki Üst Paleolithik avcılar tarafından kullanıldığı düşünülmüştür. Benzer kandiller Uzak Doğu'da Han döneminde de bulunmuştur.

²⁰ *Herodotos, II*, 62.

²¹ H.B. Walters, *Catalogue of The Greek and Roman Lamps*, London, 1914, xii, dipnot 2.

²² F. Kinal, "Kaunos Adak Lambaları", *Belleten, Lev. XIII*, Res. 16-17.

Anadolu'da Hititler'in aydınlanmada kandil kullandıkları ve Ehelof'un yaptığı incelemelerle *dug sasanna* kelimesinin kandil anlamına geldiği düşünülmeyle birlikte, bu konuda arkeolojik veriler ele geçmez. Ne Boğazköy kazılarında ne de Hititler'in yerleştiği diğer yerlerde kandil bulunmaz. Fakat Kültepe, Acemhöyük ve Alişar'da bulunan, asılarak kullanılan üzüm salkımı şeklindeki kapların kandil olabileceği düşünülür²³.

Girit'te ve Mykenai Akropolis'i'nde de taştan ve bronzdan yapılmış birçok kandil nişlerde veya duvarlara asılmış şekilde ele geçer. Bunlar basit açık bir deniz kabuğu görünümündedir; fakat günlük aydınlanmada fazla kullanılmayıp, yerlerine meşalelerin tercih edildiği anlaşılır²⁴. Bu meşalelerin yangına neden olması dolayısıyla, günlük kullandığı yerleri giderek azalmakla birlikte, Roma döneminde tapınaklardaki dini törenler ya da evlilik gibi kutsal törenlerde kullanıldığı bilinir²⁵. İ.Ö.600'lerde çarkta yapılmış, çanak biçimli gövdesine fitilin oturacağı bir burnun eklendiği daha gelişmiş kandiller karşımıza çıkar ve bunlar Yunanistan, Ege adaları, İtalya, Anadolu ile Kıbrıs, Kuzey Afrika, Mısır ve Filistin'e dek yayılarak Hellenistik döneme dek kullanılır. İ.Ö.7. ve 6.yüzyılda Korinth'te orta derinlikte, alçak ayaklı, yatay kulplu ve içe dönük dudaklı, içinde fitilin yitildiği, kesin kanıt olmamakla birlikte, en erken kandil olabileceği düşünülen *kothon* bulunmaktaydı. Yunan buluşu olduğu düşünülen, köprülü buruna sahip kandiller İ.Ö.6.yüzyılda Anadolu ve Suriye'de çok sayıda üretilmekle birlikte, İ.Ö.6.,5. ve 4.yüzyıllarda kandil üretiminde başı çeken Atina'nın yerini son iki yüzyılda İtalya alır. İ.S.2.yüzyılın sonunda İtalya atölyelerinin egemenliğinin sona ermesiyle Almanya, İngiltere ve Fransa gibi Avrupa kentlerinin, İ.S.3.yüzyıl boyunca sürecek olan kopyalar üretmesi dikkati çeker. İ.S.3.yüzyıl ve sonrasında, yağın lüks ve pahalı bir madde haline gelmesiyle, Kuzey İtalya atölyelerinde üretim önemli derecede düşer; fakat bununla birlikte, Yunanistan, Anadolu, Doğu Akdeniz ve Kuzey Afrika yerleşimlerinde üretime devam edilir. İ.S.5. ve 6.yüzyılda Hristiyanlığın yayılmasıyla kandiller üzerinde haç, kutsal monogramlar, azizler görülmeye başlar. Bu arada dikkat çeken diğer bir

²³ A.g.y, Lev. XIII, Res. 18-19.

²⁴ Forbes, 148-149, fig. 29; Bailey 1972, 17, Lev. 1 a-b.

gelişme, İ.S.1.yüzyılda tabanında planta pedis, yani ayak biçiminde baskı mühürlerin olduğu kandillerin kopyalarının Korinth'te olduğu kadar Smyrna, Miletos, Sardis gibi Batı Anadolu kentlerinde üretilmesidir. Kandillerin üretimi Avrupa'da Karanlık Çağ boyunca devam eder.

Anadolu'da kandiller İ.S.5.yüzyıldan sonraki kültürler tarafından da yaygın şekilde ve sanatın her dalında kullanılır. İslamın kabul edilmesiyle birlikte, insanlık için antik çağlardan beri önemli olan ve dini anlam yüklenen *ıyık* Anadolu Türk Sanatında, özellikle dini yapılarda, mezar taşlarında, seccadelerde betimlenir. Bunun yanı sıra ünlü İznik seramiklerinde ve hat sanatında da izlerini görmek olasıdır²⁶. Anlaşılan temel özellikleri olan gövde, yağ ve fitil ile, günümüze dek benzer amaçlarla kullanılmış olan kandil belki de, çaresiz kalınan anlarda en basit aydınlanma aracı olarak ya da dekoratif amaçlı olarak her zaman kullanılmaya devam edecek görünüyor.

Kandiller genelde üç grupta incelenir: el yapımı, çark yapımı ve kalıp yapımı kandiller. En erken kandiller elle biçimlendirilirken, İ.Ö.6. yüzyılda çarkta ve Hellenistik dönemde İ.Ö.2.yüzyılda kalıpta yapılmaya başlanır. Kandil yapımcılarının isimleri ise İ.Ö.1.yüzyılda görülmeye başlar. Tarihlemede her zaman kesin olarak kullanılmamakla birlikte, genel olarak Klasik dönem kandilleri siyah firnisli iken Hellenistik dönemde firnis koyu gri renkte ve metalik parlaklıkta olup, bezeme oldukça basittir. Metal kandiller Yunanistan'da önceleri çok nadirken Roma döneminde oldukça yaygın hale gelir²⁷.

Hellenistik dönemde kandil yapımcıları çark yapımı kandillerden vazgeçerek özellikle kalıp yapımı kandiller üretmeye başlar. Daha erken çağlarda kandil kalıpları ya ağaca oyulur ya da kilden yapılırken, Roma döneminde çoğu yerde kilden çok alçıdan yapılan kalıplar kullanılır. Kil kalıplar pişmesi gerekirken alçı kalıpların buna gereksinimi

²⁵ A.g.y, 128. Thukydides'in bize aktardığına göre, Argos'taki Hera Tapınağı bu şekilde yanmıştır.

²⁶ S. Kalfazade-Özkan Ertuğrul, "Kandil ve Kandilin Motif Olarak Anadolu Türk Sanatındaki Kullanımı Üzerine", *Sanat Tarihi Araştırmaları Dergisi*, Cilt 2, Sayı 5, İstanbul, 1989, 23-34. Res. 1, 27'deki gibi ayaklı kandiller ya da Res. 11, 12 a-b, 13-17'deki gibi asılarak kullanılan kandiller olduğu görülür.

²⁷ Forbes, 150. Yunanistan'da bu oranın önceleri 1/200 olduğu düşünülür.

olmaması, yoğun olan kandil üretiminde alçı kalıpların neden daha çok tercih edildiğini ortaya koyar. Fakat alçı kalıpların çabuk aşınıp detayları bulanıklaştığı ve kolay kırılabildiği için elimize fazla örnek kalmamıştır²⁸. Buna karşılık kil kalıpların dayanıklı olması, bunların yıllarca kullanılmasını sağlar.

Kalıp, kandilin üst ve taban bölümleri için iki yarıdan oluşur. Figürlü ya da bitkisel bezemeler ağaçtan ya da metalden önceden hazırlanan mühürlerle kile bastırılır ve kalıp pişirildikten sonra kullanıma hazırdır. Bazı ayrıntıların ise, yine çarkta ya da elle biçimlendirilerek, sonradan eklendiği bilinir. Örneğin Ephesos kandillerindeki *yaka* bölümünün elle yapılması gibi²⁹. Roma döneminde atölye kandilleriyle birlikte tabanlarında gördüğümüz imzalar ise, kalıpta yapılır. Seri üretim yapan bu atölyelerin çok fazla sayıda kalıpla çalıştıkları bilinmekle birlikte, farklı çömlekçilerin aynı tipte kalıpları kullandıkları da görülür.³⁰ Hazırlanan alt ve üst yarılaraya yaş kil bastırılır ve ayrı ayrı pişen bu parçalar kalıptan çıkarıldıktan sonra boyanır ve en son olarak yeniden fırınlanır. Kandiller toplu olarak yan yana veya üst üste konularak pişirilir³¹. Kandillerin boyanması ya da astarlanması, hem içteki yağın dışa geçmesini engellemek hem de göze hoş görünmesini sağlamaktır. Boya elle, daldırma ve akıtma yöntemleriyle uygulanır. Roma kandilleri genellikle daldırma yöntemiyle boyanmıştır. Oksitli ve dumansız bir ortamda pişirilen kandil eğer bu aşamada fırından alınırsa kırmızı veya kahve renk alır. Fakat ıslak yakacakla birlikte, oksijenin azaltıldığı bir ortamda pişmeye bırakılan kandil siyah veya gri renk alır. Pişirme 1000 derecenin altında gerçekleşir ve 24 saat sürer. Üretim aşamasındaki bazı kazaların izlerini kandiller üzerinde buluruz³².

Kandillerde kullanılan fitiller asbetos, pamuk, oakum ya da papyrustan yapılmaktaydı. Kandilde kullanılan yağlar ise genellikle başlıca olduğu düşünülen, Akdeniz ülkelerinde çok bulunan ve aleve sarı renk vermesi için içine tuz katılan

²⁸ Bailey 1972, 14, alçı kalıplar özellikle Mısır'da çok bulunmuştur.

²⁹ R.H. Howland, *The Athenian Agora IV, Greek Lamps and Their Survivals*, Princeton, 1958, Lev. 49.

³⁰ Forbes, 156. Kandilleri L. Caecilius Saevus'un 91, C. Oppius Restititus'un 84 ve Florentius'un 51'den az olmayan çeşitte konular işledikleri saptanır.

³¹ Forbes, 161. İ.S.50 yıllarına ait bir atölyede bulunan üst üste yığılmış kandiller görülür.

³² Bailey 1972, Lev. 16 d-e. Ephesos'taki bir fırından gelen, bozuk üretim kandiller görülür.

zeytinyağı, özellikle Doğu'da çok kullanılan susam yağı, fındık yağı, ve diğer bitkisel yağlar ile balık yağı idi³³.Kandillerin taşınması veya durması için metal veya pişmiş topraktan ayaklar kullanılırdı³⁴.

Günümüzde bazı kandillere yapıldıkları yere veya form özelliklerine göre isimler verilir. Kendine özgü biçim ve kil rengi taşıyan *Ephesos kandilleri*³⁵, *Pergamon kandilleri*³⁶, *Knidos kandilleri* gibi. Kandillerin genel olarak tanımlanmasında kullanılan burun tipleri de ayrı bir terminoloji oluşturur: kalp biçimli veya volütlü kandiller vb.

Kullanıldığı ilk zamanlardan başlayarak, özellikle ışık, meşale ve bugünkü anlamda kandil için çok çeşitli terimler kullanılır. *Lukhnos*'un, antik çağda kandil için kullanılan yaygın ve doğru bir isim olduğu kabul edilir. *Lampas* ise, daha çok meşaleleri tanımlar. Kandil ayağı için kullanılan isim ise *lukhnukhos*'tur. Fitolin olduğu burun *muksos* veya *mukter*, fitil *ellukhnion* veya *ellychnion*, fitilin yapıldığı madde ise *phlomos* veya *phryallis* olarak belirtilir. Birden fazla burunlu olan kandillere verilen isim *dimuksos* veya *polimuksos*'tur³⁷. Antik yazar Kallimakhos, tanrılara, burun sayısı on ikiye dek varabilen kandillerin armağan edildiğinden söz eder³⁸.

Roma'da kandiller, Yunancada *lukhnos*'tan gelen *lychnus* adı ile anılır ve bu kelime Ennius, Luclius, Lucretius ve Vergilius tarafından kullanılmıştır. Varro, *lux*'ten gelen *lucerna*'nın genel olarak kullanıldığını aktarır³⁹.

³³ A.g.y., 10.

³⁴ W. Rudolph, "Hellenistic Fine Ware Pottery and Lamps From Above the House with The Idols at Mycenae" *BSA*, 73, 1978, Lev. 31, no. 68; H. S. Robinson, "Excavations at Corinth, 1960", *Hesperia* 1962, vol. 31, Lev.1c'de Doğu Kuyusu'nda bulunmuş olan bir kandilin içinde durduğu bronzdan bir tabak görülür; H. Thompson, "Terracotta Lamps" *Hesperia* 2, 1933, 202, fig. 4'te Hellenistik döneme ait, kandille aynı renkte boyalı, pişmiş toprak bir ayak görülür.

³⁵ F. Miltner, *Das Cömeterium Der Sieben Schlafer, IV, 2*, Baden, 1937. Ephesos kandilleri.

³⁶ J. Schäfer, *Hellenistische Keramik aus Pergamon (Pergamenische Forschungen 2)*, Berlin, 1968, 119-152.

³⁷ Walters, xii; dipnot 4.

³⁸ Forbes, 152.

³⁹ Walters, xii.

İncelenen kandillerin bazı bölümleri için çeşitli terimler kullanılır. Yağın saklandığı kısım *infindubulum*; yağ deliğinin yer aldığı yuvarlak biçimli *discus*; bazen bezemelerin de yapıldığı dudak veya omuz kısmı olarak adlandırdığımız *margo*; fitilin yerleştirildiği burun *rostrum*, *nasus*, *myksus*; fitil *ellyphnium*; kulp *ansa* veya *manubrium* olarak anılır⁴⁰.

Özellikle Roma döneminde evlerde, tapınaklarda ve gömü törenlerinde kullanılan kandillere, antik kent kazılarında çok sayıda rastlanır. Adak olarak kullanılanlar genellikle, birçok kandilin birleşmesinden oluşan yapıdadır⁴¹.

Çalışmamızda incelenen Tralleis kandillerinin tamamı mezarlardan ele geçmiştir. Antik dönemde ölünün gömülmesi sırasında düzenlenen törende çeşitli biçimlerde kapların ölümlere hediye olarak bırakıldıkları bilinir. Bunun, aynı zamanda antik dönem insanının ikinci yaşam inancından doğduğu ve mezara bırakılan eşyaların ölümler tarafından ikinci yaşamlarında kullanılacağı düşünülmüştür. Özellikle Hellenistik ve Roma dönemlerinde mezarlarda unguentaria ile birlikte en sık rastlanan eşyaların başında gelir. Tralleis Nekropolisinde de çok sayıda ve çok çeşitli biçimlerde kandil ele geçmiştir. Bir kısmı Hellenistik döneme ve büyük çoğunluğu da Roma dönemine ait olan kandillerimizi genellikle-Ephesos tipi ve Geç Roma dönemi kandilleri dışında- isimlerini burun biçimlerinden alan gruplara ayırarak inceledik. Toplam yüz kırk dört kandil, sekiz ana gruba ayrılmıştır.

⁴⁰ A.g.y., xiii.

⁴¹ Kinal, 154. Kaunos'ta bulunan adak kandillerinin küçük yapıda olmaları bunların aydınlanmadan çok adak olarak kullanıldıklarını düşündürür. Bu çalışmada İzmir ve Bodrum Müzelerindekilerin yanı sıra Kaunos, Theangela'da ele geçenler incelenmiştir.

1.Ephesos Tipi Kandiller

Genel olarak Hellenistik dönem içlerinde yapımına başlanan bu kandiller, Ephesos'ta çok sayıda bulduklarından dolayı bu adı alır⁴². Dikkat çeken form özelliklerinden dolayı, diğer tiplerden kolaylıkla ayrılabilen Ephesos tipi kandiller, Tralleis Nekropolisi'ndeki on beş adet mezarda ele geçer.

İncelediğimiz kandillerin tümü gri renkte, mikahı kile sahiptir. Önceden sadece Ephesos'a özgü olduğu düşünülen gri rengin, pişirilme ile ilişkili olduğu düşünülür ve bu tipin örnekleri Korinth, Lesbos, Knidos, Antiokheia ve Filistin'de görülür⁴³. Mat gri renkten metalik siyaha dek değişen renkte boyalıdır. Metalik boyalı kandillerin, genellikle erken metal örneklerden esinlenerek yapıldığı düşünülür⁴⁴. Kalıp yapımı bütün Ephesos tipi kandillerin genel form özelliklerini gösteren Tralleis Nekropolisi kandillerinin boyları 10-15 cm. arasında değişir. Çift dışbükey profili olan gövdenin ortasında, alt ve üst yarımın birleşme yerinde, keskin bir açı olduğu gözlenir. Genellikle yüksek olan tabanları, burna doğru uzandığından biraz daha ovale yakın biçimdedir. K2, K3, K4, K6, K7, K8, K9, K13, K14 (Lev. II-IV) no'lu kandillerimiz ya düz ya da yüksek tabanlı iken K5, K10, K11, K12, K15 (Lev. II-IV) no'lu kandillerimizin içbükey tabanlı olması dikkat çeker.

Genellikle iki ya da üç yivli, gövdenin birleşme yerinden çıkan ve üstte omuza bağlanan dikey kulba sahiptir. Korunabilen güzel örneklerini K4 (Lev. II), K7 (Lev. III), K11 (Lev. III) ve K13 no'lu kandillerimizde görebiliriz. İnce yapılarından dolayı kolaylıkla kırılabilen bu kulpların, yine metal örneklerden esinlenerek yapıldıkları sanılır⁴⁵.

⁴² Schäfer, 145, dipnot 42. Bu tanımlamayı ilk kullananlardan biri Heberdey'dir; Walters, 46. Bu çalışmada incelenen Ephesos kandillerinin büyük bölümü J.T. Wood'un 1868-1872 yıllarında yaptığı kazılarda bulunmuştur.

⁴³ C.K. Williams-P. Russell, "Early Roman Thin Walled Wares and Lamps" *Hesperia* 50, 1981; D.K. Tezgör-T. Sezer, *İstanbul Arkeoloji Müzeleri Pişmiş Toprak Kandiller Kataloğu I, Varia Anatolica VI/2*, Fransız Anadolu Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul, 1995, 107, dipnot, 5 ve s. 19, dipnot 30.

⁴⁴ Schäfer, 145.

⁴⁵ *Agora IV*, Princeton, 167, Lev. 49. Atina Agorası'ndaki Ephesos tipi kandillerin çoğunun yivli kulplara sahip oldukları görülür. Fakat bunun yanında Tip 49 B 666 no'lu kandilde olduğu gibi az da

Kulplar, üretim dönemi içinde değişmeden devam eder. Bunun yanı sıra K9 (Lev. III) ve K15 (Lev. IV) no'lu kandillerde olduğu gibi kulpsuz örnekler de görülebilir.

Ephesos tipi kandillerin en belirgin özelliklerinden biri, kalıpta değil aksine, kandil kalıptan çıkarıldıktan sonra elle eklenen bir *yaka* veya *boyun* kısmının oluşudur⁴⁶. Geniş olan yağ deliğinin hemen çevresinde, çok alçak kabartma halka veya çıkıntı yer alır⁴⁷. Bizim kandillerimizin hepsinde yağ deliği çevresindeki halka görülebilir. Ayrıca yağ deliğinin çevresinde, yine Ephesos tipi kandillere özgü olan ve yağ basıncını ayarladığı düşünülen, kandil kalıplandıktan sonra bir alet yardımıyla açılan iki ya da üç küçük delik bulunur⁴⁸. Bütün bu üç özellik bir bütün olarak düşünüldüğünde, delikten taşan yağın, yeniden geriye dönmesi için yapıldığı anlaşılır. K4 (Lev. II) no'lu kandilimizde boyun ile burna doğru uzanan kanal kesişmektedir. K9 (Lev. III), K10 (Lev. III) ve K13 (Lev. IV) no'lu kandiller, boyun ile kesişen burun köprüsü üzerinde, yağın akışını kontrol edebilecek kanala sahiptir.

Tralleis Nekropolisi'nden ele geçen bu kandilleri iki tipte inceleyebiliriz. İlk gruptaki kandiller, burunları mızrak uçlu biçimde olanlardır. K4 (Lev.II), K9 (Lev. III), K10 (Lev. III), K13 (Lev. IV) no'lu kandillerimizde boyun ile kesişen burun köprüsü üzerinde bir kanal yer alır ve burun üçgen biçimlidir. Genellikle iyi yapılmış bu kandiller arasında özellikle K13 no'lu kandil keskin hatları, temiz işçiliği ile dikkat çeker ve büyük olasılıkla kalıptan ilk yapılmış örnektir. K5 (Lev. II) no'lu örnek, üçgen burunlu olmakla birlikte, burun köprüsü üzerinde bir kanala sahip değildir.

---

olsa kayış kulp da bulunur. Pergamon Ephesos tipi kandillerinde ise iki kulbun birbirine bağlandığı dikkat çeker. Bkz. Schäfer, Lev. 69, T 3; Lev. 71, T 12; Lev. 72, U 1. Bu tipin erkenden geç örneklere dek kullanıldığı görülmüştür.

⁴⁶ A.g.e., 166.

⁴⁷ A.g.e., 166. Yağ deliği çevresinde yer alan kabartma halkanın olmayışının, aynı gruptaki kandiller arasında, erken tarihin göstergesi olduğu düşünülmüştür.

⁴⁸ Schäfer, 146, dipnot 50. Schäfer, yağ deliği çevresindeki bu deliklerin Hellenistik dönemden başlayarak Kaiserler dönemi sonuna dek kullanıldığını belirtir.

Mızrak uçlu örneklerin Atina⁴⁹, Kerameikos⁵⁰, Korinth⁵¹, Delos⁵², Pergamon⁵³, Ephesos⁵⁴, Iasos⁵⁵ ve Metropolis⁵⁶ kentlerinden gelen benzerleri çoktur⁵⁷. Atina'da üçgen burunlu Ephesos tipi kandiller, İ.Ö.geç2.-erken1.yüzyıla tarihlenir. Aynı zamanda Küçük Asya üretimi olanların İ.Ö.erken 2.yüzyılda üretildiği düşünülmekte; fakat bunların Atina'ya İ.Ö.125'ten önce geldiğine dair bir kanıt bulunmadığı, Atina Agorası'ndaki Orta Stoa ve Attalos Stoası'nın altında ise, İ.Ö.150'den önceye tarihlenebilecek özel bir seramik grubu ile birlikte ele geçmediği belirtilir⁵⁸. Kerameikos'ta İ.Ö.2.ve1.yüzyılda ithal edilmiş örnekler bulunur⁵⁹. Korinth'te ise, bu tip kandiller İ.Ö.1.yüzyılın ikinci yarısında görülür⁶⁰. Pergamon'daki benzerleri ise, İ.Ö.125-İ.S.25 tarihine verilir⁶¹. Tarsus örnekleri İ.Ö.2.yüzyıldan Augustus dönemine dek devam eder⁶². Bunun yanı sıra çeşitli koleksiyonlarda bulunan benzer Ephesos tipi kandiller için de hemen hemen aynı tarihler önerilir⁶³. Ayrıca bu tipte kandillerin Doğu Akdeniz'deki birçok antik kentte bulunmuş olmaları, güzel ve ilgi çekici yapılarından dolayı, taklitlerinin yapılmış olduğunu veya çok

⁴⁹ Agora IV, Lev. 49.

⁵⁰ İ. Scheibler, *Kerameikos XI, Berlin*, 1976, no. 610-615.

⁵¹ H. Williams, *Kenchreai, Eastern Port of Corinth, V. The Lamps, Leiden*, 1981, 7-8.

⁵² P. Bruneau, *Delos XXVI, Les Lampes*, Paris, 1965. Delos, Hellenistik kandiller grubunda "VII. Lampes dites d'Ephése" adıyla anılır. Lev. 13, no. 2384-2522 no'lu kandiller mızrak uçlu burunludur.

⁵³ K. Nohlen-W. Radt, *Kapıkaya, Altertümer von Pergamon, XII*, Berlin, 1978, Lev. 23, 158 no'lu kandil İ.Ö.1.yüzyıla tarihlenir; Schafer, Lev. 69, T2; Lev. 71, T5, T9.

⁵⁴ Miltner, , Lev. IX, no. 7, 15-19.

⁵⁵ D. Levi, *Iasos Kazıları, İtalyan Kültür Heyeti, Arkeolojik Araştırmalar Bölümü, Ankara*, 1986, 26, Lev. 27.

⁵⁶ B. Gütrler, *Metropolis'in Hellenistik Dönem Seramiği*, E.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü (doktora tezi), 1994, Lev. 36, no. 172; Lev. 38, no. 178-179.

⁵⁷ Agora IV, Lev. 49, no. 649-657.

⁵⁸ A.g.e., 166i, dipnot 150.

⁵⁹ Kerameikos XI, Lev. XI, no. 610-612.

⁶⁰ Williams 1981, 7-8, Lev. 1-2, Korinth'in doğu deniz limanı olanKenchreai'da yapılan kazılarda İ.Ö. geç 2.-1.yüzyıllara ait olduğu düşünülen yaklaşık 20'den fazla Ephesos tipi kandil bulundu. Bu kandiller için İ.Ö.44 tarihi terminus post quem olarak verilir; Howland, 166, dipnot 150.

⁶¹ Schäfer, 146.

⁶² H. Goldman, *Excavations at Gözlükule, Tarsus, New Jersey, 1950*, 89, Lev. 94, no. 47. Bunların Tarsus'ta üretildiğini kanıtlayacak bir kanıt henüz yoktur. Fakat buluntuların sayısının çok fazla olması düşündürücüdür. Gri renkte kilden yapılan örneklerin hemen hepsi mat veya parlak siyah boyalıdır.

⁶³ J.W. Hayes, *Ancient Lamps in The Royal Ontario Museum I: Greek and Roman Clay Lamps*, Toronto, 1980, 15, Lev. 7, no. 55. Anadolu'da Knidos üretimi olduğu düşünülen mızrak uçlu burunlu kandil için İ.Ö.geç 2.yüzyılın son çeyreği veya 1. yüzyıl tarihi verilir; Walters, xxi, 48, no. 336 Ephesos tipi kandilleri İ.Ö.1.yüzyılın ikinci yarısına tarihlenir; D.K. Kassab-Sezer, 109, İstanbul Arkeoloji Müzeleri'nde korunmakta olan Ephesos tipi kandiller, İ.Ö.2.yüzyılın sonu-İ.Ö.1.yüzyıl başına tarihlenir.

sayıda ithal edilmiş olduklarını düşündürür⁶⁴. Tralleis Nekropolisi'nden ele geçen üçgen burunlu kandilleri İ.Ö.geç 2-erken 1.yüzyıla verebiliriz.

K15 (Lev. IV) no'lu mızrak uçlu burunlu örnekte, discussu çevreleyen kabartma halkanın alçaldığını ve direkt olarak burna doğru açıldığını görürüz. Bu kandilin omzunda kabartma yumurta dizisi yer alır. Yapılan çalışmalar arasında dikkat çeken durum, bizim kandilimize en fazla benzeyen örneğin, Metropolis'ten gelmiş olmasıdır⁶⁵. Delos'tan gelen birkaç kandil de, kulpsuz ve discusslarının geniş bir kanal halinde burna doğru uzanması ile bizim kandilimize benzer⁶⁶. Discussun bir kanal halinde burna doğru uzanması geç dönem özelliği olarak belirtilir⁶⁷. Bu özellikten yola çıkarak K15 no'lu kandilimizin diğerlerinden biraz daha sonraya İ.S.geç2-erken1.yüzyıla verilebileceğini düşünüyoruz. İ.Ö.geç2-erken1.yüzyılda Anadolu'da daha fazla görülen bu tipte burna sahip olan kandillerin Pergamon⁶⁸, Labraunda⁶⁹, Sardeis⁷⁰, Tarsus⁷¹, Korinth⁷² ve Atina⁷³ örnekleri bulunur. İncelediğimiz Tralleis kandillerinde, burna doğru uzanan kanala sahip örneklerin mızrak uçlu burunlu kandiller olduğu anlaşılır; fakat Atina örneklerine baktığımızda, hem mızrak uçlu burunlu hem de yuvarlak burunlu kandiller bu özelliğe sahiptir⁷⁴.

⁶⁴ J.W. Crowfoot, G.M. Crowfoot, K.M. Kenyon, *The Objects From Samaria*, London, 1957, 369, no. 5; 370, no. 5

⁶⁵ Gürler, 1994, 90, Lev. 41, no. 188.

⁶⁶ P. Bruneau, Lev. 18, no. 3103, 3105, 3093 ve 3041. 3116 no'lu kandilin discussu ise, gözyaşı biçimlidir.

⁶⁷ Gürler, dipnot 73.

⁶⁸ Schäfer, Lev. 71, T 13, T 15-17. T 13'ün burna doğru uzanan kanalı daha dar olmasına rağmen, bizim kandilimize benzer. Diğer kandillerin discussları ise damla biçimlidir. Ayrıca bu kandiller yuvarlak burunlu olması açısından dikkat çeker.

⁶⁹ P. Hellström, *Labraunda, Swedish Excavations and Researches, Vol. II, Part 1, Pottery of Classical and Later Date Terracotta Lamps and Glass*, Lund, 1965, 50, lev. 23, no. 39. Labraunda'da bulunanların çoğu Ephesos tipi kandillerin kopyasıdır. Gerçek Ephesos tipi sadece bir tanedir. Bu kandil olasılıkla İ.Ö.2.yüzyıl ortasından kısa süre sonra kullanılmaya başlanır.

⁷⁰ Agora IV, 166, dipnot 150, "Sardis'te bu tipte kandiller İ.Ö. geç 2.-1.yüzyıla tarihlenen pişmiş toprak heykelciklerle birlikte bulunur".

⁷¹ Tarsus, Lev. 94, no. 47.

⁷² O. Broneer, *Corinth, IV, 2, Terracotta Lamps*, Cambridge, Mass, 1930, 70. Korinth'te Ephesos tipi kandiller İ.Ö.1.yüzyılın ikinci yarısında görülür.

⁷³ Agora IV, Lev. 49.

⁷⁴ A.g.e., Lev. 49.

İkinci gruptaki kandiller, burunları yuvarlak biçimli olanlardır. Bunlar K2, K3, K6, K7, K8, K11, K14 (Lev. II-IV) no'lu kandillerimizdir. Tipolojik açıdan farklı olan bu kandiller, yukarıda sözünü ettiğimiz mızrak uçlu burunlu kandillerle birlikte bulunur. K2 (Lev. II) ve K4 (Lev.II) no'lu kandiller 8 no'lu mezarda; K8 (Lev. III) ve K9 (Lev. III) 17 no'lu mezarda; K10 (Lev. III) ve K11 (Lev. III) no'lu kandiller 18 no'lu mezarda; K12 (Lev. III) ve K14 (Lev. IV) no'lu kandiller 27 no'lu mezarda bir arada bulunur. Bunun örneklerini Atina Agorası'ndan gelen kandillerde de görmek olasıdır ve burada ele geçen yuvarlak burunlu örneklerin, önceki grupta yer alanlardan daha geç bir tarihe verildikleri ve kesinlikle Sulla döneminden önceye gitmedikleri düşünülür⁷⁵. Korinth'te İ.Ö.1.yüzyılın ikinci yarısından bu tipte örnekler bulunurken⁷⁶, Batı Anadolu'da Metropolis'te yapılan tabaka kazılarında, İ.Ö.1.yüzyıla ait sikkelerle birlikte gün ışığına çıkar⁷⁷. Pergamon'daki yuvarlak burunlu kandiller de İ.Ö.1-İ.S.1.yüzyıla tarihlenir⁷⁸. Fakat görüldüğü gibi her iki tip de az çok aynı tarihlerde kullanılır.

Genellikle zengin bitkisel bezemelerin görüldüğü Ephesos tipi kandillerin çoğu, bu yönden birbirine benzer⁷⁹. Bizim kandillerimizde, özellikle Batı Anadolu kandillerinde görülen palmetler (K8, K10), rozetler (K13), meander motifi , spiraller (K4), yumurta dizisi (K1, K2, K15, K14) gibi hem bitkisel hem de geometrik zengin motiflerin kullanıldığı görülür⁸⁰. Sardis'te ele geçen, omzunda kabartma olarak "güzel ışık" yazan örnek ilginçtir⁸¹. Kandillerimiz arasında omuz bezemesi olmayan tek örnek K3'tür. Genelde bezemesiz olan ve daha geç tarihten oldukları düşünülen kandillere Pergamon'da ve Ephesos'ta rastlanır⁸². Bezemelerin, üretimin başlangıcından sonuna dek, bütün Ephesos tipi kandillerde değişmeden kullanılması, tarihlemede önemli bir rol

⁷⁵ Samaria, 167, Lev. 49.

⁷⁶ A.g.e., dipnot 156; Corinth IV, 2, 68-69, no. 343, 370, fig. 31.

⁷⁷ Gtrler, 90, Lev. 41, no. 186-187.

⁷⁸ AvP XII, 61, Lev. 23.

⁷⁹ H. Thompson, 201; Kassab-Sezer, no. 290-330; Agora IV, Lev. 49, no. 649-667.

⁸⁰ Schäfer, Lev. 70, 71; Kassab-Sezer, no. 290-314; Labraunda, 50, Lev. 23, no. 39-41.

⁸¹ G. Hanfmann, *Letters From Sardis*, Harvard, 1975, fig. 133.

⁸² Schäfer, Lev. 69, T1; Miltner, Lev. XI, no. 16. Ayrıca Antikythera batığında da bezemesiz örnekler bulunur.

oynamadıklarını gösterdiği gibi, bezemesiz olan örneklerin de farklı bir tarihten olmadıkları düşüncesindeyiz.

Ephesos tipi kandillerin metalik görüntüsü ve özellikle omuzlarındaki bezemeler bize *Megara kaseleri* ismiyle anılan, Hellenistik döneme ait kalıp yapımı olan seramik grubunu hatırlatır. Bu kaselerin de, metal örneklerden esinlenerek, hatta ilk kalıplarının bunlardan alınarak yapıldıkları bilinir⁸³.

Bazen burun köprüsü üzerinde de kabartma bir motif ya da figürün yer aldığı görülür⁸⁴. Bizim kandillerimizden K11 (Lev. III) no'lu örnekte yunus figürünün, K13 no'lu (Lev. IV) örnekte ise bir kap formunun betimlendiği görülür⁸⁵. Böyle örneklerin Pergamon, Ephesos ve diğer Batı Anadolu kentlerinde görülmesi, bu bölgeye özgü olduğunu ve atölyelerin birbirlerinden etkilendiklerini akla getirir. Geriye kalan kandillerimizin burun köprüleri bezemesizdir.

Turuncu-kahve renkte kilden yapılmış, K1 (Lev. II) ve K12 (Lev. III) no'lu kandiller, yukarıda incelediğimiz örneklerden farklı forma sahiptir. Mezar 3'ten gelen K1 ve Mezar 26'den gelen K12 no'lu kandiller form yapılarıyla yukarıda sözünü ettiğimiz kandillerden farklıdır. Kulbu kırık olan K1 no'lu kandilin oldukça geniş olan discussunu kabartma bir halka çevreler ve omzunu yumurta dizisi süsler. Kulpsuz olan K12 no'lu kandilin ise yağ deliğinin hemen çevresini saran geniş bir kabartma halka bulunur Her ikisi de öne doğru belirgin bir şekilde uzamış burna sahiptir ve yine her ikisinin de burun köprüsü üzerinde yan yana kabartma çizgi gruplarından oluşan bezeme dikkati çeker.

⁸³ S.I. Rotroff, *The Athenian Agora XXII, Hellenistic Pottery Athenian and Imported Moldmade Bowls, Princeton, 1982, 3; Rotroff 1982-2, "Silver, Glass and Clay: The Dating of Hellenistic Luxury Tableware", Hesperia, 51, Lev. 84.*

⁸⁴ Kassab-Sezer, no. 307, 309, 311-312, 293. Pergamon kandillerinde daha çok mask motifinin kullanıldığı dikkati çeker; Walters, 47-48, no. 331, 333-334, 336-337, 339-340 no'lu Ephesos kandillerinde bitkisel motifler ağırlıktadır.

⁸⁵ Yunus figürleri için bkz. Kassab-Sezer, no. 307, 309; Gürlü, Lev. 37, 38, no. 174-176 bunların geldiği Metropolis özellikle Tralleis'e yakın olması açısından önemlidir. Vazo motifi için bkz. Agora IV, Lev. 49, no. 654.

Sözünü ettiğimiz kandiller biçimleriyle özellikle Tralleis'e yakın bir antik kent olan Metropolis'ten gelen ve İ.Ö.3.yüzyılın ikinci çeyreğine verilen örneklerle benzer⁸⁶.

Bugün özellikle dünyanın ünlü müzelerine ve çeşitli koleksiyonlarına ve bunun yanı sıra yabancı kazıların yayınlarına baktığımızda, bu tipte kandillerin Anadolu'dan çok sayıda ithal edilmiş oldukları anlaşılır. Bunlar biçim ve bezeme açısından birbirlerinden farklı değildir.

Yukarıda sözünü ettiğimiz kandillerin hem omuz hem de bazen burun köprüleri üzerinde yer alan çeşitli ve güzel bezemelerin kaliteleri, yapımındaki özenli işçiliğe ve kullanış sürelerine bağlıdır. Tralleis Nekropolisi'nden ele geçmiş Ephesos tipi kandilleri, genelde temiz ve özenli yapılmıştır. Bu durum, olasılıkla Tralleis'te kandil üretiminin varlığını düşündürür; fakat tabii ki, bu tipte kandillerin adını aldığı Ephesos antik kentinin Tralleis'e çok yakın olması da göz önünde bulundurulursa, ithal edilmiş kandillerin varlığı da yadsınamaz. Özellikle Tralleis'ten ele geçen kandillerin genel görünüm açısından Ephesos'ta ele geçenlere çok yakın olduğuna da dikkat edilmelidir⁸⁷. Fakat bizim kandillerimiz, burun yapısıyla bu örneklerden farklılık gösterir; öte yandan Metropolis kandillerinde olduğu gibi, yağ deliğini çevreleyen kabartma halka ve omuz bezemeleriyle birbirlerine benzer.

Yukarıda inceldiğimiz örneklerden daha farklı burun yapısında olan ve Ephesos tipinin değişik ve özellikle Batı Anadolu'ya özgü olduğunu düşündüğümüz kandiller, Tralleis Nekropolisi'nde on mezardan on adet ele geçmiştir: K16, K17, K18, K19, K20, K21, K22, K23, K24, K25 (Lev. IV-VI). Genellikle turuncu-kahve, sarı-kahveden gri-kahveye dek değişen renkte kilden yapılmış ve turuncu-kahveden, mat veya metalik gri renklerde boyalıdır. Kalıp yapımı olan bu kandiller, gövde ortasındaki birleşme yerinde dikkati çeken keskin birleşme açısı, gövde ortasından çıkıp omuza bağlanan dikey kulbu,

⁸⁶ Gürlü, 87, Lev. 36, no. 169-171. Bu kandiller Stoanın kuzeyinde ele geçen sikkelerle İ.Ö.3.yüzyılın II. çeyreğine tarihlenir.

⁸⁷ Miltner, Lev. XI, no. 7-17; Walters, 46-50, no. 326,249.

ortasında büyük yağ deliğinin yer aldığı discusu çevreleyen elle sonradan eklenen yüksek boyun kısmı ile Ephesos kandillerine benzer⁸⁸.

Uzun ve belirgin olan burnun her iki yanındaki çıkıntılar dikkat çekicidir. Orijinal Knidos kandillerinin burunları daha geniş bir açıyla yanlara doğru açılır⁸⁹. Oysa ki, bizim incelediğimiz kandillerde, volütlü kandillere geçiş oluşturacak şekilde, burnun her iki yanında neredeyse topuz görüntümlü çıkıntılar yer alır. Bruneau, Delos'ta bulunan bu tip kandillerin Ephesos veya Knidos üretimi olabileceğini düşünür⁹⁰. Atina ve Korinth malzemesi içinde kandillerimizin benzerlerine rastlanmaz. Fakat Mykenae'da İ.Ö.2.yüzyılın ikinci yarısına ait olduğu belirlenen, bizim kandillerimizin tam bir benzeri olmamakla birlikte, daha kaliteli işçiliğe sahip, özellikle burnunun her iki yanındaki çıkıntılarla dikkati çeken benzeri olduğu görülür⁹¹. İstanbul Arkeoloji Müzeleri kataloğunda yer alan ve müsadere yoluyla koleksiyona katılmış olan tek bir örnek bizim kandillerimize tam anlamıyla benzer. İ.S.2.yüzyılın son çeyreği ile İ.Ö.1.yüzyıla tarihlenen bu kandilin, Anadolu'da yerel bir atölye tarafından *Ephesos tipi* olarak üretildiği düşünülmüştür⁹². Ephesos'un yakınlığı ve etkileri, bu kandillerin Tralleis'in kendi üretimi olduğunu düşündürür. Form açısından birbirinden farklı olmayan kandillerin Ephesos kandilleriyle aynı tarihlerde veya biraz daha sonra üretildiğini düşünmekteyiz..

K26, K27, K28, K29, K30, K31, K32, K33, K34 (Lev. VI-VII) alışılmış Ephesos tipi kandillerden farklı olarak karşımıza çıkar. Klasik Ephesos tipi kandillerden farklı gövde biçimlerine sahip olmakla birlikte, boyunlarının çevresinde yer alan boyun kısmından dolayı bu örnekleri de Ephesos tipi içinde incelememiz gerektiğine karar verdik.

⁸⁸ Agora IV, Lev. 49, no. 649-667.

⁸⁹ Walters, 50-54, no. 350-389;

⁹⁰ P. Bruneau, Lev. 6, no. 315, 319-333.

⁹¹ W. Rudolph, "Hellenistic Fine Ware Pottery and Lamps From Above The House with The Idols at Mycenae", *BSA* 73, 1978, 233, Lev. 31, no. 71.

⁹² Kassab-Sezer, 116, no. 303.

Kulpsuz örneklerin yanı sıra (K26, K28, K27, K29, K30, K31, K33) kulplu bir örneğimiz de K34 (Lev. VII) bulunur. K34, üzerindeki ayrıntıların belli olmaması nedeniyle çok kullanılmış bir kalıptan üretilmiş görünür. Omzundaki kabartma yumurta dizisi zor seçilir. Yukarıda değindiğimiz mızrak burunlu ya da yuvarlak burunlu örneklerimizde görmediğimiz uzun bir burun ve oval fitil deliği dikkat çeker. Bu tipin Tralleis'te İ.Ö.geç2-erken1.yüzyılda kullanıldığını düşünmekteyiz.

Geriye kalan diğer örneklerde, klasik Ephesos tipi kandillerde görmediğimiz oval burun bulunur. Discuslarının çevresinde yer alan alçak kabartma halinde yapılmış boyun, K30 (Lev. VI) ve K31'de (Lev. VII) daha yüksekçedir. Uzunlukları 9-10 cm. arasında değişen kandillerimizin yükseklikleri de 3-4 cm. arasındadır. Bu örneklerimizin çoğunda da ayrıntıların iyi seçilememesi, çok kullanılmış kalıptan yapıldıklarına işaret eder. K34 gibi, Tralleis'te üretildiğini düşündüğümüz bu kandiller İ.Ö.geç2.-erken1.yüzyıla tarihlenmelidir.

2. Kalp Burunlu Kandiller

Tralleis Nekropolisi'nden on dört mezardan, kalp biçimli burna sahip on altı adet kandil ele geçer. Genellikle turuncu-kahveden kahveye dek değişen renkte, mikalı kile sahip olan bu kandillerin bir kısmının kulpları kırık olmasına rağmen, sağlam olan kandillerin, ayrıca yapıpı sonradan gövdeye eklenen ve genellikle küçük asma delikli, tek ya da iki yivli kulpları oldukları görülür⁹³. Taban çapları 3-4.2 cm., yükseklikleri 2.6-3.5 cm., uzunlukları ise 8.5-10.4 cm. arasında değişir. Yuvarlak gövdeli kandillerimiz, içbükey discusa sahiptir. Discusu çevreleyen iki veya daha fazla sayıda kabartma halka dikkati çeker. K35 (Mezar 2; Lev. VII), K36 (Mezar 3; Lev. VII), K37 (Mezar 4; Lev. VIII), K38 ve K39 (Mezar 7; Lev. VIII), K40 (Mezar 8; Lev. VIII), K41 (Mezar 9; Lev. VIII), K42 ve K43 (Mezar 12; Lev. VIII-IX), K44 (Mezar 15; Lev. IX), K45 (Mezar 20; Lev. IX), K46 ve K47 (Mezar 20; Lev. IX), K48 (Mezar 24; Lev. IX), K49 (Mezar 28; Lev. X), K50 (Mezar 29; Lev. X) no'lu kandillerde discusu iki kabartma halka çevrelerken, K35 (Mezar 2; Lev. VII), K37 (Mezar 4; Lev. VIII) no'lu kandilleri çok sayıda kabartma halka çevrelediği görülür. Çok sayıda kabartma halkanın olduğu kandillerin omuzlarının bezemesiz olduğu dikkati çekerken, diğer kandillerin omuzlarında ise, bitkisel süslemeler veya kabartma noktacıklar yer alır. Bunun yanı sıra discuslarında bir hayvan figürünün olduğu örnekler de vardır.

Bu tipte kandiller üzerine ilk çalışmaları yapanlar Loeschcke ve D. Ivanyi'dir.⁹⁴ Broneer, bu kandilleri Tip XXV altında inceler⁹⁵. Walters, Roma dönemine ait olan bu kandilleri, burun tipine göre adlandırarak, İ.S.3. yüzyıla tarihler⁹⁶. En yakın benzerlerinin bulunduğu Ephesos kandillerinde ise Miltner bu tip kandilleri U burunlu kandillerle

⁹³ Walters, 167-181, no. 110-1203; Hayes, 191, Lev. 33, no. 277 dikey kulplu iken, 195, Lev. 37, no. 297, 299-300 no'lu Kilikkia grubu kandillerin kulpsuz oldukları dikkat çekicidir ve bizim incelediğimiz kandillere göre daha küçük ve daha gelişigüzel olmalarından dolayı daha geç bir tarihten olmalıdır.

⁹⁴ S. Loeschcke, *Lampen aus Vindonissa*, Zürich, 1919, 237-243. Bu tipte kandilleri Tip VIII altında inceler; D. Ivanyi, *Die Pannonischen Lampen, Dissertationes Pannonicae Ser. 2, Nr. 2*, Budapest, 1935, 10. Tip VII altında inceler ve Ivanyi'ye göre bunlar İ.S.1.yüzyılın ortalarında Pannonia'da popüler olur.

⁹⁵ Broneer, IV, 2, 83-87.

⁹⁶ Walters, 167, no. 1110-1203.

birlikte Tip VIII içinde değerlendirirken⁹⁷, Szenteleky, bunları “volütleri olmayan yuvarlak burun bitimli kandiller” olarak gruplandırır⁹⁸. Fakat bu isim altında incelenen kandiller arasında, bizim kalp biçiminde burunlu kandillerimizin yanı sıra, burunları discustan düz bir hatla ayrılan kandiller de incelenir. Szenteleky’e göre burnun çeşitli biçimlerde olması, her durumda farklı bir tarihe işaret etmez⁹⁹. Çeşitli koleksiyonlarda farklı yerlerden gelen çok sayıda kalp biçiminde burunlu kandiller bulunur. Bailey ise bu kandilleri genel olarak on gruba ayırmakla birlikte, hepsi İ.S.geç1.yüzyıldan 2.yüzyılın ilk yarısına hatta 3.yüzyıla dek giden örneklerin olduğu standart İtalya kandilleridir¹⁰⁰. Hayes de Anadolu’dan Mısır’a dek uzanan bu türde çok sayıda kandili inceleyip gruplar¹⁰¹.

Kaliteli işçiliği ile dikkat çeken iki yivli, sonradan eklenen dikey kulba sahip 2 no’lu mezardan gelen K35 (Lev. VII) no’lu kandilin, kırık olan discusunun çevreleyen üç kabartma halka bulunur ve kalp biçimli olan burun kısmında, yine kalıpta yapılmış üç küçük noktadan oluşan bezeme yer alır. Bu küçük noktaların olduğu ve İ.S.3.yüzyıla verilen kandil örneklerine Walters’ın kataloğunda rastlanır¹⁰². İncelediğimiz kandilin, kulpsuz fakat diğer özellikleri ile benzer ve İ.S.50-100 tarihlerine verilen, İtalya üretimi olan bir diğer kandil de Hayes’in kataloğundadır¹⁰³. Atina’dan İtalya’ya ithal olduğu düşünülen benzeri kandiller İ.S.1.yüzyıl ortasına tarihlenir¹⁰⁴. Özellikle Augustus döneminde İtalya’da üretilmiş olan kandillerin Ege dünyasına büyük miktarda ihraç

⁹⁷ Miltner, Lev. XII, no. 114-155.

⁹⁸ T. Szenteleky, *Ancient Lamps, Monumente Antiquitatis Hungarica I*, Budapest, 1969, 95-104, 11. Grup, no. 138-167. Burada incelenen kandiller arasında 145-150 no’lu kandiller kalp biçiminde burunlu, geri kalan kandiller ise, burunları discustan düz bir hatla ayrılan örneklerdir. Bu gruplama yapılırken, burnun omuza birleştiği yer dikkate alınır.

⁹⁹ A.g.y., 102. Bunun genellikle doğru olduğu kabul edilirse de, kandillerdeki gruplamaların genellikle burun tiplerine göre yapıldığına dikkat edilmelidir.

¹⁰⁰ Bailey, *Roman Lamps Made in Italy, A Catalogue of The lamps in The British Museum 2*, Oxford, 1980, 336.

¹⁰¹ Hayes, 63, Lev. 33, 277 no’lu kandil Kuzey Afrika grubunda incelenmekte ve İ.S.3.yüzyılın ilk yarısına tarihlenir; 72, Kilikkia tipleri altında incelenen kandillerden lev. 37’de no. 297 Tarsus grubu XVI altında incelenir ve İ.S.geç 1.yüzyıl-erken İ.S.2.yüzyıla tarihlenir; ayrıca Mısır’dan gelen örnekler de bulunur.

¹⁰² Walters, 168, no. 1114; 169 no. 1120.

¹⁰³ Hayes, 184, Lev. 26, no. 244.

¹⁰⁴ Agora VII, Lev. 4, 85 no’lu ithal kandil, burun üzerinde küçük nokta süslemeler olmaması dışında, genel form yapısıyla bizim kandilimize benzer.

edilmiş olduğu görülür¹⁰⁵. Doğal olarak Tralleis'e de bu kandillerden çok sayıda ithal edilmiş olmalıdır. Farklı yerlerde İ.S.1.yüzyılın ortalarından 3.yüzyıla uzanan geniş bir zaman diliminde kullanıldıkları anlaşılır. K35 no'lu kandili İ.S.1.yüzyılın ikinci yarısına (İ.S. 50-100) verebiliriz.

Genel olarak bakıldığında kalp biçiminde burunlu kandillerin discussu ve omuzu bezemesiz olan örnekler azdır¹⁰⁶. Bizim incelediğimiz Tralleis kandilleri arasında yedi adet kandilin discussu ve omuzu K35 no'lu kandilde olduğu gibi, bezemesizdir ve discusslarını kabartma halkalar çevreler. K36 (Mezar 3; Lev. VII), K37 (Mezar 4; Lev. VIII), K39 (Mezar 7; Lev. VIII), K41 (Mezar 9; Lev. VIII), K42 (Mezar 12; Lev. VIII) no'lu kandiller, kalp biçiminde burunludur; burun üzerinde noktaların olmayışıyla K35 no'lu kandilden farklıdır; fakat aynı tarihlerde kullanılmış olmalıdır.

K40 no'lu (Lev. VIII) kandilin discussunda sola dönük bir geyik figürü ve omzunda kabartma dallar bulunur. Benzeri Szentleleky'nin çalışmasındaki discusslarında tek hayvan figürlerinin bulunduğu örneklere yakından benzer. Özellikle K40 no'lu kandildeki geyik figürü aynıdır¹⁰⁷. Benzer başka bir geyik figürünün Atina'dan gelen kalp biçiminde burunlu bir kandilde¹⁰⁸ ve omuzu yumurta dizisi ile bezeli üç ayrı Tarsus kandilinde bulunması, bu figürün İtalya'dan Tarsus'a dek geniş bir alanda sevilerek kullanıldığını ve çok taklidinin yapıldığını gösterir¹⁰⁹.

K44 (Mezar 15; Lev. IX) ve K46 (Mezar 16; Lev. IX), K47 (Mezar 20; Lev. IX) ve K50 (Mezar 29; Lev. X) no'lu kandiller ise, diğer kalp biçiminde burunlu kandillerden omuz bezemelerinin farklı olmasıyla ayrılır. K47 no'lu kandil, K35 örneğinde olduğu gibi, burun üzerinde üç küçük noktaya sahiptir; bu kandillerin discusslarını tek kabartma halka çevreler. Geniş olan omuzlarını tamamen kaplayan küçük kabartma noktalar Hellenistik

¹⁰⁵ A.g.e., 4.

¹⁰⁶ Szentleleky, 101.

¹⁰⁷ A.g.y., 95, no. 142'de bir keçi figürü yer alır; 97, no. 150'de benzer geyik figürü görülür.

¹⁰⁸ Agora VII, Lev. 6, no. 163 *Red on White* grubu kandillerdendir ve İ.S. erken 2.yüzyıla verilir.

¹⁰⁹ Tarsus, Lev. 102, no. 206

dönemden başlayarak, kandil bezemesinde Özellikle Roma'da yaygın olan ve orada üretildiği düşünülen bu tipteki benzer kandilleri Hayes, İ.S.3.yüzyıl veya biraz daha erkene tarihler¹¹⁰. Omuzu kabaralarla bezenmiş ve Roma İmparatorluk dönemine tarihlenen kandillerin Kuzey Afrika'ya dek yayılmış örnekleri bulunur¹¹¹. Bailey, omuzu kabaralarla bezenmiş ve kalp biçiminde burunlu kandillerin Küçük Asya kökenli olduklarını ve İ.S.1. ve 2.yüzyıla tarihlenebileceğini belirtir¹¹². Anadolu'da özellikle Ephesos'ta bu tip bezemeye sahip olan kandiller Tralleis'te bulunan kandillerimizle büyük benzerlik gösterir¹¹³. Atina'da bulunan ve ithal oldukları belirtilen örnekler ise İ.S.1.yüzyılın ikinci yarısından 2.yüzyıla dek tarihlenir¹¹⁴. Kıbrıs'ta da bu tip kandiller, mezar buluntularıyla İ.S.50-100 tarihlerine verilir¹¹⁵. Omuzu tamamen kabaralarla bezenmiş kandillerin çok daha geç tarihlere dek sevilerek ve sık kullanılması, kabara motiflerinin tek başına tarihlemeye çok fazla etkili olmadığını gösterir. Benzerlerinden yola çıkarak, omuzu kabaralarla bezeli bu kandillerimizin İ.S. 50-100 tarihlerinden olması gerektiğini düşünüyoruz. Aynı zamanda Atina'da ve Hayes'in katalogunda belirtildiği gibi, bu kandiller Anadolu'da üretilmiş olmalıdır ve buna dayanarak incelediğimiz kandiller Tralleis'in yerel üretimi olmalıdır.

Mezar 5'ten gelen K38 (Lev. VIII) no'lu kandil ise, omzunda yer alan asma dalları ve yapraklarından oluşan bezeme ile diğerlerinden ayrılır. Ayrıca bu kandilin diğer bir özelliği de düz olan tabanında baskı planta pedis'in yer almasıdır. Szentleky'e göre, kandillerde planta pedis'in yer alması, İ.S.1.yüzyıl özelliğidir¹¹⁶.

¹¹⁰ Hayes 1980, 186, Lev. 28, 249 no'lu kandil İtalya üretimidir. Hayes, bu kandilleri Dressel tipi 30 (Provoost tipi 4) altında inceler.

¹¹¹ A.g.y., 191, Lev. 33, no. 280. Omuzu kabaralarla bezenmiş olan bu kandil yuvarlak burunludur; Bailey 1972, 19, Lev. 11 f'deki kandil için İ.S.2. veya 3.yüzyıl tarihini verir.

¹¹² Bailey 1972, 19, Lev. 10c.

¹¹³ Miltner, Lev. XII, 114-116, 143 no'lu kandiller Roma kandilleri, Tip VIII altında inceler.

¹¹⁴ Agora VII, 83, Lev. 5, no. 124; 84, Lev. 6, no. 141.

¹¹⁵ I. Nicolaou, "A Hellenistic and Roman Tomb at Eurychou-Phoenikas" *RDAC* 1984, 250, Lev. LII, no. 83.

¹¹⁶ Szentleky, 103. Asma dallarının ve salkımlarının olduğu omuz bezemeli örnekler bulunur. Planta pedis için bkz. 96, no. 145.

Mezar 12'ten gelen K43 (Lev. IX) no'lu omuzu bezemesiz olan kandilin discusunu tek kabartma halka çevreler ve içbükey discusunda sağa dönük bir kuş figürü ve hemen bunun üzerinde bir çiçek motifi görülür; kuş figürünün hemen sol altında ise küçük yağ deliği yer alır. Bu tür figürlü kandiller Atina'da çok yaygın olarak görülür. Bizim kandilimize benzer şekilde discuslarında hayvan ve insan figürleri, mitolojik sahneler yer alır¹¹⁷. Bu ithal kandiller, beyaz astar üzerine turuncu-kahve renkte boya ile kaplandığından *Ren on White* grubu olarak tanımlanır. Aynı özellikler bizim kandillerimizde de vardır. Bu kandiller Atina'da konteksler yardımıyla İ.S.geç.1.-2.yüzyıla tarihlenir¹¹⁸. Aynı zamanda bu özel gruba ait kandiller Korinth'te¹¹⁹, Aleksandria'da, Suriye'de, Anadolu'da özellikle Ephesos'ta¹²⁰ çok sayıda ve Priene ile Smyrna'da ve ayrıca Kilikkia bölgesinde, çoğunlukla Tarsus'ta¹²¹ bulunur. Perlzweig, bu kandiller üzerine, "*kullanışlı kanıtlar ışığında, Red on White grubu kandillerin atölyelerinin, Ephesos'ta veya buradan çok uzak olmayan bir yerde olması gerekir*" der¹²². Bu soru akla Tralleis'i getirir.

Mezar 28'dan gelen, omuzu bezemesiz, discusta yağ deliğinin çevresinde radyal ışınların olduğu K49 no'lu (Lev. X) kandilimiz, diğerlerinden farklı olarak discusunun burna yakın yerinde yağ basıncını dengelediğini düşündüğümüz ikinci bir deliğe sahiptir. İ.S.1.yüzyılın sonundan 3.yüzyıla dek görülen discusu ışınlarla bezeli Korinth

¹¹⁷ Agora VII, Lev. 6, no. 163, 164.

¹¹⁸ A.g.e., 5.

¹¹⁹ O. Broneer, *Isthmia, Terracotta Lamps, Vol. VIII*, Princeton, 1977, 59-60. Korinth'ten gelen ve Tip XXV altında incelenen kandillerin bir kısmı volütleri olmayan yuvarlak burunlu veya bazen kalp biçiminde burunlu kandillerdir. Yapılan çalışmada Korinth'te Red On White grubu kandillerin sınırlı sayıda olduğu ve bunların yabancı merkezlerden, özellikle Küçük Asya atölyelerinden İ.S.1.yüzyılda ithal edilmiş olduğunun düşünüleceği belirtilir.

¹²⁰ Agora VII, 6. Wood'un yaptığı kazılarda ele geçen bu kandiller, beyaz astardan söz edilmeden yayımlanmıştı. Fakat son yıllarda yapılan kazılarda fazla sayıda ele geçmez.

¹²¹ Hayes 1980, 72-77, Lev 7, no. 297-301. Buradaki kandiller Roma imparatorluk dönemine aittir ve genellikle erken İ.S.2.-3.yüzyıla tarihlenir. Tarsus XVI grubunu oluşturan 297-298 ve XVIII grubunu oluşturan 299-301 no'lu kandiller kulpsuz, düz tabanlı, omuzlarında yumurta dizisi bezemeye sahiptir. Discuslarında geyik, keçi, gibi hayvanların yanında bereket boynuzları veya mitolojik sahneler betimlenmiştir. Bu kandiller Tralleis kandillerinden daha geç olmalıdır.

¹²² Agora VII, VII, 6.

kandillerini¹²³ hatırlatan bir görünümde olmakla birlikte, kalp burunlu olması, diğer örneklerimizden biraz daha geçe, İ.S.1.yüzyıl sonuna ait olduğunu düşündürür.

---

¹²³Isthmia, 64, Lev. 30, no. 2781, 2782, 2796.

3. Volütlü Kandiller

Tralleis Nekropolisi kandil grupları arasında en fazla sayıda örneklerin yer aldığı gruptur. On altı mezardan toplam yirmi yedi adet ele geçer.

İlgi çeken güzel, değişik formu ve bezemeleriyle antik dünyada çeşitlerinin çok ve popüler olduğu volütlü burunlu kandiller sevilerek kullanılmıştır. Hem İtalya hem de Anadolu'da aynı zamanlarda kullanımda olduğu düşünülen kandillerin gruplanmasında, bu konuda şimdiye dek yapılan çalışmalarda kullanılan isimler göz önünde bulundurulmuştur. Tralleis Nekropolisi'nden ele geçen bu kandilleri esas olarak iki grup altında inceleyebiliriz. Daha popüler gibi görünen açısall burunlu volütlü kandiller ve yuvarlak burun bitimli volütlü kandiller.

a. Açısall Burunlu Volütlü Kandiller

Kalıpta yapılan açısall burun bitimli kandiller gövdeden çıkan ve oldukça dar olan omuza bağlanan iki veya üç yivli kulba sahiptir. Genellikle figürler veya motiflerle bezeli olan içbükey discuslarını iki veya daha fazla sayıda kabartma halka çevreler. Bu halkaların hemen bitiminden çıkan ve yanlara doğru yayılan volütler, sivri uçlu burunda sona erer. Kaliteli işçiliğe sahip olduğu görülen bu kandillerden Tralleis'te on dört kandil adet ele geçer. K51 (Mezar 2; Lev. X), K52 (Mezar 3; Lev. X), K53 (Mezar 15; Lev. X), K54 (Mezar 17; Lev. X) ve K55 (Mezar 17; Lev. XI), K56 ve K57 (Mezar 18; Lev. XI), K58 (Mezar 20; Lev. XI), K59 (Mezar 21; Lev. XI), K60 (Mezar 23; Lev. XI), K61, K62 ve K63 (Mezar 25; Lev. XII), K64 (Mezar 26; Lev. XII). Discusları genellikle diğer merkezlerde ele geçen kandillerde olduğu gibi tek veya karşılıklı insan veya hayvan figürleri (at, keçi, pegasos, timsah vs.), çeşitli mitolojik sahneler ile yağ deliği çevresinde kabartma olarak yapılmış taç yaprakları veya lotus-palmet dizileri ile bezelidir. En erken örneklerinin metalden olduğu düşünülen kandillerin bunu kanıtlayacak buluntuları

Tunus'taki Mahdia batığından gelir¹²⁴. İ.Ö.1.yüzyılda metal örneklerin çok taklidi yapılmıştır; özellikle yaprak, büst veya üçgen biçimli büyük tutamaklı olanlarda izlenir¹²⁵. Metalden yapılan volütlü kandiller, pişmiş toprak örneklerle birlikte İ.S.2.yüzyıl ortalarına dek kullanılır¹²⁶. Tralleis'teki kandiller arasında ise bu tipte tutamaklı örneklere rastlanmaz.

Loeschcke, bu tipteki kandilleri üç gruba ayırarak inceler¹²⁷. D. Ivanyi de, daha sonra gruplama kriterlerini Pannonia malzemesine uygular¹²⁸. Tralleis Nekropolisi'nden ele geçen kandiller arasında K52 no'lu (Lev. X) örneğin, Loeschcke'nin Tip 1 olarak adlandırdığı ve volütlerin burna doğru giderek incelendiği gruba yakın görünür. Sarı-kahve renkte kilden yapılmış ve turuncu-kahve renkte boyalı olan kandilimiz, iki yivli dikey kulplu, alçak halka tabanlıdır ve discussunu iki kabartma halka çevreler. Discusta çok aşındığı görülen, sola dönük ve sağ elinde ne olduğu anlaşılamayan bir erkek figürü yer alır. Szentleky'nin incelediği malzeme arasında, form açısından bir benzerini buluruz¹²⁹. İtalya'da bu tipte kandiller Tiberius zamanında çok sayıda üretilir¹³⁰.

İncelediğimiz kandiller arasında K59 (Mezar 21; Lev. XI) ve K63 (Mezar 25; Lev. XII) no'lu kandillerin burunlarındaki volütler daha geniş açılıdır ve ikisi de turuncu-kahve renkte, mikalı kilde yapılmış ve yine aynı renkte mat boyalıdır. K59 no'lu kandilde korunan kulp, K63 no'lu kandilin de hangi tipte kulba sahip olduğu konusunda yardımcı olur. K63 no'lu kandilde daha iyi görüleceği gibi, discuss kabartma radyal ışınlarla bezelidir ve bunların bitiminde yumurta dizisi yer alır. K59 no'lu kandil, çok kullanılan bir kalıpta yapılmış olacağından bezemeleri çok aşınmıştır; fakat bu konuda da K63 no'lu kandil yardımcı olur. Bu tipteki kandillerimizin benzerleri Bailey'nin incelediği İtalya

¹²⁴ W. Fuchs, *Das Schiffsfund von Mahdia*, Tübingen, 1963, Lev. 43-44.

¹²⁵ Agora VII, Lev. 2, no. 24-31.

¹²⁶ P.V.C. Baur, *The Excavations at Dura-Europos, Final Report IV, 3, The Lamps*, Oxford, 1947, Lev. XIV-XV, no. 428, 430.

¹²⁷ S. Loeschcke, *Lampen aus Vindonissa*, Zürich, 1919, 212-220. Açısal burunlu kandillerin gruplamalarını, burnun formuna göre yapar.

¹²⁸ D. Ivanyi, *Die Pannonischen Lampen, Dissertationes Pannonicae Ser.2, Nr. 2*, Budapest, 1935, 10-11.

¹²⁹ Szentleky, 67, no. 72. Nereden geldiği belli olmayan bu kandil, açık krem renkli kildendir.

üretimi olan kandiller arasında bulunur ve İ.Ö.geç1.-İ.S.erken1.yüzyıla verilir¹³¹. Loeschcke'nin Tip 1 A grubu altında incelenen bu kandilleri Broneer Tip XXII altında değerlendirirken¹³², Hayes bu tipte kandiller için İ.S.erken 1.yüzyıl tarihini verir.

Açısal burunlu kandillerimiz arasında ikinci alt grubu oluşturan, turuncu-kahve renkte kile sahip, K51(Mezar 28; Lev. X), K60 (Mezar 23; Lev. XI) ve K62 (Mezar 25; Lev. XII), K76 (Mezar 30; Lev. XIV) no'lu kandillerin özelliği, discuslarını çeviren kabartma halkaların burna doğru küçük bir kanalla açılmasıdır. K51 no'lu kandil mat turuncu-kahve renkte boyalıdır ve burnunun bir bölümü kırık olmakla birlikte gövdenin geriye kalan kısmı iyi korunmuştur. Yanlarda iki ince ve ortada bir geniş yive sahip kulpludur ve discusunu çevreleyen üç ince kabartma halka burna doğru küçük bir kanalla açılır. Discusunda kabartma olarak yapılmış, sola doğru giden iki atın çektiği bir araba ve üzerinde sürücüsü betimlenir. K60 ve K62 no'lu kandillerimiz de turuncu-kahve renkte boyalıdır. Kulpları kırık olan kandillerimizin çok aşındığı, hatta K62 no'lu kandilin yapıldığı kalıbın çok fazla kullanıldığı, bu yüzden gövde ve burnunda belirgin form bozukluklarının olduğu gözlenir. Aslında her ne kadar bu kandiller kötü durumda olsalar da, Tralleis'te üretilmiş olabileceklerini düşündürmesi açısından sevindiricidir. K60 no'lu kandilin discusunda sola yönelik bir Pegasos, K62 no'lu kandil üzerinde de gladyatör dövüşleri betimlenir. Her iki betimleme de, bu tipte kandiller üzerinde sıkça görülen konulardır. İtalya üretimi olan ve Delos'ta çok yakın benzerlerini bulduğumuz bu tip kandiller İmparatorluk dönemine tarihlenir¹³³.

Turuncu-kahve renkte kilden yapılmış ve yine aynı renkte mat boyalı olan K76 (Lev. XIV) no'lu kandilin discustan burna doğru açılan kanalı, diğer örneklerimizden farklı formdadır. Discustaki küçük yağ deliğinin çevresinde taç yaprakları yer alır ve

¹³⁰ A.g.y., 70; Loeschcke, 217; Ivanyi, s. 10.

¹³¹ Bailey 1980, lev. 2, no. 765-768, 771 burun yapısıyla bizim kandillerimize benzer. Tip A, grup ii'yi oluşturan, geliş yeri belli olmayan bu kandillerin çoğu devetüyü renkte kile sahip ve turuncu-kahve veya kırmızı-kahve renkte astarlıdır; Hayes 1980, Roma İmparatorluk İtalyan kandilleri arasında bulunur.

¹³² Isthmia, 55, Lev. 9, no. 2348-2349.

¹³³ P. Bruneau, Lev. 28. "Lampes a volutes et bec triangulaire" adı altında, İtalya üretimi, İmparatorluk kandilleri olarak verilir.

bunlardan burun doğrultusunda olan, diğerlerinden daha büyük bir taç yaprak görünümündedir. İtalya üretimi kandiller arasında discusları taç yapraklarla bezenmiş ve İ.Ö.çeç1.-İ.S.erken1.yüzyıla tarihlenen benzer örnekler olmakla birlikte, burna doğru uzanan taç yaprak görünümlü kanalın benzerine rastlanmaz¹³⁴.

Üç kandil de, İtalya üretimi olan ve Bailey'nin incelediğı ve Tip A olarak isimlendirdiğı, kandil grubunda incelenmelidir¹³⁵. İtalya üretimi bu tip kandillerin Obodo'daki Nabatae'ya dek yayıldığı görölür¹³⁶. Bu gruptaki kandillerin discuslarını çevreleyen kabartma halkalar bir kanalla burna doğru açılır; kanallar büyük veya küçük olabildikleri gibi form açısından da çeşitlilik gösterir. Loeschcke Tip IA altında incelenen bu kandillerin geç örneklerinde kanalın burna ulaşmadığı dikkat çeker¹³⁷. Bailey, İtalya üretimi bu kandilleri Augustus-Tiberius zamanına, özellikle İ.Ö.1.yüzyılın son iki on yılına veririrken, Szentleleky de incelediğı bu tipte kandillerin İ.S.1.yüzyılda geliştiğini belirtir¹³⁸. Hayes'in kataloğunda açısız burunlu ve discusları bir kanalla burna doğru açılan örneklere rastlanmadığından buradaki örnekler, aşağıda inceleyeceğimiz gibi genellikle Loeschcke'nin Tip 1 C grubuna girer¹³⁹.

Açısız burunlu kandillerimizin üçüncü alt grubunu oluşturan kandillerimiz K53 (Mezar 15; Lev. X), K54 ve K55 (Mezar 17; Lev. X-XI), K56 ve K57 (Mezar 18; Lev. XI), K58 (Mezar 20; Lev. XI), K61 (Mezar 25; Lev. XII), K64 (Mezar 26; Lev. XII) no'lu kandillerdir. Bir kısmı kırık olmasına rağmen, genellikle iki veya üç yivli kulplu K54 (Lev. X), K55 (Lev. XI), K57 (Lev. XI), K59 (Lev. XI), K61 (Lev. XII), K63 (Lev. XII). K58 no'lu kandilimiz ise, kulpsuz olarak yapılmıştır. Genellikle üç veya daha fazla kabartma halkanın tamamen çevrelediğı discusun burunla bağlantısı yoktur. Burnun her

¹³⁴ Bailey 1980, Lev. 1, Q 760.

¹³⁵ A.g.y., Lev 1, Tip A, grup i, özellikle Q 759, 760, 761- 763. Bailey, bu tip kandillerde kandilin çapı, burnun genişliğı ve biçiminin kronolojik nokta olarak kullanılabilceğini belirtirken, discus ile burun arasında uzanan bir kanala sahip örneklerin erken tarihten olduklarını söyler.

¹³⁶ A. Negev, *The Nabataean Potter's Workshop at Oboda*, Bonn, 1974, Lev. 15-16. Burada İ.Ö.20-İ.S.50'ye tarihlenen bir çömlekçi atölyesinin varlığı saptanır

¹³⁷ Bailey 1980, 127.

¹³⁸ Szentleleky, 69.

¹³⁹ Hayes, Lev. 21. Açısız burunlu Roma İmparatorluk kandilleri.

iki yanında yer alan volütler arasındaki kanal oldukça geniştir ve yuvarlak fitil deliklerine sahiptir. Genellikle temiz işçilik gösteren, kaliteli kandillerdir.

Tralleis Nekropolisi'nden ele geçen bu tipteki kandillerimiz özellikle Tarsus buluntularıyla büyük benzerlik gösterir. Turuncu-kahve renkte kilden yapılmış ve metalik koyu kahverengi boyalı olan K54 (Lev. X) no'lu kandilin discusunda kabartma olarak yapılmış, sol ayağı biraz önde ve yana doğru açılmış şekilde ayakta duran ve elinde bir kütük tutan kanatlı Eros figürü yer almaktadır. Tabanında ise baskı planta pedis dikkati çeker. Bu kandilin tam benzerinden biri, Tarsus'ta Grup XI-XII altında¹⁴⁰, diğer bir benzeri de, Bailey'nin incelediği İtalya üretimi kandiller arasında, Tip A grup iii'de bulunur¹⁴¹. Örneklerin tıpatıp benzeşmesi, aynı kalıptan yapılmış veya aynı ustanın elinden çıkmış olabileceğini ve aynı zamanda Roma İmparatorluk döneminde, sevilerek çokça üretildiğini kanıtlar. Kanatlı Eroslar'ın bu tipte kandiller üzerinde sevilen figürlerden olduğu, İtalya üretimi kandiller üzerinde sıkça karşılaşılmışından anlaşılır. Tralleis'teki bu tipte figürlü kandillerin çeşitleri bulunur: K55 (Lev. XI) üzerinde uçan Eroslar, K58 no'lu kandilde ise ayakta duran kanatlı Eros. K55 no'lu kandilin tabanında, İ.S.1.yüzyıl özelliği olarak belirtilen baskı planta pedis ile olasılıkla sanatçısını gösteren T monogramı yer alır.

Pembe-kahve renkte mikalı kilden yapılmış ve metalik kahverengi boyalı olan K57 (Lev. XI) no'lu kandilin discusunda, başını sağa çevirmiş, gövdesi cepheden verilen kanatları yanlara açık ve ağzında çelenk tutan bir kartal figürü yer alır. Bu tipteki kandillerin discuslarında kabartma tek hayvan figürlerinin sıkça kullanıldığından daha önce söz etmiştik. Bunun örneklerini İtalya üretimi olan kandillerde görebiliriz¹⁴².

Turuncu-kahve renkte kilden yapılmış ve kahve renkte boyalı olan K61 (Lev. XII) no'lu kandilin discusunda gövdesi sola yönelik, başı ise geriye dönük, kollarını iki yana açmış ve sol elinde bir tavşan sağ elinde ise bir bıçak tutan bir meanad figürü betimlenir.

¹⁴⁰ Tarsus, Lev.98, no. 139.

¹⁴¹ Bailey 1980, Tip A, grup iii, Q 809.

¹⁴² A.g.y., Tip A, grup iii, Q 813, Q 821, 825; Szentleleky, 69, no. 81-82. Bu kandillerde otlayan geyik, köpek, kuş gibi hayvanlar görülebilir.

Bu kandilin bir benzerine İtalya üretimi olan kandiller arasında rastlarız¹⁴³. Atina Agorası'nda da discusunda aynı betimlemeye sahip, Küçük Asya'dan geldiği belirtilen ve İ.S.erken 1.yüzyıla ait başka bir kandil daha bulunur¹⁴⁴. Bailey'nin çalışmasında yer alan kandildeki figürün duruşu Tralleis örneğine benzemekle birlikte daha çizgisel bir ifade taşır. Bizim kandilimizdeki figürün, özellikle geriye doğru uçuşan kıvrımlara sahip eteğinin oluşu ve işçiliğinin benzer olması açısından Atina'dan gelen örnekle daha uyumlu olduğu görülür.

Mezar 26'den gelen turuncu-kahve renkte kilden yapılmış ve yine aynı renkte mat boyalı olan K64 (Lev. XII) no'lu kandil üzerinde, bu tipte kandiller üzerinde görmeye alıştığımız gladyatörler betimlenir. Buradaki gladyatörlerin her ikisi de bir ellerinde kısa kılıçlar, diğer ellerinde ise uzun dikdörtgen kalkanları olan, başlarında yüksek sorguçlu miğferler olan Samnit tipinde verilir¹⁴⁵. İtalya'da¹⁴⁶ ve Korinth'teki¹⁴⁷ kandiller arasında benzer şekilde bezenmiş örnekler bulunur.

Mezar 18'den gelen K56 (Lev. XI) no'lu kandilin discusu, bu dönem kandillerinde sıklıkla gördüğümüz, kabartma lotus-palmetlerle bezelidir. Yukarıda söz ettiğimiz, figürlü kandillerle aynı zamanda kullanılmıştır.

Genellikle İtalya'da üretilen İmparatorluk dönemine ait olduğu bilinen bu tipte kandiller üzerine ilk çalışmalardan birini yapmış olan Walters, İ.S.1.yüzyıl tarihini verir¹⁴⁸ ve aynı çalışmada bu tipte kandillerin Mısır'a, Aleksandria'ya dek yayıldığı anlaşılır¹⁴⁹. Bunun yanı sıra Samaria'daki bu tipte kandiller de, karşılaştırmalarla İ.S.1.yüzyıla

¹⁴³ A.g.y., Tip A, grup iii, Q 787 discusunda benzer kadın figürü yer almaktadır.

¹⁴⁴ Agora VII, 75, Lev. 2, no. 36. Burada incelenen kandillerin diğer benzerleri Vindonissa'da ve Brants'ın çalışmalarında bulunur

¹⁴⁵ H. Malay-H. Silay, *Antik Devirde Gladyatörler, Arkeoloji ve Sanat Yayınları*, İstanbul, 1990, 15. Samnit tipindeki gladyatörlerin kısa kılıçları *gladius*, dikdörtgen şeklindeki kalkanları *scutum*, yüksek sorguçlu miğferleri *galea*'dır.

¹⁴⁶ Bailey 1980, Q 780-781, Q 785, Q 798. Bunlar Tip A, grup iii altında incelenir.

¹⁴⁷ J. Wiseman, "The Gymnasium Area at Corinth, 1969-70", *Hesperia*, 39, 1970, Lev. 6, no. 8.

İ.S.1.yüzyıldan olan açısız burunlu kandil üzerinde gladyatörler betimlenir

¹⁴⁸ Walters, 80-89.

¹⁴⁹ Hayes, ROM, 203, Lev. 45.

verilir¹⁵⁰. Broneer, Isthmia'daki bu tipteki kandilleri Tip XXII altında inceler ve İ.S.1.yüzyıl boyunca üretildiklerini belirtir¹⁵¹.

Yarım ay şeklinde gövdeli, geniş açılı volütleri olan K65 (Lev. XII), bu özellikleriyle tektir. Omuzda yumurta dizisinin olduğu kandilin yağ deliği çevresinde de kabartma rozet yer alır. Bu örnek sevilerek kullanıldığı anlaşılan volütlü kandillerdeki çeşitliliği göstermesi açısından önemlidir ve diğerleriyle birlikte aynı tarihlerde kullanılmış olmalıdır.

b. Yuvarlak Burunlu Volütlü Kandiller

Tralleis Nekropolisi'nden ele geçen volüt burunlu kandillerin ikinci ana grubunu yuvarlak uçlu volüt burunlu kandiller oluşturur. Bu tipte farklı mezarlardan ele geçen ve kendi içlerinde tiplere ayrılan sekiz kandil bulunur. K66 (Mezar 2; Lev. XII), K75 (Mezar 5; Lev. XIV), K67 (Mezar 7; Lev. XIII), K68 (Mezar 8; Lev. XIII), K69 (Mezar 9; Lev. XIII), K70 (Mezar 14; Lev. XIII), K71 (Mezar 18; Lev. XIII) K72 (Mezar 25; Lev. XIII), K73 (Mezar 30; Lev. XIII). Genellikle turuncu-kahve renkte kilden olan ve kalıp yapımı bu kandiller, genellikle dar omuzlara sahiptir ve discuslarını çevreleyen genellikle ikiden fazla sayıda kabartma halka bulunur. Kulpsuz örnekleri olduğu gibi (K72), kulplu örneklerin de sık olarak kullanıldığı dikkat çeker. Yivli olan kulpların da kalıpta yapıldıkları bilinir. Discusları nadir olarak bezemesizdir; genellikle kabartma mitolojik sahneler, insan ve hayvan figürleri veya bitkilerle süslenmiştir. Uzunlukları 9.4-12.9 cm., yükseklikleri 2.4-3 cm. arasında değişen bu kandiller düz veya içbükey tabanlıdır ve bazen baskı planta pedise veya atölye damgasına rastlanır.

Szentleky, açısız burunlu volütlü kandillerden ayrı bir grup olarak incelediği¹⁵² bu kandillerin en erken örneklerinin Hellenistik döneme dek gittiği fakat Augustus

¹⁵⁰ Samaria, no. 1. Bu kandilin tabanında Fausti imzası olduğu ve bu ustanın İ.S.1.yüzyılda çalıştığının bilindiği belirtilir.

¹⁵¹ Isthmia, 55. Broneer da, Isthmia'da bulunan kandillerin çoğunun İtalya'dan ithal olduğunu söyler.

¹⁵² Szentleky, 77-80.

zamanına tarihlenen Haltern malzemesi içinde bulunmadıklarından, üretimlerinin Tiberius zamanında başladığı düşünülür¹⁵³. İtalya'da, Alpler'de, Akdeniz'de, Kilikkia'da¹⁵⁴, özellikle Kıbrıs'ta çok sayıda, Karadeniz'de birçok örneğine rastlanan bu tipte kandillerin sevilerek kullanıldıkları ve çok geç zamanlara dek gittikleri bilinir. İlk çalışmalardan birini yapmış olan Walters, bu tipteki kandilleri genel olarak İ.S.1.yüzyıla tarihler¹⁵⁵. Çoğunlukla İtalya'dan geldiği düşünülen ve Tip XXIII altında incelenen Korinth malzemesi de İ.S.1.yüzyılın ilk yarısına tarihlenir¹⁵⁶. Szentleky'nin incelediği örneklerin çoğu ise Kıbrıs'tan gelir; bunun yanı sıra Anadolu'da Knidos'ta İ.S.1.yüzyıla verilen kandiller bulunur¹⁵⁷.

Walters, bu kandilleri kulplu ve kulpsuz olarak iki bölümde incelemesine rağmen, Szentleky böyle bir ayrıma gitmez¹⁵⁸. Eğer elimizde bu tipte kandillerden çok fazla sayıda bulunuyorsa, kulplarına göre bir ayırım yapmak işimizi kolaylaştırabilir.

Tralleis'teki bu tipe giren kandilleri incelemeye, Mezar 25'den gelen kulpsuz, turuncu-kahve renkte kilden yapılmış ve aynı renkte mat boyalı olan K72 (Lev. XIII) no'lu kandille başlayabiliriz. Dar omuzlu ve üç kabartma halkanın çevrelediği discusta sola doğru giden arka arkaya dizilmiş ve omuzlarında saz balyası taşıyan üç pigme betimlenir. Burnun her iki yanında bulunan volütler, tam bir fasulye tanesi görünümünde olmayıp, daha ince ve burna doğru uzanan görünümündedir. Tabanında bir bölümü silinmiş olarak ....*NNEI* yazısı bulunur. Bir atölye veya ustanın işareti olan yazılar, bu tipte

¹⁵³ A.g.y., 79, dipnot 172.

¹⁵⁴ Hayes 1980, Lev.37, 38.

¹⁵⁵ Walters, 95-129. Bu katalogta yer alan kandillerin çoğu İtalya'dandır. Bunun yanı sıra Ephesos'tan, Knidos'tan, Tarsus'tan Kıbrıs'tan, Aleksandria'dan ve çeşitli koleksiyonlardan ele geçen örnekler de bulunur.

¹⁵⁶ Isthmia, 56. Bunlar kırmızı veya kahverengi kilden yapılmış ve kaliteli firnisle kaplanmışlardır. Tip XXII ve XXIII Korinth'te aynı kontekslerde bulduklarından bunların aynı tarihlerden oldukları belirtilir.

¹⁵⁷ Szentleky, 77-80.

¹⁵⁸ Walters, 95-113 yuvarlak bitimli volütlü kulpsuz kandiller; 113-129 kulplu kandiller; Szentleky, 79. Burada incelenen kandiller kulpsuzdur.

kandillerde çok sık olarak görülmektedir¹⁵⁹. Miltner Ephesos'ta bulunan bu tipte kandilleri Tip I içinde¹⁶⁰, Bailey ise Grup B içinde değerlendirir¹⁶¹.

Kuzey Afrika'ya dek yayılmış¹⁶², İtalya üretimi bu kandiller üzerinde yarış arabaları, mitolojik sahneler, tek insan ya da hayvan figürleri, erotik sahneler, bitkisel bezemeler görülür. Dressel Tip 1¹⁶³, Loeschcke Tip IV¹⁶⁴, Broneer'ın Tip XXIII altında incelediği kulpsuz kandiller, İ.S.1.yüzyılın ilk yarısına verilirler¹⁶⁵. Hayes'in incelediği bu tipte kulpsuz kandillerin büyük bölümü İtalya üretimidir ve İ.S.1.yüzyıl ortasına veya biraz daha geç tarihlenir¹⁶⁶. Kıbrıs'ta çok sayıda bulunduğunu belirttiğimiz bu tipteki kandilleri Vessberg, İmparatorluk dönemine tarihler ve Tip 10 altında inceler¹⁶⁷ ve Kourion'dan ele geçmiş olan kandiller de aynı tarihleri destekler¹⁶⁸. Atina Agorası'ndan gelen bu tipteki kandiller için Perlzweig, İ.S.1.yüzyılın ilk yarısı tarihini verir.¹⁶⁹ Genel olarak bakıldığında Atina ile Korinth kontektlerindeki ve Anadolu'daki diğer merkezlerden gelen bu kandiller için İ.S.1.yüzyılın ilk yarısı tarihi ortaktır. Tralleis'te bulunan K72 no'lu kandilimiz içinde aynı tarihi düşünmek olasıdır.

¹⁵⁹ A.g.y., 95-129; Perlzweig, 4, Özellikle *ROMANESIS* atölyesinin Anadolu'da Knidos'tan ve Priene'den gelen kandillerden çok ünlü olduğu ve Güney Rusya, Ege adaları, Yunanistan, Afrika, İtalya ve Dalmaçya'ya dek ihracat yaptığı bilinir.

¹⁶⁰ Miltner, Lev XI, no. 43. Buradaki kandil, kulpsuz olup discusunda kabartma bir Nike figürü yer alır

¹⁶¹ Bailey 1980, Lev 10-15.

¹⁶² Hayes 1980, Lev.32, no. 270

¹⁶³ A.g.y., 49.

¹⁶⁴ A.g.y., 49.

¹⁶⁵ Isthmia, Lev.9, no. 2386-2387.

¹⁶⁶ Hayes 1980, 49, Lev.22, 221 no'lu kulpsuz fakat discusu figürlü bezemeye sahip olmayan kandil, formu ve özellikle volütleriyle; 223 no'lu kandil hem kulpsuz hem de figürlü bezemeye sahip olmasıyla bizim kandilimize benzer. Diğer örneklerin volütleri ise fasulye görünümündedir.

¹⁶⁷ O. Vessberg, "Hellenistic and Roman Lamps in Cyprus", *Opuscula Atheniensia* 1, 1953, 121-122. Tip 10 ve 11 olarak gruplanan bu kandillerin tek farkı, Tip 10'un kulpsuz, Tip 11'in kulplu olmasıdır. Kıbrıs'ta İsveç kazı ekibinin Soli'de yapmış olduğu kazılarda çok sayıda ele geçer. Genellikle devetüyü veya gri kilden yapılmakla birlikte tuğla kırmızısı kilden yapılmış ve aynı renkte boyanmış örnekler de vardır. Bu tipin en erken örneği Soli'de Hellenistik seramiklerle birlikte bulunur ve İ.Ö.1.yüzyıla tarihlenir; O. Vessberg-A. Westholm, *The Hellenistic and Roman Periods in Cyprus, The Swedish Cyprus Expedition, Vol. IV*, 3, Stockholm, 123, Fig. 38: 5-11.

¹⁶⁸ A. Oliver, "Tomb 12 At Episkopi" *RDAC*, Nicosia, 1983, 250, Lev. XLI, no. 1-4. Kourion'da ele geçen kulpsuz ve volütlü kandillerin Tiberius zamanından önce yapılmadığı ve M.S.1.yüzyıl boyunca üretildiği düşünülür.

¹⁶⁹ Agora VII, 78, Lev. 3, no. 72-73; H.S. Robinson, *The Athenian Agora, Pottery of The Roman Period*, Princeton, 1959, 22, Lev. 44, no. G 154-155. Bu grupta yer alan kandiller, İ.S.1.yüzyılın ilk yarısına verilen II. tabakada ele geçer.

Yuvarlak burunlu volütlü kandillerin ikinci alt grubunu oluşturan kulplu örneklerin ilki turuncu-kahve renkte kilden yapılmış ve aynı renkte mat boyalı olan K73 (Lev. XIII) no'lu kandilin kulbu kırıktır; içbükey discusunu yağ deliğinin çevresinden başlayan kabartma halkalar çevreler. Kulpsuz örneğimiz K72 no'lu kandilimizde olduğu gibi, burnun her iki yanında yer alan volütler, diğer örneklere göre daha ince yapılıdır. Burunda görülen siyahlıklar kandilimizin kullanılmış olduğunu göstermesi açısından önemlidir. Atina Agorası'ndan gelen ve discusu benzer süslemeye sahip kandiller, kulpsuz örnekler gibi, İ.S.1.yüzyılın ilk yarısına verilir¹⁷⁰; İtalya üretimi olan kandiller arasında da benzer süslemeli kandiller Tip B, Grup V altında değerlendirilir¹⁷¹.

Tralleis'ten gelen yuvarlak burunlu ve volütleri yukarıda incelediğimiz örneklere göre daha geniş açılı olan kandillerden Mezar 2'den gelen K66 (Lev. XII) no'lu kandil kahverengi kilden yapılmıştır ve turuncu-kahve renkte mat boyalıdır. Bu tip kandillerde görülen tek ya da iki yivli olması gereken kulbu kırık kandilin discusunu tek kabartma halka çevreler; discusunda iki meşale betimlenir. Mezar 7'den gelen K67 (Lev. XIII) no'lu sarı-kahve renkte kilden yapılan ve mat turuncu-kahve renkte boyalı olan kandilin discusunu iki kabartma halka çevreler ve K66 no'lu kandildeki gibi fakat aralarında bir girlandın yer aldığı yanan iki meşale betimlenir.

Tek yivli dikey kulba sahip olan K67 no'lu kandilin tabanında çok aşınmış planta pedis görülür. Mezar 8'den gelen, kahverengi kilden yapılmış ve Tralleis'te bir atölyenin varlığını düşündüren alacalı kahve-siyah renkte mat boyalı olan K68 no'lu kandil, iki yivli dikey kulba sahiptir ve iki kabartma halkanın çevrelediği discusunda, içinden yanlara doğru sarkan sarmaşık dallarının olduğu bir amphora betimlenir. Mezar 9'dan gelen turuncu-kahve renkte kilden yapılan ve aynı renkte mat boyalı, kulbu kırık olan K69

¹⁷⁰ Agora VII, 78, Lev. 3, no. 72-73. Bu kandillerin discularını tamamen kabartma halkalar çevreler ve yine bizim kandilimizdeki gibi volütleri ince yapılıdır; 81, Lev. 7, discusu figürlü bezemeye sahip, kulplu ve volütleri bizim kandilimizdekine benzer 99 no'lu kandilin tarihi de M.S.1.yüzyıl ortası olarak verilir.

¹⁷¹ Bailey 1980, Lev. 19, Q 944.

(Lev. XIII) no'lu kandilin discusunu iki kabartma halka çevreler ve discusunda, özellikle üretimi kandillerde sık görülen gladyatörlere ait aletler bulunur. Benzer örnekleri Delos'ta İmparatorluk dönemine tarihlenen bu betimlemeler, daha zengindir¹⁷².

Her üç kandildeki volütlerin K73 (Lev. XIII) no'lu kandilimize göre daha geniş açıdır. Bu özellik bu tip kandiller arasında farklı bir tarihe işaret etmese de, işçiliğin ve beğenilerin giderek değiştiğini göstermesi açısından önemli olmalıdır. K66, K67 ve K68 no'lu kandiller gibi kulplu ve çoğunlukla discuslarında tek hayvan figürleri veya bitki motifleri içeren kandilleri Hayes, İ.S.1.yüzyılın ortaları-ikinci yarısına tarihler¹⁷³. Hayes'in çalışmasında incelenen kandillerin Tunus'a dek yayılmış olduğu göze çarpar. Szentleky'nin inceldiği bu tipteki kandiller arasında ise kulplu örneklerin sayısı çok azdır.

Kulbu kırık, turuncu-kahve renkte kilden yapılmış ve aynı renkte mat boyalı olan K70 no'lu (Lev. XIII) kandilde, diğer örneklerimizden farklı olarak, discusun bitiminden düz bir çizgi halinde başlayan ve tam bir fasulye tanesi görünümünde olmayıp, uçları küçük kıvrımlara sahip yarım volütler olduğu görülür. Tek kabartma halkanın çevrelediği discusunda ise, sol elinde zafer tacı, sağ elinde bir mızrak taşıyan, uçuşan kıvrımlara sahip elbisesi içinde, kanatlı Nike figürü yer almaktadır. Kandilimizdeki gibi yarı volütlere sahip olan bu tipte kandilleri Bailey, Tip C, içinde değerlendirir¹⁷⁴. Loeschcke, yuvarlak burun bitimli ve volütleri omuzla birleşen bu kandilleri ayrı bir grup olarak ele almış ve İ.S.1.yüzyılın ikinci veya üçüncü çeyreğinde kullandıklarını belirterek, Loeschcke'nin tarihlemesini desteklemiştir¹⁷⁵. Broneer bu tipte kandilleri tanımlarken, Tip XXIII' ten farklı olarak, omuz volütleri olmayan burunlu kandiller anlatımını kullanır¹⁷⁶. Omuz daha geniştir ve discusu Tip XXII ve XXIII' tekinden daha küçüktür. Broneer'a göre Tip

¹⁷² Delos, Lev. 28, no. 4573.

¹⁷³ Hayes, Lev. 22, no. 226, 227, 228.

¹⁷⁴ Bailey 1980, Lev. 21-25. Buradaki kandilleri Bailey, form ve betimlenene konularına göre beş bölüm altında değerlendirir.

¹⁷⁵ Loeschcke, 231.

¹⁷⁶ Isthmia, 57-58, Lev. 9, no. 2442, 2444. Esas olarak Broneer, Tip XXIV' ü A, B ve C olmak üzere üç grupta inceler. Çok az örneğin olduğu A grubu en yaygın olan gruptur.

XXII ve XXIII' ten biraz daha geç ve çoğu İtalya'dan gelmiş olan bu kandiller, esas olarak İ.S.1.yüzyılın ikinci ve üçüncü çeyreğinde kullanılır. K70 no'lu kandilimizi, Broneer'ın en yaygın grup olarak belirttiği Tip XXIV A içinde değerlendirmek doğru olacaktır. Ivanyi ise, bu tip kandillerin Pannonia'da İ.S.1.yüzyılın ikinci yarısında ve İ.S.2.yüzyılın başında kullanıldığını belirtir¹⁷⁷.

Yuvarlak burunlu volütlü kandiller grubunda incelediğimiz fakat form açısından diğerlerinden daha farklı bulduğumuz 5 no'lu mezardan ele geçen iki kandilden ilki olan K75 (Lev. XIV) no'lu turuncu-kahve renkte mikalı kilden yapılmış ve aynı renkte mat boyalı olan kandil, tek yivli dikey kulpludur ve tek kabartma halkanın çevrelediği discusunda kabartma bir yengeç figürü yer alır. Yuvarlak olan burnunda, kullanıldığını gösteren siyahlıklar dikkati çeker. Bu kandilin burnunun her iki yanında yer alan tam oluşmayan volütler, neredeyse basit kıvrımlar olarak adlandırabileceğimiz görüntüdedir.

Aynı mezardan gelen K75 (Lev. XIV) no'lu turuncu-kahve renkte mikalı kilden yapılan kandil, discusunun formuyla diğerlerinden farklıdır. İki ince kabartma halkanın çevrelediği discus gözyaşı biçimindedir ve burna doğru açılan dar kanalın her iki ucu küçük volütler biçimindedir. Bu kandilin benzerlerini Szentleleky'nin çalışmasında görebiliriz¹⁷⁸. İmparatorluk dönemine ait olduğu düşünülen bu kandilleri Broneer ise, Tip XXIV altında inceler ve güçlü Hellenistik etkiler gösterdiğini belirtir¹⁷⁹. Genellikle discusları bezemeli olan bu tip kandillerin¹⁸⁰ omuzlarında ise bazen daha erken etkiyi gösteren bezemeler yer alır¹⁸¹. Bizim kandilimizde ise, hem discus hem de omuz bezemesizdir. Atina Agorası'nda ve Korinth'te tek tük örneklerine rastlanan bu tip

¹⁷⁷ Ivanyi, Die Pannonischen Lampen, Dissertationes Pannonicae, Ser. 2, 2, Budapest, 1935, 10.

¹⁷⁸ Szentleleky, 81, no. 110,111.

¹⁷⁹ Corinth IV, 2, 82.

¹⁸⁰ Szentleleky, 83, no. 111.

¹⁸¹ A.g.y, 81, no. 110, omuz kabarıklarla bezenmiş, discusu ise bezemesiz bir örnektir ve İmparatorluk dönemine tarihlenir. 111 no'lu kandil ise, özellikle genel formu ve volütlerinin yapısı ile bizim kandilimize daha yakındır. Tek farkı, discusunun bezemeli olmasıdır.

kandillerin İtalya üretimi olduğu açıktır ve bu üretim kendisini Tralleis'te kuvvetli bir şekilde hisseder¹⁸². İncelediğimiz örneğin İ.S. geç 1.yüzyıla ait olduğunu düşünüyoruz.

---

¹⁸² Agora VII, 86, Lev. 6, no. 159'un discusu gözyaşı biçimindedir ve burunda yarım volütler yer alır. Düz tabanlıdır. İ.Ö.2.yüzyılın ilk yarısına verilen bu örnek ithaldir ve *Red on White* grubu kandillerdendir; Lev. 7, Korinth kandilleri no. 217-218 yine gözyaşı biçiminde discusludur ve İ.S. geç 1.yüzyıla verilir. Bu kandiller, özellikle çok geniş omuzları ve tam bir damla görünümlü discusları ; Tralleis 1735 no'lu kandilinden ayrılır.

4. Kulaklı Kandiller

Kalıp yapımı, yuvarlak burunlu ve gövdenin her iki yanında genellikle kırlangıç kuyruğu şeklinde tutamakları olan bu tip kandiller, Tralleis'te yalnızca dört adet ele geçmiştir. Kalıpta yapılan iki veya üç yivli dikey kulphu, derin içbükey discusslu, dar omuzlu, yanlarında kulakçık olarak niteleyebileceğimiz tutamaklı, bazen kısa bazen de uzun burunludurlar. “Alpha kulaklı kandiller” kandiller olarak da isimlendirilen kandillerin tabanlarında *alpha* bulunduğu halde¹⁸³, Tralleis'ten gelen örneklerimizde bunun olmadığı fakat usta isimleri ile baskı planta pedislerin olduğu dikkat çeker. Genellikle tek bir yivin çevrelediği, düz tabanlıdırlar. Uzunlukları 9.5-11.7 cm., yükseklikleri ise 2.9-3.2 cm. arasında değişir.

İ.S.1.yüzyılda çok yaygın olarak kullanılan bu kandillerin Tralleis'te az sayıda ele geçmiş olması dikkat çekicidir. Hellenistik dönem içlerine dek giden bu tip, çok geniş bir grup olan Roma kandilleri ismi altında incelenir¹⁸⁴ ve genel kullanım tarihi İ.S.1.yüzyılın ikinci ve üçüncü çeyreği olarak verilir¹⁸⁵. Broneer discussu bir kanal halinde burna doğru açılan kandilleri Tip XXIV altında inceler¹⁸⁶. Loeschcke ise, bunları Vindonissa kandilleri içinde Tip V, Haltern malzemesi içinde Tip no. 35/c olarak değerlendirir¹⁸⁷. Bailey'nin Tip G altında inceleyip “kulaklı kandiller” olarak nitelediği ve Geç Claudius-Traianus dönemine verdiği bu tip kandillerin Akdeniz'in her tarafında sık olarak kullanıldığı görülür¹⁸⁸. Aynı zamanda Atina'da ele geçen bu tipte kandillerin İ.S.1.yüzyılda Ege Bölgesi'nden ithal edildikleri ve İ.S.1.yüzyılın ortasından İ.S.2.yüzyılın ortasına dek kullanıldığı düşünülür¹⁸⁹. Bu tipte kandiller Anadolu'da Troas'ta, Smyrna, Ephesos ve Miletos'ta bulunur¹⁹⁰.

¹⁸³ A.g.e., 14.

¹⁸⁴ Szentleleky, 54.

¹⁸⁵ Loeschcke, 40.

¹⁸⁶ Corinth IV, 81-82; Isthmia, 58, no. 2446-2447, Tip XXIV B altında incelenen bu kandillerin discusslarında nadiren bezeme olduğu belirtilir.

¹⁸⁷ Szentleleky, 55, dipnot 108.

¹⁸⁸ Bailey 1980, 233-236.

¹⁸⁹ Agora VII, 14.

¹⁹⁰ Agora VII, 14, dipnot 11.

İ.Ö. 1.yüzyılın ikinci yarısına tarihlenen en erken örneklerde, discus ile burun arasında bir kanal bulunmaz¹⁹¹. Erken örneklerde görülen diğer bir özellik, kulak biçimindeki yanlarda yer alan tutamakların kırlangıç kuyruğu biçiminde olmasıdır. Burnun bir kanal halinde uzanması ve burunda küçük volütler halinde sona ermesi Tiberius döneminde görülür¹⁹². Zaman ilerledikçe yanlardaki tutamaklar kırlangıç kuyruğu şeklini kaybederek basit dalgalı hatlar haline gelirler. Discusu yalnızca tek bir yiv çevrelemeye başlar ve kanal burnun kenarına dek uzanır. Genellikle yuvarlak burunlu olan bu tipte kandiller arasında açısız burunlu kandillerin de görülmesi, yanlardaki tutamakların her iki tip kandillerde uygulandığını ve aralarında zaman farkının olmadığını gösterir¹⁹³.

Tralleis Nekropolisi Mezar 5'ten gelen K77 (Lev. XIV) no'lu kandilimiz turuncu-kahve renkte mikalı kilden yapılmış ve aynı renkte mat boyalıdır. Kulbu kırık olmakla birlikte, diğer buluntulardan yola çıkarak, yine kalıpta yapılmış, iki veya üç yivli dikey kulbu olması gerektiğini söyleyebiliriz. Bezemesiz discusun hemen çevresinde, bu döneme ait kandillerde sıkça rastladığımız yumurta dizisi yer alır. Gövdenin her iki yanında, üzerinde yan yana kabartma noktalarının yer aldığı kare biçimli tutamaklar ilginçtir. Bu tip kandillerde kırlangıç kuyruğu şeklinde tutamaklara rastlanırken¹⁹⁴, bu örneğimizdeki kare biçimli tutamak, çeşitliliği göstermesi açısından önemlidir. Burun köprüsü üzerinde ise bir maskın yer aldığı görülür. Bu tür bezeme Ephesos tipi kandillerde yaygınken, bu gruptaki kandillerde görüldüğü söylenemez. Fakat bunun yanı sıra, ortasında rozet veya başka figürlerin yer aldığı örnekler seyrek de olsa vardır¹⁹⁵. Bu örnek, ustanın kendi beğenisi ve özelliği olarak ele alınmalıdır fakat bunu kanıtlayabilmek için de elimizde aynı ustanın başka kandillerine gereksinim vardır. Burun ileriye doğru uzanmış ve yuvarlak biçimdedir ve burundaki siyahlıklar kandilimizin kullanıldığının kanıtıdır. Bu tip kandillerin karakteristik özelliği olarak belirtilen, tabanlarında yer alan

¹⁹¹ R. Haken, *Roman Lamps in the Prague National Museum and in Other Czechoslovak Collections*, Prague, 1958, 32-33.

¹⁹² Szentleleky, 55.

¹⁹³ A.g.y., 54, no. 46.

¹⁹⁴ Agora VII, Lev. 4, no. 80, 82, 84.

¹⁹⁵ A.g.e., Lev. 4, no. 82. Atina'dan gelen bu kandilin discusunun merkezinde bir rozet yer alır; Bailey, Lev. 38, Q 1095 üzerinde karşılıklı iki insan figürü yer alır.

alpha harfinin yerine, bir usta ismi olması gereken *DIODOMI* yazısını görmekteyiz. K77 no'lu kandilin discussunun burna doğru açılmaması ve bunun yanı sıra burnun öne doğru biraz uzun ve yuvarlak biçimde olması, diğer örneklerimize göre, daha erken bir tarihi düşündürür¹⁹⁶ ve bundan dolayı İ.S.1.yüzyılın ilk yarısı tarihini verebiliriz.

Mezar 16'den gelen K78 no'lu (Lev. XIV) kandil ile Mezar 18'den gelen K79 (Lev. XIV) ve K80 no'lu (Lev. XV) kandiller form açısından benzerdir. Üçü de turuncu-kahve renkte az mikalı kilden yapılmış ve yine aynı renkte mat boyanmıştır. K78 no'lu kandilin kulbu kırık olmasına rağmen diğer örneklere bakarak, bunun da iki veya üç yivli dikey kulplu olduğunu söyleyebiliriz. Tek kabartma halkanın çevrelediği, çok derin içbükey olan discuss bezemesizdir ve küçük bir kanal halinde burna doğru uzanmaktadır. Yanlarında kulakçıklar yer alır. Düz olan tabanında her hangi bir yazı yoktur.

Mezar 18'dan gelen K79 no'lu kandil, K78 ile aynı formda olmakla birlikte, yanlarındaki tutamakların delikli olması dikkat çeker ve bunun yanı sıra tek bir yivin çevrelediği tabanında *planta pedis* bulunur. Diğer merkezlerin örneklerinde rastlamadığımız ve tabanı çeviren yive teğet olarak yapılmış ve atölye işareti olması gereken aralıklı üç adet geometrik motif vardır. Yine aynı formda olan K80 no'lu kandilin, tek kabartma halkanın çevrelediği discussunda bir fare figürünün yer aldığı görülür. Bu kandiller Bailey'nin Grup G altında incelediği kandillerle benzerdirler¹⁹⁷. İncelediğimiz bu üç kandil de, özellikle discussun burna doğru bir kanal halinde uzandığı biraz daha geç örnekler olduğundan K77 no'lu örneğimizden biraz daha geç, İ.S.1.yüzyıl ortalarına tarihlenmelidir.

¹⁹⁶ Szentleleky, 55.

¹⁹⁷ Bailey, Lev. 38, Q 1093-1097.

5. U Burunlu Kandiller

Kalıp yapımı olan bu gruptaki kandiller yuvarlak gövdeli ve yine kalıpta yapılmış, gövdenin bir uzantısı halinde çıkıp omuza bağlanan, en az iki yivli dikey kulplu ve karakteristik özelliği, burnun omuza bağlandığı yerin düz bir yiv halinde olduğu örneklerdir. Bir veya nadiren birden fazla kabartma halkanın çevrelediği discusları genellikle bezemesizdir (K81, K83, K85, K88, K91, K92, K93; Lev. XV-XVII); fakat bunun yanı sıra discuslarında kabartma bitkisel bezemelerin (K84, K86, K87; Lev. XV-XVI), hayvan figürlerinin (K82; Lev. XV) ve mitolojik figürlerin (K89 ve K90; Lev. XVI) işlendiği örnekler de vardır. Omuzları çoğunlukla bezemesiz olmakla birlikte, K84 (Lev. XV) ve K87 (Lev. XVI) no'lu kandillerde olduğu gibi yumurta dizisi ile bezeli örnekler de görülür. Bazen, belirleyici özellikleri olan burnun omuza bağlandığı yerdeki düz çizginin her iki yanında baskı iki nokta görülür (K82, K83, K84, K91, K93; Lev. XV-XVII). Düz tabanlı kandillerin yanı sıra (K82, K86, K87, K88, K89, K90, K91, K92, K93; Lev. XV-XVII), tek bir yivin çevrelediği düz tabanlı (K83, K85; Lev. XV) ve içbükey tabanlı (K84; Lev. XV) çeşitli tabanların aynı anda kullanıldığını göstermesi açısından önemlidir. Bazı kandillerin ise tabanlarında atölye işareti olan baskı planta pedisler veya harfler yer alır (K82, K83, K85, K86). Tralleis'te bu tipte toplam on dört adet kandil ele geçmiştir. K81 (Mezar 2; Lev. XV), K82 (Mezar 8; Lev. XV), K83 ve K84 (Mezar 12; Lev. XV), K85 (Mezar 16; Lev. XV), K86 (Mezar 18; Lev. XVI), K87 ve K88 (Mezar 20; Lev. XVI), K89 (Mezar 21; Lev. XVI), K91 (Mezar 23; Lev. XVI), K92 ve K93 (Mezar 27; Lev. XVII).

Walters, Ephesos, Knidos, Aleksandria, Sardinia, Mısır gibi çok çeşitli yerler ve koleksiyonlardan ele geçen bu tipte kandilleri İ.S.2.yüzyıla tarihler¹⁹⁸. Szentleky ise, bu gruptaki kandilleri, çok genel olarak “volütleri olmayan yuvarlak burunlu kandiller” ismi altında toplar ve kullanımlarının İ.S.1.yüzyılın birinci ve ikinci çeyreklerinde sık olduğunu

¹⁹⁸ Walters, 142-156.

belirtir¹⁹⁹. Yine bu tipte kandilleri Loeschcke, Tip VIII²⁰⁰, Ivanyi Tip VII²⁰¹ ve Broneer Tip XXV²⁰² olarak ele alır. İtalya üretimi olan bu tipte kandilleri Bailey, Tip P, grup i altında inceler. Atina Agorası'ndan gelen bu tipte kandiller, Broneer'ın çalışmasındaki gibi, kalp burunlu kandillerle birlikte incelenir ve İ.S.1.yüzyılın ikinci yarısından 2.yüzyıla dek tarihlenir²⁰³. Atina'daki bu kandil grubunun benzer örneklerinin Priene, Ephesos, Smyrna gibi Tralleis'e yakın yerlerde olması dikkat çekici olmakla birlikte, İtalya'nın bu kandillerin üretim merkezi olduğunu da unutmamak gerekir.

U burunlu kandiller genel form yapıları açısından birbirlerinden farklı olmadıklarından, aralarında gruplama yapılamaz. Fakat biz Tralleis U burunlu kandillerini incelerken, discusları bezemeli ve bezemesiz örnekler olarak ikiye ayırdık. Elimizde bu tipte yedi adet kandil bulunmaktadır (K81, K83, K85, K88, K91; Lev. XV-XVI). Omuzları ve discusları bezemsiz olan bu kandiller sade görünümde ve kaliteli işçiliğe sahiptirler. Özellikle K91 (Lev. XVI) çok kaliteli boyasıyla dikkat çeker. K81, K85, K88, K91 no'lu kandillerde burnun omuza birleştiği yerdeki çizginin her iki yanında, noktacıklar görülmez. Geriye kalan örneklerde ise vardır. En yakın benzerlerine yine Ephesos kandilleri Tip VIII'de rastlamaktayız²⁰⁴. Atina'da *Red on White* grubu içinde incelendiğini belirttiğimiz kandillere, K85 no'lu kandilimiz boyanın altındaki beyaz astarın görülmesi açısından iyi bir örnek oluşturur. İtalya üretimi kandiller arasında da bezemesiz örneklerle rastlanır²⁰⁵.

¹⁹⁹ Szentleky, 101, bu çalışmada kandillerin gruplanması, burnun omuza nasıl birleştiği dikkate alınarak yapılır. 139-143, 162 no'lu kandillerin burunları, omuza düz bir çizgi ile bağlanır.

²⁰⁰ Loeschcke, *Lampen aus Vindonissa*, Zürich, 1919, 237-243.

²⁰¹ Ivanyi, 10.

²⁰² Corinth IV, 83-87; Broneer, *Isthmia*, 59, no. 2461. Broneer'ın Tip XXV altında incelediği grupta hem kalp burunlu kandiller hem de burunlarının üstü düz çizgi biçiminde olan örnekler yer alır. Omuz ekseriyeye düzdür. İstria'daki kandillerin birçoğu yabancı merkezlerden ithal edilmekle birlikte, yerel üretimler de bulunur. Genellikle ithal olanların kil rengi kırmızı, boyaları ise kaliteli kırmızı veya kırmızı-kahve renktedir. Aralarında *Red On White* grubuna ait olan çok az kandil vardır. Yerel olarak yapılmış kandillerin kili açık kırmızı veya devetüyü renkte, boyaları ise ince ve çabucak dökülmeye meyillidir.

²⁰³ Agora VII, 5, 87, Lev. 6, no. 168-174. *Red On White* grubu kandiller arasında incelenirler.

²⁰⁴ Miltner, Lev. XII, no. 94, 96, 108.

²⁰⁵ Bailey 1980, Lev. 57, Q 1214

Discusları bezemeli gruptaki kandiller genellikle hayvan figürleri, bitkisel motifler ve mitolojik konuların işlendiğini götürürüz. Mezar 8'den gelen ve aynı zamanda tek hayvan bezemeli örnek olan K82 (Lev. XV) no'lu kandilin discusunda, sağa dönük koşar durumda bir geyik figürü yer alır. Düz tabanında bir atölye işareti olabilecek A harfi yer alır. Atina'dan gelen kandille arasında tek hayvan figürlü bezemelerin olduğu, İ.S.2.yüzyıla verilen kandiller dikkat çeker²⁰⁶. Bunun yanı sıra kalp burunlu olmakla birlikte, bizim kandilimizdeki geyik figürünün bir benzerini taşıyan ve yine İ.S.erken 2.yüzyıla tarihlenen bir kandilin olması, bu tür hayvan figürlerinin aynı zamanlarda farklı tipte kandiller üzerinde kullanıldığını gösterir²⁰⁷. İtalya'dan gelen kandiller üzerinde de tek hayvan figürü taşıyan ve İ.S.2.yüzyıla tarihlenen benzer örnekler bulunur²⁰⁸.

K86 (Lev. XVI), K87 (Lev. XVI) ve K84 (Lev. XV) no'lu kandillerimiz ise discuslarında bitkisel bezemeler taşırlar. Kulbu kırık olan K86 no'lu kandilin discusunda yağ deliğinin çevresinde on iki adet taç yapraktan oluşan bir rozet yer alır. Discuslarında rozetlerin yer aldığı kandiller İtalya'da²⁰⁹ ve Atina'da İ.S.geç1.yüzyıldan başlayarak görülen bir bezemedir²¹⁰. Tabanında yer alan baskı *planta pedis*, İ.S.1.yüzyılda İtalya kandillerinin özelliği olmakla birlikte daha geç dönemlere dek Anadolu'da da taklitlerinin yapıldığı bilinir²¹¹ ve bu Tralleis'teki yerel bir atölyenin işareti olabilir.

İyi korunmuş K87 ve K84 farklı mezarlardan gelmiş olmakla birlikte, ikisi de discuslarında bir asma dalının iki ucundan sarkan üzüm salkımı bezemelidirler. Yine her iki kandilin omzu kabartma yumurta dizisi ile bezelidir; fakat K87 no'lu kandilin işçiliği K84'dekinden daha iyidir. K84 no'lu kandilin çok kullanılan bir kalıptan yapılması olasıdır. Her iki kandil aynı ustanın elinden çıkmış olabileceği gibi, bu tür bitkisel bezemelerin aynı zamanlarda çok yaygın olarak kullanıldığı da göz ardı edilmemelidir.

²⁰⁶ A.g.y., 87, Lev. 6, 171 no'lu kandilin discusunda bir horoz figürü betimlenmiştir.

²⁰⁷ Agora VII, 86, Lev, 6, no. 163.

²⁰⁸ Bailey 1980, Lev. 57, Q 1216.

²⁰⁹ A.g.y., Lev. 1, Q 760. Buradaki kandilde daha ince ve güzel yapılmış bir örnek görmekteyiz.

²¹⁰ Agora VII, 83, Lev. 5, no. 129-130.

²¹¹ Szentleky, 120; Bailey, Lev. 57, Q 1209'daki *planta pedis*'in işçiliğine dikkat edilmelidir.

Yine farklı iki mezardan gelen fakat discuslarında kabartma bir Pan başı taşıyan K89 (Lev. XVI) ve K90 (Lev. XVI) no'lu kandiller iyi korunmuştur. K90 no'lu kandilin keskin hatlarına ve temiz işçiliğine bakarak, kalıptan alınan ilk kandil olduğunu söyleyebiliriz. Tabanında bu tip kandillerde sıkça gördüğümüz baskı planta pedis yer alır. K89 no'lu kandildeki ayrıntılar biraz daha aşınmış durumdadır.

Genel olarak, Tralleis U burunlu kandillerinin, İ.S.1.yüzyılın ikinci yarısı ile İ.S. erken 2.yüzyılda kullanıldıklarını söyleyebiliriz.

6. Açısal Burunlu Kandiller

Yuvarlak gövdeli, kalıpta yapılan, genellikle tek veya iki yivli dikey kulplu, kabartma halkaların çevrelediği içbükey discuslu olan bu kandillere ismini veren özellik, burnun her iki yana doğru genişleyerek uzanmasıdır. Grek orijinli olduğu belirtilen bu kandiller, İmparatorluk dönemi kandil üretiminde yeni bir gelişme olarak karşımıza çıkar²¹². Korinth'ten gelen buluntular ışığında İ.S.2.yüzyılda üretildiği belirtilir²¹³. Atölye kandillerinin yayılmasıyla birlikte, diğer merkezler kendi yerel karakterlerini oluşturmaya başlar²¹⁴. Bu yeni tipteki Yunan kandilleri İtalyan kandillerinden hem form hem de bezeme açısından farklıdır. Yunan kandillerinde burun, yuvarlak gövdeden belirgin bir şekilde dışarıda, omuz ya düz ya da biraz daha dışa dönük ve burun vertikaldir. Daha erken kandillerde kulp, bir alet yardımıyla açılır.

İlk çalışmalardan birini yapan Walters, “açısal burunlu, kulplu ve yazılı” olarak tanımladığı bu tipte kandilleri İ.S.2.yüzyıla tarihler²¹⁵. Broneer, yerel üretim olduğunu belirttiği ve Yunanistan'ın her yerine ihraç edilmiş olan Korinth açısal burunlu kandillerini Tip XXVII altında dört gruba ayırarak inceler²¹⁶. Korinth'te İ.S.1.yüzyılın sonundan başlayarak 2.yüzyıl içinde üretilen bu kandiller 3.yüzyılda bozulmaya başlarlar. İlk olarak Korinth'te üretildiği düşünülen bu kandiller daha sonra Atina'ya çok sayıda ihraç edilir. Yunanistan'da Delphi²¹⁷, Delos²¹⁸, Patras²¹⁹, Sparta²²⁰, Nikopolis²²¹ gibi şehirlerin yanı

²¹² A.g.y., 106.

²¹³ Corinth IV, 26.

²¹⁴ T. Szentleky, *Aquincumi mécseskészitő műhelyek*, Budapest, Régiségei XIX, 1959, 189.

²¹⁵ Walters, 182-187, no. 1204-1233. Bu çalışmada Ephesos, Korfu, Atina, Kıbrıs'tan gelen örnekler çoğunluktadır.

²¹⁶ Isthmia, 64-72. XXVII A grubundaki kandillerin omuzları bazen düzdür, çoğunlukla baskı yumurta dizileri ile süslenir. XXVII B grubu kandiller omuzlarında yapraklar ve üzüm salkımları, discusları ise ışınlarla bezelidir. XXVII C grubunun discuslarında figürlü bezemeler yer alır. XXVII D grubu kandillerde omuz, discustan dar kabartma bir şeritle ayrılan omuza sahiptir.

²¹⁷ P. Perdrizet, *Fouilles de Delphes V*, 188-192; Bruneau, BCH, 95, 1971, 460-479.

²¹⁸ W. Deonna, BCH 32, 1908, 33-136.

²¹⁹ Bruneau, BCH, 479-492.

²²⁰ Isthmia, 65, dipnot 54.

²²¹ A.g.e., 65, dipnot 48.

sıra Mısır'da Aleksandria²²², Dalmaçya'da Salona ve Spalato²²³, Kıbrıs'ta²²⁴, İtalya'da²²⁵ ve Anadolu'da²²⁶ çok sayıda bulunur.

Tralleis Nekropolisi'nden gelen kandillerimizin hepsi, yukarıda saydığımız form özelliklerine sahiptir. Bu grupta altı farklı mezardan gelen yedi adet kandil bulunur (K117, K118, K119, K120, K121, K122, K123; Lev. XXI). Genellikle turuncu-kahve tonlarında kilden yapılan kandiller yine aynı renkte mat boyalıdır. Fakat, devetüyü renkte kilden yapılan ve boyasız olan K120 (Lev. XXI) ve K121 (Lev. XXI) no'lu kandiller diğerlerinden farklıdır. K118 (Lev. XXI) no'lu kandilin kulbu erken bir özellik olarak dikkate alabileceğimiz, bir alet yardımıyla açılırken, diğerleri kalıpta yapılan kulplara sahiptir. Discusları bezemesiz olan örneklerin yanı sıra (K119, K123; Lev. XXI), tek hayvan figürünün olduğu (K118; Lev. XXI) veya günlük işlerin (K120; Lev. XXI) ya da mitolojik konuların betimlendiği (K121, K122; Lev. XXI) örnekler bulunur. Omuz bazen bezemesiz olmakla birlikte (K118), kabaraların (K119, K123) veya yumurta dizilerinin yer aldığı (K120, K121, K122) örnekler de görülür. Bazen omuz yanlarda yer alan iki küçük dikdörtgen paneller ikiye ayrılır. *Topuz* olarak da nitelenen ve Broneer Tip XXVII C grubu kandillerinde görülen bu panellerin atölye kandillerinden etkilenecek yapıldığı ve erken dönem kandillerinde daha yüksek oldukları belirtilir²²⁷. Kil yapıları, diğer kandillerden farklı olan K120, K121 ve K122 no'lu kandillerimiz de omuzlarını ikiye ayıran küçük dikdörtgen şeklinde panellere sahiptir. Alçak kabartma halinde oldukları göz önünde bulundurulursa, bu kandiller erken gruptan olmamalıdır. Uzunlukları 8.7-11.8 cm, yükseklikleri 2.9-3.5 cm. arasında değişir.

²²² Hayes 1980, 203, Lev. 45, no. 380, 382.

²²³ Corinth IV, 93.

²²⁴ Walters, 184, no. 1218; 186, no. 1229; Bailey, Opus. Athen VI, 1965, Lev. VIII, no. 161-163; Vessberg, IV, 124, fig. 39, no. 7-12.

²²⁵ Bailey 1980, 293-306; Lev. 56-63. İtalya'dan ele geçen bu kandiller Tip O altında beş alt gruba bölünerek incelenir. i. Kulpsuz olan erken sığ kandiller Claudius-erken Flavius dönemine, ii. Kulplu olanlar geç Claudius-erken Traianus dönemine, iii. Erken Neron-Erken Traianus dönemine, v. Flavius-Erken Traianus dönemine verilir.

²²⁶ Isthmia, 65, dipnot 54; Bailey 1980, Lev.58-63.

²²⁷ A.g.e.,65, 68, lev. 30, no. 2833.

Erken örnekler olduğu belirtilen kulpsuz tip, Tralleis kandilleri arasında bulunmaz²²⁸. Bu tip kandillerin çoğu imzalıdır. K120'nin tabanındaki *PREIMO* yazısı ve K121 no'lu kandilin tabanındaki, bazı harfleri tam olarak seçilemeyen, *XYUOMLXY* yazısı bunların yapıldıkları atölye veya ustalara işaret eder. Özellikle *Preimou* çok rastlanan bir isim olarak karşımıza çıkar.

Walters'ın İ.S.2.yüzyıla tariheddiği Atina'da 1809 yılında Burgon koleksiyonundan alınmış, discusunda oturan bir Zeus'un betimlendiği kandil, Hamilton koleksiyonundan ele geçen, discusunda ayakta duran bir Eros'un ve Korfu Woodhouse koleksiyonunda bulunan, discusunda ayakta duran Asklepios'un betimlendiği *Preimou* imzalı kandiller, yine aynı usta tarafından imzalanmış K120 (Lev. XXI) no'lu kandilimizle benzer²²⁹. Diğerlerinden farklı olarak K120 no'lu kandilin discusunda sağda bir ağaç altında oturan kadın figürü ile ona doğru ilerleyen, olasılıkla iki erkek figürü yer alır. Figürler ve bezemelerdeki ayrıntıların aşındığına dikkat edilirse, çok kullanılan bir kalıptan yapıldığı anlaşılır. *Preimou* imzalı başka kandiller birçok Avrupa koleksiyonunda bulunur²³⁰. Atina'da bulunan *PREIMOS* isimli atölye ile bizim kandilimizin yapıldığı atölye arasında bağlantı olup olmadığını tam olarak bilemeyiz. Broneer, Attika'daki bu atölyenin Korinth'teki ile ilişkili olduğunu düşünür. Aynı zamanda Broneer, Korinthli bu imzaların, İtalyan sanatçıların Hellenize edilmiş isimleri olduğu düşüncesini taşır. Bu fikir bize de doğru olabilir. Çünkü Tralleis kandillerinde genel olarak görülen İtalyan etkisinden yola çıkarak, Attika ve Korinth atölyelerinden çok , biraz daha erkene tarihlenen İtalyan atölyelerinden etkisinin daha baskın olduğunu düşünmekteyiz.

K120 (Lev. XXI), K121 (Lev. XXI) ve K122 (Lev. XXI) no'lu kandillerimiz Broneer'ın Tip XXVII C altında incelediği, discuslarında figürlü betimlemelerin yer aldığı

²²⁸ Bailey 1980, 293, lev. 56. İtalya'da üretilip imparatorluğun çeşitli yerlerine ihraç edilmiş olan bu tip kandillerin yayınlanmış örneklerinin çoğu kuzey ve kuzeybatı eyaletlerden gelir. İ.S.47'ye tarihlenen en erken örnek Vindonissa'ya aittir. Örnekler İ.S.1.yüzyıl ortalarından ikinci çeyreğine dek gittiği belirtilir.

²²⁹ Walters, 182, 183, 184, no. 1204, 1213 ve 1217. 1204 ve 1213 no'lu kandillerin omzu yumurta dizileri ile, 1217 no'lu kandilin ise kabartma noktalarla bezenmiş ve üç kandilin de omzu yanlarda yer alan küçük panellerle ikiye ayrılır.

²³⁰ Broneer, 65, dipnot 54. Fakat bunların nereden geldiği tam olarak belirlenmez.

gruba girer. Bailey'nin Tip O grup ii altında incelediği, discusu figürlü kandillere benzemekle birlikte, Tralleis'te ele geçen kandillerin omuzlarında yer alan panellerin İtalya kandillerinde bulunmadığı dikkat çeker²³¹. Discusunda dans eden bir satyr bulunan K121 no'lu kandilin tabanında ise *XYUMLXY* yazısı vardır. Burundaki siyahlıklardan kullanıldığını anladığımız, tabanında yazı taşımayan K122 no'lu kandilin discusunda sol elinde bir meşale tutan, ayakta duran bir kadın figürü yer alır. Üç kandilin omzundaki küçük paneller bezeme amaçlıdır²³². Genel olarak ithal olduğu söylenen ve Korinth'te İ.S.1.yüzyılın sonunda görülmeye başlanan, boyasız Korinth kandillerinin İtalya üretimi olanları İ.S.75 yıllarında pazara girerler. Atina Agorası'ndan gelen figürlü bezemeye sahip olan örnekler ise genellikle İ.S.2.-3.yüzyıla tarihlenir²³³. Korinth kandillerini taklit eden İtalya üretimi olduğunu düşündüğümüz K120, K121 ve K122 no'lu kandillerimiz İ.S.2.yüzyıla ait olmalıdır.

Yerel üretim olduğunu düşündüğümüz turuncu-kahve renkte kilden yapılmış ve aynı renkte mat boyalı, discusunda bir boğa figürü taşıyan K118 (Lev. XXI) no'lu kandil de Broneer Tip XXVII C grubuna girer ve İ.S.2.yüzyılda yapılmış olmalıdır. Tek hayvan figürlerinin olduğu ve İ.S.2.-3.yüzyıla verilen kandillere Atina Agorası'nda rastlarız²³⁴.

Yine yerel üretim olduğunu düşündüğümüz K119 (Lev. XXI) ve K123 (Lev. XXI) no'lu kandiller discuslarında bezeme olmaması ve omuzlarının tamamen kabalarla kaplanmış olması ile birbirlerine benzer. Her ikisi de kalıpta yapılmış kulba sahiptir ve tabanları yazılı değildir. K123 no'lu kandilin burnun her iki yanında, daha önce U burunlu kandillerde gördüğümüz kalıpta yapılmış iki küçük nokta bulunur²³⁵. Aynı özelliğin, her iki gruptaki kandilde bulunması aynı zamanlarda benzer süslemelerin kullanıldığını göstermesi açısından önemlidir. Her ikisi de İ.S 2 yüzyıldan olmalıdır.

²³¹ Bailey 1980, Lev. 5863.

²³² Bailey 1980, 68, no. 2822-2841. Bu grupta incelenen kandillerin discuslarında Athena, Dionysos, Herakles, Eros gibi mitolojik kişiliklerin yanı sıra erotik symplegmalar, günlük işlerle uğraşan kadın ve erkek figürleri ve hayvan figürleri betimlenir.

²³³ Agora VII, 91-92, Lev. 8, no. 231-244; Bailey 1972, 19, Lev. 13 a-c.

²³⁴ Agora VII,8, no. 244.

²³⁵ Bailey 1980, Lev. 65, no. 1259-1262.

Sarı-kahve renkte kilden yapılan K117 (Lev. XXI) no'lu kandilin de, tek kabartma halkanın çevrelediği discussu bezemesiz olmakla birlikte, omzu yumurta dizileri ile bezenmiştir. K118 no'lu kandilde olduğu gibi, kulbu kalıpta değil, bir alet yardımıyla açılan ve Korinth üretimi olduğunu düşündüğümüz bu kandili İ.S.2.yüzyılın başlarına verebiliriz.

Szentleky'nin çalışmasında, İ.Ö.1.yüzyılın ikinci yarısına verilen açısız burunlu ve aynı zamanda kulaklı bir kandil örneği bulunur. Burada her iki özelliğin bir arada olması dolayısıyla, bu tip kandillerin aynı zamanda üretilmiş olduklarını da söyleyebiliriz.

7. Yuvarlak Burunlu Kandiller

Kalıp yapımı olan bu kandiller yuvarlak gövdelidir. Gövdenin bir devamı olarak yükselip omuza bağlanan, elle sonradan eklenen, bir ya da iki yivli kulplu örneklerin yanı sıra, yine gövdenin bir uzantısı olup kalıpta yapılan, küçük asma delikli kulpların olduğu örnekler de bulunur. Yuvarlak biçimli burun omuzun bir devamı gibi olup, genellikle küçük yuvarlak fitil deliklidir. Düz taban veya içbükey taban bir arada görülür.

Bunları Loeschcke, Tip VII altında inceler²³⁶. Tip VII olarak gruplandıran Ivanyi, bu kandillerin Pannonia'da İ.S.1.yüzyılın ortalarında popüler olduklarını belirtir²³⁷. Miltner'in kataloğunda Ephesos'tan gelen bu tipte kandiller Roma kandilleri olarak belirtilir²³⁸. Bu tipi "volütleri olmayan yuvarlak bitimli kandiller" olarak adlandıran Szentleky'e göre, bu kandiller 1.yüzyılın ikinci ve üçüncü çeyreklerinde sık görülürler. Burada incelenen kandiller arasında hem kalp biçimli hem de U burunlu kandiller bulunur²³⁹. Bu gruplamaya göre, Hayes'in kataloğundaki bu tipte kandiller için verilen tarihlerin birbirine yakın olduğu görülür²⁴⁰. Broneer'ın Tip XXV altında incelediği Isthmia'dan gelen Korinth kandilleri İ.S.1. ve 2.yüzyıllarda kullanılmıştır²⁴¹. Tarsus'taki volütleri olmayan düz burunlu kandiller, Grup XVI'da iki sınıfta incelenir. Birinci grupta discussu çevreleyen tek yiv, omzun en üst seviyesinin altına dek ulaşır. İkinci gruptaki kandillerde omuz baskı yumurta dizisi ile bezelidir ve her iki gruptaki kandiller İ.S.1.yüzyıla tarihlenir²⁴². Görüldüğü kadarıyla Atina Agorası'ndan gelen kandiller arasında tam anlamıyla bizim kandillerimizin çağdaş benzerleri yoktur²⁴³.

²³⁶ Loeschcke, 237-243.

²³⁷ Ivanyi, 10.

²³⁸ Miltner, Lev. 1, no. 21-50.

²³⁹ Szentleky, 101-102. Yazara göre, burun tipindeki farklılıklar her zaman farklı tarihe işaret etmez.

²⁴⁰ Hayes, Lev. 26, no. 243,244, 247, 248. Bunlar İtalya üretimi kandillerdir.

²⁴¹ Isthmia, 59-60. Yerel Isthmia kandilleri soluk sarı renkte kilden yapılırlar. Tip XXV'in gözde discuss bezemesi rozetler olmakla birlikte bazılarında değişik kabartmaların yer aldığı da görülür. En belirgin özelliği volütleri olmayan yuvarlak burundur. Bu grup içinde kalp biçiminde burunlu örnekler de incelenir.

²⁴² Tarsus, Lev 101-103. Yan yana bulunan kandillerin aynı zamanlarda kullanıldıkları anlaşılır. Geç örnekler arasında daha bulanık ve aşınmış kandiller, yerel bir atölyenin atıklarıdır.

²⁴³ Agora V, Lev. 44; Agora VII, Lev. 5-6, no. 133-144. İ.S.1.yüzyıl ortalarından 2.yüzyıla dek kullanılan ithal kandiller grubu, çeşitli formlarda burna sahip kandillerden oluşur. Bunlar arasında U

Zaman geçtikçe formlarda görülen basitleşme bezemelerde de karşımıza çıkar. Discuslar bezemeli olsa bile, basit ve sade görüntümlüdür. Yağ deliği çevresindeki taç yapraklar veya radyal çizgiler sıkça karşımıza çıkar. Discusta tek insan veya hayvan figürleri yer alır. Bazılarının tabanlarında, İ.S.1.yüzyıl için karakteristik olan planta pedis görülür.

Tralleis Nekropolisi'nden geçen kandiller discusları figürlü, bitkisel bezemeli ve bezemesiz olarak üç grupta incelenebilir. K94 ve K95 (Mezar 2; Lev.XVII), K97 (Mezar 7; Lev. XVII), K98 (Mezar 8; Lev. XVIII), K99 (Mezar 9; Lev. XVIII), K105 (Mezar 18; Lev. XIX), K106, K107 ve K108 (Mezar 20; Lev. XIX), K112 (Mezar 24; Lev. XX) discusları figürlü toplam on adet kandildir. Kil rengi açık kahverengiden turuncu-kahveye dek değişir ve genellikle mat turuncu-kahve renkte boyalıdır. K94 (Lev. XVII) ve K99 (Lev. XVIII) no'lu kandillerin discuslarında tek hayvan figürleri yer alır. K94'te başını sola çevirmiş, bacakları cepheden, başı ise profilden yapılmış ve ağzında olasılıkla bir çelenk tutan kartal figürü görülür. Omzunu alçak kabartma halinde yumurta dizisinin süslediği kandildeki bezemelerin çok aşınmış olması, çok kullanılan bir kalıptan yapıldığını düşündürür. Benzer şekilde omuzda yumurta dizilerinin görüldüğü K99 (Lev. XVIII) no'lu kandilin discusunda ise sola doğru yönelmiş ve ön ayakları havada, bir aslan figürü betimlenmiştir. Kulbu kırık olan bu kandilin form açısından K94 no'lu kandil ile benzer olmasından yola çıkarak, tek veya iki yivli bir kulba sahip olması gerekir.

K97, K98, K105, K106, K107, K108, K112 (Lev. XVII-XIX) no'lu kandillerin discuslarında insan veya insan-hayvan betimlemeleri görülür. Korinth kandillerinin taklidi gibi görünen K97 (Lev. XVII) ve K107 (Lev. XIX) no'lu kandillerin omuzlarında kabartma yumurta dizisi ve tabanlarında planta pedis yer alır. K97 no'lu kandilde iki kabartma halkanın çevrelediği discusta gündelik işlerle uğraşan aralarında kuşların olduğu bir erkek ve kadın figürü, discusunu tek kabartma halkanın çevrelediği ve çok aşınmış olan K107 no'lu kandilde sol elinde bir çelen taşıyan kanatlı Nike betimlemesi yer alır.

Korinth kandillerinin tipik özelliği olarak belirtebileceğimiz yumurta dizilerini bu kandiller üzerinde de buluyoruz. Broneer'ın Isthmia'dan gelen kandillerinde de benzer form ve bezeme özellikleri taşıyan yakın örnekler vardır. Fakat incelenen örneklerin çoğunun aşınmış veya kırık olması dolayısıyla figürlü örnekleri görmek zordur²⁴⁴. Her iki kandilin tabanlarında İ.S.1.yüzyıl için karakteristik olan *planta pedis* yer alır.

Tek yivli kulbun olduğu, yuvarlak gövdeli fakat bunu daha belirgin olan K98 (Lev. XVIII) no'lu kandilin discusunda, sola doğru yönelik bir at ve üzerinde bir insan görülmüştür. Yine çok aşınan K105 (Lev. XIX) no'lu kandilin discusunda oturur durumda kanatlı Eros, K108 (Lev.) no'lu kandilde bir hayvanla mücadele eden bir insan ve K112 (Lev. XX) no'lu kandilde cepheden verilmiş Pan başı yer alır. K106 (Lev. XIX) no'lu kandil ise çok aşındığından discusunda neyin betimlendiği anlaşılamamıştır. Bu kandillerin yapımları oldukça kaba görünür. Olasılıkla yerel üretim olan, çok kullanılan kalıptan yapıldıkları anlaşılan bu kandillerin kaba ve özensiz yapıldıkları da dikkat çeker.

K101 (Lev. XVIII), K104 (Lev. XIX), K109 (Lev. XIX) ve K115 (Lev. XX) no'lu kandillerin discularını kabartma olarak yapılmış taç yapraklar süsler. Çok aşınan K103 no'lu kandilin burnundaki yanıklar kullanıldığını da gösterir. K104 no'lu kandil ile K101 no'lu kandillerin hem formu hem de discularındaki rozetler benzer karakterdedir. Kullanılmış olan K109 ve K115 no'lu kandillerin discularında yağ deliğini çevreleyen çok sayıda taç yapraktan oluşan bezeme de benzerdir. Kaliteli işçiliği ile dikkat çeken K113 no'lu kandilin omzunu dil motifleri süslemekte ve discusunda kabartma çizgilerden oluşan sade bezemenin olduğu dikkati çeker. Atina Agorası'ndan gelen benzer rozet süslemeli, İ.S.geç1.-erken2.yüzyıla tarihlenen benzerleri bulunur²⁴⁵. Korinth ve Atina malzemesine dayanarak tarihlenmesi yapılan bu kandillerin İsrail'e dek yayıldığını görürüz²⁴⁶.

²⁴⁴ Isthmia, Lev. 28, no. 2458-2501. Bu kandillerin discularında genellikle rozetler yer alır.

²⁴⁵ Agora VII, Lev. 5, no. 129-130. Bizim kandillerimizden no. 2103 ve 2119'daki taç yapraklar Agora no. 129'a, 3201 ve 2594 Agora no. 130'a benzer. Son iki örneğimizdeki taç yapraklar yuvarlak uçlu olmasına karşın Agora'dan gelenler sivri uçludur.

²⁴⁶ A. Negev, *The Late Hellenistic and Early Roman Pottery of Nabatean Oboda, Final Report, Jerusalem, 1986*, 129, no. 1129.

Form açısından da birbirine benzeyen K95 (Lev. XVII), K96 (Lev. XVII), K102 (Lev. XVIII), K103 (Lev. XVIII), K104 (Lev. XIX), K110 (Lev. XX), K111 (Lev. XX), K114 (Lev. XX) no'lu kandiller ile diğerlerinden daha farklı görünen K109 (Lev. XIX) no'lu kandilin discusunda bezeme yer almaz. Atina Agorası'ndan gelen bu tipte, bezemesiz kandiller İ.S.geç 1.- erken 2.yüzyıla tarihlenir²⁴⁷. Yine Tralleis'e yakın olan bir diğer antik kent Hierapolis'te Kuzey Nekropolis'te yapılan kazılarda, İ.S.geç 1.- erken 2.yüzyıla tarihlenen benzer örnekler vardır²⁴⁸. Tralleis Nekropolisi'nden gelen örneklerin basit ve hatta özensiz yapılmaları ve yapım hataları taşınması, bunların yerel üretim olduğunu düşündürür. Farklı bir örnek olan K113 (Lev. XX) ve K116 (Lev. XXI) no'lu kandilin discusunda iç içe kabartma çizgilerden oluşan bezeme yer alır. K100 (Lev. XVIII) no'lu kandilin ise diğerlerinden farklı olarak, çok aşınmış olmakla birlikte, omzunda kabartma motiflerin yapıldığı dikkat çeker. Form açısından karşılaştırıldığında K106 (Lev. XIX), K108 (Lev. XIX) no'lu kandillerimizle aynıdır.

²⁴⁷ Agora VII, 84, Lev. 5, no. 126 hem omzu hem de discusu bezemesizdir; 133-136 no'lu kandillerin discuslarında bezeme görülmezken, omuzlarının baskı yumurta dizlidir.

²⁴⁸ S. Yılmaz, "Hierapolis Antik Kenti Tripolis Caddesi Temizlik ve Düzenleme Çalışmaları", VI. Mütze Kazıları Semineri, Didim, 1995, 131-146, res. 13.

8. Geç Roma Dönemi Kandiller

Tralleis Nekropolisi'nden yedi mezardan gelen yirmi iki adet kandil, en geç grubu oluşturur. Bu tipte kandiller, genel olarak, kalıpta yapılmış olduklarını gösteren gövdenin birleşim yerinden dikey olarak yükselen ve geniş olan omuza bağlanan tutamağa sahiptir. Üstten bakıldığında yuvarlak olan gövde kısa burunludur ve alçak halka tabanlıdır. İçbükey discuslarını genellikle tek yada çift kabartma halkalar çevreler ve bazen bu kabartma halkalar burna doğru bir kanal halinde uzanır. Tek tek incelendiğinde aralarında hem form hem de bezeme açısından bazı farklılıklar görülen bu gruptaki kandiller turuncu-kahverengi tonlarında mikalı kilden yapıldır ve uzunlukları 7.5-10.9 cm. arasında, yükseklikleri 2-3.5 cm arasında değişir.

Bu konuda ilk çalışmalardan birini yapmış olan Walters, bu kandil grubunu “düz burunlu ve yekpare kulplu geç veya Yarı-Hristiyanlık tipleri olarak tanımlar. Bizim kandillerimizle benzer form ve bezeme özellikleri taşıyan bu gruptaki kandillerin büyük kısmının Ephesos'tan gelmesi dikkat çekicidir²⁴⁹. Ephesos'tan gelen bu tipte kandillerin bulunduğu en geniş çalışmalardan birini yapan Miltner, bunlardan Küçük Asya üretimi olarak söz eder ve çeşitli gruplara ayırarak inceler²⁵⁰. Atina Agorası'ndaki kazılarda bulunan, yine Küçük Asya üretimi olarak belirtilen bu tipteki kandillerin Atina'ya İ.S.4.yüzyıldan itibaren, sıklıkla 5.yüzyılda ithal edildiği ve bu kandillerin az sayıda olduğu dikkat çeker²⁵¹. Broneer, Tip XXIX altında incelediği bu kandillerin Küçük Asya üretimi olduklarını belirtir²⁵².

Tralleis Nekropolisi'nde bulunan kandillerini, belirgin bir form özelliği olarak göze çarpan, discuslarının biçimine göre iki gruba ayırmak olasıdır. Discusları kabartma halka ile çevrili olanlar ve discusları bir kanal halinde burna doğru uzananlar. İlk gruba

²⁴⁹ Walters, 198- 203, Ephesos'tan gelen kandiller J.T. Wood'un 1868-1872 yıllarında yaptığı kazılarda bulunur.

²⁵⁰ Miltner, Das Cömeterium Der Sieben Schlöfer, Forschungen in Ephesos, IV, 2, Baden, 1937, Lev. VII, VIII, IX.

²⁵¹ Agora VII, 9-10, Lev. 10, no. 349-350.

²⁵² Broneer, Tip XXIX.

giren yedi adet kandil bulunur. Bunlardan ilki 1 no'lu mezardan gelen K126 (Lev. XXII) no'lu kandildir. Kahverengi mikalı kilden yapılan kandilin boyası aşınmıştır. Yuvarlak içbükey olan discussunu tek kabartma halka çevreler. Omzunda bu tipteki kandillerde çok sık olarak görülen, kabartma asma dalları arasında üzüm salkımlarından oluşan bezeme yer alır. Yuvarlak biçimli burnun her iki yanında kısa kıvrımlara sahip volütler dikkati çeker. Alçak halka tabanlı olan kandilin burun tabanında M harfi görülmüş ve burundaki siyahlıklar kandilimizin kullanılmış olduğunu gösterir. Özellikle discussunun kapalı olması ve omzunda yer alan kabartma asma dallarından oluşan bezeme ile Miltner'in Küçük Asya Tip II kandillerine benzer²⁵³. Bunun yanı sıra Atina Agorası'nda da benzerleri bulunur ve aynı tarihlerden olmalıdır²⁵⁴.

Discussunu tek kabartma halkanın çevrelediği diğer bir kandil Mezar 25'den gelen K132 (Lev. XXIII) no'lu kandildir. Mikalı, turuncu-kahve renkte kilden yapılan ve aynı renkte boyalı olan kandilimizin gövdenin bir devamı olarak yükselen palmet biçimli tutamağı bulunur ve omzunda kabartma asma dalları taşınmasına rağmen, görünümü Mezar 1'den gelen K126 no'lu kandilden farklıdır. Kandil üzerindeki ayrıntıların belirgin olmaması, yapıldığı kalıbın birden fazla kullanıldığını gösterir ve gövdesinin yuvarlaklığını kaybedip burna doğru biraz daha uzaması ile fitil deliğinin küçülmesi, K126 no'lu kandilden biraz daha geç olduğunu düşündürür. Bu tip kandilleri Miltner, Tip V altında inceler²⁵⁵.

Mezar 28'den gelen form ve bezemesi ile hemen hemen aynı olan iki kandil bulunur. Sarı-kahve renkte mikalı kilden yapılmış olan K139 (Lev. XXIV) no'lu kandil, turuncu-kahve renkte boyalıdır. Asma delikli, dikey tutamaklı olan kandilin discussunu tek

²⁵³Miltner, Taf. III, no. 244- 311. Bu kandiller arasında özellikle no. 244, form ve bezeme açısından olduğu kadar, burnun her iki yanında yer alan volütlerin aynı olması ile dikkat çekmektedir. Bunun yanı sıra 254, 255, 268, 269, 274 ve 275 burunda taşıdıkları motifler farklı olmakla birlikte, form ve omuz bezemesi ile bizim 1472 no'lu kandilimizle benzerler.

²⁵⁴ Agora VII, Lev. 10, no. 349 ve 350 discussunun kapalı olması ile bizim kandilimize benzer. 349 omzunda taşıdığı kabartma noktacıklar ile ayrılır fakat 350, omuz bezemesi ile bizim örneğimize benzer.

²⁵⁵ Miltner, Lev. V, Tip V, 734- 967. Bu kandiller arasında form açısından en yakın olanlar 952, 956, 959, 961.

kabartma halka çevrelemekte ve yağ deliğini çevreleyen aşınmış halka bezemeler dikkati çeker; bu durum bize kandilin yapıldığı kalıbın birden fazla kullanıldığını gösterir. Omuzda kabartma ışın motifleri ve burunda , bu tip kandillerde sıkça karşılaştığımız stilize dil motifleri ile burun tabanında kabartma hatlardan oluşan bezeme yer alır. K135 (Lev. XXIII) no'lu kandilin formu, K139 (Lev. XXIV) no'lu kandildeki yuvarlaklığı biraz kaybetmiş ve küçülmüştür. Benzer şekilde dikey tutamaklı, tek kabartma halkanın çevrelediği discusa sahip, alçak halka tabanlı ve kulp tabanında görmeye alıştığımız, kabartma üçlü çizgi grubu yer alır. Her iki örnek, Miltner'in incelediği Ephesos kandilleri Tip IV'e benzer²⁵⁶. K139 ve K135 no'lu kandillerin burun tabanında yer alan kabartma bezemeler, Hayes'in Ege tipi olarak incelediği kandillerde²⁵⁷, Delos²⁵⁸ ve Atina Agorası'nda²⁵⁹ bulunan ve Küçük Asya tipleri olarak verilen kandillerde yaygındır.

Geç Roma dönemine ait olduğunu düşündüğümüz fakat form ve bezeme yapısıyla yukarıda anlattığımız kandillerden farklı olan, Mezar 28'den gelen K138 (Lev. XXIV) no'lu kandil, pembe-kahve renkte, mikalı kilden yapılmıştır ve aynı renkte boyalıdır. Bezemesiz olan discusunu belli belirsiz iki kabartma halka çevreler ve omuzda da bezeme yoktur. Yuvarlak biçimli fitil deliğinin hemen üzerinde tam olarak görülemeyen kabartma motif bulunmaktadır. Yukarıda sözünü ettiğimiz kandil özellikleri arasında en yakın olanı, tutamak ve burun tabanında karşılaştığımız, kandil pişirilmeden önce kazıma olarak yapılan bitkisel süslemedir. Yine bu tip kandillerin en büyük özelliklerinden olan alçak halka taban ortasında planta pedis dikkati çeker. Atina Agorası'nda bu tipte kandillerde planta pedisin kullanıldığını bilmekteyiz²⁶⁰. Szentleky de, incelediği bu grup kandillerdeki planta pedis'in İ.S.1.yüzyılda İtalya'daki benzerinden doğrudan bir alıntı

²⁵⁶ A.g.y., Lev. IV, 601, 601, 604, 606, 613 form ve omuz bezemesiyle benzerdirler. Bunun yanı sıra, Tip IV içinde aynı forma sahip olup, omuzda kabartma noktacıklar dizisi veya asma dallarına sahip kandiller de bulunur.

²⁵⁷ Hayes 1980, Lev. 36, no. 295. Formu, bizim kandilimizden farklı olmakla birlikte benzer taban süslemelerini taşır. İ.S.5.yüzyılın ilk yarısı tarihi verilen bu örnek, olasılıkla bizim kandilimizden biraz daha geçtir.

²⁵⁸ Bruneau, Delos XXVI, Paris, 1965, Lev. 33, no. 4695-4697.

²⁵⁹ Agora VII, Lev. 10, no. 350 no'lu kandil, form yapısıyla benzer fakat bezemesiyle bizim kandilimizden farklıdır.

²⁶⁰ Agora VII, 10. Küçük Asya kandillerinin tipik özellikleri arasında, tabanlarında yer alan planta pedis verilir.

olmadığını ifade eder²⁶¹. K138 no'lu kandilimiz Miltner'in Tip IV'ü içinde incelenebilir²⁶². Atina Agorası'nda tam bir benzerine rastlayamadığımız kandilimizin İ.S.4.yüzyıl içlerinden olduğu düşüncesindeyiz.

İkinci grup olarak belirttiğimiz, yukarıdaki kandillerle hemen hemen aynı bezemeye sahip olan, fakat discusları bir kanal halinde buruna doğru uzanan örnekler de, farklı tarihlerden olmamalıdır. Sayı olarak, birinci gruptaki kandillerden daha fazladır.

Mezar 1'den gelen dört adet kandilden K124 (Lev. XXI), K125 (Lev. XXII) ve K127 (Lev. XXII) omuzlarında kabartma asma dalları arasında üzüm salkımları taşımaktadırlar. Bunlardan özellikle K124 ve K125 no'lu kandillerin form olarak birbirlerine daha yakın oldukları dikkat çekmektedir. İki yağ delikli olan K124 no'lu kandilin discusu bezemesizken, yine iki yağ delikli olan K125 no'lu kandilin discusunda, olasılıkla sporcu olan karşılıklı iki erkek figürü bulunur. Her iki kandilin de, gövde yuvarlaklığını henüz kaybetmedikleri dikkat çekicidir. Bu kandilleri Miltner'in Tip X'u içinde değerlendirebiliriz²⁶³. Yine son yıllarda Ephesos'ta yapılan kazılarda, büyük olasılıkla daha geç tarihten olmaları gereken benzer süslemeye sahip kandiller ele geçer²⁶⁴. K127 ve K128 no'lu kandiller ise formları açısından birbirlerine daha yakındır. Aralarındaki fark, K127 no'lu kandilin omzunda kabartma asma dallarının, K128 no'lu kandilde ise ışın motiflerinin bulunmasıdır. Ayrıca K128 no'lu kandilin tutamak ve burun tabanında, görmeye alışkın olduğumuz çizgisel bezemeler dikkati çeker. Bu gruptaki diğer kandillerle birlikte yine Miltner'in Tip X'u içinde yer alır²⁶⁵.

²⁶¹ Szentleky, 120.

²⁶² Miltner, Lev. IV. Bu tipteki kandiller discuslarını kabartma halkasının çevrelediği, omuzlarında kabartma asma dalları veya ışınlar taşıyan örneklerdir. Bizim kandilimize en yakın benzeri, aynı şekilde omuz ve discusu bezemesiz olan 623'tür.

²⁶³ Miltner, Lev. VIII, Tip X, 1408- 1594.

²⁶⁴ A. Evren, "Selçuk-Efes Davut Yeriş Tarlası 1993 Yılı Kurtarma Kazısı", *VI. Müze Kurtarma Kazıları Semineri*, Didim, 1995, 65, Çiz. 28; 66, Çiz. 29. Bu kandiller, genel olarak M.S. 2.-6. yüzyıl arasında kullanılmış olan bir mezar odasından gelir.

²⁶⁵ Miltner, Lev. IX, 1704-1723.

Mezar 19'dan gelen sarı-kahve renkte mikalı kilden yapılan ve turuncu-kahve renkte mat boyalı olan K131 (Lev. XXII) no'lu kandilin discusunu çevreleyen iki kabartma halkanın buruna doğru açıldığını götürürüz. Bu tip kandillerdeki belirleyici özelliklerden biri olan burun tabanında üçlü çizgi grupları dikkati çeker.

Mezar 27'den bu tipte iki kandil elimizde bulunur. Form olarak birbirine benzeyen K133 (Lev. XXIII) ve K134 (Lev. XXIII) no'lu kandillerin bezemeleri farklıdır. Kahverengi kilden yapılmış ve mat turuncu-kahve renkte boyalı olan K133 no'lu kandilin omzunda, büyük oranda aşınmış olduğu görülen, kabartma chevronlar yer alır; bezemelerin aşınmış olması yine yapıldığı kalıbın fazla kullanıldığını gösterir. Turuncu-kahve renkte kilden yapılmış ve krem renkte astarlı olan K134 no'lu kandilimiz ise, omzunda erken dönemlerden itibaren sıkça görmeye alıştığımız kabaralar taşır. K133 no'lu kandilin discusunu iki ince kabartma halka çevreler ve tabanında, bu tip kandilleri tanımamızı sağlayacak özellikler olan tutamak ve burun tabanında çizgisel bezemeler ve bir yivin çevrelediği tabanında planta pedis taşır. K134 no'lu kandilin tabanında bu tür bezemeler ya da damga görülmez.

Mezar 28'den gelen yedi adet kandilden K137 (Lev. XXIII), K140 (Lev. XXIV), K141 (Lev. XXIV), K142 (Lev. XXIV), K143 (Lev. XXIV), K144 (Lev. XXV) no'lu kandiller formlarıyla birbirine benzerdir. K136 no'lu kandil ise, diğerlerinden farklı görünümlüdür. Özenle yapıldığı görülen bu kandilin discusunu çevreleyen iki ince kabartma halka, dar bir kanalla buruna doğru uzanır. Bu özelliğiyle Miltner'in Tip XI'i içinde inceleyebiliriz.²⁶⁶ Benzer diğer bir kandil de, K143 no'lu gri-kahve renkte kilden yapılmış ve mat gri renkte boyalı, discusunu çevreleyen tek kabartma halkanın dar bir kanal halinde burna doğru uzandığı örnektir. Bu kandilin de tutamak ve burun tabanında çizgisel bezemeler ve alçak kabartma halka ile çevrelenen tabanında ise, planta pekisin

²⁶⁶ A.g.y., Lev. IX, 1726, 1733, 1792 no'lu discusu bezemesiz kandillerde aynı omuz bezemesini görebiliriz. Bunun yanı sıra omzunda kabaralar veya ışın motifleri taşıyan örnekler de bulunur.

dikkati çektiği K143 no'lu kandilimizi, Miltner'in incelediği Ephesos kandilleri Tip X içinde inceleyebiliriz²⁶⁷.

Mezar 28'den gelen diğer kandiller K137 (Lev. XXIII), K141 (Lev. XXIV), K142 (Lev. XXIV), K144 (Lev. XXV) no'lu kandiller büyük yağ deliklerini çevreleyen kabartma halkanın, geniş bir kanal halinde burna doğru uzandığı örneklerdir. K137 ve K142 no'lu kandiller omuzlarında yer alan kabartma ışın motifleriyle birbirlerine benzer. K141 no'lu kandil ise omzunda tek sıra kabara dizisi taşır. K144 no'lu kandil, çok aşınmış olduğundan omuz bezemesi seçilememektedir. Bunları ise Miltner'in Tip VIII grubu altında değerlendirebiliriz²⁶⁸. Yine Mezar 28'den gelen K140 (Lev. XXIV) no'lu kandil diğerleriyle benzer formda olmakla birlikte, discusunda iki küçük yağ deliği arasına yerleştirilmiş sağa dönük kabartma kuş figürünün bulunması ile ayrılır. Ephesos kandillerinde kuş figürünün kullanıldığı başka örnekler de görürüz²⁶⁹. Bunu da Miltner'in Tip VIII grubuna verebiliriz. Diğer kandillerde gördüğümüz gibi, tutamak ve burun tabanında çizgisel bezemelere sahiptir.

Mezar 5 ve 16'den gelen K129 (Lev. XXII) ve K130 (Lev. XXII) no'lu kandiller form yapıları ile benzerler. Her ikisi de kulpsuz ve discuları bir kanal halinde burna doğru uzanan kandillerdir. Fakat burunlarının diğer örneklere göre daha uzun olması ve fitil deliklerinin oval yapıda olması dikkat çekici özellikleridir. Her ikisinin de omzu, özenli yapılmamış kabartma ışınlarla bezeli ve tabanları içbükeydir.

Genel olarak değerlendirdiğimizde bu gruptaki kandillerin özellikle Ephesos'ta bol miktarda üretildiği anlaşılır. Bunun yanı sıra Miletos'ta da üretilmiş örnekler bulunur²⁷⁰. İ.S.7.yüzyıla dek devam eden ve Kuzey Afrika'ya dek yayılan bu

²⁶⁷ A.g.y., Lev. IX, Küçük Asya kandilleri, özellikle 1658, 1699, 1717.

²⁶⁸ Miltner, Lev. VII, 1266, 1277, 1289, 1291.

²⁶⁹ Walters, 200, no. 1335, J.T. Wood'un Ephesos'ta 1867'de yaptığı kazılarda, en erken bulunan örneklerden biridir. Bizim kandilimizdekinden farklı olarak discusunda kanatlarını iki yana açmış bir kartal figürü ve tabanında çift ayaktan oluşan planta pedis yer alır; Miltner, Lev. VII, 1301.

²⁷⁰ Agora VII, dipnot 32. Bu konudaki örnekler için Menzel'in kataloğuna bakılabilir.

kandillerin²⁷¹ esas üretim yerlerinin, Batı Anadolu olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Atina Agorası buluntuları, çeşitli koleksiyonlarda korunan örnekler ve özellikle Ephesos'ta yürütülen kazılarda çıkan malzemeler bunu doğrular. Belirleyici özellikleri olan tutamak ve burun tabanında yer alan çizgisel bezemeler ve tabandaki planta pedisin, Atina'dan Kuzey Afrika'ya dek ele geçen örneklerde sıkça kullanıldığı dikkat çeker. İncelediğimiz Tralleis Nekropolisi'nden gelen kandillerimiz de benzerleri yoluyla İ.S. 4.yüzyıla verilebilir ve aynı zamanda Tralleis'in kendi üretimi olmalıdır.

---

²⁷¹ A.g.e., 10; Hayes 1980, Lev.. 34.

9. Konular ve Bezemeler

Tralleis Nekropolisi'nden ele geçen kandillerin bazılarının discuslarının bezemesiz olduğu dikkati çekmekle birlikte, bazılarının discuslarında ise tek bir hayvan figürü, bitki bezemesinin yapıldığı veya mitolojik sahnelerin işlendiği görülür. Formlarla birlikte genel olarak Tralleis kandillerinde işlenen sahneleri bir araya toplamamızın faydalı olacağını düşünüyoruz.

Ephesos tipi kandillerde, discusun ortasında büyük bir yağ deliği ve onun çevresinde genellikle iki veya üç küçük yağ deliğinin yer alması, burada herhangi bir betimlemeye izin vermez. Bezemeye uygun olan iki alan vardır: omuz ve burun. Omuzda en sık görülenler tekli yapraklar (K8; Lev. III), palmetler (K10; Lev. III), S'ler (K4; Lev. II), yumurta (K2, K14, K15; Lev. II-IV), rozet (K13; Lev. IV), meander (K6; Lev. II), dörtgen (K11; Lev. III) ve inci dizileridir (K9; Lev. III). Bazı örneklerin omuzlarının bezemesiz oluşu dikkati çeker (K3, K5; Lev. II). Bazı Ephesos tipi kandillerin burun köprüsü üzerinde kabartma yunus figürü (K11; Lev. III) veya bazen de bir kabın işlendiği görülür (K13; Lev. IV).

Ephesos tipi kandiller için belirttiğimiz discusun bezemesiz olma özelliğinin, Ephesos taklidi kandiller için de geçerli olduğunu söylemeliyiz. Discusunun formu bezemeye izin vermezken, Ephesos tipi kandillerde gördüğümüz omuz bezemelerinin bu grupta incelediğimiz örneklerin hiçbirinde olmaması dikkat çekicidir.

Tralleis Nekropolisi'nden ele geçen kalp burunlu kandillerin çoğunun discusunun bezemesiz olduğu dikkati çeker(K36, K38, K42, K44, K46, K47, K50; Lev. VII-X). Yine discusunda herhangi bir bezeme ya da figür olmamakla birlikte, omuzdan discusa doğru inen, iç içe geçmiş en az iki ve daha fazla kabartma dairelerin bezeme amacıyla kullanıldığı görülür (K35, K37, K41; Lev. VII-VIII). Discusunda, üzerinde bir çiçeğin olduğu sağa dönük bir kuş figürünün yer aldığı K43 (Lev. IX) no'lu kandil tek hayvan figürlü örneğimizdir. Çok fazla kullanılan bir kalptan yapıldığı anlaşılan K48 (Lev. IX)

no'lu kandilin discussundaki betimleme tam olarak seçilememektedir. K38 (Lev. VIII) no'lu kandilin omzunda yer alan kabartma asma dalları ve yapraklar; K44 (Lev. IX), K46 (Lev. IX) ve K50 (Lev. X) no'lu kandillerin omzundaki kabartma noktacıklar bu tip kandillerde en fazla rastladığımız bezemelerdir. K49 (Lev. X) no'lu kandilin omuz bezemesi olmamakla birlikte, discussunda yağ deliğinin çevresinden çıkan kabartma ışınların kullanıldığı görülür.

Kandilin yapısına göre çeşitli gruplara ayırdığımız volütlü kandilleri discuss bezemelerine göre insan, hayvan figürlü ve bitkisel bezemeliler olarak üç gruba ayırabiliriz. Discussunda insan figürlerinin yer aldığı kandillerden bazıları aynı zamanda mitolojik konuların da betimlendiği örneklerdir. K51 (Lev. X) no'lu kandilimizin discussunda sola doğru giden iki atın çektiği araba ve sürücüsü betimlenirken, K52 (Lev. X) no'lu kandilin discussunda, kalıp çok kullanıldığı için çok aşınmış, belli belirsiz ayakta duran bir erkek figürü yer almaktadır. Açısız burunlu olan K53'te (Lev. X) Nike figürü verilmiştir. K54 (Lev. X) ve K58 (Lev. XI) no'lu kandilde çocuk Eros ayakta durur ve elinde sopası ile betimlenirken, K55 (Lev. XI) no'lu kandilde ise yine çocuk Eroslar'ın bir fil ile oynamaları betimlenmiştir. K61 (Lev. XII) no'lu kandilde ise Dionysos törenlerinde gördüğümüz bir Meanad, sağ elinde bir bıçak ve sol elinde bir tavşan ile birlikte, uçuşan etekleri içinde verilmiştir²⁷². K62 (Lev. XII) ve K64 (Lev. XII) no'lu kandillerde gördüğümüz dövüşen gladyatörlerin betimlemeleri, Roma etkisiyle volütlü kandillerde sık olarak karşımıza çıkar. Diğer merkezlerde benzerine rastlamadığımız K72 (Lev. XIII) no'lu kandilin discussunda sola doğru giden ve omuzlarında balya taşıyan olasılıkla pigmeler betimlenmiştir.

Volütlü kandillerde görülen hayvanlar arasında K57 (Lev. XI) no'lu kandilde ağzında çelenk tutan, gövdesi cepheden, başı profilden verilmiş bir kartal; K60 (Lev. XI) no'lu kandildeki sola yönelik bir Pegasos veya K74 (Lev. XIV) no'lu kandildeki gibi bir

²⁷² A. Erhat, *Mitoloji Sözlüğü*, 77, 216. Maianadlar'dan aynı zamanda bakkhalar olarak da söz edilir. Euripides "Bakkhalar" tragedyasından bir bölümde "... Bizi tutamayınca, taze çayırlarda otlayan sürülere saldırdılar; ellerinde bıçak mızık yoktu." der.

yengeç yer alır. Tralleis dışında Korinth'teki kandillerin discuslarında yer alan diğer hayvanlar panter, tavşan dır.

Volütlü kandillerin discuslarını bezeyen motifler arasında en sık karşılaştıklarımız taç yapraklar (K76; Lev. XIV) ve lotus-palmet dizileridir (K56; Lev. XI). Form açısından da diğerlerine benzemeyen K65 (Lev. XII) no'lu kandilimizin yağ deliğinin çevresinde küçük bir rozet yer alır. Bunun yanı sıra discusu tamamen kaplayan radyal ışıklar (K59, K63; Lev. XI-XII), karşılıklı meşaleler (K66, K67; Lev. XII-XIII); K68 (Lev. XIII)'deki gibi, içinden sarkan sarmaşık dallarının olduğu merkezde yer alan kap veya K69 (Lev. XIII)'daki gibi gladyatör aletlerinin yer aldığı örnekler görülmür. K73 (Lev. XIII) no'lu kandilin discusunu iç içe geçmiş kabartma daireler bezerken, göz yaşı biçimli discusa sahip K75 (Lev. XIV) no'lu kandil bezemesizdir. Diğer merkezlerde rastlanılan, bu tipte erotik sahneli örnekler Tralleis'te karşımıza çıkmaz.

Kulaklı kandiller olarak adlandırdığımız grupta yer alan kandillerden K80 (Lev. XV) no'lu örneğin discusunda burnunun ucunda bir rozetin olduğu fare figürü karşımıza çıkar. K79, K78 (Lev. XIV) no'lu kandillerin discusunda ise hiçbir bezemeye rastlanmaz. Hem omuz hem de discus bezemesinin olmadığı bu örneklerden farklı olarak K77 (Lev. XIV) no'lu kandilin omzunun kabartma dil motifleriyle bezendiği ve burun köprüsü üzerinde yine kabartma bir maskın yapıldığı dikkati çeker.

U burunlu kandillerin çoğunun discusunun bezemesiz olduğu görülmür (K81, K83, K85, K88, K91, K92, K93; Lev. XV-XVII). Farklı mezarlardan gelen K84 (Lev. XV) ve K87 (Lev. XVI) no'lu kandillerin discuslarında bir dalın iki ucundan sarkan asmaların olması ve yine her ikisinin de omzunun yumurta dizisi ile bezenmiş olması benzer özelliklerdir. K86 (Lev. XVI) no'lu kandilin discusunu ise on iki taç yapraktan oluşan bir rozet doldurur. Büyük olasılıkla aynı atölyeye ait olan K89 (Lev. XVI) ve K90 (Lev. XVI) no'lu kandillerin discuslarında kabartma Pan başı yer alır.

Açısal burunlu kandillerden K117 (Lev. XXI), K119 (Lev. XXI), K123 (Lev. XXI) no'lu örneklerin discussları bezemesizdir. K117 no'lu kandilin omzunda yumurta dizisinin kullanıldığı görülür. K119 ve K123 no'lu örneklerin omzunu ise üç sıra halinde kabartma noktalar bezer. K118 (Lev. XXI) no'lu örneğin discussunda sola yönelik bir boğa figürü yer alır. Korinth'ten ithal olduğunu düşündüğümüz K120 (Lev. XXI)'nin discussunda üç figürden oluşan gündelik bir sahne, K121'in (Lev. XXI) discussunda ise dans eder durumda bir satyr betimlemesi görülür. Discussunda ayakta duran, sol elinde bir meşale tutan, khitonu içinde verilmiş tanrıçanın olduğu K122 (Lev. XXI) no'lu kandil, bu tip içinde tek mitolojik konulu olandır.

Yuvarlak burunlu kandillerden K95 (Lev. XVII), K96 (Lev. XVII), K100 (Lev. XVIII), K102 (Lev. XVIII), K103 (Lev. XVIII), K104 (Lev. XIX), K110 (Lev. XX), K111 (Lev. XX), K114'ün (Lev. XX) discussu bezemesizdir. K94'ün (Lev. XVII) discussunda başı sağa dönük gövdesi cepheden verilmiş, ağzında çelenk tutan bir kartal figürü, K98'de (Lev. XVIII) sağa yönelik bir geyik, K99'da sağa yönelik, ön ayakları havada bir aslan bu tip kandillerde görülen hayvan figürlerinden örneklerdir. K97'nin (Lev. XVII) discussundaki karşılıklı iki figürün gündelik bir işle uğraştıkları; K98'de (Lev. XVIII) ise bir at ve binicisi görülür. K105 (Lev. XIX) no'lu kandilin discussundaki kanatlı Eros, K107'deki (Lev. XIX) kanatlı Nike, K112'deki (Lev. XX) Pan başı mitolojik figürler olarak karşımıza çıkar. K108'de (Lev. XIX) bir insan ve aslan mücadelesi yer alır. K101 (Lev. XVIII), K104 (Lev. XIX), K109 (Lev. XIX) ve K115'de (Lev. XX) yağ deliğini çevreleyen taç yaprakların; K113 (Lev. XX) ve K116'da (Lev. XXI) ise kabartma dairelerin discuss bezemesi olarak kullanıldığı görülür. Omzu bezemesiz örnekler olmakla birlikte, omuzda genellikle yumurta dizileri (K94, K97, K99, K107, K113; Lev. XVI-XX) kullanılır.

Geç Roma dönemi kandillerinin omuz bezemesinde sıklıkla asma dalları arasında yer alan üzüm salkımları (K124, K125, K126, K127, K136; Lev. XXI-XXIII), ışınlar (K128, K129, K130, K131, K135, K137, K139, K142, K143; Lev. XXII), kabaralar(K134; Lev. XXIII), chevronların (K133; Lev. XXIII) kullanıldığı görülür. Bu

tipteki kandiller arasında omuz bezemesi olmayan örnekler de bulunur (K138, K140, K144; Lev. XXIV-XXV). Discusları genellikle bezemesiz olan bu kandiller arasında yalnızca K124 (Lev. XXI) no'lu örnekte, büyük olasılıkla sporcu olan iki erkek figürünün, K140 (Lev. XXIV) no'lu örnekte ise sağa dönük bir kuş figürünün yapıldığı dikkati çeker.

10. KANDİLLER

K 1 MüzeEnv.1557.

Lev. II

Pişmiş toprak. Ephesos tipi.

Uz. 11,7 cm. T.R. 5 cm. H. 3,1 cm.

Kulbu kırık, gövde tam. Kalıp yapımı. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Yer yer siyahlaşmış turuncu kahve renkte mat boya. İyi pişmiş. Discus çevresinde geniş tek kabartma halka. Büyük yağ deliği kırık. Omuzda yumurta dizisi. Discustan buruna dek uzanan yanlarda iki dalgalı çizgi arasında iki düz çizgiden oluşan süsleme. Yuvarlak burunlu. Burunda siyahlıklar. Mezar no. 3.

Gürler, Lev.36, no. 169-171.

İ.Ö.geç 3.-erken 2.yüzyıl.

K 2 MüzeEnv.1705.

Lev. II

Pişmiş toprak. Ephesos tipi.

Uz. 11,7 cm. T.R. 4 cm. H. 3,3 cm.

Kulbu kırık, gövde tam. Açık gri kahve renkte az mikalı kil. Metalik siyah boyalı. İyi pişmiş. Boyunlu discusun ortasında büyük bir yağ deliği ve bu deliğin etrafında üç küçük hava deliği. Omuzu tek sıra kabartma yumurta dizisi. Yuvarlak burunlu ve fitil delikli. Düz tabanlı. Mezar no. 4.

Miltner, Lev. XI, 9-11; Kassab-Sezer, no. 294, 295.

İ.Ö.2.yüzyıl ortaları.

K 3 MüzeEnv.1782.

Lev. II

Pişmiş toprak. Ephesos tipi.

Uz. 11,1 cm. T.R. 4 cm. H. 3,3 cm.

Kulbu kırık, gövdesi tam. Gri renkte az mikalı kil. Çoğu aşınmış gri renkte boyalı. Pişme derecesi orta. Boyunlu discusun ortasındaki büyük yağ deliğinin etrafında üç küçük hava deliği. Omuz bezemesiz. Oval burunlu ve fitil delikli. Alçak halka tabanlı. Mezar no. 8.

Miltner, Lev. XI, 8, 11; Kassab-Sezer, 293-294.

İ.Ö.2.yüzyıl ortaları.

K 4 MüzeEnv.1787.

Lev. II

Pişmiş toprak. Ephesos tipi.

Uz. 10,4 cm. T.R. 4,2 cm. H. 3,4 cm.

Kulbu kırık, gövde tam. Gri renkte az mikalı kil. Metalik gri renkte boyalı. İyi pişmiş. Boyunlu discusun ortasındaki büyük yağ deliğinin etrafında üç küçük hava deliği. Omuzda kabartma S motifleri. Burun köprüsü üzerinde içbükey kıvrımla uzanan simetrik iki hat. Oval fitil delikli. Alçak halka tabanlı. Mezar no. 8.

Agora IV, lev. 49, no. 650, 651, 657; Miltner, Lev. XI, 18; Kassab-Sezer, no. 292.

İ.Ö.2.yüzyıl ortaları.

K 5 MüzeEnv.2062.

Lev. II

Pişmiş toprak. Ephesos tipi.

Uz. 11,7 cm. T.R. 3,6 cm. H. 4 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Gri renkte az mikalı kil. Koyu gri siyah renkte boyalı. İyi pişmiş. Boyunlu discussun ortasındaki büyük yağ deliğinin etrafında üç küçük hava deliği. Omuzda tek sıra kabartma yumurta dizisi. Mızrak uçlu burunlu ve oval fitil delikli. Alçak halka tabanlı. Mezar no. 11.

Miltner, lev. XI, no. 15, 19; Bailey 1980, Lev. 165, no. 55; Kassab-Sezer, no. 290, 291.
İ.Ö.2.yüzyıl ortaları.

K 6 MüzeEnv.2063.

Lev. II

Pişmiş toprak. Ephesos tipi.

Uz. 11,5 cm. T.R. 4,2 cm. H. 3,8 cm.

Kulbu kırık, gövde tam. Gri renkte az mikalı kil. Koyu gri renkte mat boyalı. İyi pişmiş. Boyunlu discussun ortasındaki büyük yağ deliğinin etrafında iki küçük hava deliği. Uzun burun köprülü. Yuvarlak geniş kenarlı burun ve yuvarlak fitil delikli. Düz tabanlı. Mezar no. 11.

Miltner, Lev. XI, 9,11; Kassab-Sezer, no. 294,298.

İ.Ö.2.yüzyıl ortaları

K 7 MüzeEnv.2083.

Lev. III

Pişmiş toprak. Ephesos tipi.

Uz. T.R. 5 cm. H. 3,1 cm.

Burunun bir bölümü kırık, gövde tam. Gri kahve renkte az mikalı kil. Koyu gri renkte mat boyalı. İyi pişmiş. İki yivli dikey kulplu. Yüksek boyunlu discussun ortasındaki büyük yağ deliğinin etrafında üç küçük hava deliği. Omuzda kabartma palmet motifleri. Uzun burun köprülü. Geniş yuvarlak burunlu ve oval fitil delikli. Düz tabanlı. Mezar no. 13.

Miltner, Lev. XI, 10, 11; Kassab-Sezer, no. 295, 298.

İ.Ö.2.yüzyıl ortaları.

K 8 MüzeEnv.2112.

Lev. III

Pişmiş toprak. Ephesos tipi.

Uz. 11,2 cm. T.R. 4,4 cm. H. 3,4 cm.

Kulbu ve gövdesinin çok az bir bölümü kırık. Kalıp yapımı. Gri renkte az mikalı kil. Gri renkte boyalı. İyi pişmiş. Boyunlu discussun ortasında büyük yağ deliği. Omuzda kabartma yapraklar. Yuvarlak burunlu ve fitil delikli. Düz tabanlı. Mezar no. 16.

Kassab-Sezer, no. 295-297.

İ.Ö.2.yüzyıl ortaları.

K 9 MüzeEnv.2113.

Lev. III

Pişmiş toprak. Ephesos tipi.

Uz. 11,2 cm. T.R. 4 cm. H. 3,4 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Gri renkte az mikalı kil. Koyu gri renkte mat boyalı. İyi pişmiş. Kulpsuz. Boyunlu discussun ortasındaki büyük yağ deliğinin etrafında üç küçük hava deliği. Omuzda tek sıra kabartma noktacıklar. Burun köprüsü üzerinde birbirine simetrik içbükey iki kabartma çizgi. Mızrak uçlu burunlu ve oval fitil delikli. Düz tabanlı. Mezar no. 16.

Miltner, lev. XI, no. 16,17; Agora IV, Lev. 49, no. 651, 657; Tarsus, Lev. 94, 47.
İ.Ö.2.yüzyıl ortaları.

K 10 MüzeEnv.2145.

Lev. III

Pişmiş toprak. Ephesos tipi.

Uz. 11,5 cm. T.R. 4,2 cm. H. 3,8 cm.

Kulbu kırık, gövde tam. Gri renkte az mikalı kil. Koyu gri renkte mat boyalı. İyi pişmiş. Boyunlu discusun ortasındaki büyük yağ deliğinin etrafında üç küçük hava deliği. Omuzda aralarında üçlü nokta gruplarının olduğu palmetler. Mızrak uçu burunlu ve yuvarlak fitil delikli. Alçak halka tabanlı. Mezar no. 17.

Agora IV, Lev. 49, no. 650, 651,657; Kassab-Sezer, no. 290, 292; Tarsus, Lev. 94, 47.

İ.Ö.2.yüzyıl ortaları.

K 11 MüzeEnv.2147.

Lev. III

Pişmiş toprak. Ephesos tipi.

Uz. 11,8 cm. T.R. 4 cm. H. 3,2 cm.

Tam. Gri renkte kil. Metalik gri boyalı. İyi pişmiş. Gövde ortasından çıkan ve boyuna bağlanan iki yivli dikey kulplu. Boyunlu discusun ortasındaki büyük yağ deliğinin etrafında üç küçük hava deliği. Omuz bezemesiz. Burun köprüsü üzerinde kabartma alev motifi. Yuvarlak burunlu ve fitil delikli. İçbükey tabanlı. Mezar no. 17.

Kassab-Sezer, no. 293, 294, 307, 308.

İ.Ö.2.yüzyıl ortaları.

K 12 MüzeEnv.2715.

Lev. III

Pişmiş toprak. Ephesos tipi.

Uz. 9 cm. T. R. 3,5 cm. H. 2,7 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Koyu turuncu kahve renkte mat boyalı. İyi pişmiş. Kulpsuz. Büyük yağ delikli discus. Omuzda kabartma yumurta dizisi. Burun köprüsü üzerinde birbirine paralel uçları kıvrık hatlar. Uzun burunlu ve oval fitil delikli. Alçak halka tabanlı. Mezar no. 26.

Gürler, Lev. 36, no. 169-171.

İ.Ö.2.yüzyıl ortaları.

K 13 MüzeEnv.3014.

Lev. IV

Pişmiş toprak. Ephesos tipi.

Uz. 15,5 cm. T.R. 5,2 cm. H. 4,4 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Gri renkte kil. Metalik gri boyalı. İyi pişmiş. İki yivli dikey kulplu. Boyunlu discusun ortasındaki büyük yağ deliğinin çevresinde üç küçük hava deliği. Omuzda kabartma rozetler. Burun köprüsü üzerinde kabartma vazo motifi. Mızrak uçu burunlu ve oval fitil delikli. Alçak halka tabanlı. Mezar no. 27.

Agora IV, Lev. 49, no. 649, 650-657; Vessberg, Lev. 1, no. 19.

İ.Ö.2.yüzyıl ortaları.

K 14 MüzeEnv.3015.

Lev. IV

Pişmiş toprak. Ephesos tipi.

Uz. 13,4 cm. T.R. 4 cm. H. 3,2 cm.

Kulp kırık, gövde tam. Gri renkte az mikalı kil. Gri renkte mat boya. İyi pişmiş. Çift konveks gövde. Boyunlu discussun ortasındaki büyük yağ deliğinin çevresinde üç küçük hava deliği. Omuzda kabartma yumurta dizisi. Uzun burun köprüsü. Geniş yuvarlak burunlu ve fitil delikli. Düz tabanlı. Mezar no. 27.

Samaria, 167, Lev. 49; Isthmia, 68-69, no. 343, 370; Gürlar, Lev. 41, no. 186-187.

İ.Ö.geç2.-erken1.yüzyıl.

K 15 MüzeEnv.3272.

Lev. IV

Pişmiş toprak. Ephesos tipi.

Uz. 10,1 cm. T.R. 4 cm. H. 2,8 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Gri renkte kil. Metalik gri boyalı. İyi pişmiş. Kulpsuz. Discussu çevreleyen kabartma hat buruna doğru bir kanal halinde uzanmakta. Discussun ortasında büyük yağ deliği. Omuzda kabartma yumurta dizisi. Mızrak biçimli burunlu ve oval fitil delikli. Düz tabanlı. Mezar no. 30.

Gürlar, Lev. 41, no. 188.

İ.Ö.1.yüzyıl.

K 16 MüzeEnv.1562.

Lev. IV

Pişmiş toprak. Ephesos tipi kandil.

Uz. 10,6 cm. T.R. 4,5 cm. H. 3,3 cm.

Kulbu kırık, gövdesi sağlam. Gri kahve renkte az mikalı kil. Mat siyah boya. İyi pişmiş. Boyunlu discussun ortasında büyük yağ deliği. Oval burunlu ve ucunda volüt benzeri iki çıkıntı. Oval fitil delikli. Düz tabanlı. Mezar no. 3.

Kassab-Sezer, 116, no. 303; Rudolph, Lev. 31, no. 51; Delos XXVI, Lev. 6, no. 315, 319-333.

İ.Ö.geç2-1.yüzyıl.

K 17 MüzeEnv.1706.

Lev. IV

Pişmiş toprak. Ephesos tipi.

Uz. 11 cm. T.R. 4 cm. H. 4 cm.

Tam. Açık turuncu kahve renkte kil. Alacalı kahverengiden pembeye dek değişen renkte boya. İyi pişmiş. Dikey kulplu. Boyunlu ve bezemesiz olan discussun ortasında büyük yağ deliği. Burun köprüsü kısa ve fitil deliği oval biçimli. Düz tabanlı. Mezar no. 4.

Kassab-Sezer, 116, no. 303; Delos XXVI, Lev. 6, no. 315, 319-333; Rudolph, Lev. 31, no. 51.

İ.Ö.geç2-erken1.yüzyıl.

K 18 MüzeEnv.2084.

Lev. IV

Pişmiş toprak. Ephesos tipi.

Uz. T.R. 4,2 cm. H. 3,5 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Turuncu kahve renkte mat boyalı. İyi pişmiş. Çift dışbükey gövdeli. Yüksek boyunlu olan discussun ortasında büyük yağ deliği. Yanları çıkıntılı olan oval burunlu ve fitil delikli. Alçak halka tabanlı. Mezar no. 13.

Delos XXVI, Lev. 6, no. 315, 319-333; Kassab-Sezer, 116, no. 3; Rudolph, Lev. 31, no. 51.

İ.Ö.geç2.-erken1.yüzyıl.

K 19 MüzeEnv.2098.

Lev. V

Pişmiş toprak. Ephesos tipi.

Uz. 11.3 cm. T.R. 3.6 cm. H. 3.3 cm.

Tam. Turuncu-kahve renkte, mikalı kil. Turuncu-kahve renkte mat boyalı. İyi pişmiş. Dikey kulplu. Yüksek boyunlu discus bezemesiz ve ortasında büyük yağ deliği. Uzun burunlu ve oval fitil delikli. Düz tabanlı. Mezar no. 14.

Kassab-Sezer, 116, no. 303; Delos XXVI, Lev. 6, no. 315, 319-333.

İ.Ö.geç2.erken1.yüzyıl.

K 20 Müze Env. 2149

Lev. V

Pişmiş toprak. Ephesos tipi.

Uz. 14 cm. T.R. 4,6 cm. H. 4,2 cm.

Burnun bir bölümü kırık, gövde tam. Kahve renkte, mikalı kil. Metalik gri-siyah renkte boyalı. İyi pişmiş. Bikonveks gövde. Dikey kulplu. Yüksek boyunlu discusun ortasında büyük yağ deliği. Uzun burunlu ve oval fitil delikli. Düz tabanlı.

Kassab-Sezer, 116, no. 303; Delos XXVI, Lev. 6, no. 315, 319-333; Rudolph, Lev. 31, no. 51.

İ.Ö.geç2.-erken1.yüzyıl.

K 21 MüzeEnv.2212.

Lev. V

Pişmiş toprak. Ephesos tipi.

Uz. 11,3 cm. T.R. 4,2 cm. H. 3,6 cm.

Tam. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Turuncu kahve renkte mat boyalı. İyi pişmiş. Dikey kulplu. Boyunlu olan discusun ortasında büyük yağ deliği. Oval fitil delikli. Düz tabanlı. Mezar no. 18.

Kassab-Sezer, 116, no. 303; Delos XXVI, Lev. 6, no. 315, 319-333; Rudolph, Lev. 31, no. 51.

İ.Ö.geç2.-erken1.yüzyıl.

K 22 MüzeEnv.2220.

Lev. V

Pişmiş toprak. Ephesos tipi.

Uz. 13 cm. T.R. 4,5 cm. H. 4,4 cm.

Tam. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Turuncu kahve renkte mat boyalı. İyi pişmiş. Dikey kulplu. Boyunlu discusun ortasında büyük yağ deliği. Omuz bezemesiz. Oval fitil delikli. Düz tabanlı. Mezar no. 19.

Kassab-Sezer, 116, no. 303; Delos XXVI, Lev. 6, no. 315, 319-333; Rudolph, Lev. 31, no. 51.

İ.Ö.geç2.-erken1.yüzyıl.

K 23 MüzeEnv.2716.

Lev. V

Pişmiş toprak. Ephesos tipi.

Uz. 12,4 cm. T.R. 4,2 cm. H. 3,3 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Turuncu kahve renkte mat boyalı. İyi pişmiş. Gövde ortasından çıkan ve discussun boynuna bağlanan dikey kulp. Boyunlu discussun ortasında büyük yağ deliği. Yanlarında çıkıntılar bulunan oval burunlu ve fitil delikli. Yüksek tabanlı. Mezar no. 26.

Kassab-Sezer, 116, no. 303; Delos XXVI, Lev. 6, no. 315, 319-333; Rudolph, Lev. 31, no. 51.

İ.Ö.geç2.-erken1.yüzyıl.

K 24 MüzeEnv.3156.

Lev. V

Pişmiş toprak. Ephesos tipi.

Uz. 11,8 cm. T.R. 3,8 cm. H. 3,9 cm.

Tam. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Turuncu kahve renkte mat boyalı. İyi pişmiş. Gövde ortasından discussun boynuna bağlanan dikey kulplu. Boyunlu discussun ortasında büyük yağ deliği. Omuz bezemesiz. Oval fitil delikli ve burnun iki yanında volüt benzeri çıkıntılar. Alçak halka tabanlı. Mezar no. 28.

Kassab-Sezer, 116, no. 303; Delos XXVI, Lev. 6, no. 315, 319-333; Rudolph, Lev. 31, no. 51.

İ.Ö.geç2.-erken1.yüzyıl.

K 25 MüzeEnv.3273

Lev. VI

Pişmiş toprak. Ephesos tipi.

Uz. 10,4 cm. T.R. 4,6 cm. H. 3,3 cm.

Tam. Turuncu kahve renkte, mikalı kil. Gri kahve renkte mat boyalı. İyi pişmiş. Kulpsuz. Bikonveks gövde. Boyunlu discusslu ve ortasında büyük yağ deliği. Oval fitil delikli. Alçak halka tabanlı. Çok kullanılmış bir kalıptan. Mezar no. 30.

Delos XXVI, Lev. 6, no. 315, 319-333; Rudolph, Lev. 31, no. 51.

İ.Ö.geç2.-erken1.yüzyıl.

K 26 Müze Env. 1561

Lev. VI

Pişmiş toprak. Ephesos tipi

Uz. 9,1 cm. T.R. 4,8 cm. H. 3,6 cm.

Burun kırık, gövde tam. Kalıp yapımı. Turuncu-kahve renkte, mikalı kil. İyi pişmiş. Kulpsuz. Bikonveks gövde. Tek kabartma halkanın çevrelediği discussun ortasında büyük yağ deliği. Alçak halka tabanlı.

Benzerleri

İ.Ö.geç2.-erken1.yüzyıl.

K 27 Müze Env. 1708

Lev. VI

Pişmiş toprak. Ephesos tipi.

Uz. T.R. 4,2 cm. H. 3,5 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Açık gri renkte, mikalı kil. Mat gri renkte boyalı. Kulpsuz. Bikonveks gövde. Tek kabartma halkanın çevrelediği discussun ortasında büyük yağ deliği. Uzun, oval burunlu ve oval fitil delikli. Alçak halka tabanlı. İçte ve burunda siyahlıklar.

Hayes 1980, Lev. 15, 154-155.

İ.Ö.geç2-erken1.yüzyıl.

K 28 MüzeEnv.1736

Lev. VI

Pişmiş toprak. Ephesos tipi.

Uz. 9,7 cm. T.R. 4,4 cm. H. 3 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Gri renkte, mikalı kil. Gri-siyah renkte mat boyalı. İyi pişmiş. Çift dışbükey gövdeli. Yüksek boyunlu discusun ortasında büyük yağ deliği. Uzun yuvarlak burunlu. Alçak halka tabanlı. Mezar no. 5.

Hayes 1980, Lev. 15, 154-155.

İ.Ö. geç2.-erken1.yüzyıl.

K 29 MüzeEnv.1783.

Lev. VI

Pişmiş toprak. Ephesos tipi.

Uz. 10,3 cm. T.R. 4,4 cm. H. 3,1 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Gri renkte, mikalı kil. Koyu gri-siyah renkte mat boyalı. İyi pişmiş. Kulpsuz. Çift dışbükey gövdeli. Büyük yuvarlak yağ deliğinin çevresinde alçak kabartma halka. Uzun burunlu ve oval fitil delikli.

Hayes 1980, Lev. 15, 154-155.

İ.Ö.2.yüzyıl ortaları.

K 30 MüzeEnv.2053.

Lev. VI

Pişmiş toprak. Ephesos tipi.

Uz. 10,1 cm. T.R. 3,6 cm. H. 3,1 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Gri renkte, mikalı kil. Koyu gri renkte mat boyalı. İyi pişmiş. Kulpsuz. Çift dışbükey gövdeli. Alçak boyunlu olan discusun ortasında büyük yağ deliği. Uzun burunlu ve oval fitil delikli.

Hayes 1980, Lev. 15, 154-155.

İ.Ö. geç2.-erken1.yüzyıl.

K 31 MüzeEnv.2057

Lev. VII

Pişmiş toprak. Ephesos tipi.

Uz. 10,3 cm. T.R. 4,6 cm. H. 3,1 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Gri renkte, mikalı kil. Gri renkte mat boyalı. İyi pişmiş. Kulpsuz. Çift dışbükey gövdeli. Alçak boyunlu discusun ortasında büyük yağ deliği. Uzun burunlu ve oval fitil delikli.

Hayes 1980, Lev. 15, 154-155.

İ.Ö.geç2.-erken1.yüzyıl.

K 32 Müze Env. 2120.

Lev. VII

Pişmiş toprak. Ephesos tipi.

Uz. 9,3 cm. T.R. 4,4 cm. H. 2,9 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Turuncu-kahve renkte, mikalı kil. Koyu gri renkte mat boyalı. İyi pişmiş. Kulpsuz. Gövde ortasında büyük yağ deliği. Omuzda kabartma ışınlar. Uzun burunlu ve oval fitil delikli .

Hayes 1980, Lev. 15, 154-155.

İ.Ö.geç2-erken1.yüzyıl.

K 33 Müze Env. 2125

Lev. VII

Pişmiş toprak. Ephesos tipi.

Uz. 9,8 cm. T.R. 4,4 cm. H. 2,8 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Gri renkte, mikalı kil. Gri renkte mat boyalı. İyi pişmiş. Kulpsuz. Çok aşınmış alçak tek kabartma halkanın çevrelediği discusun ortasında büyük yağ deliği. Uzun burunlu ve oval fitil delikli. Çok kullanılmış bir kalıptan.

Hayes 1980, Lev. 15, 154-155.

İ.Ö.geç2-erken1.yüzyıl.

K 34 MüzeEnv. 3279.

Lev. VII

Pişmiş toprak. Ephesos tipi.

Uz. 12,4 cm. T.R. 4 cm. H. 2,3 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Turuncu-kahve renkte, mikalı kil. Turuncudan kahveye değişen renkte boyalı. İyi pişmiş. Dikey kulp. Alçak bir boynun çevrelediği discusun ortasında küçük yağ deliği. Omuzda çok aşınmış yumurta dizisi. Uzun burunlu ve yuvarlak fitil delikli. Alçak halka tabanlı.

Hayes 1980, Lev. 15, 154-155.

İ.Ö.geç2.-erken1.yüzyıl.

K 35 MüzeEnv.1499.

Lev. VII

Pişmiş toprak. Kalp burunlu kandil.

Uz 10,3 cm. T.R. 3,6 cm. H. 3 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Turuncu kahve renkte mat boyalı. İyi pişmiş. İki yivli, dikey tutamaklı. Üç kabartma halkanın çevrelediği discus bezemesiz. Kalp biçimli burunlu ve yuvarlak fitil delikli. Alçak halka tabanlı. Mezar no.2. Agora VII, Lev. 4, no. 85; Hayes 1980, Lev. 26, no. 244; Williams 1981, Lev. 6, 130.

İ.S. 1.yüzyıl ikinci yarısı.

K 36 MüzeEnv.1558.

Lev. VII

Pişmiş toprak. Kalp burunlu kandil.

Uz. 11,3 cm. T.R. 4 cm. H. 2,9 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Sarı kahve renkte mikalı kil. İyi pişmiş. Dışta turuncu kahveden sarı kahveye dek değişen mat boya. Üç yivli dikey kulplu. İki kabartma halkanın çevrelediği discus bezemesiz. Kalp biçimli burunlu. Bozuk üretim. Mezar no. 3.

Hayes 1980, 184, Lev. 26, no. 243; Williams 1981, Lev. 6, 130.

İ.S. 1.yüzyıl ikinci yarısı.

K 37 MüzeEnv.1707.

Lev. VIII

Pişmiş toprak. Kalp burunlu kandil.

Uz. 8,5 cm. T.R. 3,3 cm. H. 2,8 cm.

Kulbunun bir bölümü kırık, gövde tam. Açık turuncu kahve renkte az mikalı kil. Turuncu kahve renkte boya. İyi pişmiş. Küçük dikey kulplu. Bezemesiz olan discusun ortasında

küçük bir yağ deliği. Discusu tek kabartma halka çevrelemekte. Kalp biçimli burunlu ve yuvarlak fitil delikli. Alçak halka tabanlı. Kalp burunlu kandil. Mezar no. 4.

Williams 1981, Lev. 6, 130; Hayes 1980, Lev. 26, 244.

İ.S. 1.yüzyıl ikinci yarısı.

K 38 MüzeEnv.1777.

Lev. VIII

Pişmiş toprak. Kalp burunlu kandil.

Uz. 8,6 cm. T.R. 3,2 cm. H. 3,1 cm.

Kulbu kırık, gövde tam. Kalp yapımı. Turuncu kahve renkte kil. Turuncu kahve renkte mat boyalı. İyi pişmiş. Kısa dikey kulplu. Bezemesiz olan discusun çevresinde iki kabartma halka. Küçük yağ delikli. Omuzda kabartma asma yaprakları ve üzüm salkımları. Kalp biçimli burunlu. Yuvarlak fitil delikli. Düz tabanlı. Tabanda planta pedis. Mezar no. 7.

Szentleky, 145; Bailey 1980, Lev. 82, Q 1387, 1397.

İ.S. 1.yüzyıl ikinci yarısı.

K 39 MüzeEnv.1778.

Lev. VIII

Pişmiş toprak. Kalp burunlu kandil.

Uz. T.R. 3 cm. H. 2,9 cm.

Kulbu kırık, gövde tam. Kalp yapımı. Turuncu kahve renkte kil. Turuncu kahve renkte mat boyalı. İyi pişmiş. Bezemesiz olan discusu iki kabartma halka çevrelemekte. Küçük yağ delikli. Kalp biçimli burunlu. Yuvarlak fitil delikli. Burunda siyahlıklar. Düz tabanlı. Mezar no. 7.

Williams 1981, Lev. 6, 130.

İ.S. 1.yüzyıl ikinci yarısı.

K 40 MüzeEnv.1784.

Lev. VIII

Pişmiş toprak. Kalp burunlu kandil.

Uz. 8,3 cm. T.R. 3,2 cm. H. 3,1 cm.

Kulbu kırık, gövde tam. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Turuncu kahve renkte mat boyalı. İyi pişmiş. İki kabartma halkanın çevrelediği discusta sağa doğru giden bir geyik figürü ve hemen altında merkezin dışında yer alan küçük yağ deliği. Omuzda kabartma sarmaşık dalları. Yuvarlak burunlu ve fitil delikli. Düz tabanlı. Mezar no. 8.

Agora VII, Lev. 6, no. 163; Szentleky, 95, no. 142; Tarsus, Lev. 102, no. 206.

İ.S. 1.yüzyıl ikinci yarısı.

K 41 MüzeEnv.1828.

Lev. VIII

Pişmiş toprak. Kalp burunlu kandil.

Uz. 10,4 cm. T.R. 4,2 cm. H. 2,8 cm.

Tam. Kalp yapımı. Açık kahverengi kil. Turuncu kahve renkte mat boyalı. İyi pişmiş. Tek yivli dikey kulplu. Tek yivin çevrelediği discusun ortasında küçük yağ deliği ve bunu çevreleyen tek kabartma halka. Omuz bezemesiz. Kalp biçimli burunlu. Düz tabanlı. Mezar no. 9.

Williams 1981, Lev. 6, 130; Hayes 1980, 184, Lev. 26, no. 244; Agora VII, Lev. 4, no. 85.

İ.S. 1.yüzyıl ikinci yarısı.

K 42 MüzeEnv.2076.

Lev. VIII

Pişmiş toprak. Kalp burunlu kandil.

Uz. 10,3 cm. T.R. 3,8 cm. H. 2,7 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Kaliteli turuncu kahve renkte boyalı. İyi pişmiş. İki yivli dikey kulplu. Tek kabartma halkanın çevrelediği discusun ortasında küçük yağ deliği. Omuz bezemesiz. Kalp biçimli burunlu ve yuvarlak fitil delikli. Tek yivin çevrelediği düz tabanlı. Mezar no. 12.

Hayes 1980, 184, Lev. 26, no. 243; Williams 1981, Lev. 6, 130.

İ.S. 1.yüzyıl ikinci yarısı.

K 43 MüzeEnv.2079.

Lev. IX

Pişmiş toprak. Kalp burunlu kandil.

Uz. 10,7 cm. T.R. 3,2 cm. H. 3,1 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Beyaz renkte astarlı, alacalı turuncu kahve renkte mat boyalı. İyi pişmiş. İki yivli dikey kulplu. Tek kabartma halkanın çevrelediği discusta sağa dönük bir kuş figürü ve hemen üzerinde çiçek motifi. Kuşun ayaklarının solunda, merkezin dışında küçük yağ deliği. Omuz bezemesiz. Kalp biçimli burunlu ve yuvarlak fitil delikli. Tek yivin çevrelediği içbükey tabanlı. Mezar no. 12.

Agora VII, 163; Szentleky, 150.

İ.S.1.yüzyılın ikinci yarısı.

K 44 MüzeEnv.2106.

Lev. IX

Pişmiş toprak. Kalp burunlu kandil.

Uz. 9,1 cm. T.R. 3 cm. H. 3,4 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Turuncu kahve renkte mat boyalı. İyi pişmiş. Gövde ortasından çıkan ve omuza bağlanan tek yivli dikey kulplu. Discusu çevresinde iki kabartma halka. Omuzda tamamen kabartma noktalar. Kalp biçimli burunlu ve yuvarlak fitil delikli. İçbükey tabanlı. Mezar no. 15.

Bailey 1980, Lev. 86, Q 1421, Q 1422; Agora VII, Lev. 5, no. 124; Agora V, Lev. 44, G 147; Szentleky, 146.

İ.S. 1.yüzyıl ikinci yarısı.

K 45 MüzeEnv.2121.

Lev. IX

Kandil. Pişmiş toprak. Kalp burunlu kandil.

Uz. 8,8 cm. T.R. 3,2 cm. H. 2,9 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Sarı kahve renkte az mikalı kil. Turuncu kahve renkte boyalı. İyi pişmiş. Dikey asma delikli kulplu. Tek kabartma halkanın çevrelediği discusta sola dönük ve diz çökmüş kanatlı bir figür (Eros). Omuzda yumurta dizisi. Kalp biçimli burunlu ve yuvarlak fitil delikli. Düz taban çevresinde tek yiv ve ortasında baskı planta pedis. Mezar no. 16.

Szentleky, 147, 149.

İ.S.1.yüzyılın ikinci yarısı.

K 46 MüzeEnv.2122.**Lev. IX**

Pişmiş toprak. Kalp burunlu kandil.

Uz. 8,3 cm. T.R. 3,6 cm. H. 3,5 cm.

Kulbu kırık, gövde tam. Kalıp yapımı. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Kaliteli turuncu kahve renkte boyalı. İyi pişmiş. Biri kalın diğer ince iki kabartma halkanın çevrelediği discusun ortasında küçük yağ deliği. Omuzda tamamen kabartma noktalar. Kalp biçimli burunlu ve yuvarlak fitil delikli. Alçak halka tabanlı. Mezar no. 16.

Bailey 1980, Lev. 86, Q 1421, 1422; Agora VII, Lev. 5, no. 124; Robinson, Lev. 44, G 147; Szentleky, 146.

İ.S. 1.yüzyıl ikinci yarısı.

K 47 MüzeEnv.2253.**Lev. IX**

Pişmiş toprak. Kalp burunlu kandil.

Uz. 9,6 cm. T.R. 3,3 cm. H. 2,6 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Turuncu kahve renkte boyalı. İyi pişmiş. Dikey kulplu. Bezemesiz olan discus çevresinde tek kabartma halka. Omuz bezemesiz. Kalp biçimli burunlu ve yuvarlak fitil delikli. Burunda siyahlıklar. Düz tabanlı. Tabanda yaprak biçiminde damga. Mezar no. 20.

Williams 1981, Lev. 6, 130

İ.S.1.yüzyıl ikinci yarısı.

K 48 MüzeEnv.2679.**Lev. IX**

Pişmiş toprak. Kalp burunlu kandil.

Uz. 9,9 cm. T.R. 3,5 cm. H. 2,8 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Turuncu kahve renkte kil. Turuncu kahve renkte mat boyalı. İyi pişmiş. Çok alçak tek kabartma halkanın çevrelediği discusta belli belirsiz bir betimleme. Omuz bezemesiz. Kalp biçimli burunlu ve yuvarlak fitil delikli. Düz taban çevresinde tek yiv. Mezar no. 24.

Agora VII, Lev. 6, 160-164.

İ.S.1.yüzyıl ikinci yarısı.

K 49 MüzeEnv.3167.**Lev. X**

Pişmiş toprak. Kalp burunlu kandil.

Uz. 8,5 cm. T.R. 3,8 cm. H. 3,8 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Griye dek değişen turuncu kahve renkte mat boyalı. İyi pişmiş. Kulpsuz. Üç kabartma halkanın çevrelediği discusun ortasındaki yağ deliğinin çevresinde kabartma ışın motifleri ve bir küçük hava deliği. Omuz bezemesiz. Kalp biçimli burunlu ve yuvarlak fitil delikli. İçbükey tabanlı. Mezar no. 28.

Agora VII, Lev. 6, 143; Bailey 1980, Lev. 81, Q 1382, 1383.

İ.S.1.yüzyıl ikinci yarısı.

K 50 MüzeEnv.3200.**Lev. X**

Pişmiş toprak. Kalp burunlu kandil.

Uz. 10,7 cm. T.R. 3,2 cm. H. 3,5 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Turuncu-kahve renkte az mikalı kil. Turuncu-kahve renkte mat boyalı. İyi pişmiş. Dikey kulplu. Bezemesiz olan discussunu iki kabartma halka çevrelemekte. Omuzda kabartma noktacıklar. Kalp biçiminde burunlu ve yuvarlak fitil delikli. Burunda siyahlıklar. Alçak halka tabanlı. Mezar no. 29.

Bailey 1980, Lev. 86, Q 1421, Q 1422; Agora VII, Lev. 5, no. 124; Agora V, Lev. 44, G 147.

İ.S. 1.yüzyıl ikinci yarısı.

K 51 MüzeEnv.1498.

Lev. X

Pişmiş toprak. Volütlü kandil.

Uz. 12,3 cm. T.R. 4,8 cm. H. 3,2 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Turuncu kahve renkte mat boyalı. İyi pişmiş. Üç yivli dikey kulplu. İki kabartma halkanın çevrelediği discusta sola doğru koşan iki at ve bunların hemen arkasında arabacı figürleri ve atların karınlarının altında küçük yağ deliği. Volütlü burunlu ve oval fitil delikli. Alçak halka tabanlı. Mezar no.2.

Bailey, 1980, Lev. 1, Q 759,761, 764, Lev. 3, Q 786, Lev. 4 Q 796; Hayes, Lev. 31, no. 267, 268.

İ.S. 1.yüzyıl.

K 52 MüzeEnv.1559.

Lev. X

Pişmiş toprak. Volütlü kandil.

Uz. 12,8 cm. T.R. 4,5 cm. H. 2,6 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Sarı kahve renkte kil. Bazı yerlerde silik turuncu kahve renkte mat boya. İyi pişmiş. İki yivli dikey kulplu. Discussu belirgin olmayan iki kabartma halka çevrelemekte ortasında sol kolu dirsekten kıvrılıp yukarı doğru kalkmış, belirsiz bir erkek figürü. Volütlü burunlu. Burunda siyahlıklar. Halka tabanlı. Mezar no. 3.

Bailey, 1980, Lev. 1, Q 759,761, 764; Hayes, Lev. 31, no. 267-268.

İS.1.yüzyıl.

K 53 MüzeEnv.2102.

Lev. X

Pişmiş toprak. Volütlü kandil.

Uz. 12.7 cm. T.R. 4.5 cm. H. 2.5 cm.

Kulbu ve burnu kırık. Kalıp yapımı. Turuncu-kahve renkte mikalı kil. Turuncu-kahve renkte mat boyalı. İyi pişmiş. Tek kabartma halkanın çevrelediği discusta kanatlı Nike figürü. Tek yivin çevrelediği düz tabanlı. Mezar no. 15.

Hayes 1980, Q 771.

İ.S.1.yüzyıl.

K 54 MüzeEnv.2138.

Lev. X

Pişmiş toprak. Volütlü kandil.

Uz. 9,9 cm. T.R. 3,8 cm. H. 2,5 cm.

Tam. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Metalik koyu kahverengi boyalı. İyi pişmiş. Kulpsuz. Discussu tek kabartma halka çevrelemekte ve ortasında ayakta duran kanatlı

Eros. Hemen solunda küçük yağ deliği. Volütlü burunlu ve yuvarlak fitil delikli. Düz taban çevresinde tek yiv, ortasında baskı planta pedis. Mezar no. 17.

Tarsus, Lev. 98, no. 139

İ.S.1.yüzyıl ortaları.

K 55 MüzeEnv.2143.

Lev. XI

Pişmiş toprak. Volütlü kandil.

Uz. 11,1 cm. T.R. 5 cm. H. 3 cm.

Tam. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Pembe kahve renkte metalik boyalı. İyi pişmiş. İki kabartma halkanın çevrelediği discusun ortasında sola dönük bir filin üzerinde ve yanında kanatlı çocuk Eroslar betimlenmiş ve hemen altında küçük yağ deliği. Volütlü burunlu ve yuvarlak fitil delikli. İçbükey tabanlı ve ortasındaki planta pedisin üzerinde T harfi. Mezar no. 17.

Bailey 1980, Q 771.

İ.S.1.yüzyıl ortaları.

K 56 Müze Env. 2209

Lev. XI

Pişmiş toprak. Volütlü kandil.

Uz. 13 cm. T.R. 4,2 cm. H. 3,5 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Turuncu-kahve renkte, mikalı kil. Turuncu-kahve renkte mat boyalı. İyi pişmiş. Tek yivli dikey kulplu. Discusu üç kabartma halka çevrelemekte. Küçük yağ deliğinin çevresinde lotus-palmet dizisi. Volütlü burunlu ve yuvarlak fitil delikli. Alçak halka tabanlı.

Hayes 1980, Q 771; Bailey 1980, Lev. 31, 267.

İ.S.1.yüzyıl ortaları.

K 57 MüzeEnv.2214.

Lev. XI

Pişmiş toprak. Volütlü kandil.

Uz. 10,2 cm. T.R. 4 cm. H. 2,1 cm.

Kulbu kırık, gövde tam. Pembe kahve renkte az mikalı kil. Metalik kahverengi boyalı. İyi pişmiş. İki kabartma halkanın çevrelediği discusta başı sağa dönük ve gövdesi cepheden, ağzında çelenk tutan bir kartal figürü. Volütlü burunlu ve yuvarlak fitil delikli. Düz taban çevresinde tek yiv. Mezar no. 18.

Hayes 1980, Q 767, 771, 781.

İ.S.1.yüzyıl.

K 58 MüzeEnv.2259.

Lev. XI

Pişmiş toprak. Volütlü kandil.

Uz. 10,9 cm. T.R. 4,6 cm. H. 3,1 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Kahverengi az mikalı kil. Metalik kahverengi boyalı. İyi pişmiş. Kulpsuz. Üç kabartma halkanın çevrelediği discusta, sağındaki desteğe dayanan, ayakta duran ve sol elinde bir nesne tutan kanatlı Eros figürü. Merkezin dışında yağ deliği. Volütlü burunlu ve yuvarlak fitil delikli. Düz tabanlı. Mezar no. 20.

Hayes 1980, Q777, 779, 799.

İ.S.1.yüzyıl.

K 59 MüzeEnv.2351.

Lev. XI

Pişmiş toprak. Volütlü kandil.

Uz. 12,5 cm. T.R. 4,4 cm. H. 2,6 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Koyu turuncu kahve renkte az mikalı kil. Koyu turuncu kahve renkte mat boyalı. İyi pişmiş. Üç yivli dikey kulplu. Discusta kabartma ışın motifleri. Omuzda kabartma yumurta dizisi. Volütlü burunlu ve yuvarlak fitil delikli. Alçak halka tabanlı. Mezar no. 21.

Hayes 1980, Q 788.

İ.S.1.yüzyıl.

K 60 MüzeEnv.2592.

Lev. XI

Pişmiş toprak. Volütlü kandil.

Uz. 9,7 cm. T.R. 3,5 cm. H. 2,8 cm.

Kulbu kırık, gövde tam. Kalıp yapımı. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Metalik turuncu kahveden koyu kahveye dek değişen renkte boyalı. İyi pişmiş. Tek kabartma halka ile çevrili olan discusun ortasında sola doğru giden Pegasos ve hemen altında yağ deliği. Omuz bezemesiz. Volütlü burunlu ve yuvarlak fitil delikli. Düz tabanlı. Mezar no. 23.

Bailey1980, Q 759, 760-762.

İ.S.1.yüzyıl.

K 61 MüzeEnv.2685.

Lev. XII

Pişmiş toprak. Volütlü kandil.

Uz. 12,8 cm. T.R. 4,6 cm. H. 2,9 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Renk. İyi pişmiş. Üç yivli dikey kulplu. Dört kabartma halkanın çevrelediği discusta sola doğru yönelmiş, iki elinde kuşlar tutan, uçuşan bir giysi içinde bir kadın figürü. Volütlü burunlu ve yuvarlak fitil delikli. Alçak halka tabanlı. Mezar no. 25.

Walters 81, no. 537; Agora VII, 75, lev. 2, no. 36; Bailey 1980, Tip A, grup iii, Q 787.

İ.S.1.yüzyıl.

K 62 MüzeEnv.2686.

Lev. XII

Pişmiş toprak. Volütlü kandil.

Uz. 9,4 cm. T.R. 4 cm. H. 2,7 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Metalik kahverengi boyalı. İyi pişmiş. Kulpsuz. İki kabartma halkanın çevrelediği discusta gladyatör dövüşü. Volütlü burunlu ve yuvarlak fitil delikli. Burunda siyahlıklar. Düz tabanlı. Mezar no. 25.

Bailey 1980, Q 761 ve 762; Delos, Lev. 28, no. 4572.

İ.S.1.yüzyıl.

K 63 MüzeEnv.2688.

Lev. XII

Pişmiş toprak. Volütlü kandil.

Uz. 11.2 cm. T.R. 4.6 cm. H. 3 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Turuncu kahve renkte mat boyalı. İyi pişmiş. Kulpsuz. Kabartma ışın motifleri ve merkezinde yağ deliği. Dar omuzda kabartma yumurta dizisi. Volütlü burunlu ve yuvarlak fitil delikli. Alçak halka tabanlı. Mezar no. 25.

Hayes 1980, Q775; Williams 1981, Lev. 3, 61.

İ.S.1.yüzyıl.

K 64 MüzeEnv.2714.

Lev. XII

Pişmiş toprak. Volütlü kandil.

Uz. 9,8 cm. T.R. 4 cm. H. 2,8 cm.

Kulbu kırık, gövde tam. Kalıp yapımı. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Turuncu kahveden koyu kahveye dek değişen renkte mat boyalı. İyi pişmiş. Tek kabartma halkanın çevrelediği discusta gladyatör dövüşü. Volütlü burunlu ve yuvarlak fitil delikli. Düz tabanlı. Mezar no. 26.

Bailey 1980, Q 780-781, Q 785, Q 798; Delos, Lev. 28, no. 4572.

İ.S.1.yüzyıl ortaları.

K 65 Müze Env. 1731

Lev. XII

Pişmiş toprak. Volütlü kandil.

Uz.11,8 cm. T.R. 4,4 cm. H. 3 cm.

Tam Kalıp yapımı. Turuncu-kahve renkte, mikalı kil. Turuncu-kahve renkte mat boyalı. İyi pişmiş. Tek yivli dikey kulplu. Gövde yarım ay biçiminde. Discusu çeviren iki kabartma halka burna doğru bir kanal halinde uzanmakta. Discus çevresinde kabartma rozet. Omuzda yumurta dizisi. Çok geniş açılı volütler. Yuvarlak fitil delikli.

İ.S.1.yüzyıl.

K 66 Müzenv.1500.

Lev. XII

Pişmiş toprak. Volütlü kandil.

Uz. 11,7 cm. T.R. 3 cm. H. 2,7 cm.

Kulbu kırık, gövde tam. Açık kahverengi az mikalı kil. Turuncu kahve renkte mat boyalı. İyi pişmiş. İki kabartma halkanın çevrelediği discusta meşaleler. Volütlü burunlu ve yuvarlak fitil delikli. Burunda yanık izleri. Alçak halka tabanlı. Mezar no.2.

Bailey 1980, Lev. 20, Q 950-953; Hayes 1980, Lev. 22, no. 223-225, 228.

İ.S. 1.yüzyıl ortaları.

K 67 MüzeEnv.1775.

Lev. XIII

Pişmiş toprak. Volütlü kandil.

Uz. 12,9 cm. T.R. 4,2 cm. H. 3 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Sarı kahve renkte az mikalı kil. Turuncu kahve renkte mat boyalı. İyi pişmiş. Tek yivli dikey kulplu. Discusu iki kabartma halka çevrelemekte ve discusta karşılıklı iki meşale arasında girland motifi. Küçük yağ deliği merkezin dışında. Volütlü burunlu. Yuvarlak fitil delikli. Düz

tabanlı. Tabanda çok aşınmış baskı planta pedis. Mezar no. 7.

Hayes 1980, Lev. 20, Q 950-953, Agora VII, Lev. 4, 99-104.

İ.S.1.yüzyıl ikinci yarısı.

K 68 MüzeEnv.1780.

Lev. XIII

Pişmiş toprak. Volütlü kandil.

Uz. 12 cm. T.R. H.

Tam. Kalıp yapımı. Kahverengi az mikalı kil. Alacalı kahve siyah renkte mat boyalı. İyi pişmiş. İki yivli dikey kulplu. Discus çevresinde iki kabartma halka. Discus ortasında bir kabın ağzından çıkan ve iki yana doğru yayılan sarmaşık dalları. Merkezin dışında yağ deliği. Volütlü burunlu. Yuvarlak fitil delikli. Düz tabanlı. Mezar no. 8.

Agora VII, Lev. 2, no. 47; Hayes 1980, Q 925.

İ.S.1.yüzyıl ortaları.

K 69 MüzeEnv.1826.

Lev. XIII

Pişmiş toprak. Volütlü kandil.

Uz. 9,4 cm. T.R. 3,2 cm. H. 2,5 cm.

Kulbu kırık, gövde tam. Kalıp yapımı. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Turuncu-kahve renkte mat boyalı. İyi pişmiş. İki kabartma halkanın çevrelediği discusta aşınmış ortalarından bağlı solda ve sağda olmak üzere gladyatör aletleri. Omuz bezemesiz. Kalp biçimli burunda siyahlıklar. Yuvarlak fitil delikli. İçbükey tabanlı. Mezar no. 9.

Delos, Lev. 28, no. 4573.

İ.S.1.yüzyıl ortaları.

K 70 MüzeEnv.2101.

Lev. XIII

Pişmiş toprak. Volütlü kandil.

Uz. 10 cm. T.R. 3,2 cm. H. 2,8 cm.

Kulbu kırık, gövde tam. Turuncu kahve renkte kil. Turuncu kahve renkte mat boyalı. İyi pişmiş. Tek kabartma halka ile çevrelenen discusta sola doğru yönelmiş ve sol elinde zafer tacı, sağ elinde ise mızrak tutan, kanatlı Nike figürü. Volütlü burunlu ve yuvarlak fitil delikli. Tek yivin çevrelediği düz taban. Mezar no. 14.

Isthmia, Lev. 9, no. 2442; Szentleleky, 81, 107-108; Bailey1980, Lev. 22, Q 963-964; Lev. 23, Q 971-972.

İ.Ö. 1.yüzyıl ikinci veya üçüncü çeyreği.

K 71 MüzeEnv.2219.

Lev. XIII

Pişmiş toprak. Volütlü kandil.

Uz. 11,5 cm. T.R. 4 cm. H. 2,2 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Alacalı sarı turuncu renkte mat boyalı. İyi pişmiş. Tek yivli dikey kulplu. Tek yivle çevrelenen discusun ortasındaki küçük yağ deliğinin etrafında yedi tane taç yapraklı oluşmuş bir rozet motifi. Omuz bezemesiz. Yuvarlak burunlu ve fitil delikli. İçbükey tabanlı. Mezar no. 16.

Agora VII, Lev. 5, no. 129-130;

İ.S.1.yüzyıl ortaları.

K 72 MüzeEnv.2687.

Lev. XIII

Pişmiş toprak. Volütlü kandil.

Uz. 10,5 cm. T.R. 4 cm. H. 2,6 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Turuncu kahve renkte boyalı. İyi pişmiş. Kulpsuz. Üç kabartma halkanın çevrelediği discusta sola doğru giden ve omuzlarında bir nesne taşıyan üç erkek figürü. Figürlerin altında tam olarak seçilemeyen...*NNEI* yazısı. Voltütlü burunlu ve yuvarlak fitil delikli. Düz taban çevresinde tek yiv. Mezar no. 25.

Miltner, Lev. XI, no. 43; Bailey 1980, Lev. 10, Q 857- 863, Q 864-870; Agora VII, Lev. 3, no. 72-73.

İ.S.1.yüzyıl ortaları.

K 73 MüzeEnv.3271.

Lev. XIII

Pişmiş toprak. Voltütlü burunlu.

Uz. 9.8 cm. T.R. 3.5 cm. H. 2.4 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Turuncu kahve renkte mat boyalı. İyi pişmiş. Discusu üç kabartma halka çevrelemekte. Voltütlü burunlu. Burunda siyahlıklar. Düz tabanlı. Mezar no. 30.

Agora VII, Lev. 3, no. 73; Bailey 1980, Lev. 19, Q 944.

İ.S.1.yüzyıl ortaları.

K 74 MüzeEnv.1734.

Lev. XIV

Pişmiş toprak. Voltütlü kandil.

Uz. 11,3 cm. T.R. 4,2 cm. H. 2,6 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Koyu turuncu kahve renkte boyalı. İyi pişmiş. Tek yivli dikey kulplu. Tek kabartma halkanın çevrelediği discusta kabartma yengeç figürü. Merkezin dışında yağ deliği. Omuz bezemesiz. Yuvarlak fitil delikli. Burunda siyahlıklar. İçbükey tabanlı. Mezar no. 5.

Hayes 1980, Q 972.

İ.S.1.yüzyıl ikinci yarısı.

K 75 MüzeEnv.1735.

Lev. XIV

Pişmiş toprak. Voltütlü kandil.

Uz. 10,4 cm. T.R. 4,2 cm. H. 2,7 cm.

Kulbu kırık, gövde sağlam. Kalıp yapımı. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Turuncu kahve renkte boyalı. İyi pişmiş. Göz yaşı biçimli discusu buruna doğru uzanan tek kabartma halka. Bu halkanın her iki ucunda voltit benzeri kıvrımlar. Omuz bezemesiz. Yuvarlak fitil delikli. Düz tabanlı. Mezar no. 5.

Szentleleky, 83, no. 111; Agora VII, Lev.6, no. 159.

İ.S. geç 1.yüzyıl.

K 76 MüzeEnv.3278.

Lev. XIV

Pişmiş toprak. Voltütlü kandil.

Uz. 11,8 cm. T.R. 3,6 cm. H. 2,7 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Turuncu kahve renkte mat boyalı. İyi pişmiş. Gövde ortasından çıkan ve omuza bağlanan, iki yivli dikey kulplu. On dört taç yapraktan oluşan rozetle süslenmiş olan discusu buruna doğru açılmakta. Voltütlü burunlu ve yuvarlak fitil delikli. Burunda grilikler. Düz tabanlı. Mezar no. 30.

Bailey 1980, Lev. 1, Q 760.
İ.S.1.yüzyıl ortaları.

K 77 MüzeEnv.1733.

Lev. XIV

Pişmiş toprak. Kulaklı tip.

Uz. 10,5 cm. T.R. 4,6 cm. H.3,2 cm.

Kulbu kırık, gövde tam. Kalıp yapımı. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Turuncu kahve renkte mat boyalı. İyi pişmiş. Çift dışbükey gövde. Discus bezemesiz. Omuzda kabartma tek sıra yumurta dizisi. Gövdenin iki yanında tutamak benzeri çıkıntılar. Burun köprüsü üzerinde kabartma bir mask. Oval fitil delikli. Burunda siyahlıklar. Düz tabanlı. Tabanda kabartma DIODOMI imzası. Mezar no. 5.

Szentleleky, 54, no. 46.

İ.S. 1. yüzyılın ortaları.

K 78 MüzeEnv.2118.

Lev. XIV

Pişmiş toprak. Kulaklı tip.

Uz. 9,5 cm. T.R. 3,2 cm. H. 3,2 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Turuncu kahve renkte mat boyalı. İyi pişmiş. Yanlarda lakçık şeklinde tutamaklı gövde. Kulp kırık. Discusu çeviren tek kabartma halka buruna doğru bir kanal halinde uzanmakta. Omuz bezemesiz. Yuvarlak burunlu ve fitil delikli. Düz taban çevresinde tek yiv. Mezar no. 16.

Szentleleky, 53, no. 44.

İ.S. 1. yüzyıl ortaları.

K 79 MüzeEnv.2210.

Lev. XIV

Pişmiş toprak. Kulaklı tip.

Uz. 11,7 cm. T.R. 3 cm. H.

Tam. Kalıp yapımı. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Turuncu kahve renkte mat boyalı. İyi pişmiş. Tek yivli dikey kulplu. İki kabartma halkanın çevrelediği discusundaki küçük yağ deliğinin etrafında alternatif palmet ve dil motifleri. Volütlü burunlu ve yuvarlak fitil delikli. Burunda siyahlıklar. İçbükey tabanda baskı planta pedis. Taban halkasına teğet olarak yapılmış stilize volütler. Mezar no. 18.

Bailey 1980, Lev. 38, Q 1094, 1095.

İ.S. 1. yüzyıl ortaları.

K 80 MüzeEnv.2213.

Lev. XV

Pişmiş toprak. Kulaklı tip.

Uz. 11,6 cm. T.R. 3,8 cm. H. 2,9 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Turuncu kahve renkte mat boyalı. İyi pişmiş. Yanlarda kulakçık şeklinde tutamaklı. İki yivli dikey kulplu. Discusu çevreleyen iki kabartma halka bir kanal halinde buruna doğru uzanmakta. Discusta kabartma bir fare ve burnunun ucunda bir rozet. Merkezin dışında küçük yağ deliği. Yuvarlak fitil delikli. Burunda siyahlıklar. Tek yivin çevrelediği içbükey tabanlı. Bu yive teğet olarak yapılmış kabartma küçük stilize volütler ve ortasında baskı planta pedis. Mezar no. 18.

Bailey 1980, Lev. 38, Q 1094.
İ.S. 1. yüzyıl ortaları.

K 81 MüzeEnv.1501.

Lev. XV

Pişmiş toprak. U burunlu kandil.

Uz. 9,2 cm. T.R. 3,5 cm. H. 3,5 cm.

Kulbu kırık, gövde tam. Kalıp yapımı. Turuncu kahve renkte mikalı kil. Metalik kahverengiden koyu kahverengiye dek değişen boya. İyi pişmiş. İki kabartma halkanın çevrelediği discus bezemesiz. Omuz bezemesiz. Yuvarlak burunlu ve yuvarlak fitil delikli. Düz tabanlı. Mezar no.2.

Miltner, Lev. XII, no. 94, 96, 108; Bailey 1980, Lev. 57, Q 1214; Agora VII, Lev. 7, no. 176.

İ.S.1.yüzyıl ikinci yarısı- erken 2.yüzyıl.

K 82 MüzeEnv.1781.

Lev. XV

Pişmiş toprak. U burunlu kandil.

Uz. 9,6 cm. T.R. 3,2 cm. H. 2,6 cm.

Tam. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Kırmızı renkte boyalı. İyi pişmiş. Tek kabartma halkanın çevrelediği discusun ortasında sağa doğru giden bir geyik figürü ve hemen altında merkezin dışında küçük yağ deliği görülmekte; yuvarlak burunlu ve fitil delikli; düz dipli ve ortasında kabartma A harfi yer almakta. Mezar no. 8.

Miltner, Lev. XII, no. 109; Bailey 1980, Lev. 57, Q 1216.

İ.S.1.yüzyıl ikinci yarısı -erken 2.yüzyıl

K 83 MüzeEnv.2077.

Lev. XV

Pişmiş toprak. U burunlu kandil.

Uz. 10,5 cm. T.R. 4,6 cm. H. 3,1 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Kaliteli turuncu kahve renkte mat boyalı. İyi pişmiş. İki yivli kulplu. Tek kabartma halkanın çevrelediği discusun ortasında küçük yağ deliği. Omuz bezemesiz. Yuvarlak burunlu ve fitil delikli. Tek yivle çevrelenen içbükey tabanlı. Mezar no. 12.

Miltner, Lev. XII, no. 94, 96, 108; Agora VII, Lev. 7, no. 176.,

İ.S.1.yüzyıl ikinci yarısı-erken 2.yüzyıl

K 84 MüzeEnv.2078.

Lev. XV

Pişmiş toprak. U burunlu kandil.

Uz. 9,7 cm. T.R. 3,4 cm. H. 3 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Mat turuncu kahve renkte boyalı. İyi pişmiş. Dikey kulplu. Tek kabartma halkanın çevrelediği discusun ortasındaki küçük yağ deliğinin üzerinde bir dalm iki ucundan sarkan üzüm salkımları. Omuzda tek sıra kabartma yumurta dizisi. Yuvarlak burunlu ve fitil delikli. Alçak halka tabanlı. Mezar no. 12.

Bailey 1980, Lev. 1, Q 760; Agora VII, Lev.5, no. 129-130.

İ.S.1.yüzyıl ikinci yarısı-erken 2.yüzyıl.

K 85 MüzeEnv.2126.

Lev. XV

Pişmiş toprak. U burunlu kandil.

Uz. 10,5 cm. T.R. 3 cm. H. 3,5 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Turuncu kahve renkte kil. Turuncu kahve renkte mat boyalı. İyi pişmiş. Tek yivli dikey kulplu. Tek kabartma halkanın çevrelediği bezemesiz discussun ortasında küçük yağ deliği. Omuz bezemesiz. Yuvarlak fitil delikli. Tek yivin çevrelediği tabanda planta pedis. Mezar no. 16.

Miltner, Lev. XII, no. 94, 96, 108; Bailey 1980, Lev. 23, no. 231.

İ.S.1.yüzyıl ikinci yarısı- erken 2.yüzyıl.

K 86 MüzeEnv.2215.

Lev. XVI

Pişmiş toprak. U burunlu kandil.

Uz. 9,8 cm. T.R. 4,2 cm. H. 2,8 cm.

Kulbu kırık, gövde tam. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Alacalı sarı turuncu renkte mat boyalı. İyi pişmiş. Tek kabartma halkanın çevrelediği discussun ortasındaki küçük yağ deliği çevresinde on iki taç yapraklı rozet. Omuz bezemesiz. Yuvarlak fitil delikli. Düz tabanda baskı planta pedis. Mezar no. 18.

Agora VII, Lev. 5, no. 129-130, Bailey 1980, Lev. 1, Q 760; Szentleleky, no. 143a.

İ.S.1.yüzyıl ikinci yarısı- erken 2.yüzyıl.

K 87 MüzeEnv.2255.

Lev. XVI

Pişmiş toprak. U burunlu kandil.

Uz. 10,1 cm. T.R. 3,8 cm. H. 3 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Açık turuncu kahve renkte boyalı. İyi pişmiş. Dikey kulplu. İki kabartma halkanın çevrelediği discusta yatay bir asma dalının iki ucundan sarkan asmalar ve bunların ortasında yer alan yağ deliği. Omuzda kabartma yumurta dizisi. Yuvarlak burunlu ve fitil delikli. Düz tabanlı. Mezar no. 20.

Szentleleky, no. 143a; Agora VII, Lev. 6, no. 174.

İ.S.1.yüzyıl ikinci yarısı- erken 2.yüzyıl.

K 88 MüzeEnv.2256.

Lev. XVI

Pişmiş toprak. U burunlu kandil.

Uz. 9,9 cm. T.R. 3,8 cm. H. 3,2 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Turuncu kahve renkte mat boyalı. İyi pişmiş. İki yivli dikey kulplu. Alçak tek kabartma halkanın çevrelediği discuss bezemesiz. Omuz bezemesiz. Yuvarlak burunlu ve fitil delikli. Düz tabanlı. Mezar no. 20.

Miltner, Lev. XII, no. 94, 96, 108; Bailey 1980, Lev. 23, no. 231, 232; Agora VII, Lev. 7, no. 176.

İ.S.1.yüzyıl ikinci yarısı- erken 2.yüzyıl.

K 89 MüzeEnv.2353.

Lev. XVI

Pişmiş toprak. U burunlu kandil.

Uz. 10,8 cm. T.R. 3,7 cm. H. 2,9 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Metalik turuncu kahve renkte boyalı. İyi pişmiş. Tek yiv ve tek kabartma halkanın çevrelediği discusta kabartma Pan başı. Omuz bezemesiz. Yuvarlak fitil delikli. Düz tabanlı. Mezar no. 21.

Bailey 1980, Lev. 25, no. 241; Agora VII, Lev. 6, no. 169.

İ.S.1.yüzyıl ikinci yarısı- erken 2.yüzyıl.

K 90 MüzeEnv.2591.

Lev. XVI

Pişmiş toprak. U burunlu kandil.

Uz. 8,9 cm. T.R. 3,2 cm. H. 2,7 cm.

Kulbu kırık, gövde tam. Kalıp yapımı. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Metalik turuncu kahve renkte boyalı. İyi pişmiş. İki kabartma halkanın çevrelediği discusta Pan başı ve hemen bunun altında küçük yağ deliği. Omuz bezemesiz. Düz tabanlı. Mezar no. 23.

Bailey 1980, Lev. 25, no. 241; Agora VII, Lev. 6, no. 169.

İ.S.1.yüzyıl ikinci yarısı- erken 2.yüzyıl.

K 91 MüzeEnv.2597.

Lev. XVI

Pişmiş toprak. U burunlu kandil.

Uz. 9,3 cm. T.R. 3,4 cm. H.

Tam. Kalıp yapımı. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Metalik turuncu kahve renkte boyalı. İyi pişmiş. Tek yivli dikey kulplu. Bezemesiz discus çevresinde iki kabartma halka. Omuz bezemesiz. Yuvarlak fitil delikli. Düz tabanlı. Mezar no. 23.

Miltner, Lev. XII, no. 94, 96, 108; Bailey 1980, Lev. 23, no. 231, 232, Lev. 26, no. 243; Agora VII, Lev. 7, no. 176.

İ.S.1.yüzyıl ikinci yarısı- erken 2.yüzyıl.

K 92 MüzeEnv.3011.

Lev. XVII

Pişmiş toprak. U burunlu kandil.

Uz. 10,4 cm. T.R. 3,8 cm. H. 3,3 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Kaliteli turuncu kahve renkte boyalı. İyi pişmiş. İki yivli dikey kulplu. Tek kabartma halkanın çevrelediği discus bezemesiz. Omuz bezemesiz. Yuvarlak fitil delikli. Düz tabanlı. Mezar no. 27.

Miltner, Lev. XII, no. 94, 96, 108; Bailey 1980, Lev. 23, no. 231, 232, Lev. 26, no. 243.

İ.S.1.yüzyıl ikinci yarısı- erken 2.yüzyıl.

K 93 MüzeEnv.3012.

Lev. XVII

Pişmiş toprak. U burunlu kandil.

Uz. 10,1 cm. T.R. 3,8 cm. H. 3 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Turuncu kahve renkte mat boyalı. İyi pişmiş. Tek yivli dikey kulplu. Bezemesiz discus çevresinde tek kabartma halka. Omuz bezemesiz. Yuvarlak fitil delikli. Düz tabanlı. Mezar no. 27.

Bailey 1980, Lev. 23, no. 231, 232;

İ.S.1.yüzyıl ikinci yarısı- erken 2.yüzyıl.

K 94 MüzeEnv.1497.

Lev. XVII

Pişmiş toprak. Yuvarlak burunlu kandil.

Uz. 11,5 cm. T.R. 4,5 cm. H. 2 cm.

Tam Kalıp yapımı. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Turuncu kahve renkte mat boyalı. İki yivli dikey kulplu. İki kabartma halkanın çevrelediği discusta ağzında yarım ay şeklinde çelenk tutan başı sağa dönük bir kartal figürü ve bu figürün ayaklarının sol yanında küçük yağ deliği. Omuzda kabartma yumurta dizisi. Yuvarlak burunlu ve yuvarlak fitil delikli. Düz tabanlı. Mezar no.2.

Szentleleky, 95, no. 142; Agora VII, Lev. 6, no. 163; Bailey 1980, Lev. 26, no. 247.

İ.S.1.yüzyıl ortaları.

K 95 MüzeEnv.1502.

Lev. XVII

Pişmiş toprak. Yuvarlak burunlu kandil.

Uz. 8,5 cm. T.R. 3 cm. H. 3,3 cm.

Tam. Kalıp yapımı.

Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Turuncu kahve renkte mat boyalı. İyi pişmiş. Tek yivli dikey kulplu. Tek kabartma halkanın çevrelediği discus bezemesiz. Yuvarlak burun ve fitil delikli. Düz tabanlı. Mezar no. 2.

Agora VII, Lev. 5, no. 126; Yılmaz, Res. 13.

İ.S.1.yüzyıl ortaları.

K 96 MüzeEnv.1556.

Lev. XVII

Pişmiş toprak. Yuvarlak burunlu kandil.

Uz. T.R. 5 cm. H. 2,6 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Açık kahverengi az mikalı kil. Metalik pembe kahveden turuncu kahveye dek değişen renkte boya. İyi pişmiş. İki yivli dikey kulp. İki kabartma halkanın çevrelediği discus bezemesiz. Yuvarlak burunlu ve fitil delikli. Burunda siyahlıklar. İçbükey tabanlı. Mezar no. 3.

Agora VII, Lev. 5, 133-135.

İ.S.1.yüzyıl ortaları.

K 97 MüzeEnv.1776.

Lev. XVII

Pişmiş toprak. Yuvarlak burunlu kandil.

Uz. 11,9 cm. T.R. 5 cm. H. 3,2 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Turuncu kahve renkte kil. Turuncu kahve renkte mat boyalı. İyi pişmiş. Tek yivli dikey kulplu. Discusun çevresinde iki kabartma halka. Discusta solda öne doğru uzanmış ve elinde bir kap tutan bir kadın figürü ve sağda karşısındaki kadın figürüne elinde tuttuğu nesneyi uzatan bir erkek figürü. Omuzda kabartma tek sıra yumurta dizisi. Yuvarlak fitil delikli. Burunda siyahlıklar. Alçak halka tabanlı. Tabanın ortasında planta pedis. Mezar no. 7.

Agora VII, Lev. 5, 133-136.

İ.S.1.yüzyıl ortaları.

K 98 MüzeEnv.1785.

Lev. XVIII

Pişmiş toprak. Yuvarlak burunlu kandil.

Uz. 11,1 cm. T.R. 3 cm. H. 3,2 cm.

Tam. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Çoğu silinmiş turuncu kahve renkte mat boyalı. İyi pişmiş. Tek yivli dikey kulplu. Discusta çok aşınmış sağa doğru giden bir at figürü ve üzerinde binicisi. Yuvarlak burunlu ve fitil delikli. Düz tabanlı. Mezar no. 8.

Agora VII, Lev. 5, 133-136.

İ.S.1.yüzyıl ortaları.

K 99 MüzeEnv.1827.

Lev. XVIII

Pişmiş toprak. Yuvarlak burunlu kandil.

Uz. 10,3 cm. T.R. 3,6 cm. H. 2,8 cm.

Kulbu kırık, gövde tam. Kalıp yapımı. Açık kahverengi kil. Alacalı kahve turuncu renkte boyalı. İyi pişmiş. Tek kabartma halkanın çevrelediği discusta sağa doğru, ön ayakları havaya kalkmış bir aslan figürü ve figürün altında, merkezin dışında yağ deliği. Omuzda kabartma tek sıra yumurta dizisi. Yuvarlak fitil delikli. Burunda grilikler. Düz tabanlı. Mezar no. 9.

Agora VII, Lev. 5, 133, 134; Vessberg-Westholm, Fig. 39, 7.

İ.S.1.yüzyıl ortaları.

K 100 MüzeEnv.2094.

Lev. XVIII

Pişmiş toprak. Yuvarlak burunlu kandil.

Uz. T.R. 3,4 cm. H. 3,6 cm.

Tam. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Koyu turuncu kahve renkte boyalı. İyi pişmiş. Çok alçak kabartma halkanın çevrelediği discus bezemesiz. Omuzda belirgin olmayan motifler. Yuvarlak burunlu ve fitil delikli. Düz tabanlı. Çok kullanılmış bir kalıptan. Kaba yapılmış. Mezar no. 13.

Tarsus, Lev. 103, 274, 262; Agora VII, Lev. 5, 132, 136.

İ.S.1.yüzyıl ortaları.

K 101 MüzeEnv.2103.

Lev. XVIII

Pişmiş toprak. Yuvarlak burunlu kandil.

Uz. 11,5 cm. T.R. 4,4 cm. H. 2,5 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Turuncu kahve renkte mat boyalı. İyi pişmiş. Tek yivli dikey kulplu. İki kabartma halkanın çevrelediği discusta ışın motifleri. Ortasında küçük yağ deliği. Omuz bezemesiz. Yuvarlak burunlu ve fitil delikli. Burunda siyahlıklar. Düz tabanlı. Mezar no. 15.

Agora VII, Lev. 5, no. 129-130; Negev, 129, no. 1129.

İ.S.1.yüzyıl ortaları.

K 102 MüzeEnv.2104.

Lev. XVIII

Pişmiş toprak. Yuvarlak burunlu kandil.

Uz. 11.4 cm. T.R. 4 cm. H. 2.5 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Açık turuncu kahve renkte kil. Alacalı kahve turuncu renkte boyalı. İyi pişmiş. Tek yivli dikey kulplu. Bezemesiz olan discusu iki kabartma halka çevrelemekte. Omuz bezemesiz. Yuvarlak burunlu ve burunda siyahlıklar. Düz tabanlı. Mezar no. 15.

Agora VII, Lev. 5, 133-136;

İ.S.1.yüzyıl ortaları.

K 103 MüzeEnv.2105.

Lev. XVIII

Pişmiş toprak. Yuvarlak burunlu kandil.

Uz. T.R. 4,6 cm. H. 2,8 cm.

Kulbu kırık, gövde tam. Kalıp yapımı. Açık kahverengi kil. Mat gri renkte boyalı. İyi pişmiş. Bezemesiz olan discus çevresinde tek kabartma halka ve ortasında küçük yağ deliği. Omuz bezemesiz. Yuvarlak burnun bir yanında volüt. Alçak halka tabanlı. Çok kullanılmış kalıptan. Mezar no. 15.

Agora VII, Lev. 5, 135; Tarsus, Lev. 103, 274.

İ.S.1.yüzyıl ortaları.

K 104 MüzeEnv.2144.

Lev. XIX

Pişmiş toprak. Yuvarlak burunlu kandil.

Uz. 11 cm. T.R. 4 cm. H. 3,3 cm.

Tam. Sarı kahve renkte az mikalı kil. Turuncu kahve renkte boyalı. İyi pişmiş. Bezemesiz discus çevresinde tek kabartma halka. Omuz bezemesiz. Yuvarlak fitil delikli. Burunda siyahlıklar. Düz tabanlı. Mezar no. 17.

Agora VII, Lev. 5, 135; Tarsus, Lev. 103, 274.

İ.S.1.yüzyıl ortaları.

K 105 MüzeEnv.2211.

Lev. XIX

Pişmiş toprak. Yuvarlak burunlu kandil.

Uz. 10,3 cm. T.R. 3,9 cm. H. 2,5 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Turuncu kahve renkte boyalı. İyi pişmiş. İki yivli dikey kulplu. Discusta sağa dönük oturan ve elinde bir obje tutan kanatlı bir figür. Omuz bezemesiz. Yuvarlak burunlu ve fitil delikli. Burunda siyahlıklar. İçbükey tabanlı. Çok kullanılmış kalıptan. Mezar no. 18.

Agora VII Lev. 5, 133-136.

İ.S.1.yüzyıl ortaları.

K 106 MüzeEnv.2252.

Lev. XIX

Pişmiş toprak. Yuvarlak burunlu kandil.

Uz. 8,3 cm. T.R. 3 cm. H. 2,9 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Açık kahverengi mat boyalı. İyi pişmiş. Dikey kulplu. Tek kabartma halkanın çevrelediği discus bezemesiz. Merkez dışında yağ deliği. Omuz bezemesiz. Yuvarlak burunlu ve fitil delikli. İçbükey tabanlı. Mezar no. 20.

Agora VII, Lev. 5, 133-136.

İ.S.1.yüzyıl ortaları.

K 107 MüzeEnv.2254.

Lev. XIX

Pişmiş toprak. Yuvarlak burunlu kandil.

Uz. 9,8 cm. T.R. 3,4 cm. H. 2,8 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Silik turuncu kahve renkte boyalı. İyi pişmiş. Dikey kulplu. Tek kabartma halkanın çevrelediği discus ve ortasında çok aşımış, sola doğru hareket eden kanatlı bir figür. Omuzda kabartma yumurta dizisi. Yuvarlak burunlu ve fitil delikli. Düz olan taban çevresinde tek yiv. Tabanda baskı planta pedis. Mezar no. 20.

Agora VII, Lev. 5, 133-136.

İ.S.1.yüzyıl ortaları.

K 108 MüzeEnv.2257.

Lev. XIX

Pişmiş toprak. Yuvarlak burunlu kandil.

Uz. 9,3 cm. T.R. 3,4 cm. H. 3,1 cm.

Kulbu kırık, gövde aşımış. Kalıp yapımı. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Aynı renkte mat boyalı. İyi yapılmamış, hamur kat kat dağılmış. Discusun ortasında bir hayvanla dövüşen bir insan figürü. Yuvarlak burunlu ve fitil delikli. İçbükey tabanlı. Mezar no. 20.

Agora VII, Lev. 5, 133-136.

İ.S.1.yüzyıl ortaları.

K 109 MüzeEnv.2594.

Lev. XIX

Pişmiş toprak. Yuvarlak burunlu kandil.

Uz. 10,2 cm. T.R. 4 cm. H. 2,8 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Açık turuncu kahve renkte az mikalı kil. Açık turuncu kahve renkte mat boyalı. İyi pişmiş. Tek yivli dikey kulplu. İki kabartma halkanın çevrelediği discustaki küçük yağ deliğinin etrafında on dört taç yapraklı oluşturan bir rozet. Omuz bezemesiz. Yuvarlak burunlu ve fitil delikli. Düz tabanlı. Mezar no. 23.

Agora VII, Lev. 5, 133-136.

İ.S.1.yüzyıl ortaları.

K 110 MüzeEnv.2595.

Lev. XX

Pişmiş toprak. Yuvarlak burunlu kandil.

Uz. 11 cm. T.R. 4 cm. H. 3,2 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Boya?. İyi pişmiş. Bezemesiz olan discusu iki kabartma halka çevrelemekte ve ortasında küçük yağ deliği. Omuz bezemesiz. Yuvarlak fitil delikli. İçbükey tabanlı. Mezar no. 23.

Agora VII, Lev. 5, 134, 135.

İ.S.1.yüzyıl ortaları.

K 111 MüzeEnv.2596.

Lev. XX

Pişmiş toprak. Yuvarlak burunlu kandil.

Uz. 11,8 cm. T.R. 4,8 cm. H. 3,4 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Mat turuncu kahve renkte boyalı. İyi pişmiş. Tek yivli dikey kulplu. Bezemesiz olan discus çevresinde tek kabartma halka. Omuz bezemesiz. Yuvarlak burunlu ve fitil delikli. Burunda siyahlıklar. Çok aşımış alçak halka taban. Mezar no. 23.

Agora VII, Lev. 5, 134, 135.

İ.S.1.yüzyıl ortaları.

K 112 MüzeEnv.2678.

Lev. XX

Pişmiş toprak. Yuvarlak burunlu kandil.

Uz. 9,2 cm. T.R. 3,3 cm. H. 2,8 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Turuncu kahve renkte mat boyalı. İyi pişmiş. İki yivli dikey kulplu. İki kabartma halkanın çevrelediği discusta bir Pan başı. Omuzda kabartma yumurta dizisi. Düz tabanlı.

Agora VII, Lev. 5, 133-136.

İ.S.1.yüzyıl ortaları.

K 113 MüzeEnv.2689.

Lev. XX

Pişmiş toprak. Yuvarlak burunlu kandil.

Uz. 10,4 cm. T.R. 5 cm. H. 2,3 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Turuncu kahveden koyu kahveye dek değişen renkte mat boyalı. İyi pişmiş. İki yivli dikey kulplu. İki kabartma halkanın çevrelediği discusta iç içe geçmiş üç kabartma halkadan oluşan bezeme. Omuzda kabartma yumurta dizisi. Yuvarlak burunlu ve fitil delikli. Alçak halka tabanlı. Mezar no. 25.

Agora VII, Lev. 5, 133, 134.

İ.S.1.yüzyıl ortaları.

K 114 MüzeEnv.3016.

Lev. XX

Pişmiş toprak. Yuvarlak burunlu kandil.

Uz. 10 cm. T.R. 2,4 cm. H. 3,1 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Kahverengi az mikalı kil. Metalik gri boyalı. İyi pişmiş. Tek yivli dikey kulplu. Bezemesiz discus çevresinde tek kabartma halka. Omuz bezemesiz. Yuvarlak burunlu ve fitil delikli. Çok alçak halka tabanlı. Mezar no. 27.

Agora VII, Lev. 5, 135.

İ.S.1.yüzyıl ortaları.

K 115 MüzeEnv.3201.

Lev. XX

Pişmiş toprak. Yuvarlak burunlu kandil.

Uz.R. 10 cm. T.R. 4.5 cm. H. 2.8 cm.

Kulbu kırık, gövde tam. Kalıp yapımı. Sarı-kahve renkte az mikalı kil. Turuncu-kahve renkte mat boyalı. İyi pişmiş. Tek yivin çevrelediği discusta palmetler. Omuz bezemesiz. Yuvarlak burunlu ve fitil delikli. Düz tabanlı. Mezar no. 29.

Agora VII, Lev. 5, 133-136; Vessberg-Westholm, Fig. 39, 8.

İ.S.1.yüzyıl ortaları.

K 116 MüzeEnv.3275.

Lev. XXI

Pişmiş toprak. Yuvarlak burunlu kandil.

Uz. 11 cm. T.R. 4 cm. H. 2,7 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Turuncu kahve renkte mat boyalı. İyi pişmiş. Tek yivli dikey kulplu. Bezemesiz olan discusu çevresinde çok alçak iki

kabartma halka. Yuvarlak burunlu ve fitil delikli. Burunda siyahlıklar. Düz tabanlı. Mezar no. 30.

Agora VII, Lev.5, 135.

İ.S.1.yüzyıl ortaları.

K 117 MüzeEnv.1732.

Lev. XXI

Pişmiş toprak. Açısal burunlu kandil.

Uz. 9,5 cm. T.R. 3,3 cm. H. 3,2 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Sarı kahve renkte az mikalı kil. Pembe kahve renkte mat boyalı. İyi pişmiş. Tek yivli dikey kulplu. Yuvarlak ve bezemesiz olan discussu tek kabartma halka çevrelemekte. Discussun ortasında küçük yağ deliği. Omuzda kabartma tek sıra yumurta dizisi. Yuvarlak fitil deliği. Düz tabanlı. Mezar no. 5.

Walters, Lev. 60, no. 1230; Vessberg-Westholm, Fig. 39, 12; Agora VII, Lev. 7, no. 187.

İ.S.erken 2.yüzyıl.

K 118 MüzeEnv.1786.

Lev. XXI

Pişmiş toprak. Açısal burunlu kandil.

Uz. 10,6 cm. T.R. 5 cm. H. 2,9 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Mat turuncu kahve renkte boyalı. İyi pişmiş. Tek yivli dikey kulplu. Tek kabartma halka ile çevrelenen discussun ortasında sola doğru giden ve ön ayakları havada betimlenmiş bir boğa figürü. Bu figürün hemen altında merkezin dışında küçük yağ deliği. Omuz bezemesiz. Yuvarlak burunlu ve fitil delikli. İçbükey tabanlı. Mezar no. 8.

Agora VII, Lev. 8, no. 243.

İ.S.erken 2.yüzyıl.

K 119 MüzeEnv.2093.

Lev. XXI

Pişmiş toprak. Açısal burunlu kandil.

Uz. T.R. 3,2 cm. H. 3,5 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Turuncu kahve az mikalı kil. Metalik turuncu kahveden kahverengiye dek değişen renkte boya. İyi pişmiş. İki yivli dikey kulplu. İki kabartma halkanın çevrelediği discuss bezemesiz. Omuzda kabartma kabara motifleri. Yuvarlak burunlu ve fitil delikli. Düz tabanlı. Mezar no. 13.

Agora VII, Lev. 7, no. 176-177.

İ.S.erken 2.yüzyıl.

K 120 MüzeEnv.2350.

Lev. XXI

Pişmiş toprak. Açısal burunlu kandil.

Uz. 11,8 cm. T.R. 4,8 cm. H. 3,2 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Devetüyü renkte az mikalı kil. Krem renkte astarlı. İyi pişmiş. Tek yivli dikey kulplu. Tek kabartma halkanın çevrelediği discussa sağda yer alan ağacın önünde sola dönük oturan bir kadın figürüne doğru yürüten iki figür. Omuzda yumurta dizisini ayıran karşılıklı paneller. Yuvarlak fitil delikli. Tek yivin çevrelediği dibi PREIMO imzalı. Mezar no. 21.

Walters, 182 no. 1204, 183 no.1213; Agora VII, Lev. 8 no. 236,238.

İ.S.erken 2.yüzyıl.

K 121 MüzeEnv.2352.

Lev. XXI

Pişmiş toprak. Açısal burunlu kandil.

Uz. 9,8 cm. T.R. 3,8 cm. H. 2,7 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Devetüyü renkte az mikalı kil. Krem renkte astarlı. İyi pişmiş. Tek yivli dikey kulplu. Tek kabartma halkanın çevrelediği discusta başı sağa gövdesi sola dönük ve ellerinde, üzüm salkımlarının olduğu bir dal tutan satyr ve bunun altında merkezin dışında küçük yağ deliği. Omuzda kabartma yumurta dizisini ayıran karşılıklı iki panel. Yuvarlak fitil delikli. Tek yivle çevrelenen düz taban *XYUOMLXY* imzalı. Mezar no. 21.

Walters, 183 no. 1213, 184 no. 1218; Agora VII, Lev. 8, no. 236,238.

İ.S.erken 2.yüzyıl.

K 122 MüzeEnv.2593.

Lev. XXI

Pişmiş toprak. Açısal burunlu kandil.

Uz. 10,5 cm. T.R. 3,7 cm. H. 2,9 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Açık kahverengi az mikalı kil. İyi pişmiş. Tek yivli dikey kulplu. Tek kabartma halka ile çevrili olan discusun ortasında sol elinde bir meşale tutan bir kadın figürü ve figürün solunda yağ deliği. Omuzdaki yumurta dizisini ayıran karşılıklı iki panel. Yuvarlak fitil delikli. Tek yivle çevrelenen düz taban. Mezar no. 23.

Walters, 183 no. 1213, 184 no. 1218, 185 no. 1220.

İ.S.erken 2. yüzyıl.

K 123 MüzeEnv.3013.

Lev. XXI

Pişmiş toprak. Açısal burunlu kandil.

Uz. 8,7 cm. T.R. 3 cm. H. 2,9 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Sarıdan turuncu kahveye dek değişen renkte mat boyalı. İyi pişmiş. Tek yivli dikey kulplu. Bezemesiz discus çevresinde iki kabartma halka. Omuzda kabartma noktalar. Yuvarlak fitil delikli. Düz tabanlı. Mezar no. 27.

Bailey 1980, Lev. 60, Q230-32; Agora VII, Lev. 7, 176, 187.

İ.S.erken 2.yüzyıl.

K 124 MüzeEnv.1470.

Lev. XXI

Pişmiş toprak. Geç Roma.

Uz. 9,7 cm T.R. 3,6 cm. H. 2,5 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Mat turuncu kahve renkte boyalı. İyi pişmiş. Dikey tutamaklı. Discusu çevreleyen iki kabartma halka buruna doğru bir kanal halinde uzanmakta ve discusta iki yağ deliği. Omuzda dalgalı hatlar arasında üzüm salkımları. Yuvarlak burunlu ve fitil delikli. Burunda yanık izleri. Alçak halka tabanlı. Burnun altında M harfi. Mezar no. 1.

Miltner, Lev. IX, 1605, 1609, 1630.

İ.S. 4.yüzyıl.

K 125 MüzeEnv.1471.

Lev. XXII

Pişmiş toprak. Geç Roma.

Uz. 9,5 cm T.R. 3 cm. H. 2,3 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Açık kahverengi az mikalı kil. Metalik açık kahverengi boyalı. İyi pişmiş. Dikey tutamaklı. Discusu çevreleyen kabartma halka buruna doğru bir kanal halinde uzanmakta. Discustaki iki erkek figürü arasında bir küçük yağ deliği ve bir hava deliği. Omuzda kabartma dalgalı asma dalları arasında üzüm salkımları. Yuvarlak burunlu ve fitil delikli. Düz tabanlı. Mezar no. 1.

Miltner, Lev. VIII, 1506, 1511; Agora V, Lev. 46, M 375; Agora VII, Lev. 10, no. 350. İ.S. 4.yüzyıl.

K 126 MüzeEnv.1472.

Lev. XXII

Pişmiş toprak. Geç Roma.

Uz. 9,5 cm. T.R. 4 cm. H. 2,8 cm.

Tam. Kahverengi az mikalı kil. Boyası aşınmış. Pişme derecesi orta. Tek kabartma halkanın çevrelediği discusun ortasında küçük yağ deliği. Omuzda asma dalları arasında üzüm salkımları. Yuvarlak burunlu ve fitil delikli. Alçak halka tabanlı. Mezar no.1.

Miltner, Lev. III, 244, 254; Agora VII, Lev. 10, no. 350.

İ.S. 4.yüzyıl.

K 127 MüzeEnv.1473.

Lev. XXII

Pişmiş toprak. Geç Roma.

Uz. 7,7 cm T.R. 2,5 cm. H. 2,6 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Açık kahverengi az mikalı kil. Çoğu aşınmış mat kahverengi boyalı. İyi pişmiş. Discusu çevreleyen tek kabartma halka buruna doğru bir kanal halinde uzanmakta. Discusta tek küçük yağ deliği. Omuzda kabartma dalgalı asma dalları arasında üzüm salkımları. Yuvarlak burunlu ve fitil delikli. İçbükey tabanlı. Mezar no.1.

Miltner, Lev. IX, 1704, 1705; Evren, 68, Çiz. 33:A7; Tarsus, Lev. 105, 280.

İ.S. 4.yüzyıl.

K 128 MüzeEnv.1474.

Lev. XXII

Pişmiş toprak. Geç Roma.

Uz. 7,8 cm. T.R. 3 cm. H. 2,7 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Pembe kahverengi az mikalı kil. Çoğu aşınmış gri kahve renkte mat boyalı. İyi pişmiş. Dikey tutamaklı. Discusu çevreleyen tek kabartma halka buruna doğru uzanmakta. Discusun ortasında küçük yağ deliği. Omuzda kabartma ışın motifleri. İçbükey tabanlı. Mezar no. 1.

Miltner, Lev. IX, 1717, 1723; Agora VII, no. 350; Tarsus, Lev. 105, no. 299-308.

İ.S. 4.yüzyıl.

K 129 MüzeEnv.1737.

Lev. XXII

Pişmiş toprak. Geç Roma.

Uz. 10,4 cm. T.R. 4 cm. H. 3 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Gri renkte mikalı kil. Koyu gri siyah renkte mat boyalı. İyi pişmiş. Kulpsuz. Discusu çevreleyen kabartma hat buruna doğru bir kanal halinde uzanmakta. Omuzda kabartma ışın motifleri. Oval fitil delikli. Alçak halka tabanlı. Mezar no. 5. Tarsus, Lev. 105, 299-308. İ.S. 4.yüzyıl.

K 130 MüzeEnv.2120. Lev. XXII
Pişmiş toprak. Geç Roma.
Uz. 9,3 cm. T.R. 4,4 cm. H. 2,9 cm.
Tam. Kalıp yapımı. Gri renkte kil. Koyu gri renkte mat boyalı. İyi pişmiş. Kulpsuz. Büyük yağ deliğinin etrafında kabartma ışınlar. Oval burunlu ve fitil delikli. Alçak halka tabanlı. Mezar no. 16.
Tarsus, Lev. 105, 299, 307-308; Evren, 72, Çiz. 41, 42.
İ.S. 4.yüzyıl.

K 131 MüzeEnv.2221 Lev. XXII
Pişmiş toprak. Geç Roma.
Uz. 7,5 cm. T.R. 2,4 cm. H. 2 cm.
Tam. Kalıp yapımı. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Turuncu kahve renkte boyalı. İyi pişmiş. Dikey tutamaklı. Discusu çevreleyen kabartma halka buruna doğru bir kanal halinde uzanmakta. Omuzda kabartma ışın motifleri. Yuvarlak burunlu ve fitil delikli. Alçak halka tabanlı. Mezar no. 19.
Evren, 72, Çiz. 41-42; Tarsus, Lev. 105, no. 209, 307-308.
İ.S. 4.yüzyıl.

K 132 MüzeEnv.2692. Lev. XXIII
Pişmiş toprak. Geç Roma.
Uz. 10,9 cm. T.R. 5,5 cm. H. 3,5 cm.
Tam. Kalıp yapımı. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Turuncu kahve renkte mat boyalı. İyi pişmiş. Palmet biçimli tutamaklı. Discus çevresinde tek kabartma halka. Omuzda kabartma asma filizleri ve üzüm salkımları. Yuvarlak burunlu ve fitil delikli. Mezar no. 25.
Agora VII, Lev. 11, no. 351; Evren, 65, Çiz. 28.
İ.S. 4.yüzyıl.

K 133 MüzeEnv.3017. Lev. XXIII
Pişmiş toprak. Geç Roma.
Uz. 8 cm. T.R. 2 cm. H. 1,8 cm.
Tam. Kalıp yapımı. Kahverengi kil. Turuncu kahve renkte mat boyalı. İyi pişmiş. Dikey tutamaklı. Ortasında büyük yağ deliğinin yer aldığı discusu çevreleyen iki kabartma halka buruna doğru bir kanal halinde uzanmakta. Omuzda kabartma chevron motifleri. Yuvarlak burunlu ve fitil delikli. Düz tabanlı ve ortasında baskı planta pedis. Mezar no. 27.
Evren, 72, Çiz. 41-42; Tarsus, Lev. 105, no. 299, 307-308.
İ.S. 4.yüzyıl.

K 134 MüzeEnv.3018. Lev. XXIII

Pişmiş toprak. Geç Roma.

Uz. 8 cm. T.R. 3 cm. H. 2,1 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Krem renkte astarlı. Özensiz ve kaba yapılmış. Dikey tutamaklı. Ortasında büyük yağ deliği bulunan discussu çevreleyen tek kabartma halka bir kanal halinde buruna doğru uzanmakta. Omuzda kabartma kabara motifleri. Yuvarlak burunlu ve fitil delikli. İçbükey tabanlı. Mezar no. 27.

Agora VII, Lev. 10, 349; Evren, 68, Çiz. 34-35.

İ.S. 4.yüzyıl.

K 135 MüzeEnv.3155. Lev. XXIII

Pişmiş toprak. Geç Roma.

Uz. 7,3 cm. T.R. 2,5 cm. H. 2,8 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Kahverengi az mikalı kil. Çoğu aşınmış turuncu kahve renkte mat boyalı. İyi pişmiş. Dikey tutamaklı. Discus çevresinde tek kabartma halka. Omuzda kabartma ışın motifleri. Yuvarlak fitil delikli. Çok alçak halka tabanlı. Tabanda baskı planta pedis. Tutamağın altında kabartma üçlü çizgi grubu. Mezar no. 28.

Tarsus, Lev. 105, 299, 307-308; Evren, 72, Çiz. 41-42.

İ.S. 4.yüzyıl.

K 136 MüzeEnv.3157. Lev. XXIII

Pişmiş toprak. Geç Roma.

Uz. 9,5 cm. T.R. 3,3 cm. H. 3,1 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Pembe kahve renkte az mikalı kil. Pembe kahve renkte boyalı. İyi pişmiş. Kötü yapılmış. Dikey tutamaklı. Tek yivle çevrelenen discus bezemesiz. Yuvarlak fitil delikli. Alçak halka tabanlı ve ortasında baskı planta pedis. Tutamağın ve burnun altında yapraklar ve çizgilerden oluşan bezemeler. Mezar no. 28.

Miltner, Lev. IV, no. 623; Miltner, Lev. IV, no. 592, 604, 609, 613, 629.

İ.S. 4.yüzyıl.

K 137 MüzeEnv.3158. Lev. XXIII

Pişmiş toprak. Geç Roma.

Uz. 7,2 cm. T.R. 2,5 cm. H. 1,7 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Zayıf turuncu kahve renkte mat boyalı. İyi pişmiş. Tek yivli dikey tutamaklı. Discussu çevreleyen tek yiv bir kanal halinde buruna doğru uzanmakta. Omuzda kabartma ışın motifleri. Yuvarlak fitil delikli. Çok alçak halka tabanlı ve burun ile tutamağın alt kısımlarında çizgisel bezemeler. Mezar no. 28.

Tarsus, Lev. 105, no. 299, 307-308; Evren, 72, Çiz. 41-42.

İ.S. 4.yüzyıl.

K 138 MüzeEnv.3159. Lev. XXIV

Pişmiş toprak. Geç Roma.

Uz. 9.5 cm. T.R. 3.3 cm. H. 3.1 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Pembe-kahve renkte, mikalı kil. Pembe-kahve renkte mat boyalı. İyi pişmiş. Çift dışbükey gövde. Dikey tutamaklı. Tek kabartma halkanın çevrelediği discus bezemesiz. Yuvarlak fitil delikli. Alçak halka tabanlı. Kulp ve burun altında çizgisel bezemeler ve ortada planta pedis. Mezar 28.

Tarsus, lev. 105, 280-308; Agora VII, Lev. 10, 349-350.

İ.S. 4.yüzyıl.

K 139 MüzeEnv.3160.

Lev. XXIV

Pişmiş toprak. Geç Roma.

Uz. 9,9 cm. T.R. 4,2 cm. H. 2,7 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Sarı kahve renkte az mikalı kil. Turuncu kahve renkte mat ve kötü boyalı. İyi pişmiş. Dikey kulplu. Discusta üç kabartma halka. Omuzda kabartma ışın motifleri. Yuvarlak fitil delikli. Alçak halka tabanlı. Mezar no. 28.

Evren, 69, Çiz. 35-36, 72, Çiz. 41; Agora VII, Lev. Lev. 10, 349-350; Tarsus, lev. 105, 205.

İ.S. 4.yüzyıl.

K 140 MüzeEnv.3161.

Lev. XXIV

Pişmiş toprak. Geç Roma.

Uz. 7 cm. T.R. 2 cm. H. 2,2 cm.

Tutamağı kırık, gövde tam. Kalıp yapımı. Kahverengi az mikalı kil. Çok pişmeden dolayı siyahlaşmış. Discusu çevreleyen tek kabartma halka buruna doğru bir kanal halinde uzanmakta. Discusta sola dönük bir kuş figürü. Figürün altında ve üstünde yağ ve hava deliği. Yuvarlak fitil delikli. Alçak halka tabanlı. Mezar no. 28.

Evren, 58, Çiz. 13, 61, Çiz. 19.

İ.S. 4.yüzyıl.

K 141 MüzeEnv.3162.

Lev. XXIV

Pişmiş toprak. Geç Roma.

Uz. 8,1 cm. T.R. 3 cm. H. 2 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Açık turuncu kahve renkte az mikalı kil. Krem renkte astarlı. Dikey tutamaklı. Discusu çevreleyen tek kabartma halka buruna doğru bir kanal halinde uzanmakta ve ortasında büyük yağ deliği. Omuzda tek sıra kabartma noktalar. Yuvarlak fitil delikli. Burunda grilikler. Düz tabanlı. Mezar no. 28.

Evren, 68, Çiz. 34; Agora VII, Lev. 10, 349-350.

İ.S. 3.-4.yüzyıl.

K 142 MüzeEnv.3163.

Lev. XXIV

Pişmiş toprak. Geç Roma.

Uz. 7,6 cm. T.R. 2,8 cm. H. 2,2 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Çoğu aşınmış turuncu kahve renkte mat boyalı. İyi pişmiş. Bikonveks gövdeli. Dikey tutamaklı. Discusu çevreleyen tek kabartma halka buruna doğru bir kanal halinde uzanmakta. Çok alçak halka tabanlı. Tutamak ve burnun alt kısmında çizgisel bezemeler. Mezar no. 28.

Agora VII, Lev. 10, 349-350; Miltner, Lev. IX, 1658, 1699.

İ.S. 4.yüzyıl.

K 143 MüzeEnv.3164.

Lev. XXIV

Pişmiş toprak. Geç Roma.

Uz. 8,2 cm. T.R. 2 cm. H. 2,5 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Gri kahve renkte az mikalı kil. Gri renkte kötü boyalı. Fazla piştiğinden taşlaşmış. Dikey olan tutamağın çok az bir bölümü kırık. Discusu çevreleyen tek kabartma halka buruna doğru bir kanal halinde uzanmakta. Discusun ortasında küçük yağ deliği. Omuzda kabartma ışın motifleri. Yuvarlak fitil delikli. Alçak halka tabanlı ve ortasında baskı planta pedis. Mezar no. 28.

Miltner, Lev. IX, 1658, 1699, 1717; Agora VII, Lev. 10, no. 350; tarsus, Lev. 105, 299, 307-308.

İ.S. 4.yüzyıl.

K 144 MüzeEnv.3166.

Lev. XXV

Pişmiş toprak. Geç Roma.

Uz.7,9 cm. T.R. 2 cm. H. 2 cm.

Tam. Kalıp yapımı. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Turuncu kahve renkte mat boyalı. İyi pişmiş. Discusu çevreleyen tek kabartma halka buruna doğru bir kanal halinde uzanmakta. Discusun ortasında büyük yağ deliği. Omuz bezemesiz. Küçük yuvarlak fitil delikli. Çok alçak halka tabanlı. Mezar no. 28.

Miltner, Lev. IX, 1658, 1699, 1717; Agora VII, Lev. 10, no. 350.

İ.S. 4.yüzyıl.

V. UNGUENTARIA

Bugüne dek yapılan kazılarda genellikle mezarlarda çok fazla bulduklarından dolayı, özellikle Hellenistik ve Roma dönemi mezar hediyeleri arasında gözde oldukları anlaşılan unguentarianın, pişmiş topraktan olduğu kadar cam örnekleri de bulunur. Son yıllarda çok fazla sayıda çalışma yapılmakla birlikte, unguentarium kronolojisi tam oluşturulamamıştır. Bu nedenle Tralleis Nekropolisi'nden gelen unguentarianın incelenmesi, büyük oranda diğer kazılardan ele geçen malzemelerin ışığında ve Tralleis mezar kontekstlerindeki diğer buluntulardan yola çıkılarak yapılır.

Yükseklikleri 4-5 cm.'den 20 cm.'ye dek ulaşan pişmiş topraktan yapılan küçük unguentaria bazen *lacrimaria* veya *balsamaria* isimleriyle de anılır²⁷³. *Lacrimarium* veya *lacrimatorium* adıyla da anılan bu küçük şişelerin, uzun süre, cenaze törenlerinde ağlayıcıların gözyaşlarını biriktirmek amacıyla kullanıldıkları düşünülür²⁷⁴. *Balsamarium* ismi ise, olasılıkla içinde barındırdığı maddeden dolayı verilir²⁷⁵. İlk kez Fransız arkeologlar tarafından kullanılan *unguentarium*, bugün yaygın olarak kullanılmakla birlikte, formun antik ismi bilinmez²⁷⁶.

Günlük kullanımda ve cenaze törenlerinde çok kullanılan kokuların Doğu'dan geldiği gibi, aynı zamanda unguentariumun da Doğu'dan geldiği düşünülmele birlikte bu kesin değildir²⁷⁷. İ.S.4.yüzyılın sonlarında Yunan dünyasında yayılır. En erken örneklerinin gümüşten yapıldığı düşünülen formun yanlarında kulpların olduğu, geometrik desenli, beyaz boyalı ya da uzun yaprakların bulunduğu nadir görülen özelliklere sahip çeşitleri de vardır²⁷⁸. İncelediğimiz örnekler arasında olmamakla birlikte,

²⁷³ V.R. Anderson- Stojanovic, "The Chronology and Function of Ceramic Unguentaria", *AJA* 91, 1987, 105, dipnot 1.

²⁷⁴ H. Thompson, "Two Centuries of Hellenistic Pottery", 473; Anderson-Stojanovic, 106, dipnot 6.

²⁷⁵ Anderson-Stojanovic, 106.

²⁷⁶ Gürler, dipnot 2.

²⁷⁷ Gürler, 473, dipnot 4.

²⁷⁸ Thompson, 474, dipnot 3.

özellikle Tralleis Nekropolisi'nde büyük yaprakların görüldüğü örneklerle rastlanır²⁷⁹. Çok farklı yerel üretimlerin olması, birden fazla üretim merkezini akla getirir. Thompson'a göre, pişmiş topraktan yapılan bir formun metalden taklidinin yapılmış olması nadir görülmekle birlikte, aslının metalden olması gerekir. Hellenistik ve Roma dönemlerinin karakteristik formları olan ve kronolojik gelişimlerini rahatlıkla izleyebildiğimiz kandiller ve "Megara kaseleri" adıyla anılan kalıp yapımı kaselerin de ilk örneklerinin altın, gümüş veya bronzdan yapılmış olması, unguentariumun da benzer bir geçmişe sahip olduğunu düşündürür.

Yaygın olarak kullanıldığı bilinen pişmiş toprak unguentariumın yanı sıra, özellikle cam olanların sayısı da fazladır. Diğer merkezlerdeki mezarlardan gelen buluntular ve aynı zamanda Tralleis buluntuları da bunu doğrular.

İ.Ö.3.binin ortalarında Mezopotamya'da başladığı düşünülen cam üretiminin erken dönemlerde değerli ve yarı değerli taşlara alternatif olarak üretildiği düşünülür ve bunun yansıması özellikle süs eşyalarında kullanılan boncuklar olarak karşımıza çıkar²⁸⁰. Daha sonra silindir mühür, çubuk ve diğer bazı küçük objelerde kakma olarak kullanılır. Camdan yapılan ilk kaplara ise, İ.Ö.16.yüzyılın sonlarına doğru Türkiye-Suriye sınırı yakınlarındaki Alalakh yerleşiminde bulunur²⁸¹. Mezopotamya'da "iç kalıplama" yöntemiyle üretilen bu kaplardan kısa süre sonra, "mozaik kaplama" yöntemi ile bardak, kase, plaka, boncuk, değerli takılar, mobilya kakması ve küçük figürinler üretilir²⁸². Mezopotamya'da başlayan bu teknik daha sonra Mısır'a geçer. Kıta Yunanistan'da da Mykenler'in, kalıpta cam üretim tekniğini kullandıkları bilinir. Myken dökümanları cam için *kyanos* isminin kullanıldığını bildirir²⁸³. İ.Ö.12.-8.yüzyıllar arasında camın seyrek olarak kullanıldığı dikkati çeker. İ.Ö.8.yüzyılda uygulanmaya başlanan "iç kalıplama" yöntemiyle yapılan ilk alabastronlar Rhodos'ta karşımıza çıkar. Bu teknik daha sonra

²⁷⁹ F. Ölmez, *Tralleis Nekropolünden Bir Mezar ve Buluntuları*, ADÜ. Sosyal Bilimler Enstitüsü, (yüksek lisans tezi), Aydın, 2000, Lev. XXIV, K 10.

²⁸⁰ H. Tait, *Five Thousand Years of Glass*, British Museum Press, 1991, 21.

²⁸¹ D. Barag, *Catalogue of Western Asiatic Glass in the British Museum*, Vol. 1, London, 36, 42, no. 7.

²⁸² C.S. Lightfoot - M. Aslan, *Anadolu Antik Camları: Yüksel Erimtan Koleksiyonu*, Ankara, 1992, 1.

²⁸³ Tait, 25.

Akdeniz ve Karadeniz'e dek yayılmıştır. İ.Ö.6.-1.yüzyıllar arasında üretilen kapların çoğunda “iç kalıplama” yönteminin kullanıldığı bilinir. Hellenistik dönemde cam üreten iki büyük merkez arasında Suriye’de Fenike ile Mısır’da Aleksandria bulunur. Romalı antik yazar Plinius, *Naturalis Historia*’da camın keşfinden ve kullanımından söz eder²⁸⁴. Hellenistik dönem izlerini taşıyan Roma döneminde ise, gelişen tekniklerin yardımıyla ucuz ve bol miktarda camın üretilmesi, yeni bir endüstrinin doğuşuna neden olur.”Üfleme” tekniğinin kullanılmasının yanı sıra özellikle Augustus dönemindeki barış ortamı ticaretin gelişmesine yardımcı olmuştur. Bu dönemde cam yalnızca günlük eşyalarda değil, mozaik, pano, dış cephe kaplamaları gibi mimari ayrıntılarda kullanılır. Altın veya gümüş kullanarak camın sırlanmasıyla, bugün de çok sık kullandığımız aynalar günlük kullanıma girer. Günümüzde yapılan kazılarda İtalya, Yunanistan, Ege adaları, Anadolu, Kıbrıs, Suriye, Filistin ve Mısır’a dek uzanan camdan yapılmış çeşitli eşyalara çok sayıda rastlanır.

Cam unguentarianın üretiminde en çok kullanılan tekniklerden biri, ortası boş bir metal çubuğa üfleme ile cama şekil verilmesi olan *serbest üflemedir*²⁸⁵. En erken serbest üfleme tekniğinde yapılmış olan camlar İ.Ö.2. ve 1.yüzyıla tarihlenen Toscanella’daki bir Etrüsk mezarından gelir²⁸⁶. Yunanistan’da cam üretiminin az olduğu ve bunu kanıtlayan az sayıda buluntuların Korinth’te bulunduğu; Kıbrıs’ta, Suriye, Fenike ve Filistin’de ise üretimin yoğun olduğuna dikkat çekilir²⁸⁷. Günümüzde hala bu tekniğin kullanıldığı görülür. Tralleis Nekropolisi’nden gelen unguentaria serbest üfleme tekniği ile üretilmiştir.

Çok sayıda unguentariumun genellikle mezarlarda bulunması, bu küçük şişelerin mezar kültürüyle yakından ilişkili olduğunu gösterir. Hem cam hem de pişmiş topraktan unguentarianın aynı anda kullanılması Tralleis Nekropolisi’nde de görülür. İ.Ö.6.yüzyıl

²⁸⁴ Plinius, XXXVI, 191-2.

²⁸⁵ Lightfoot-Aslan, 10-11, Cam üretiminde birçok tekniğin kullanıldığı görülür. İç kalıplama, kalıba döküm, üfleme, kalıba üfleme. Ayrıca camın süslenmesinde cam ipliği, kesme, ateşte parlatma, vurma, düzleştirme yöntemleri de kullanılır.

²⁸⁶ C. Isings, *Roman Glass From Dated Finds*, Djakarta, 1957, 1.

²⁸⁷ A.g.y., 3-4.

sonunda aryballosların yerini alan lekythosların, ölü kültüründe, klinenin veya mezarın içine bırakılan kaplar arasında oldukları bilinir²⁸⁸. Platon'a göre bunlar, içlerine konulan parfümle, ölüden yayılabilecek pis kokuları gizleyebilmek için kullanılıyorlardı. Plutarkhos'un da, lekythosların içine parfüm konduğundan söz ettiği bilinir²⁸⁹. Aynı zamanda lekythoslar, mezarlarda kullanılan sunu kapları arasında da anılır²⁹⁰. Erken dönemlerde çok yaygın olarak kullanılan bu kapların yerini de unguentariumun aldığı söyleyebiliriz²⁹¹. Çünkü özellikle geç Hellenistik ve Roma dönemlerine ait mezarlarda yapılan kazılarda, tamamının neredeyse unguentaria ile dolu olduğu görülür. Bu küçük şişelerin, lekythoslarla aynı amaçla kullanılmış olması akla yakındır. Tralleis mezarlarında da görüldüğü gibi, çok sayıda unguentarium, sağlam olarak ele geçer.

Mezarlar dışında yerleşim alanlarında ele geçen unguentariumın parfüm veya krem saklamak için kullanıldığı ve kremlerin kemikten yapılan küçük kaşıklerle kullanıldıkları bilinir²⁹².

Form üzerine çok sayıda çalışma yapılmıştır. Bunlardan esas olanı H. Thompson tarafından Atina Agorası'ndan gelen malzeme üzerinedir²⁹³. V.R. Anderson ve Stojanovic tarafından yapılan çalışmada ise unguentariumun genel kullanımı, tipleri ve tarihlendirmeleri ile ilgili bilgiler verilir²⁹⁴. Anadolu'da, özellikle Tralleis ile aynı bölgede yer alan ve birbirine çok yakın olan Mylasa'daki örnekler ile ilgili bir çalışma 1952 yılında Aşkıldil Akarca tarafından yapılır²⁹⁵. Son yıllarda Batı Anadolu ile ilgili yapılan önemli

²⁸⁸ E.G. Pemberton, "Ten Hellenistic Graves in Ancient Corinth", *Hesperia* 54, 1985, 284. Korinth Kuzey Mezarlığı'nda küçük aryballoslar ile unguentariumlar arasında 50 yıllık bir boşluk olduğu belirlenir; C.G. Boulter, "Graves in Lenormant Street, Athens," *Hesperia* 32, 1963, lev. 36-44; J. Boardman, *Athenian Red Figure Vases, The Classical Period*, London, 1995, 131, özellikle no 269, 282'de mezar anıtının çevresindeki lekythoslar görülür.

²⁸⁹ N. Şahin, "Beyaz Lekythoslar Işığında Klasik Devirde Atina'da Ölüm İkonografisi ve Ölüm Kültü", *Arkeoloji Dergisi IV*, İzmir, 1996, 150, dipnot 52-53.

²⁹⁰ A.g.y., 157.

²⁹¹ D. Kurtz-J Boardman, *Greek Burial Customs*, Ithaka, 1971, 164, 165.

²⁹² Corinth, 181.

²⁹³ Thompson 1934, 472-474.

²⁹⁴ Anderson-Stojanovic, 105-122. Bu makalede unguentariumlar üzerine yapılan kazılar ve çalışmalar ile ilgili ayrıntılı bibliyografya verilir.

²⁹⁵ A. Akarca, "Mylasa'da Hellenistik Bir Mezar", 367-405, *Belleten XVI*, 63, Ankara, 1952.

çalışmalardan bir diğeri Knidos malzemelerine dayanır²⁹⁶. Yine son yıllarda özellikle Tralleis'e yakınlığıyla önemli olan Metropolis'te çok sayıda unguentarium ele geçer²⁹⁷. İzmir Müzesi'nde korunmakta olan unguentaria ile ilgili bir çalışma dikkati çeker²⁹⁸. Yayınlarla bakıldığında Anadolu'da bu form ile ilgili çalışmaların azlığı dikkat çeker. Özellikle Hellenistik ve Roma dönemi yerleşim merkezlerinde yapılan kazıların ileride bu konuyla ilgili daha fazla bilgiyi gün ışığına kavuşturacağı ve sorunlu kronolojiyi çözeceğini ummaktayız.

Tralleis Nekropolisi'nde yapılan kazılarda kandillerden sonra sayıca en fazla ele geçen grubu unguentaria oluşturur. Hellenistik dönemin içlerinden Roma dönemine dek kullanıldığını düşündüğümüz formun çok çeşitli tipleri olduğu gibi, pişmiş toprak örneklerin yanı sıra mavi, yeşil, sarı, lacivert, siyah vb. renklerde camdan yapılmış güzel ve ilginç örnekler de dikkati çeker. Genellikle pişmiş toprak eserlerin neredeyse tümü tam olarak ele geçmiştir. Tralleis Nekropolisi'nde ele geçen pişmiş toprak ve camdan yapılmış, toplam seksen dört unguentarium esas olarak iki ana bölümde incelenmiştir: İğ biçimli tip ve küresel tip.

²⁹⁶ U. Dotterweich, *Unguentarien mit kuppelförmiger Mündung aus Knidos, Knidos Studien, Band I,*

²⁹⁷ Gürlü, 63-74.

²⁹⁸ G. Günay Tuluk, *İzmir Müzesi'nde Bulunan Unguentariumlar*, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü (yüksek lisans tezi), İzmir, 1989.

1. İğ Biçimli Tip

Genel olarak unguentaria iki ana forma ayrılır. İğ biçimli olan tipte, yuvarlak olan gövde, kaideye doğru giderek incelir. İkinci tipte ise gövde yuvarlak veya gözyaşı biçimindedir. Bu iki form arasındaki belirgin fark, birinci tipte gövdeden ayrı bir kaidenin olması, diğerinin ise düz tabanlı olmasıdır.

Unguentaria üzerine yapılan çalışmaların neredeyse tümünün dayanak noktasını, Atina'dan gelen malzemeyi inceleyen H. Thompson'ın 1934'te yayınladığı Atina Agorası'ndan gelen malzeme oluşturur. En erken örnekleri Batı Yamacı seramiğinde bulunan iğ biçimli unguentariumlar İ.Ö.3. ve 2.yüzyıllarda kendi içlerinde çeşitlilik gösterir²⁹⁹. Özellikle Kuzey Mezarlıktan gelen buluntular, Korinth'te iğ biçimli unguentariumların İ.Ö.4.yüzyılın dördüncü çeyreğinden önce tanınmadığını gösterir³⁰⁰. Atina'da ise en erken örnekler B grubundaki B7 ve B6'dır³⁰¹. Genellikle ilk örneklerde lekythoslarda görülen küçük konik bir kaide varken, zamanla bu kaidenin kaybolup, ayağın ve boynun uzayıp belirginleşmeye başlaması en fazla dikkat çeken özelliktir ve aynı zamanda formun kronolojisini saptamak amacıyla kullanılır. Zamanla uzayıp incelen gövdeler, daha geç tarihlerde yerini tamamen ayaksız, düz tabanlı ve torba gövdeli örneklerle bırakır. Fossey, formun yüksekliğinin karnı çapına oranını, İ.Ö.3. ve 2.yüzyıllardaki gelişim süreci içinde bir kriter olarak göz önünde bulundurur³⁰². Zamanla, formun kapasitesinin azalması da tarihleyici bir kriter olarak kullanılabilir. Bunun bir sebebi, kullanılan parfüm veya kremlerin giderek pahalalanması ve çözümü, unguentarium kapasitesinin düşürülmesi olabilir.

İlk grupta, üç farklı mezardan gelen, benzer profile sahip üç adet unguentarium bulunur. Devetüyünden turuncu-kahveye dek değişen renkte kile sahip bu örneklerden

²⁹⁹ Anderson-Stojanovic, 107, fig. 1 a, b, c İ.Ö.3. ve 2.yüzyıllarda; d, e, h, i İ.Ö.1.-İ.S.1.yüzyıllarda dek görülen tiplerdir.

³⁰⁰ Pemberton, 284.

³⁰¹ Thompson, B6 ve 7 için s.

³⁰² Anderson-Stojanovic, 109, dipnot 20.

U30 (Mezar 11; Lev. XXVI) ve U75 (Mezar 27; Lev. XXVI) dış yüzeyleri krem renkte astarlıdır. U54 (Mezar 17; Lev. XXVI) ise, kille aynı renkte astarlıdır. Yükseklikleri 15.2 cm-18.1 cm. arasındadır. Gövdeye oranla kısa ve kalın olan boyunlu, şişkin karınlı ve küçük kaideye doğru daralan gövde yapısıyla aynı olan örneklerimizde en geniş çap omuzdadır. Bu tip profiliyle Klasik dönem amphoriskoslarına benzediği düşünilen unguentarianın, İspanya'da İ.Ö.5.yüzyılın ortalarına tarihlenen kulpsuz ve Güney Rusya'da omuzda kulpların yer aldığı benzerleri olduğu bilinir. Doğu Akdeniz'de ise İ.Ö.geç 4.yüzyıla dek görülmez³⁰³.

Korinth'te, bizim örneklerimizden biraz daha erken olduğunu düşündüğümüz, lekythosu hatırlatan, iki örnek bulunur. İ.Ö.4.yüzyılın son çeyreğine tarihlenen ilk örnekte boynun daha uzun ve ağzın yayvan, omuzların ise daha geniş olduğu dikkat çeker. İ.Ö.3.yüzyılın ilk çeyreğine tarihlenen diğeri ise, daha incelmış gövde yapısıyla bizim örneklerimize daha yakın görünür³⁰⁴. Mykenai'da gövdesi bantlarla bezenmiş bir örnek, birlikte bulunduğu diğer Hellenistik seramiklerle İ.Ö.3.yüzyılın ilk çeyreğine verilir³⁰⁵. Taranto'da daha erkene verilen ve bizim örneklerimizden daha geniş karınlı örnekler de ele geçer³⁰⁶. H. Thompson'ın yaptığı çalışmada B grubu malzemesi içinde yer alan benzer formda bir örnek için İ.Ö.4.yüzyılın son çeyreği-3.yüzyılın ilk çeyreği arasında bir tarih önerilir³⁰⁷. Bizim örneğimizden tek farkı, boynunda tek ve gövdesinde yer alan iki bantın olmasıdır. Coğrafi açıdan birbirine yakın olduğu kadar seramik üretiminde benzerlik gösteren Knidos'ta bu tipte olan unguentaria İ.Ö.3.yüzyıl sonu-2.yüzyıl başına tarihlenir³⁰⁸. Sardis yakınlarında Hacıoğlan Nekropolis'i'nde yapılan kazılarda içlerinde çeşitli mezar hediyeleri ve İ.Ö.283'e tarihlenen bir Ephesos sikkesi ile birlikte bulunan bu

³⁰³ Anderson-Stojanovic, 108.

³⁰⁴ Pemberton, 54, 1985, 285, Lev. 80, no. 2 ve 26; Corinth VII, iii, 98-99. Bunların ilk üretim döneminden olduklarını düşünür.

³⁰⁵ W. Rudolph, "Hellenistic Fine Ware Pottery and Lamps From Above the House with the Idols at Mycenae", *BSA* 73, 1978, 222, no. 51, 233.

³⁰⁶ E. Lippolis, *Taranto, La Necropoli: Aspetti e Problemi Della Documentazione archeologica Tra VII E I. SEC. A.C.*, *Catalogo Del Museo Nazionale Archeologico di Taranto, III, 1*, Colomba, 1996, 258, res. 192.

³⁰⁷ Thompson, 332, 342 fig. 22 B44. Koyu kırmızı renkte kilden yapılmış ve gri renkte boyalıdır.

³⁰⁸ Dotterweich, 48, Lev. 3, Kat. Nr. 1, 2.

tipte unguentariumın, İ.Ö.3.yüzyılda kullanıldığı kanıtları³⁰⁹. Tralleis'te ele geçen bu örnekler çoğunlukla Ephesos tipi kandillerle birlikte bulunur ve İ.Ö.2.yüzyıl boyunca kullanılır.

Gövde bezemesinde bantların kullanılması Tralleis örneklerinde de görülür. Bantlı bezeme geleneğinin kökeni Suriye ve Kıbrıs'ta aranmakla birlikte, Akdeniz'in her tarafında bu tipte örneklerin yaygın olduğu grlr³¹⁰. Bu tipin kronolojisi de problemlidir. İ.Ö.4.yüzyıl sonlarında kulpsuz, minyatür amphora biçimindeyken, daha sonraları ayak, boynun uzunluğuna yaklaşarak tam bir iğ biçimli tip oluşur. Karia Bölgesi'nde Tralleis'ten başka Mylasa'da yapılan kazılarda bantlı bezemeye sahip örneklerin bulunması, aynı zamanda Karia unguentarium geleneğinin öğrenilmesi açısından önem tařır³¹¹. Bu bezemeye sahip, altı farklı mezardan gelen on adet unguentarium bulunur (Mezar 3'ten U7, U15, U16; Mezar 5'ten U24; Mezar 10'dan U27 ve U28; Mezar 16'den U44; Mezar 26'den U69 ve U70; Mezar 30'dan U78 ve U79). Genellikle boyları 13-18 cm. arsında değişen örneklerin yanı sıra yaklaşık 27cm.'ye varabilen örnekler de dikkati çeker (U15, U16 ve U27).

Bantlı bezemeli ve kısa kalın boyunlu, oldukça şişkin karnlı U28 (Mezar 10; Lev. XXVII) no'lu örneğimizde, daha öncekilerden farklı olarak, daha kısa olan ayağın uzamaya başladığı gözlenir. Unguentariumun gelişimi içerisinde bu özellik tarihleyici bir kriter olarak kullanılır. Bu tipin benzerlerine Atina'da İ.Ö.geç 4.-3.yüzyılın ilk eyređinde³¹², Mykenai'da İ.Ö.erken 3.yüzyılda, Metropolis'te, boyalı olmakla birlikte, İ.Ö.4.yüzyıl sonları-İ.Ö.3.yüzyıl başında rastlanır³¹³. Tralleis rneği de İ.Ö.3.yüzyıl sonu-2.yüzyıl başında kullanılmış olmalıdır.

³⁰⁹ R. Din, "Sardis Yakınlarında Ortaya ıkan Bir Hellenistik Devir Mezarlığı", *Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, Arkeoloji Dergisi, zel Sayı, 1, Erol Atalay Anısına*, İzmir, 1991, 41-45, Lev. XII-XIV. Bu çalışmada incelenen unguentariumlar, 1 No'lu lahit içinde in situ durumda bulunmuşlardır.

³¹⁰ U. Hausmann, *Hellenistische Keramik*, Berlin, 1996, 32, dipnot 130.

³¹¹ Akarca, 63, Ankara, 1952, 383- 384.

³¹² C.G. Boulter, "Graves in Lenormant Street", *Hesperia* 32, 1963, 125, Lev. 46, H1; H. Thompson, 344, B 44.

³¹³ Gürler, 66, Lev. 26, no. 124. Ayak uzunluğu boyun uzunluğunun 1/3' kadardır.

Daha uzamış ayakları ile dikkat çeken ve biraz daha geç bir tarihten olması gereken Mezar 3'ten gelen U15, U16 (Lev. XXVII) ile Mezar 10'dan gelen U27 (Lev. XXVII) ve Mezar 30'den gelen U78 no'lu (Lev. XXVIII) unguentaria kubbe biçiminde ağızlı, uzun boyunlu, şişkin karınlı, uzun ayaklı, yayvan tabanlıdır. En geniş çap omuzdadır, boyun ayağa göre biraz daha kısadır ve taban altında içbükey profil dikkat çeker. Atina'da bu form özelliklerini taşıyan İ.Ö.erken 2.yüzyıla verilen örneklerle benzer³¹⁴. Yüzeylerinin ağızdan başlayıp gövde ortasına dek devam eden, metalik siyahtan turuncu-kahveye dek değişen renkte boya ile birbirine paralel yatay bantlarla bezemesi, tüçünde de görülür. Bu yüksekliğe varan örnekler Atina'da da karşımıza çıkar³¹⁵; fakat bu tür bezemeyi, formun kullanıldığı bütün dönemlerde görmek olasıdır. Benzer formdaki örnekler Olympia'da İ.Ö.3.yüzyıl ortasından sonraya³¹⁶, Taranto'da İ.Ö.2.yüzyıla³¹⁷, Labraunda'da İ.Ö.erken 2.yüzyıla, Tomis'te İ.Ö.3. yüzyıl sonu-erken 2.yüzyıla tarihlenir³¹⁸.

Yine bantlı bezemeye sahip olan fakat bir önceki grupla aynı tarihten olabileceklerini düşündüğümüz Mezar 5'ten gelen U24 (Lev. XXVII), Mezar 26'dan gelen U69 ve U70 (Lev. XXVIII) no'lu unguentariada, boyunlarının ayağa göre daha uzun olduğu dikkat çeker. Özellikle U69 ve U70 no'lu örneklerde gördüğümüz, neredeyse armut görünümünde olan gövde profilinin ve kubbe biçimli ağız profilinin devam ettiği, U24 no'lu (Lev. XXVII) örnekte ise gövdenin armut biçimini kaybederek, yuvarlaklaştığını görürüz.

Mezar 16'dan gelen U44 (Lev. XXVIII) ve Mezar 30'dan gelen U79 (Lev. XXVIII) no'lu unguentariada ağız kubbe biçimli olmakla birlikte, ayak boyna göre daha

³¹⁴ Thompson 1934, 473, C76 ve77.

³¹⁵ A.g.y., 1934, 368, fig. 52, C 76; 391, fig. 78, D 77 ve 78.

³¹⁶ Hausmann, 32, Lev. 11, no. 58.

³¹⁷ Lippolis, 158, Res. 138. Buradaki kontekst mezar buluntusunda çok şişkin karınlı örneklerle daha ince yapıdaki örneklerin bir arada olması dikkat çekicidir. Ayrıca buluntu grubunda kulplu örneklerin de yer alması, formun değişik çeşitlerine işaret eder.

³¹⁸ Gürler, dipnot 29 ve 30 ve 32.

kısadır. Karındaki şişkinliğin azaldığı ve daha yumuşak bir açığa sahip oldukları görülür. Üçtünün de dış yüzeyini ağızdan başlayan ve gövde ortasına dek inen, siyahtan turuncu-kahveye dek değişen renkte mat boya ile yapılmış, birbirine paralel bantlar bezir. Formun benzerlerini İ.Ö.erken 2.yüzyıla verilen Atina'da³¹⁹, İ.Ö.2.yüzyıl başına verilen Metropolis'te³²⁰ buluruz. Genellikle Tralleis'te Ephesos tipi kandillerle birlikte bulunan bu kandillerin, Batı Anadolu örneklerini de göz önüne alarak İ.Ö.2.yüzyıla tarihleyebiliriz.

Banlı bezemesi olmayan fakat gövde profiliyle erken tarihlerden olduğunu düşündüğümüz U3 ve U5 (Mezar 3; Lev. XXIX), U41 (Mezar 16; Lev. XXIX), U80 ve U81 (Mezar 30; Lev. XXIX), kubbe biçimli ağza, ayağa oranla daha uzun bir boyna sahip olması ve en geniş çapın omuzda yer alması gibi özelliklerle bir grup oluşturur. Ayaktan tabana geçişteki profil belirgindir. Yalnızca U80 no'lu örnekte ağız kenarından başlayıp gövde ortasına dek inen kırmızı-kahve renkte mat boya diğerlerinde görülmez. Olympia'da çok kaliteli işçiliğe sahip, benzer profil gösteren örnekler İ.Ö.4.yüzyıl sonlarından Korinth'te benzer profili gösteren örnekler İ.Ö.3. yüzyıl ortasına³²¹, Mylasa'da İ.Ö.3.yüzyıla verilir³²². Her üç mezarda da Ephesos tipi kandillerle birlikte bulunan bu örnekler İ.Ö.2.yüzyıl ortalarında kullanılmış olmalıdır.

U4 ve U6(Mezar 3;Lev. XXX), U39 (Mezar 14; Lev. XXX)), U64'den (Mezar 21; Lev. XXXVI) oluşan bu grupta, daha önceki örneklerde gördüğümüz kubbe biçimli ağız kenarının devam ettiği görülür. U4, U6 biraz daha yayvan tabana sahipken; U39 ve U64 daha küçük, düğme biçimli kaide gösterir. Uzayan boyun, ayağa göre hala kısadır. Artık en geniş çap omuzdan aşağı inmiş olduğu ve omuzdan karna geçişteki açının yumuşadığı dolayısıyla gövdenin daha ince bir görünüme kavuştuğu izlenir. U64 no'lu örnekte diğerlerinden farklı olarak ağız kenarından boyna doğru inen koyu kahverengi mat boya izlenir. Boyanın aşağı doğru akmış olması, unguentariumun boyaya

³¹⁹ Thompson 1934, 368, C 76-77.

³²⁰ Gürlü, 67, Lev. 27, no. 131.

³²¹ Pemberton, 1985, 300-301, Lev. 80.

³²² Akarca, 383, Lev. LXXXIX, no. 38.

daldırıldırlıp daha sonra ters çevrilmiş olduğunu göstermesi açısından önemlidir. Metropolis'te benzer profil gösteren örnekler İ.Ö.2.yüzyılın ilk yarısına ³²³, Mylasa'daki bir başka benzeri İ.Ö.2.yüzyıla ³²⁴. Ayak ve gövde parçalarının verildiği Eretria'daki bu tipte örnekler İ.Ö.geç3.-erken2.yüzyıla ³²⁵ tarihlenir. Pergamon'da ise bu tipte unguentaria genel olarak İ.Ö.3. yüzyıldan İ.Ö.1.yüzyıla dek uzanan geniş bir tarih dilimine verildiği dikkat çeker ³²⁶. Tralleis mezarlarında da Ephesos tipi kandillerle bulunan bu örnekler, İ.Ö.2.yüzyıl boyunca kullanılmıştır.

U9, U13 ve U14 (Mezar 3; Lev. XXXI); U26 (Mezar7; Lev. XXXI); U53, U55, U56, U57, U58 ve U59 (Mezar 18; Lev. XXXI-XXXII); U81 ve U82 (Mezar 31; Lev. XXXII) no'lu unguentarianın ayak ve boyunlarının, daha önce incelediğimiz örneklere oranla daha fazla uzadığı dikkat çeker. Ağız dışı çekiktir; karın kısmının ise balon biçiminde şişkin olduğu görülür. Düğme biçimli taban ise hala devam eder. Yamuk çekilen U26 ve U56 no'lu üretimler bozuk üretim olmaları dolayısıyla Tralleis'te unguentarium üretimi olduğunu kanıtlar görünür. Yine bu tipte örneklerin Pergamon'da İ.Ö.3.yüzyıldan 1.yüzyıla dek kullanıldığını görüyoruz ³²⁷. Atina'da bir mezardan gelen benzer örnekler İ.Ö.2.yüzyıla tarihlenir ³²⁸. Metropolis'te İ.Ö.2.yüzyıl ortalarına verilen örnekler bulunur ³²⁹. Tralleis mezarlarından gelen bu örneklerimizin hepsi, İ.Ö.2.yüzyıl ortalarına tarihlenen Ephesos tipi kandillerle birlikte bulunur.

U40 ve U46 no'lu (Lev. XXX) unguentarianın ağızlarının belirgin biçimde kubbe görünümünde olduğu, boyun ve ayağın uzaması ve karın çapının biraz daha azalmasıyla birlikte, gövdede belirgin bir incelmeye olduğu görülür. Tralleis'te Ephesos tipi kandiller

³²³ Gürlr, 67-68, Lev. 28, 133-136.

³²⁴ Akarca, 383, Lev. LXXXIX, no. 39.

³²⁵ I.R. Metzger, *Die Hellenistische Keramik in Eretria*, Bern, 1969, 28, 66, Lev. 43, no. 7.

³²⁶ AvP XII, 35, Lev. 17, no. 9-15. Örneklere tek tek tarih verilmemiştir. Fakat 9 ve 11 no'lu örnekler bizim örneklerimize daha çok benzer.

³²⁷ A.g.e., 35, Lev. 17, 11-13.

³²⁸ C.G. Boulter, "Graves in Lenormant Street", *Hesperia* 32, 1963, 126, K1 ve 2. Buradaki örneklerde yüksekliğin, karın çapına oranı 1/5'tir.

³²⁹ Gürlr, Lev. 29, no. 137-141.

birlikte, İ.Ö.2.yüzyıl ortalarına tarihlediğimiz bu örneklerin İ.Ö.2.yüzyıl sonuna dek kullanılmış olduğunu düşüncüyoruz.

U29 ve U31 (Lev. XXX) no'lu örneklerin de boylarında belirgin bir uzamanın olduğu dikkati çekmekle birlikte, kubbe biçimli ağzın belirginliğini kaybedip daha özensiz yapıldığı görüldür. Metropolis'te İ.Ö.2.yüzyıl ortalarından, yüzyılın sonuna dek kullanılan örnekleri buluruz.³³⁰ Tralleis'te İ.Ö.2.yüzyıl ortalarına tarihlenen Ephesos tipi kandillerle birlikte görüldür.

---

³³⁰ Gürler, 71, Lev. 31, 146, 148.

2. Küresel tip

Bu tipteki örneklerin en belirgin özelliği, iğ biçimli unguentariumda da gördüğümüz uzun ayağın ortadan kalkarak, düz tabanlı hale gelmeleri ve yuvarlak gövdeye sahip olmasıdır. Zamanla bu form daha ince ve uzun bir yapıya kavuşur. Tralleis Nekropolisi'nden gelen bu tipte, pişmiş toprak örnekler yirmi sekiz adet, cam örnekler ise on bir adettir.

Küresel biçimli tip kendi içinde, ilk kez Hayes tarafından "sarkık karnlı"³³¹ olarak adlandırılır. "Çan biçimli" veya "torba biçimli"³³² gibi isimlerin de kullanılır. Sarkık karnlı tip, kısa boyunlu ve en geniş çapı aşağıda olan yuvarlak bir gövdeye sahiptir. Torba biçimli tipte ise, en geniş çap tabana yakındır ve uzun bir boyna sahiptir. Isings, "soğan biçimli" olarak adlandırdığı bu tipin genellikle renkli camdan yapıldığına işaret eder ve bu tipin en erken örnekleri İ.Ö.3. ve 2.yüzyıllara tarihlenen bir Etrüsk mezarından gelir³³³.

Genellikle turuncu-kahve renkte, mikalı kilden yapılmış Tralleis Nekropolisi'nden gelen örneklerin boyları 7-17 cm. arasında değişir. Yirmi sekiz adet pişmiş toprak örneğin altısı sarkık karnlı, yirmi iki adedi ise torba biçimli tiptedir.

Yukarıda belirttiğimiz gibi, sarkık karnlı örneklerin en geniş çapı, gövdenin alt kısmına doğrudur. Çok geniş olmayan ağız dışı çekiktir; sarkık bir torba görünümünde gövdeli olan bu tip, ağız ve gövdeye oranla oldukça dar ve diğer tipe göre daha kısa bir boyna sahiptir. U48, U49, U51, U52 (Mezar 17; Lev. XXXIII) ve U62 (Mezar 20; Lev. XXXIII) no'lu örnekler bu tiptedir. Kahverengi tonlarında ve mikalı kilden yapılan örnekler boyasız olup, kaliteli işçilik gösterir.

³³¹ J. Hayes, *Roman Pottery in the Royal Ontario Museum*, Toronto, 1976, 62, no. 341.

³³² "Çan biçimli" tip için Nicolaou "torba biçimli gövde" ifadesini kullanır. Nicolaou, 241, no. 38 (29)

“Soğan biçimli” tip olarak da adlandırılan bu tipte unguentariumların İ.Ö.1.yüzyılda popüler olduğu ve İ.S.1.yüzyıla dek görüldüğü genel görüştür. Fakat bu geçişin tam olarak ne zaman gerçekleştiği konusu kesin değildir. Bununla birlikte kazılardan ele geçen buluntulara bakıldığında, hem iğ biçimli hem de soğan biçimli tipin birlikte bulunduğu kontekstler, geçiş tarihini belirlemede önemli olmuşlardır. Atina Agorası’nda ise İ.Ö.geç1.yüzyıldan önce görülmezken³³⁴; Korinth’te İ.Ö.44’ten hemen sonraya tarihlenen Roma mezarlarında her iki tipin birlikte bulunduğu mezarlar vardır³³⁵. Stobi’de pişmiş topraktan yapılmış soğan biçimli tip, açısız profil gösteren sekiz adet iğ biçimli unguentariumla birlikte bulunur³³⁶ ve burada Batı Mezarlık’ta, hem iğ biçimli hem de soğan biçimli unguentariumun bir arada bulunduğu mezarlarda yapılan incelemelerde, Mezar 273’tekiler için İ.Ö. 327-139, Mezar 265’tekiler için ise İ.Ö.281-93 tarihlerini verir³³⁷. Yine Makedonya’da hem iğ biçimli hem de soğan biçimli unguentariumın birlikte bulunduğu bir mezar diğer buluntuları ile birlikte, İ.Ö.2.yüzyılın ortalarından sonraya verilmiştir³³⁸. Burada belirlenen tarihlerin daha erkene gittiği dikkat çekmekte ve belki, şimdiye dek bilinen tarihlerin daha erkene gidebileceği konusunu düşündürür. Atina’da Lenormant Caddesi’ndeki M Mezarı’ndan gelen unguentariumların İ.Ö.geç1.-İ.S. erken1.yüzyıl tarihi verilir. Burada ele geçen örneklerin Tralleis’ten gelen örneklere daha yakından benzediği görülür³³⁹. Tralleis’te Mezar 17’den ele geçen dört unguentariumun aynı profile sahip olması, bunların aynı atölyede yapıldıklarını düşündürür. Cenaze törenlerinde kullanılan unguentariumın, kandiller gibi, topluca aynı atölyeden alındıkları göstermesi açısından önemlidir. Tralleis Nekropolisinde volütlü kandillerle birlikte bulunan bu örneklerin İ.S.1.yüzyıl ortalarında kullanıldığını söylemek olasıdır.

³³³ Isings, 22.

³³⁴ Agora V, 15, F 50.

³³⁵ C.W. Blegen, H. Palmer and, R. Young, *Corinth XIII. The North Cemetery*, Princeton, 1964, 167; Corinth, VII, 3, 216, İ.Ö.1.yüzyıl son çeyreğine verilen soğan biçimli örnekler bulunur.

³³⁶ Anderson-Stojanovic, 112.

³³⁷ J.R. Wiseman-D. Mano-Zissi, “Excavations at Stobi, 1973-1974,” *JFA* 1, 1974, 135-137, fig. 17-18.

³³⁸ Anderson-Stojanovic, 110, dipnot 30. Buradaki incelemeye göre, Stobi Batı Mezarlığı’nda İ.Ö.241-87’ye verilen Mezar 300’dan gelen buluntuların, Beroia’dan gelenlerle benzerlik gösterdiği belirlenir.

³³⁹ C.G. Boulter, “Graves in Lenormant Street, Athens”, *Hesperia* 32, 1963, 127-128, M 1, 2, 5. Bu çalışmada İ.Ö.1.-İ.S.1.yüzyıl unguentariumları için kronolojik bir gelişimin görülmediği belirtilir.

Mezar 3'ten gelen U11(Lev. XXXIII) no'lu unguentarium ise, dışa çekik ağzı, kısa ve dar boynu, şişkin karın ve düz tabanı ile genel olarak, yukarıda verdiğimiz gruptaki örneklere benzer. Fakat onlardan farkı en geniş çapının karında, keskin bir açığı yaparak, belirgin olmasıdır. Volütlü kandillerle birlikte bulunan U11, İ.S.1.yüzyıl ortalarında kullanılmış olmalıdır.

U1(Mezar 2; Lev. XXXIV); U8, U10, U12 (Mezar 3; Lev. XXXIV); U20, U21(Mezar 4; Lev. XXXIV); U25 (Mezar 6; Lev. XXXV); U37, U38 (Mezar 13; Lev. XXXV); U42, U43, U45, U47 (Mezar 16; Lev. XXXV-XXXVI); U50 (Mezar 17; Lev. XXXVI); U60, U61, U63 (Mezar 20; Lev. XXXVI); U64, U66, U67 (Mezar 25; Lev. XXXVI); U72, U73 (Mezar 26; Lev. XXXVII) no'lu örnekler çan biçimli tiptedir. Dışa çekik dar ağızlı, uzun boyunlu, şişkin karınlı ve düz tabanlılardır. Gövdedeki en geniş çapın, şişkin olan karının alt kısmına doğrudur.

Aynı mezardan gelen, dışa çekik ağızlı, uzun boyunlu, torba gövdeli ve düz tabanlı U42 (Lev. XXXV), U43 (Lev. XXXV), U45 (Lev. XXXV), U47 (Lev. XXXVI) boyları farklı olmakla birlikte, gövdelerinin aynı profili göstermesi, aynı atölyenin üretimi olduğunu veya aynı usta tarafından yapıldığını düşündürür.

U25 (Mezar 6; Lev. XXXV) ve U37 (Mezar 13; Lev. XXXV) dışa çekik ince dudaklı, kısa silindirik boyunlu ve düz tabanlıdır. Gövdenin tabana doğru neredeyse silindirik biçimde inmesi ve boyunun hafif şişkin görünümde olması ve karın kısmına geçişteki belirgin hat, dikkat çekici ve ortak özellikleridir.

Bu örnekler kendi içlerinde profil değişiklikleri göstermekle birlikte, bunun formdaki gelişim kanıtı olmadığı, yalnızca çeşitliliğe işaret ettiği düşünmekteyiz. Aynı mezarlarda farklı profil örneği gösteren örneklerin birlikte bulunmuş olması da bizim düşüncemizi destekler. En büyük çapın, erken örneklerde daha aşağıda olduğu düşüncesi

genel olarak kabul edilmektedir³⁴⁰. Argos'tan ve Ampurias'tan gelen ve bu özelliğin görülebileceği örnekler bulunur³⁴¹. Atina'da çeşitli mezarlardan gelen ve "sarkık karınlı" tipte birlikte bulunan bu örneklerin, İ.Ö.geç1.-İ.S.1.yüzyıla tarihlendiğini görürüz³⁴². Özellikle N,O ve P Mezarları'ndan gelen unguentaria, form açısından Tralleis'ten gelen örneklerle büyük benzerlik gösterir. Korinth'te Augustus sonrası dönemine ait benzer örnekler bulunur³⁴³. Knossos'ta bir mezarda diğer buluntularla birlikte İ.S.1.yüzyıla verilen benzer profilde bir örnek karşımıza çıkar³⁴⁴. Kıbrıs'ta İ.Ö.50-İ.S.150 tarihlerine verilen bir mezarda benzer tipte pişmiş toprak unguentarianın olduğu görülür³⁴⁵. Hayes'in Kıbrıs'tan gelen başka bir grup unguentarium üzerine yaptığı çalışmada, bu tipte örnekler İ.Ö.1.yüzyıl sonu- İ.S.1.yüzyıl başına tarihlenir³⁴⁶. Taranto Nekropolisinde torba biçimli gövdeye sahip unguentarianın, diğer mezar buluntularıyla İ.Ö.1.yüzyıla tarihlenir³⁴⁷. Tarsus'ta İ.Ö.150-50'ye verilen Hellenistik-Roma ünitelerinde soğan biçimli tipe rastlanır³⁴⁸. Filistin'de ise çeşitli biçimleri görülen bu tipin İ.Ö.20- İ.S.68 yıllarına verildiklerini görmekteyiz³⁴⁹. Dura Europos'ta Mezar 6'da bir Domitianus sikkesi ile birlikte bulunan torba biçimli bir unguentarium için İ.S.1.yüzyılın ikinci yarısı tarihi verilmiştir³⁵⁰. Seleukeia'da İ.Ö.141- İ.S.200 arasında değişen tarihlere verilen tabakalarda bulunur³⁵¹. Tralleis Nekropolisinde volütlü, kalp burunlu ve yuvarlak burunlu kandillerle birlikte bulunan örneklerimizin İ.S.1.yüzyıl ortalarında kullanıldığını söyleyebiliriz.

³⁴⁰ Anderson-Stojanovic, 112.

³⁴¹ Bruneau, "Tombe d'Argos", *BCH* 94, 1970, 481-483, Mezar 61'de iki iç biçimli unguentariumla birlikte soğan biçimli tip de kullanılır.

³⁴² C.G. Boulter, 127-128. M Mezarı'ndan M3, M4; N Mezarı'ndan tek buluntu olan N1, O Mezarı'ndan gelen O1 ve P Mezarı'ndan gelen P1.

³⁴³ J.W. Hayes, "Roman Pottery From The South Stoa At Corinth" *Hesperia* 42, 1973, 467, Lev.81, no. 242

³⁴⁴ J.C. Smith, "A Roman Chamber Tomb On The South-East Slopes of Monesteraki Kephala, Knossos", *BSA* 77, 291, no. 129, Lev. 44g.

³⁴⁵ I. Nicolaou, Lev. XLIX, no. 2, 5, 4, 6, 7; Lev. L, 29.

³⁴⁶ Hayes 1975, 62, Lev. 37, no. 341, 343

³⁴⁷ Lippolis, 342, Res. 284; 343, Res. 286. Bu mezarlarda hem sarkık karınlı hem de torba biçimli unguentariumların bir arada olması, aynı zamanda kullandıklarını kanıtlaması açısından önemlidir.

³⁴⁸ Tarsus, 300, no. 250 ve 730; s. 201, burada çalışan arkeologlar da, soğan biçimli tipin İ.S.2. ve 3. yüzyıllarda azalmasının nedenini, cam örneklerin üretimine bağlar.

³⁴⁹ P.W. Lapp, *Palestinian Ceramic Chronology*, New Haven, 1961, 199.

³⁵⁰ S.L. Dyson, *Excavations at Dura-Europos, The Commonware Pottery, The Brittle Ware*, New Haven, 1968, 9-10, fig. 1, no. 22; fig. 2, no. 23. Soğan biçimli unguentarianın genel olarak İ.S.160-256 arasında kullanılmış olduğu düşünülür.

³⁵¹ Debevoise, Seleucia, 54, fig. 74.

İ.S.1.yüzyılım erken yıllarına tarihlenen mezarlarda pişmiş toprak unguentarium nadir olduğu ve giderek yerini cam örneklerle bıraktığı izlenir. Özellikle Pax Romana ile birlikte, İtalya ve doğudaki diğer üretim merkezlerinden, bu malzemenin ticaretinin yapıldığı görülür. İ.S.2. ve 3.yüzyıllarda Kıbrıs ve Trakya'da, uzun boyunlu, en geniş çapın tabanda olduğu, büyük olasılıkla cam "şamdan biçimli" unguentariumun taklitleri olduğu ileri sürülen tiplerin kullanılmaya devam ettiği görülür³⁵².

Pişmiş toprak unguentariumın yanı sıra, Tralleis'te sayıca az da olsa (13 adet), cam örneklerle rastlamaktayız. Lacivert, siyah, açık-koyu yeşil, mavi renkte güzel ve kaliteli yapımlarıyla dikkat çeken cam örneklerin boyları ise 5-12 cm. arasında değişir. İncelediğimiz Tralleis örneklerinin hepsi, zamanın ucuz ve kolay yöntemi olan ve aynı zamanda daha temiz görünüm sağlayan, *serbest üfleme* tekniğinde yapılmıştır³⁵³. İlk olarak İ.Ö.1.yüzyıl ortalarına doğru Suriye-Filistin bölgesinde kullanıldığı düşünülen bu teknikte, ortası boş bir metal çubuğa havanın üflenmesi ile cama şekil verilir³⁵⁴. Form olarak çeşitlilik gösterirler. Cam üretiminde *iç kalıplama yöntemi*, *kalıba döküm*, *kalıba üfleme* gibi başka tekniklerin de kullanıldığı bilinir; fakat Tralleis'ten gelen örneklerimizde saydığımız bu tekniklerin uygulanmadığı görülür. Bunun yanı sıra kap üzerinde çeşitli renklerde cam ipliklerin kullanılması veya biçim vermek için kullanılan *kesme*, daha güzel bir görünüm vermek amacıyla uygulanır. Kabin dış yüzeyindeki kalıntıları gidermek için ateşte parlatılır. Ustanın kabı tutma ve biçimlendirmede kullandığı uzun metal çubuğa *noble* ismi verilir ve bütün kaplarda olmasa da, kullanıldığı yerde bir oyuk şeklinde iz bıraktığı görülür.

U32 ve U35 (Mezar 13; Lev. XXXVII) no'lu örneklerde ağız dışı çekiktir; kısa ve kalın boyunlu, oldukça şişkin karınlı ve yuvarlak tabanlıdır. U32 koyu yeşil renkte camdan yapılmış ve üzerinde beyaz, eflatun, mavi renklerin zenginliği görülür. Kaliteli yapımıyla dikkat çeken U35 no'lu örnek ise kaliteli siyah renkte camdan yapılmıştır ve

³⁵² Anderson-Stojanovic, 113, dipnot 43 ve 44.

³⁵³ Forbes, 162.

³⁵⁴ C.S. Lightfoot - M. Aslan, *Anadolu Antik Camları: Yüksel Erimtan Koleksiyonu*, Ankara, 1992, 10-11.

üzerinde yer yer yeşil boya izleri görülmüştür. Bunların benzerleri Kıbrıs'ta bir mezarda diğer buluntularla birlikte İ.Ö.50-İ.S.150 tarihlerine verilir³⁵⁵. Tralleis Nekropolisi'nde Mezar 13'te açılmalı ve yuvarlak burunlu kandillerle birlikte İ.S.1.yüzyıl ortalarına tarihlenir.

Mezar 3'ten gelen, lacivert renkte camdan yapılmış U2 no'lu örneğin ağzı dışa çekik olup kısa boyunludur. Gövdedeki en geniş çap karnın altındadır ve çok alçak halka tabana sahip olduğu görülmüştür. U19 (Mezar 3; Lev. XXXVIII), U34 ve U36 (Mezar 13; Lev. XXXVIII) no'lu örneklerde ağız dışa çekik, boyun kısadır ve gövdedeki en geniş çap karnın biraz altındadır. Bu özellikleriyle bir grup oluşturduğunu düşündüğümüz üç örnekten U36 koyu yeşil cam üzerine beyaz ve mor renklerle yapılmış ve ağızdan tabana dek devam eden süslemeye sahiptir. Cam üzerine boyalarla süsleme yapma geleneğinin Mısır ve Kıbrıs'ta İ.Ö.1400'lere dek gittiğini görürüz³⁵⁶. Roma döneminde, İ.S.1.yüzyılda yapılan *onyx* benzeri cam şişeleri hatırlatır³⁵⁷. Bu geleneğin daha geç dönem örneklerinin karşımıza çıktığı Suriye'de, Mısır'da özellikle Alexandria'da İ.S.1.ve 2.yüzyıllara ait, boya ile çizgisel bezemelerin yapıldığı, farklı profiller gösteren unguentaria bulunmuştur³⁵⁸. U19 ve U34 no'lu örneklerin benzerleri Knossos'ta İ.S.1.yüzyıla tarihlenir³⁵⁹. Bu dört cam unguentaria, Roma dönemine ait olup, İ.S.1.yüzyıl ortalarında kullanılmış olmalıdır.

Yine Mezar 3'ten gelen ve sarı renkte camdan yapılmış U17 no'lu (Lev. XXXVIII) örnekte ağız dışa çekik olduğu, fakat diğerlerinden daha uzun bir boyna sahip olduğu ve gövdedeki en geniş çapın karında olduğu görülmüştür. Aynı mezardan gelen, açık yeşil camdan yapılmış U18 (Lev. XXXVIII), torba biçiminde gövdelidir. Mezar 13'ten gelen, mavi renkte camdan yapılmış U33 (Lev. XXXIX) no'lu örnekte ağız kırık olmakla birlikte, diğerlerinde olduğu gibi, dışa çekik olması gerekir. Kısa boyunludur; en

³⁵⁵ I. Nicolaou, "A Hellenistic and Roman Tomb at Eurychou-Phoenikas", Lev. L, 39; LI, 55a

³⁵⁶ Tait, 25, no. 20; 26 no. 21; 30, 32.

³⁵⁷ Forbes, 172-174, fig. 32.

³⁵⁸ F. Neuburg, *Antike Glas*, Darmstadt, 1962, 64-65.

³⁵⁹ Smith, 19, 274, 276, no. 51, 53, 56.

geniş çap tabana doğrudur. Yuvarlak burunlu ve kalp burunlu örneklerle birlikte bulunmaları İ.S.1.yüzyıl ortalarında kullanıldığını gösterir.

U72 (Mezar 26; Lev. XXXIX), U65 (Mezar 22; Lev. XXXIX) ve U76 (Mezar 26) no'lu örneklerinden, yukarıda incelediğimiz tiplerden daha farklı formda olduğunu görürüz. U72 dışa çekik olan ağızdan sonra, yuvarlak olan tabana doğru genişleyerek inen tüp biçimlidir³⁶⁰. Benzerlerinin Stobi'de İ.Ö.1.- İ.S.1.yüzyıla, Kıbrıs'ta İ.Ö.50-İ.S.150 tarihlerine verilen malzeme arasında buluruz³⁶¹. U65 ve U76'da ise dışa çekik ağızdan sonra silindirik biçimde oldukça uzun bir boynun olduğu, kısa ve konik biçimli bir karna sahip olduğu dikkati çeker. Bu tip unguentaria "şamdan biçimli" olarak adlandırılır ve en belirgin üretim yeri Kıbrıs olarak bilinen bu tip, Hayes'in çalışmasında üçüncü grupta incelenir³⁶². Benzerlerine Kıbrıs'ta rastlanan ve zaman ilerledikçe boyutlarının arttığı görülen U65 no'lu örneğin, Flaviuslar dönemi için karakteristik olduğu ve İ.S.1. yüzyıla tarihlendiği görülür³⁶³. Özellikle Roma döneminde yaygın olan ve *lacrimatorium* adıyla anılan ve Suriye ile Mısır'da çokça bulunan U76 no'lu örneğin benzerleri, form ve yapım tekniğiyle İ.S.50-150 arasına verilir³⁶⁴. Siphnos'ta, sikkelerle ve diğer buluntularla İ.S.1. yüzyıla verilen benzeri görülür³⁶⁵. her üç örnek de, İ.S.1.yüzyılın ikinci yarısında kullanılmış olmalıdır.

Cam üfleme tekniğinin İ.Ö.70'lerden kısa süre sonra kullanılmaya başlanması, bu tipte cam örneklerin görülmeye başlandığı tarih için fikir verir³⁶⁶. Pişmiş toprak örneklerin Atina'da İ.S.2.yüzyıl ve sonrasında görülmediği fakat 6.yüzyılda pişmiş toprak şişelerin

³⁶⁰ O. Vessberg-A. Westholm, 165, fig. 61, 5-10 no'lu unguentariumlar için "tüp biçimli" veya "uzun gözyaşı biçimli" tanımlamalarını kullandığını görürüz.

³⁶¹ J. Wiseman and Mano-Zissi, "Excavations at Stobi" *AJA* 76, 1972, 415, Lev. 87, fig. 25; Nicolaou, 256, Lev. LII, 143.

³⁶² Hayes 1975, 133, Lev. 35, no. 572; C.S. Ligtfoot, "A Group of Roman Perfume Bottles From Asia Minor" *Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Dergisi, Özel Sayı, 1, Erol Atalay Memorial*, İzmir, 1991, 107.

³⁶³ Hayes 1975, 133, Lev. 35, no. 572; L. I. Marangou, *Ancient Greek Art*, Athens, 1985, 174, no. 278.

³⁶⁴ Marangou, 175, no. 279.

³⁶⁵ J.K. Brock- M. Young, "Excavations in Siphnos," 81, Lev.30, 1.

³⁶⁶ J.W. Hayes, *Roman and Pre-Roman Glass in the Royal Ontario Museum*, Toronto, 1975, 123-4. Hayes, Kıbrıs'ta ele geçen cam unguentariayı üç grup altında inceler.

yeniden kullanılmaya başlandığı belirlenir³⁶⁷. Priene'deki bir mezarda altı adet gözyaşı biçiminde unguentarium, bir Augustus denarius'u ile birlikte bulunur³⁶⁸. Antik yerleşimlerde ve mezarlarda cam unguentariumun azlığını, bu malzemenin değerini gösterdiği belirtilir. İ.S.1.yüzyıla tarihlenen mezarlarda, pişmiş toprak ve cam unguentariumun birlikte bulunduğu görülür. Fakat bu malzemenin, diğer mezar buluntularıyla birlikte değerlendirildiğinde, İ.Ö.2.yüzyıla dek giden tarihlerin verildiği dikkat çeker³⁶⁹. Yine İ.Ö.2.yüzyıla verilen cam şişeler Sardis'ten gelir³⁷⁰. Isings de, diğerleri gibi, Toscanella'daki bir Etrüsk mezarından gelen "üfleme cam" unguentariayı İ.Ö.2.-1.yüzyıla tarihler³⁷¹. Kıbrıs'ta İ.Ö.50- İ.S.150 tarihlerine verilen bir mezarda her tipte unguentariumun görülebilmesi, cam unguentariada kronolojik bir gelişmeyi izlemenin zor olduğunu gösterir³⁷². Samaria'da İ.S.3.-5.yüzyılda kullanılmış olduğu belirtilen bir mezarda, çeşitli biçimlerde cam unguentaria ele geçmesi, bu tip örneklerin çok geç dönemlere dek kullanıldığını kanıtlar³⁷³

³⁶⁷ H.S. Robinson, 15, F 50.

³⁶⁸ Anderson-Stojanovic, 111, dipnot 35; G. Platz-Horster, "Zu Erfindung und Verbreitung der Glasmacherpfeife", *JGS* 21, 1979, 27-31. Augustus dönemi İ.Ö.27-İ.S.14'e verilir.

³⁶⁹ Anderson-Stojanovic, 113, dipnot 41. Beroia'da bir oda mezarda ele geçen dört adet cam soğan biçimli unguentarium için İ.Ö.2.yüzyıl tarihi verilir.

³⁷⁰ C.H Greenewalt Jr., "The Sardis Campaign of 1977" *BASOR* 233, 1979, 12-19, Mezar 77.1.

³⁷¹ Isings, 1975, 1.

³⁷² I. Nicolaou, 256, Gömü I.

³⁷³ Samaria, 423-424, fig. 95, 8-10.

3. UNGUENTARIA

- U 1 Müze Env. 1504. Lev. XXXIV**
 Pişmiş toprak.
 T.R. 2,9 cm. H. 9 cm.
 Ağz kırık, gövde tam. Pembemsi kahve renkte mikalı kil. Dış ve iç yüzeyi boyasız. Dışta benekler halinde siyahlıklar görülmekte. İyi pişmiş. Kısa dar boyunlu, şişkin karınlı ve düz tabanlı. Mezar no. 2.
 Hayes 1973, Lev. 81d, 242; Hayes 1975, Lev. 37, no. 341, 343; Smith, Lev. 44g; Lippolis, Res. 284, 343.
 İ.S. 1.yüzyıl ortaları.
- U 2 MüzeEnv.1540 . Lev. XXXVIII**
 Cam.
 A.R. 2,5 cm. T.R. 2,8 cm. H. 5,5 cm.
 Tam. Lacivert renkte cam. Dışa çekik dudaklı, kısa silindirik boyunlu, aşağı sarkık karınlı ve alçak halka tabanlı. Mezar no. 3.
 Nicolaou, Lev. LII, 134;
 İ.S.1.yüzyıl ortaları.
- U 3 MüzeEnv.1541. Lev. XXIX**
 Pişmiş toprak.
 A.R. 3 cm. T.R. 3,2 cm. H. 16,2 cm.
 Tam. Açık turuncu kahve renkte az mikalı kil. Açık turuncu kahveden koyu kahveye dek değişen boya. İyi pişmiş. Yamuk çekilmiş. Dışa çekik dudaklı, uzun silindirik boyunlu, şişkin karınlı, kısa ayaklı. Mezar no. 3.
 Gürler, Lev. 27, 130; Anderson-Stojanovic, Fig. 1, b; Günay, Lev. VII, d,e.
 İ.Ö.2.yüzyıl ortaları.
- U 4 MüzeEnv.1542. Lev. XXX**
 Pişmiş toprak.
 A.R. 2,7 cm. T.R. 2,9 cm. H. 15,2 cm.
 Tam. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Turuncu kahve renkte mat boyalı. İyi pişmiş. Dışa çekik dudaklı, uzun silindirik boyunlu, şişkin karınlı, kısa silindirik ayaklı. Mezar no. 3.
 Akarca, Lev. LXXXIX, no. 39; Gürler, Lev. 28, 133-136; AvP XII, Lev. 17, no. 9-15.
 İ.Ö. 2.yüzyıl.
- U 5 MüzeEnv.1543. Lev. XXIX**
 Pişmiş toprak.
 A.R. 3,1 cm. T.R. 3,6 cm. H. 17,3 cm.
 Tam. Açık turuncu kahve renkte az mikalı kil. Kahverengi mat boya izleri. İçte boya yok. İyi pişmiş. Dışa çekik dudaklı, uzun silindirik boyunlu, şişkin karınlı, uzun silindirik ayaklı. Mezar no. 3.

Akarca, Lev. LXXXIX, no. 39; Gürler, Lev. 28, 133-136; AvP XII, Lev. 17, no. 9-15.
İ.Ö.2.yüzyıl ortaları.

U 6 MüzeEnv.1544.

Lev. XXIX

Pişmiş toprak.

A.R. 2,7 cm. T.R. 2,9 cm. H. 15,1 cm.

Tam. Açık turuncu kahve renkte az mikalı kil. Dışta ve içte siyah kahveden yeşile ve turuncu kahverengiye dek değişen mat boya. Özensiz yapılmış. İyi pişmiş. Dışa çekik dudaklı, uzun silindirik boyunlu, şişkin karnlı, kısa ayaklı. Mezar no. 3.

Gürler, 67-68, Lev. 28, 133-136; Akarca, 383, Lev. LXXXIX, no. 39; Metzger, Lev. 43, no. 7; AvP XII, Lev. 17, no. 9-15.

İ.Ö.2.yüzyıl ortaları.

U 7 MüzeEnv.1545.

Lev. XXVII

Pişmiş toprak.

A.R. 3.6 cm. T.R. 3.3 cm. H. 18.2 cm.

Tam. Açık sarı kahve renkte az mikalı kil. Dış yüzeyde boyundan başlayan ve gövdeye dek devam eden, çoğu silinmiş siyah kahveden, kırmızı kahveye dek değişen boya ile yapılmış birbirine paralel ince ve kalın bantlar. İç yüzeyde çok az siyah boya izleri. İyi pişmiş. Dışa çekik dudaklı, uzun silindirik boyunlu, şişkin karnlı, uzun silindirik ayaklı. Mezar no. 3.

Lippolis, Res. 138; Thompson 1934, 368, C 76-77; Gürler, Lev. 27, no. 131.

İ.Ö.2.yüzyıl ortaları.

U 8 MüzeEnv.1546.

Lev. XXXIV

Pişmiş toprak.

A.R. 2,5 cm. T.R. 1,8 cm. H. 8,1 cm.

Tam. Açık kahverengi, küçük taşçıklı az mikalı kil. Dış yüzeyi ve iç yüzeyinde turuncu kahve renkte, çoğu silinmiş mat boya. İyi pişmiş. Dışa çekik dudaklı, uzun silindirik boyunlu, şişkin karnlı, düz tabanlı. Mezar no. 3.

Lippolis, Res. 284, 343; Boulter, 127-128, M3, M4; Smith, Lev. 44g; Nicolau, Lev. XLIX, no. 2, 4, 5.

İ.S.1.yüzyıl.

U 9 MüzeEnv.1547.

Lev. XXXI

Pişmiş toprak.

A.R. 2,7 cm. T.R. 2,3 cm. H. 14,5 cm.

Tam. Pembe kahve renkte, küçük taşçıklı az mikalı kil. Pişme derecesi orta. Dış yüzeyinde fırınlamadan dolayı pembemsi kahveden siyaha dek değişen boya. Dışa çekik dudaklı, uzun boyunlu, şişkin karnlı, uzun ayaklı. Mezar no. 3.

AvP XII, Lev. 7, no. 9-15; Gürler, Lev. 29, no. 137-141; Boulter, 126, K1-2.

İ.Ö.2.yüzyıl ortaları.

U 10 MüzeEnv.1548.

Lev. XXXIV

Pişmiş toprak.

A.R. 2,9 cm. T.R. 2,4 cm. H. 9,6 cm.

Tam. Koyu turuncu kahve renkte az mikalı kil. Boyasız. Yamuk çekilmiş ve özensiz yapılmış. Dışa çekik dudaklı, silindirik boyunlu, şişkin karnlı, düz tabanlı. Mezar no. 3.

Tarsus, 300, no. 250, 730; Nicolau, Lev. XLIX, no. 2, 4, 5, 6, 7.

İ.S.1.yüzyıl.

U 11 MüzeEnv.1549.

Lev. XXXIII

Pişmiş toprak.

A.R. 3,1 cm. T.R. 3 cm. H. 7 cm.

Tam. Devetüyü renkte az mikalı kil. Dış yüzeyde boynun bir bölümünde siyah kahve renkte mat boya izleri. İyi pişmiş. Dışa çekik ve aşağı dönmük dudaklı, silindirik boyunlu, şişkin karnlı, uzun ayaklı. Mezar no. 3.

Vessberg-Westholm, Fig. 48, 36; Anderson-Stojanovic, Fig. 1, i.

İ.S.1.yüzyıl ortaları.

U 12 MüzeEnv.1550.

Lev. XXXIV

Pişmiş toprak.

A.R. 3,6 cm. T.R. 3,6 cm. H. 14,3 cm.

Tam. Gri renkte mikalı kil, pişmeden dolayı gri kahveye dek değişmekte. Dışta dudak ve boynun bir bölümünde mat siyah boya. İyi pişmiş. Dışa çekik dudaklı, kısa boyunlu, şişkin karnlı, düz tabanlı. Mezar no. 3.

Smith, Lev. 44 g.; Nicolaou, Lev. L, 29; Lippolis, Res. 284, 343.

İ.S.1.yüzyıl ortaları.

U 13 MüzeEnv.1551.

Lev. XXXI

Pişmiş toprak.

A.R. 2,9 cm. T.R. 3 cm H. 21,6 cm.

Tam. Açık kahverengi turuncu renkte iyi kil. Dudak içinde kahverengi mat boya. Dışta açık kahve turuncu renkte boya izleri. İyi pişmiş. Dışa çekik dudaklı, uzun silindirik boyunlu, şişkin karnlı, kısa ayaklı. Mezar no. 3.

Anderson-Stojanovic, Fig. 1, b; Günay, Lev. XI, a; Gürler, Lev. 29, 137-141.

İ.Ö.2.yüzyıl ortaları.

U 14 MüzeEnv.1552.

Lev. XXXI

Pişmiş toprak.

A.R. 3 cm T.R. 2,8 cm H. 21,4 cm.

Tam. Açık kahverengi iyi kil. Güzel yapılmış. Dudak kenarında ve boynun bir bölümünde koyu kahveden turuncu kahveye dek değişen kaliteli boya. Dudak içinde parlak siyah boya. İyi pişmiş. Dışa çekik dudaklı, uzun silindirik boyunlu, şişkin karnlı, uzun silindirik ayaklı. Mezar no. 3.

Anderson-Stojanovic, Fig. 1, b; Günay, Lev. XI, a; Gürler, Lev. 29, 137-141.

İ.Ö.2.yüzyıl ortaları.

U 15 MüzeEnv.1554.

Lev. XXVII

Pişmiş toprak.

A.R. 4.2 cm. T.R. 5.3 cm. H. 26.6 cm.

Tam. Kahverengi az mikalı kil. Dışta metalik koyu kahve- siyahtan, turuncu kahveye dek değişen renkte birbirine paralel yatay bantlar. İçte turuncu kahve renkte boya. İyi pişmiş. Dışa çekik dudaklı, uzun silindirik boyunlu, şişkin karınlı, kısa silindirik ayaklı. İçbükey taban profili. Mezar no. 3.

Hägg, 68, fig. 68 no. 7; Hausmann, Lev. 11, no.58; Thompson 1934, 368 fig. 52, C 76, 391 fig. D 77, D 78.

İ.Ö. 2.yüzyıl.

U 16 MüzeEnv.1555.

Lev. XXVII

Pişmiş toprak.

A.R. T.R. H.

Tam. Kahverengi az mikalı kil. Dışta metalik koyu kahve- siyahtan turuncu-kahveye dek değişen renkte birbirine paralel yatay bantlar. İçte turuncu-kahve renkte boya. İyi pişmiş. Dışa çekik dudaklı, uzun silindirik boyunlu, şişkin karınlı, kısa silindirik ayaklı. İçbükey taban profili. Mezar no. 3.

Hägg, 68, fig. 68 no. 7; Thompson 1934, 368 fig. 52 C76, 391, fig. 78, D 77, D 78; Hausmann, Lev. 11, no. 58.

İ.Ö. 2.yüzyıl.

U 17 MüzeEnv.1590.

Lev. XXXVIII

Cam.

A.R. 2.8 H. 9.8 cm.

Tam. Sarı renkte camdan. Dışa çekik dudaklı, uzun silindirik boyunlu, şişkin karınlı. Mezar no. 3.

Vessberg-Westholm, Fig. 48, 7.

İ.S.1.yüzyıl.

U 18 MüzeEnv.1591.

Lev. XXXVIII

Cam.

A.R. 2 cm. T.R. 1,8 cm. H. 8,1 cm.

Tam. Açık yeşil cam. Dışa çekik dudaktan dar olan boyuna geçilmekte; şişkin karınlı ve düz tabanlı. Mezar no. 3.

Vessberg-Westholm, 160, fig. 48, 31.

İ.S.1.yüzyıl.

U 19 MüzeEnv.1594.

Lev. XXXVIII

Cam.

A.R. 1,3 cm. T.R. 2,2 cm. H. 6,6 cm.

Tam. Dışa çekik dudaklı, kısa silindirik boyunlu, şişkin karınlı, düz tabanlı. Mezar no. 3.

Nicolaou, Lev. XLIX, 4, 6; Vessberg-Westholm, 160, fig. 48, 26.

İ.S.1.yüzyıl.

U 20 MüzeEnv.1702.

Lev. XXXIV

Pişmiş toprak.

A.R. 2.9 cm. T.R. 2.1 cm. H. 9.8 cm.

Tam. Kahverengi az mikalı kil. Boyasız. İy pişmiş. Dışa çekik dudaklı, kısa silindirik boyunlu, şişkin karnlı ve düz tabanlı. Mezar no. 4.

Nicolau, Lev. XLIX, no. 2-7; Lippolis, Res. 284, 343; Boulter, 127-128, M3, M4.

İ.S.1.yüzyıl ikinci yarısı.

U 21 MüzeEnv.1703.

Lev. XXXIV

Pişmiş toprak.

A.R. 2,9 cm. T.R. 2,4 cm. H. 9,1 cm.

Tam. Kahverengi az mikalı kil. Boyasız. İy pişmiş. Dışa çekik dudaklı, kısa silindirik boyunlu, şişkin karnlı, düz tabanlı. Mezar no. 4.

Nicolau, Lev. XLIX, no. 2-7; Lippolis, Res. 284, 343; Boulter, 127-128, M3, M4.

İ.S.1.yüzyıl ikinci yarısı.

U 22 MüzeEnv.1728.

Lev.

Pişmiş toprak.

A.R. 2,3 cm. T.R. 2,2 cm. H. 9 cm.

Tam. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Dışta mat turuncu kahve renkte boya. İy pişmiş. Dışa çekik dudaklı, kısa silindirik boyunlu, şişkin karnlı, kısa ayaklı. Mezar no. 5.

Åström, Fig.1, 3; Günay, Lev. IV, a-d.

İ.Ö.2.yüzyıl.

U 23 MüzeEnv.1729.

Lev.

Pişmiş toprak.

A.R. 2,7 cm. T.R. 2,9 cm. H. 9 cm.

Tam. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Mat turuncu kahve renkte boya. İy pişmiş. Mınyattır bir örnek. Dışa çekik dudaklı, kısa silindirik boyunlu, oldukça şişkin karnlı, kısa silindirik ayaklı. Mezar no. 5.

Boulter, Lev. 46, I3; Åström, Fig.1, 3; Günay, Lev. IV, a-d.

İ.Ö.2.yüzyıl.

U 24 MüzeEnv.1730.

Lev. XXVII

Pişmiş toprak.

A.R. 3,1 cm. T.R. 3,5 cm. H. 16,4 cm.

Tam. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Turuncu kahve renkte boya. İy pişmiş. Dışa çekik dudaklı, uzun silindirik boyunlu, oldukça şişkin karnlı, kısa ayaklı. Dudak kenarından gövde ortasına dek turuncu kahve renkte firnisle yapılmış birbirine paralel ince kalın bantlar görülmekte. Mezar no. 5.

Boulter, Lev. 46, I2; Thompson 1934, 368, C 76-77; Gürler, Lev.27, no. 131.

İ.Ö.2.yüzyıl ortaları.

U 25 MüzeEnv.1742.

Lev. XXXV

Pişmiş toprak.

A.R. 2.7 cm. T.R. 2.6 cm. H. 9.3 cm.

Tam. Açık kahverengi az mikalı kil. Boyasız. İyi pişmiş. Dışa çekik dudaklı, dışbükey silindirik boyunlu, şişkin karınlı, düz tabanlı. Mezar no. 6.

Lippolis, Res. 284, 343; Nicolau, Lev. XLIX, no. 2-7; Hayes 1975, Lev. 37, no. 341, 343.

İ.S.1.yüzyıl.

U 26 Müze Env.1779.

Lev. XXXI

Pişmiş toprak.

A.R. 4,1 cm. T.R. 2 cm. H. 16,2 cm.

Tam. Çark yapımı. Koyu turuncu kahve renkte az mikalı kil. Boyasız. İyi pişmiş. Dışa çekik dudaklı, uzun silindirik boyunlu, şişkin karınlı, kısa silindirik ayaklı. Mezar no. 7.

Gürler, Lev. 29, no. 137-141; AvP XII, Lev. 7, no. 9-15; Boulter, 126, K1-2.

İ.Ö.2.yüzyıl ortaları.

U 27 Müze Env. 2055.

Lev. XXVII

Pişmiş toprak.

A.R. 5,4 cm. T.R. 6 cm. H. 27 cm.

Tam. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Turuncu kahve renkte astarlı ve aynı renkte metalik boyalı. İyi pişmiş. Dışa doğru çekik ve aşağı dönük kalın dudaklı. Silindirik uzun boyunlu, oldukça şişkin karınlı, boyunla aynı uzunlukta olan ayak tabana doğru yayvanlaşmakta. Boynun ortasından gövde ortasına dek turuncu kahve renkte metalik boya ile yapılmış birbirine paralel ince ve kalın bantlar. Ağızın iç kısmında da aynı renkte boya. Mezar no. 10.

Hägg, 68, fig. 68 no. 7; Hausmann, Lev. 11, no. 58; Thompson 1934, 473 C 76, C 77; Lippolis, 158, Res. 138.

İ.Ö. 2.yüzyıl ortaları.

U 28 Müze Env. 2056.

Lev. XXVII

Pişmiş toprak.

A.R. 3,8 cm. T.R. 2,7 cm. H. 13,6 cm.

Tam. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Koyu turuncu kahve renkte boyalı. İyi pişmiş. Dışa çekik dudaklı, kısa kalın boyunlu, oldukça şişkin karınlı, kısa ayaklı. Boyundan gövde ortasına dek koyu turuncu kahve renkte boya ile yapılmış birbirine paralel ince ve kalın bantlar. Mezar no. 10.

Hägg, 68, fig. 69 a; Boulter, Lev. 46, H1.

İ.Ö.2.yüzyıl.

U 29 Müze Env. 2058.

Lev. XXVII

Pişmiş toprak.

A.R. 2,8 cm. T.R. 2,3 cm. H. 18,1 cm.

Tam. Gri az mikalı kil. Gri renkte astarlı. İyi pişmiş. Dışa çekik ve aşağı dönük dudaklı, uzun silindirik boyunlu, şişkin karınlı, kısa ayaklı. Mezar no. 10.

Gürler, Lev. 31, 146, 148; AvP, Lev. 7, no. 9-15.

İ.Ö.2.yüzyıl ortaları.

U 30 Müze Env. 2061.

Lev. XXVI

Pişmiş toprak.

A.R. 3,5 cm. T.R. 3,5 cm. H. 17 cm.

Tam. Açık turuncu kahve renkte az mikalı kil. Krem renkte astarlı. İyi pişmiş. Dışa çekik ve aşağı dönük dudaklı, uzun silindirik boyunlu, şişkin karınlı, kısa konik ayaklı. Mezar no. 11.

Anderson-Stojanovic, fig. 1 a.

İ.Ö.2.yüzyıl ortaları.

U 31 Müze Env. 2085.

Lev.

Pişmiş toprak.

A.R. 2,8 cm. T.R. 2,2 cm. H. 17,2 cm.

Tam. Devetüyü renkte az mikalı kil. Boyasız. İyi pişmiş. Dışa çekik dudaklı, uzun silindirik boyunlu, geniş omuzlu, kısa silindirik ayaklı, düz tabanlı. Mezar no. 13.

Gürler, Lev. 29, no. 137-141; AvP XII, Lev. 7, no. 9-15.

İ.Ö.2.yüzyıl ortaları.

U 32 Müze Env. 2087.

Lev. XXVII

Cam.

A.R. 2,5 cm. H. 7,6 cm.

Tam. Koyu yeşil renkte camdan. Dışa çekik dudaklı, kısa silindirik boyunlu, şişkin karınlı, yuvarlak tabanlı. Mezar no. 13.

Nicolaou, Lev. XLIX, 12; Lev. LI, 55a; Anderson-Stojanovic, fig. 1 i;

İ.S.1.yüzyıl ortaları.

U 33 Müze Env. 2088.

Lev. XXXIX

Cam.

Boyun R. 1,5 cm. H. 5,8 cm.

Ağız kırık, gövde tam. Mavi renkte camdan. Kısa silindirik boyunlu, şişkin karınlı, düz tabanlı. Mezar no. 13.

Nicolaou, Lev. L, 149.

İ.S.1.yüzyıl ortaları.

U 34 Müze Env. 2089.

Lev. XXXVIII

Cam.

A.R. 2,6 cm. T.R. 2 cm. H. 7,9 cm.

Tam. Yeşil camdan. Dışa çekik dudaklı, kısa silindirik boyunlu, şişkin karınlı ve düz tabanlı. Mezar no. 13.

Nicolaou, Lev. XLIX, 8; Vessberg-Westholm, 160, fig. 48, 26.

İ.S.1.yüzyıl ortaları.

U 35 Müze Env. 2090.

Lev. XXXVII

Cam.

A.R. 2,5 cm. H. 8,2 cm.

Tam. Siyah camdan. Dışta yeşil boya izleri. Dışa çekik dudaklı, kısa silindirik boyunlu, şişkin karınlı ve yuvarlak tabanlı. Mezar no. 13.

Nicolaou, Lev. LI, 55a; Anderson-Stojanovic, fig. 1 i.

İ.S.1.yüzyıl ortaları.

U 36 Müze Env. 2091.

Lev. XXXVIII

Cam.

A.R. 2,6 cm. T.R. 2,5 cm. H. 10,9 cm.

Tam. Koyu yeşil camdan. Dışta beyaz boya ile yapılmış dalgalı hatlar. Dışa çekik dudaklı, kısa silindirik boyunlu, şişkin karınlı ve yuvarlak tabanlı. Mezar no. 13.

Vessberg-Westholm, 160, fig. 48, 24.

İ.S.1.yüzyıl ortaları.

U 37 Müze Env. 2092.

Lev. XXXV

Pişmiş toprak.

A.R. 3,3 cm. T.R. 3,4 cm. H. 10,8 cm.

Tam. Koyu kahverengi az mikalı kil. Boyasız. İyi pişmiş. Dışa çekik dudaklı, kısa silindirik boyunlu, düz tabanlı. Mezar no. 13.

Hayes 1975, Lev. 37, no. 341, 343; Lippolis, Res. 284, 343; Boulter, 127-128, M3, M4.

İ.S.1.yüzyıl ortaları.

U 38 Müze Env. 2095.

Lev. XXXV

Pişmiş toprak.

A.R. 4,2 cm. T.R. 4,2 cm. H. 17,2 cm.

Tam. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Boyasız. İyi pişmiş. Dışa çekik dudaklı, uzun silindirik boyunlu, şişkin karınlı, düz tabanlı. Mezar no. 13.

Hayes 1975, Lev. 37, no. 341, 343; Lippolis, Res. 284, 343; Boulter, 127-128, M3, M4.

İ.S.1.yüzyıl ortaları.

U 39 Müze Env. 2099.

Lev. XXX

Pişmiş toprak.

A.R. 3,7 cm. T.R. 2,5 cm. H. 16,2 cm.

Tam. Gri kahve renkte kil. Krem renkte astarlı, boyasız. Kötü yapılmış ve kötü pişmiş. Dışa çekik dudaklı, silindirik boyunlu, şişkin karınlı, silindirik ayaklı. Mezar no. 14.

Akarca, Lev. LXXXIX, no. 39.; Gürler, Lev. 28, 133-136; Metzger, Lev. 43, no. 7; AvP XII, Lev. 17, no. 9-15.

İ.Ö. 2.yüzyıl ortaları.

U 40 Müze Env. 2100.

Lev. XXX

Pişmiş toprak.

A.R. 4,2 cm. T.R. 2,8 cm. H. 21,2 cm.

Tam. Turuncu kahve renkte kil. Turuncu kahve renkte astarlı ve boyalı. Pişme derecesi orta. Dışa çekik dudaklı, boyun daralarak aşağı inmekte, şişkin karınlı, uzun silindirik ayaklı. Mezar no. 14.

Gürler, Lev. 29, no. 137-141; Boulter, 126, K1-2; AvP XII, Lev. 7, no. 9-15.

İ.Ö. 2.yüzyıl ortaları.

U 41 Müze Env. 2109.

Lev. XXIX

Pişmiş toprak.

A.R. 3,3 cm. T.R. 3,2 cm. H. 17 cm.

Tam. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Kahverengi astarlı. İyi pişmiş. Dışa çekik ve aşağı dönük dudaklı, uzun silindirik boyunlu, şişkin karınlı, kısa silindirik ayaklı. İçbükey tabanlı. Mezar no. 16.

Gürler, Lev. 29, 137-141; Günay, Lev. X, d, e.

İ.Ö.2.yüzyıl ortaları.

U 42 Müze Env. 2110.

Lev. XXXV

Pişmiş toprak.

A.R. 3 cm. T.R. 2,8 cm. H. 10 cm.

Tam. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Boyasız. Özenli yapılmış. Dışa çekik dudaklı, kısa silindirik boyunlu, şişkin karınlı, düz tabanlı. Mezar no. 16.

Lippolis, Res. 284, 343; hayes 1975, Lev. 37, no. 341, 343.

İ.S.1.yüzyıl ortaları.

U 43 Müze Env. 2111.

Lev. XXXV

Pişmiş toprak.

A.R. 3,4 cm. T.R. 3,2 cm. H. 1,,2 cm.

Tam. Turuncu kahve renkte mikalı kil. Turuncu kahve renkte astarlı. İyi pişmiş. Dışa çekik dudaklı, uzun silindirik boyunlu, şişkin karınlı, düz tabanlı. Mezar no. 16.

Lippolis, Res. 284, 343; hayes 1975, Lev. 37, no. 341, 343.

İ.S.1.yüzyıl ortaları.

U 44 Müze Env.2114.

Lev. XXVIII

Pişmiş toprak.

A.R. 3,6 cm. T.R. 3,2 cm. H. 18,2 cm.

Tam. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Aynı renkte astarlı. İyi pişmiş. Dışa çekik ve aşağı dönük dudaklı, uzun silindirik boyunlu, şişkin karınlı, uzun silindirik ayaklı, düz tabanlı. Dudak kenarından gövde ortasına dek turuncu kahve renkte boya ile yapılmış birbirine paralel bantlar. Mezar no. 16.

Lippolis, Res. 138; Thompson 1934, 368, C 76-77; Gürler, Lev. 27, no. 131.

İ.Ö.2.yüzyıl ortaları.

U 45 Müze Env. 2115.

Lev. XXXV

Pişmiş toprak.

A.R. 3 cm. T.R. 2.8 cm. H. 11.5 cm.

Tam. Turuncu- kahve renkte az mikalı kil. Turuncu- kahve renkte astarlı. İyi pişmiş. Dışa çekik dudaklı, uzun silindirik boyunlu, şişkin karınlı ve düz tabanlı. Mezar no. 16.

Lippolis, Res. 284, 343; hayes 1975, Lev. 37, no. 341, 343.

İ.S.1.yüzyıl ortaları.

U 46 Müze Env. 2116.

Lev. XXX

Pişmiş toprak.

A.R. 4,8 cm. T.R. 3,3 cm. H. 21,5 cm.

Tam. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Krem renkte astarlı, boyasız. İyi pişmiş. Dışa çekik ve aşağı dönük dudaklı, uzun silindirik boyunlu, şişkin karnlı, uzun silindirik ayaklı, düz tabanlı. Mezar no. 16.

AvP XII, Lev. 7, no. 9-15; Gürler, Lev. 29, no. 137-141.

İ.Ö.2.yüzyıl ortaları.

U 47 Müze Env. 2117.

Lev. XXXVI

Pişmiş toprak.

A.R. 3,2 cm. T.R. 3,5 cm. H. 12,3 cm.

Tam. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Turuncu kahve renkte astarlı, boyasız. İyi pişmiş. Dışa çekik dudaklı, uzun silindirik boyunlu, şişkin karnlı, düz tabanlı. Mezar no. 16.

Lippolis, Res. 284, 343; Hayes 1975, Lev. 37, no. 341, 343.

İ.S.1.yüzyıl ortaları.

U 48 Müze Env. 2130.

Lev. XXXIII

Pişmiş toprak.

A.R. 3 cm. H. 7,8 cm.

Tam. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Boyasız. İyi pişmiş. Dışa çekik dudaklı, kısa silindirik boyunlu, şişkin karnlı, yuvarlak tabanlı. Mezar no. 17.

Agora V, 15, F50; Boulter, 127-128, M 1, 2, 5; Wiseman-Mano Zissi, Fig. 17-18.

İ.S.1.yüzyıl ortaları.

U 49 Müze Env. 2131.

Lev. XXXIII

Pişmiş toprak.

A.R. 2,6 cm. H. 7,6 cm.

Tam. Kahverengi az mikalı kil. Boyasız. İyi pişmiş. Dışa çekik dudaklı, kısa silindirik boyunlu, şişkin karnlı, yuvarlak tabanlı Mezar no. 17.

Boulter, Lev. 46, M1; Agora V, F 50; Wiseman-Mano Zissi, Fig. 17-18.

İ.S.1.yüzyıl ortaları.

U 50 Müze Env. 2146.

Lev. XXXVI

Pişmiş toprak.

A.R. 3,2 cm. T.R. 2,4 cm. H. 12,4 cm.

Tam. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Boyasız. İyi pişmiş. Dışa çekik dudaklı, uzun silindirik boyunlu, şişkin karnlı, düz tabanlı. Mezar no. 17.

Lippolis, Res. 284, 343; Hayes 1975, Lev. 37, no. 341, 343; Hayes 1973, 81, no. 242.

İ.S.1.yüzyıl ortaları.

U 51 Müze Env. 2148.

Lev. XXXIII

Pişmiş toprak.

A.R. 3,3 cm. T.R. 3,3 cm. H. 11,9 cm.

Tam. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Boyasız. İyi pişmiş. Dışa çekik dudaklı, kısa silindirik boyunlu, şişkin karnlı. Mezar no. 17.

Anderson-Stojanovic, fig. 1 h; Agora V, 15, F 50; Wiseman-Mano zissi, Fig. 17-18.

İ.S.1.yüzyıl ortaları.

U 52 Müze Env. 2150.

Lev. XXXIII

Pişmiş toprak.

A.R. 3,3 cm. T.R. 3 cm. H. 10 cm.

Tam. Açık kahverengi az mikalı kil. Açık kahverengi astarlı. İyi pişmiş. Dışa çekik dudaklı, kısa silindirik boyunlu, şişkin karnlı. Mezar no. 17.

Anderson-Stojanovic, fig. 1 h; Agora V, 15, F 50; Wiseman-Mano zissi, Fig. 17-18.

İ.S.1.yüzyıl ortaları.

U 53 Müze Env. 2201.

Lev. XXXI

Pişmiş toprak.

A.R. 4,1 cm. T.R. 3 cm. H. 19,2 cm.

Tam. Sarı kahve renkte az mikalı kil. Krem renkte astarlı. Boyasız. İyi pişmiş. Dışa çekik dudaklı, uzun silindirik boyunlu, şişkin karnlı, uzun silindirik ayaklı, düz tabanlı. Mezar no. 18.

Gürler, Lev. 29, no. 1237-141; Boulter, 126, K1-2; AvP XII, Lev. 7, no. 9-15.

İ.Ö.2.yüzyıl ortaları.

U 54 Müze Env. 2202.

Lev. XXVI

Pişmiş toprak.

A.R. 4,5 cm. T.R. 3,6 cm. H. 18,1 cm.

Tam. Devetüyü renkte az mikalı kil. Devetüyü renkte astarlı. Boyasız. İyi pişmiş. Dışa çekik dudaklı, uzun silindirik boyunlu, şişkin omuzlu, kaideye doğru daralan gövdeli. Mezar no. 18.

Anderson-Stojanovic, fig. 1a.

İ.Ö.2.yüzyıl ortaları.

U 55 Müze Env 2203.

Lev. XXXI

Pişmiş toprak.

A.R. 3,3 cm. T.R. 3,4 cm. H. 20,5 cm.

Tam. Devetüyü renkte az mikalı kil. Krem renkte astarlı. İyi pişmiş. Özensiz yapılmış.

Dışa çekik dudaklı, uzun silindirik boyunlu, şişkin karnlı, uzun silindirik ayaklı, düz tabanlı. Mezar no. 18.

Gürler, Lev. 29, no. 1237-141; Boulter, 126, K1-2; AvP XII, Lev. 7, no. 9-15.

İ.Ö.2.yüzyıl ortaları.

U 56 Müze Env. 2204.

Lev. XXXII

Pişmiş toprak.

A.R. 2,8 cm. T.R. 2,1 cm. H. 15,7 cm.

Tam. Devetüyü kahve renkte bol küçük taşçıklı ve mikalı kil. Krem renkte astarlı. Özensiz yapılmış. Kısa dışa çekik dudaklı, uzun silindirik boyunlu, oldukça şişkin karınlı, uzun silindirik ayaklı. Mezar no. 18.

Gürler, Lev. 29, no. 1237-141; Boulter, 126, K1-2; AvP XII, Lev. 7, no. 9-15.

İ.Ö.2.yüzyıl ortaları.

U 57 Müze Env. 2205.

Lev. XXXII

Pişmiş toprak.

A.R.4,2 cm. T.R. 2,9 cm. H. 18,5 cm.

Tam. Sarı kahve renkte az mikalı kil. Boyasız. İyi pişmiş. Özensiz yapılmış. Dışa çekik dudaklı, geniş olan ağızdan aşağı doğru daralan uzun silindirik boyunlu, şişkin karınlı, uzun dar silindirik ayaklı, düz tabanlı. Mezar no. 18.

Gürler, Lev. 29, no. 1237-141; Boulter, 126, K1-2; AvP XII, Lev. 7, no. 9-15.

İ.Ö.2.yüzyıl ortaları.

U 58 Müze Env. 2206.

Lev. XXXII

Pişmiş toprak.

A.R. 3,3 cm. T.R. 2 cm. H. 16,1 cm.

Tam. Sarı kahve renkte az mikalı kil. İyi pişmiş. Dışa çekik ve aşağı dönük dudaklı, uzun silindirik boyunlu, şişkin karınlı, kısa silindirik ayaklı, düz tabanlı. Mezar no. 18.

Gürler, Lev. 29, no. 1237-141; Boulter, 126, K1-2; AvP XII, Lev. 7, no. 9-15.

İ.Ö.2.yüzyıl ortaları.

U 59 Müze Env. 2207.

Lev. XXXII

Pişmiş toprak.

A.R. 2,3 cm. T.R. 1,8 cm. H. 11,6 cm.

Tam. Sarı kahve renkte az mikalı kil. Boyasız. İyi pişmiş. Dışa çekik dudaklı, kısa silindirik boyunlu, şişkin karınlı, kısa silindirik ayaklı, düz tabanlı. Mezar no. 18.

Gürler, Lev. 29, no. 1237-141; Boulter, 126, K1-2; AvP XII, Lev. 7, no. 9-15.

İ.Ö.2.yüzyıl ortaları.

U 60 Müze Env. 2248.

Lev. XXXVI

Pişmiş toprak.

A.R. 2,9 cm. T.R. 2,7 cm. H. 11,3 cm.

Tam. Sarı kahve renkte az mikalı kil. Sarı kahve renkte astarlı. İyi pişmiş. Dışa çekik dudaklı, uzun silindirik boyunlu, şişkin karınlı, düz tabanlı. Mezar no. 20.

Lippolis, Res. 284, 343; Hayes 1975, Lev. 37, no. 341, 343; Hayes 1973, 81, no. 242.

İ.S.1.yüzyıl ortaları.

U 61 Müze Env. 2249.

Lev. XXXVI

Pişmiş toprak.

A.R. 2,9 cm. T.R. 2 cm. H. 11 cm.

Tam. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Kırmızı kahve renkte astarlı. İyi pişmiş. Dışa çekik dudaklı, uzun silindirik boyunlu, şişkin karınlı, düz tabanlı. Mezar no. 20.

Boulter, lev. 46, M4.

İ.S.1.yüzyıl ortaları.

U 62 Müze Env. 2250.

Lev. XXXIII

Pişmiş toprak.

A.R. 3 cm. T.R. 3 cm. H. 9,8 cm.

Tam. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Kahverengi astarlı. İyi pişmiş. Dışa çekik dudaklı, kısa silindirik boyunlu, şişkin karınlı, düz tabanlı. Mezar no. 20.

Benzerleri

İ.S.1.yüzyıl ortaları.

U 63 Müze Env. 2251.

Lev. XXXVI

Pişmiş toprak.

A.R. 3,9 cm. T.R. 3,7 cm. H. 12,1 cm.

Tam. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Alacalı bordo kahve renkte mat boyalı. İyi pişmiş. Dışa çekik dudaklı, uzun silindirik boyunlu, şişkin karınlı, düz tabanlı. Mezar no. 20.

Nicolaou, Lev. LIII, 180.

İ.S.1.yüzyıl ortaları.

U 64 Müze Env. 2358.

Lev. XXXVI

Pişmiş toprak.

A.R. 2,2 cm. T.R. 1,6 cm. H. 13 cm.

Tam. Açık turuncu kahve renkte az mikalı kil. İyi pişmiş. Dışa çekik dudaklı, uzun silindirik boyunlu, şişkin karınlı, kısa silindirik ayaklı. Ağızdan boyna doğru akmış koyu kahverengi boya. Mezar no. 21.

AvP XII, Lev. 35, no. 9-15; Gürler, Lev. 28, no. 133-136; Akarca, Lev. XXXIX, no. 39.

İ.Ö. 2.yüzyıl.

U 65 MüzeEnv.2436.

Lev. XXXIX

Cam.

A.R. 2.4 cm. H. 12 cm.

Tam. Yeşil-sarı renkte camdan Dışa çekik dudaklı, uzun silindirik boyunlu, torba gövdeli. Mezar 22.

Hayes 1975, Lev. 35, no. 572, Lev. 39, no. 633; Nicolaou, Lev. LII, 126; Wiseman and Mano-Zissi, Lev. 87, fig. 25.

İ.S.1.yüzyılın ikinci yarısı.

U 66 MüzeEnv.2682.

Lev. XXXVII

Pişmiş toprak.

A.R. 3,5 cm. T.R. 2,6 cm. H. 14,5 cm.

Tam. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Turuncu kahve renkte astarlı. İyi pişmiş. Dışa çekik dudaklı, uzun silindirik boyunlu, şişkin karınlı, düz tabanlı. Mezar no. 25.

Boulter, Lev. 46, M3; Lippolis, Res. 284, 343; Hayes 1975, Lev. 37, no. 341, 343; Hayes 1973, 81, no. 242.

İ.S.1.yüzyıl ortaları.

U 67 Müze Env. 2683.

Lev. XXXVII

Pişmiş toprak.

A.R. 3,3 cm. H. 10,5 cm.

Tam. Açık kahverengi kil. Dışta ağız kenarından boyna dek inen kırmızı kahve renkte mat boyalı. İyi pişmiş. Dışa çekik dudaklı, kısa silindirik boyunlu, şişkin karınlı, düz tabanlı. Mezar no. 25.

Smith, Lev. 44 g; Boulter, 127-128, M3, M4; Hayes 1975, Lev. 37, no. 341, 343.

İ.S.1.yüzyıl ortaları.

U 68 Müze Env. 2684.

Lev. XXVIII

Pişmiş toprak.

A.R. 3,6 cm. T.R. 2,6 cm. H. 15,2 cm.

Tam. Pembe kahve renkte az mikalı kil. Pembe kahve renkte mat boyalı. İyi pişmiş. Dışa çekik dudaklı, uzun silindirik boyunlu, şişkin karınlı, düz tabanlı. Mezar no. 25.

Boulter, Lev. 46, P1; Nicolaou, Lev. LIII, 176.

İ.S.1.yüzyıl ortaları.

U 69 Müze Env. 2711.

Lev. XXVIII

Pişmiş toprak.

A.R. 2,8 cm. T.R. 2,8 cm. H. 12 cm.

Tam. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Turuncu kahve renkte astarlı. İyi pişmiş. Dışa çekik dudaklı, kısa silindirik boyunlu, şişkin karınlı, kısa silindirik ayaklı, düz tabanlı. Dudaktan gövde ortasına dek turuncu kahve renkte boya ile yapılmış birbirine paralel bantlar. Mezar no. 26.

Lippolis, Res.m 138; Thompson 1934, 368, C 76-77.

İ.Ö.2.yüzyıl ortaları.

U 70 Müze Env. 2712.

Lev. XXVIII

Pişmiş toprak.

A.R. 3,5 cm. T.R. 4 cm. H. 17,5 cm.

Tam. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Turuncu kahve renkte astarlı. İyi pişmiş. Dışa çekik dudaklı, uzun silindirik boyunlu, şişkin karınlı, kısa silindirik ayaklı. Gövde ortasında turuncu kahve renkte boya ile yapılmış birbirine paralel bantlar. Mezar no. 26.

Lippolis, Res.m 138; Thompson 1934, 368, C 76-77.

İ.Ö.2.yüzyıl ortaları.

U 71 Müze Env. 2713.

Lev.

Pişmiş toprak.

A.R. 2,2 cm. T.R. 2,5 cm. H. 10,8 cm.

Tam. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Turuncu kahve renkte astarlı. İyi pişmiş. Dışa çekik dudaklı, kısa silindirik boyunlu, şişkin karınlı, kısa silindirik ayaklı. Mezar no. 26.

Lippolis, Res.m 138; Thompson 1934, 368, C 76-77.

İ.Ö.2.yüzyıl ortaları.

U 72 Müze Env. 2717.

Lev. XXXVII

Cam.

A.R. 2,2 cm. H. 11,1 cm.

Tam. Yeşil camdan. Dışa çekik olan dudaktan boyuna doğru daralan ve giderek genişleyerek yuvarlak dipile sona eren gövde. Mezar no. 26.

Nicolaou, Lev. LII, 143, 170; Vessberg-Westholm, fig. 61, 6.

İ.S.1.yüzyıl ikinci yarısı.

U 73 Müze Env. 3019.

Lev. XXXVII

Pişmiş toprak.

A.R. 3,8 cm. T.R. 2,8 cm. H. 13,3 cm.

Tam. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Gri renkte boyalı. İyi pişmiş. Dışa çekik dudaklı, ağızdan aşağı daralarak inen kısa silindirik boyunlu, şişkin karınlı düz tabanlı. Mezar no. 27.

Boulter, Lev. 46, N1; Nicolaou, Lev. L, 29.

İ.S.1.yüzyılın ikinci yarısı.

U 74 Müze Env. 3020.

Lev.

Pişmiş toprak.

A.R. 2,8 cm. T.R. 2 cm. H. 9,2 cm.

Tam. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Turuncu kahve renkte astarlı. İyi pişmiş. Dışa çekik dudaklı, kısa silindirik boyunlu, hafif şişkin karınlı, düz tabanlı. Mezar no. 27.

Benzerleri

İ.S.1.yüzyılın ikinci yarısı.

U 75 Müze Env. 3021.

Lev. XXVI

Pişmiş toprak.

A.R. 4 cm. T.R. 3 cm. H. 15,2 cm.

Tam. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Krem renkte astarlı. İyi pişmiş. Dışa çekik dudaklı, kısa silindirik boyunlu, geniş omuzlardan kaideye doğru daralan gövde. Mezar no. 27.

Anderson-Stojanovic, fig. 1 a.

İ.Ö.2.yüzyıl ortaları.

U 76 Müze Env. 3022.

Lev. XXVI

Pişmiş toprak.

A.R. 4 cm. T.R. 3 cm. H. 15.2 cm.

Tam. Turuncu- kahve renkte az mikalı kil. Krem renkte astarlı. İyi pişmiş. Dışa çekik ve aşağı döntük dudaklı, kısa silindirik boyunlu, oldukça şişkin karınlı ve kısa halka kaideli. Mezar no. 27.

Brock-Young, Lev. 30, 1.7 (1); Vessberg-Westholm, 162, fig. 50, 19; Marangou, 175, Lev. 30, 1; Hayes 1975, Lev. 35, no. 572.

İ.S.1.yüzyılın ikinci yarısı.

U 77 Müze Env. 3202

Lev. XXVI

Pişmiş toprak.

A.R. 2,9 cm. T.R. 2,2 cm. H. 10,1 cm.

Tam. Sarı-kahve renkte, az mikalı kil. Sarı-kahve renkte astarlı. İyi pişmiş. Düzgün ve temiz yapılmış. Dışa çekik dudaklı, uzun silindirik boyunlu, şişkin karınlı, düz tabanlı. Mezar no. 29.

Smith, Lev. 44 g; Boulter, 127-128, M3, M4; hayes 1975, Lev. 37, no. 341, 343.

İ.S.1.yüzyılın ikinci yarısı.

U 78 Müze Env. 3280.

Lev. XXVIII

Pişmiş toprak.

A.R. 4,2 cm. T.R. 3,4 cm. H. 16 cm.

Tam. Açık turuncu kahve renkte az mikalı kil. Dudaktan gövde ortasına dek koyu turuncu kahve renkte boya ile yapılmış birbirine paralel bantlar. İçte boya yok. İyi pişmiş. Dışa çekik dudaklı, uzun silindirik boyunlu, şişkin karınlı, kısa silindirik ayaklı, düz tabanlı. Mezar no. 30.

Hausmann, Lev. 11, no. 58; Lippolis, 158, Res. 138; Thompson 1934, 368, fig. 52 C 76, 391, fig. 78 D 76, D 77.

İ.Ö. 2.yüzyıl ortaları.

U 79 Müze Env. 3281.

Lev. XXVIII

Pişmiş toprak.

A.R. 3,6 cm. T.R. 2,7 cm. H. 15,6 cm.

Tam. Devetüyü renkte az mikalı kil. İyi pişmiş. Dudaktan gövde ortasına dek gri- siyah renkte boya ile birbirine paralel yapılmış bantlar. Dışa çekik dudaklı, uzun silindirik boyunlu, şişkin karınlı, kısa silindirik ayaklı, düz tabanlı. Mezar no. 30.

Thompson 1934, 368, C 76-77; Gürler, Lev. 27, no. 131.

İ.Ö.2.yüzyılın ikinci-dördüncü çeyreği.

U 80 Müze Env. 3282.

Lev. XXIX

Pişmiş toprak.

A.R. 3,1 cm. T.R. 2,6 cm. H. 12,7 cm.

Tam. Kırmızı kahve renkte az mikalı kil. Dudaktan gövde ortasına dek kırmızı kahve renkte mat boyalı. İyi pişmiş. Dışa çekik dudaklı, kısa silindirik boyunlu, şişkin karınlı, kısa silindirik ayaklı, düz tabanlı. Mezar no. 30.

Thompson 1934, 368, C 76-77; Gürler, Lev. 27, no. 131.

İ.Ö.2.yüzyıl ortaları.

U 81 Müze Env. 3283.

Lev. XXIX

Pişmiş toprak.

A.R. 3,4 cm. T.R. 2,7 cm. H. 13 cm.

Tam. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Çoğu aşınmış açık kahverengi boyalı. İyi pişmiş. Dışa çekik ve aşağı dönük dudaklı, silindirik boyunlu, şişkin karınlı, yüksek ayaklı, düz tabanlı. Mezar no. 30.

Günay, Lev. III, f, g; Gürler, Lev. 29, 138-139.

İ.Ö.2.yüzyıl ortaları.

U 82 Müze Env. 3284.

Lev. XXXII

Pişmiş toprak.

A.R. 3,3 cm. T.R. 2,4 cm. H. 20,8 cm.

Tam. Açık kahverengi az mikalı kil. Boyasız. İyi pişmiş. Dışa çekik dudaklı, uzun silindirik boyunlu, şişkin karınlı, uzun silindirik ayaklı, düz tabanlı. Mezar no. 30.

Günay, Lev. III, f, g; Gürler, Lev. 29, 138-139; Lippolis, 158, Res. 138; Thompson 1934, 368, fig. 52 C 76.

İ.Ö.2.yüzyıl ortaları.

U 83 Müze Env. 3285.

Lev.

Pişmiş toprak.

A.R. 3,4 cm. T.R. 2,6 cm. H. 17,7 cm.

Tam. Sarı kahverengi az mikalı kil. Boyasız. İyi pişmiş. Dışa çekik dudaklı, uzun silindirik boyunlu, şişkin karınlı, uzun silindirik ayaklı, düz tabanlı. Mezar no. 30.

Günay, Lev. III, f, g; Gürler, Lev. 29, 138-139; Lippolis, 158, Res. 138; Thompson 1934, 368, fig. 52 C 76.

İ.Ö.2.yüzyıl ortaları.

VI. URNA E

Mezarlarda yakılan ölü'nün kemiklerinin içinde korunduğu bu kaplar, Hellenistik ve Roma dönemi kazısı yapılmış birçok antik kentte, diğer mezar buluntularıyla birlikte çok sık olarak karşımıza çıkmakla birlikte, bu konuda yapılmış başlıca bir çalışmanın olmadığı dikkati çeker. Buna bağlı olarak da, kronolojiyi oluşturacak yeterli bilgi elimizde yoktur. Bu çalışmada diğer antik kentlerde, özellikle nekropolis kazılarında ele geçenlerden yola çıkarak, bir karşılaştırma yapmak yoluyla gelişim süreçlerini belirlemeye çalıştık.

Urna, ölü'nün kemiklerinin içinde korunduğu kaplara genel olarak verilen latince bir isimdir. Çok eski çağlardan beri çeşitli kapların urna olarak kullanıldıkları görülmüştür. İ.Ö.2.binin ikinci yarısından başlayarak Girit'te ölümler "larnaks" adı verilen, pişmiş topraktan yapılmış sandıklar içinde saklanırken, Mykenai'da da, yeni formlarla aynı gelenek devam ettirilir³⁷⁴. Anadolu'da da İ.Ö.2. ve 1.binde yakarak gömme geleneğinin uygulandığı ve bunun için pişmiş toprak ve bronzdan yapılmış büyük kapların kullanıldığı görülmüştür³⁷⁵. Yakarak gömmenin yaygın olduğu protogeometrik ve geometrik dönemde Attika'da ve Kıta Yunanistan'daki diğer yerlerde özellikle amphoraların ve pythosların ölümlerin kemiklerini saklamak amacıyla kullanıldıkları bilinir³⁷⁶. Yine aynı zamanlarda adalar, İonia ve Karia'da da benzer gelenek sürer³⁷⁷.

Genellikle Hellenistik ve Roma dönemlerinde günlük kullanımdaki, özellikle geniş karınlı, çift kulplu pişirme kaplarının urna olarak kullanıldıkları görülmüştür. Hellenistik ve Roma döneminde sıkça kullanılan bu kapların tipoloji ve kronolojisi üzerine yapılan kapsamlı çalışmaların olmayışı araştırmamızdaki problemlerden biridir.

³⁷⁴ R. Higgins, *Minoan and Mycenaean Art*, London, 1997, 122-123, res. 145-147.

³⁷⁵ T. Özgüç, *Altıntepe II, Mezarlar, Depo Binası ve Fildişi Eserler*, Ankara (TTK), 1969, 27; K. Emre, *Yanarlar, Afyon Yöresinde Bir Hitit Mezarlığı*, Ankara (TTK), 1978, 16.

³⁷⁶ V.R. Desborough, *Protogeometric Pottery*, Oxford, 1952, 1-42; J.N. Coldstream, *Geometric Greece*, Great Britain, 1977, 26 vd.; J.Boardman, "Pottery From Eretria", *BSA* 47, 1952, 13-15, Lev. 4-5.

³⁷⁷ Coldstream, 247-276.

İtalya'da yapılan bir araştırmada, gömü geleneklerinin bölgelere göre farklılık gösterdiği belirtilir. Daha önceki dönemlere göre, yakarak gömmeyi, esas olarak Roma'nın tanıtıp daha çok uyguladığı, fakat Roma döneminde doğrudan gömme ve yakarak gömmenin yan yana aynı mezarda yer aldığı araştırmalarla ortaya konulur³⁷⁸. Antik yazarlar Cicero ve Plinius'a göre, doğrudan gömme Roma'da basit bir gömü geleneğiydi. Forum Romanum'da İ.Ö. 8.-6.yüzyıla dek hem yakarak gömme (crémation) hem de doğrudan gömme (inhumation) uygulandığı, ayrıca On İki Tablet Kanunları'nda bunların İ.Ö. 5.yüzyılda yan yana kullanıldıkları kanıtlanır. Lucretius'a göre, Roma'da üç tip gömü vardı³⁷⁹.

1. Yakarak gömme (ignibus impostum calidis torrescere flammis)
  2. Mumyalama (aut in melle situm suffocari)
  3. Doğrudan gömme (urgerive superne obtritum pondere terrae)
- Sulla'nın yakarak gömme uygulanan ilk kişi olduğu söylenir³⁸⁰.

Antik kentlerde çok erken dönemlerden başlayarak, nekropolislerin yerleşim alanı veya kentin sur duvarları dışında kurulması geleneği, Roma döneminde kanun haline gelir³⁸¹.

Bu konudaki kullanılabilir bilgilerin çoğunu İtalya'daki antik kentlerde özellikle Taranto Nekropolisi'nde buluruz. Atina'da ve Korinth'te tam aynısı olmamakla birlikte benzer özelliklere sahip Hellenistik ve Roma dönemlerine ait birçok urna vardır³⁸². Anadolu'da ise aralarında benzerlikler saptadığımız, Karia kentlerinden biri olan Mylasa ve Sardis'ten gelen buluntular çalışmamıza yararlı olmuştur³⁸³.

³⁷⁸ G. Davis, "Burial in Italy up to Augustus", Edited by R. Reece, *Burial in The Roman World, Seminar at the Institute of Archaeology*, London, 1974, 13; J.M.C. Toynbee, *Death and Burial in the Roman World*, London, 1971, 15.

³⁷⁹ Toynbee, 39.

³⁸⁰ A.g.y., 19-20

³⁸¹ A.g.y., 33.

³⁸² Agora V, Pottery of the Roman Period, Lev. 3, F 83, 84, Lev. 7 G 116; Williams-Zervos, "Corinth, 1982: East of the Theater, Hesperia 1983, 16, 29. Bu kaplar pişirme kapları olarak belirtilir.

³⁸³ Dedeoğlu-Malay, 113—120.

Tralleis Nekropolisi'nde on iki mezardan toplam otuz bir adet urna ele geçmiştir. Ur.1 (Mezar 3), Ur.2, Ur.3, Ur.4, Ur.5 (Mezar 6); Ur.6 (Mezar 10); Ur.7, Ur.8, Ur.9, Ur.10, Ur.11, Ur.12, Ur.13, Ur.14 (Mezar 12); Ur.15, Ur.16 (Mezar 13); Ur.17, Ur.18, Ur.19, Ur.20, Ur.21, Ur.22 (Mezar 17); Ur.23, Ur.24 (Mezar 19); Ur.25 (Mezar 21); Ur.26 (Mezar 22); Ur.27, Ur.28, Ur.29 (Mezar 26); Ur.30 (Mezar 29); Ur.31 (Mezar 30).

Tralleis Nekropolisi'nden ele geçen urnalar, genellikle turuncu-kahve renkte, mikalı kilden yapılır. Bazılarının üzerinde yalnız krem renkte astar boya görülürken, bazılarında pişme sırasında kahverengiden siyaha dek değişen mat boyalarla yapılmış yatay kalın bantların süsleme olarak kullanıldığı dikkati çeker. Çok çeşitli biçim özellikleri gösterirler: kapaksız olanların yanı sıra kapaklı örnekler de bulunur Ur.3(1739), Ur.4(1740), Ur.7(2068), Ur.11(2072), Ur.14(2075), Ur.16(2097), Ur.18(2133), Ur.20(2135), Ur.23(2222), Ur.24(2223), Ur.26(2438), Ur.27(2705), Ur.28(2706), Ur.31(3268). Çoğunun içinde bulunan kemiklerden kremasyon uygulandığı anlaşılır. Boyları 17-41 cm arasında değişen urnaları form benzerliklerine göre grupladık; bununla birlikte bazı formların tek olduğu görülür.

Mezar 12'den gelen turuncu-kahve renkte kilden yapılmış ve üzerinde koyu kahverengi mat boya izleri taşıyan Ur.10(Lev. XLI) no'lu kabın gövdesinin, diğerlerinden farklı olarak, yuvarlak dipli biçimiyle tektir. Dışa doğru açılan kısa, dik boyunlu ve kapaksız bu örnek aynı zamanda omuzda, dört yivli kulplara sahiptir. Atina Agorası'nda pişirme kabı olarak nitelenen, yuvarlak dipli, bir yatay ve bir dikey kulplu örnekler, İ.Ö.1.yüzyılın son üç çeyreğine tarihlenen Grup F'de ve başka bir benzeri Grup G'de bulunur³⁸⁴. Samaria'da, Roma Ia tabakasındaki pişirme kapları en iyi korunan gruptur ve Augustus dönemine verilir³⁸⁵. Burada incelenen kabın karnının damarlı yapıda olması, bizim örneğimizde ve genel olarak incelediğimiz urnalar içinde görülmeyen bir özelliktir. Filistin'de benzer şekilde yuvarlak dipli; fakat bizim örneğimizden farklı olarak kulpları

³⁸⁴ Agora V, 19, Lev. 3, F 83, F 84; 34, Lev. 7, G 116. Üst dolgudan geldiği belirtilen F 84 Augustus dönemine tarihlenir.

ağız kenarından çıkıp omuza bağlanan ve “küresel pişirme kapları” grubu altında incelenen örnekler İ.Ö.2.yüzyıldan İ.Ö.1.yüzyıl sonuna dek olan geniş bir zaman dilimine tarihlenir³⁸⁶. Tralleis Nekropolisi’nde 10 no’lu mezarda İ.S.1.yüzyılın ikinci yarısına verilen kalp burunlu kandiller ve İ.S.geç1-erken2.yüzyılda kullanılmış kandillerle birlikte ele geçmiştir. Genel olarak İ.S.1.yüzyılda kullanılmış olmalıdır.

Mezar 3’ten gelen açık kahverengi kilden yapılmış, krem renkte astarlı Ur.1(Lev. XL) no’lu urna, dışa çekik ve sarkık dudaklı, geniş karınlı ve kaideye doğru daralan biçime sahiptir. Kapaksız olan kabın ağzında ve hemen altında, gövde ortasında, kaidenin hemen üzerinde, pişmeden dolayı çeşitli tonlarda karşımıza çıkan, turuncu-kahve renkte mat boya ile yapılmış kalın yatay bantlar bezeme olarak yapılmıştır. Mezar 12’den gelen Ur.14(Lev. XLII) no’lu urnanın biçimi, Ur.1 no’lu örneğe benzemekle birlikte, tek farkı kapağının korunmuş olmasıdır. Dudak biçimi ve gövde yapısıyla büyükçe bir kase görünümünde olan bu kabın kapağının konik tutamaklı ve tabana doğru yayvanlaşan bir yapıda olduğu görülür. Büyük bir olasılıkla Ur.1 no’lu örnek de, benzer bir kapağa sahipti. Ağız yapısı gövdeye oranla daha dar olan ve omuzları belirgin biçimde geniş fakat büyük bir kase görünümünde, İ.Ö.2.-1.yüzyıla tarihlenen Geç Etrüsk bir urna, belki de bizim örneğimizin öncüsüdür³⁸⁷. İ.S.1.yüzyılda kullanılmış olmalıdır.

İnceleyeceğimiz diğer bir grubu oluşturan urnalar genellikle gövdeye oranla daha dar ağızlı, kısa kalın boyundan sonra genişleyen ve tekrar kaideye doğru daralan gövdeye sahiptir. Neredeyse büyükçe bir vazo görünümünde olan bu kapların en büyüğü Mezar 12’ten gelen Ur.13 (Lev. XLII) no’lu örnektir. Boyu 33.9 cm’ye ulaşan ve krem renkte astarlı, kulpsuz örneğimizin dudağının dışa sarkık olduğu ve en geniş çapın omzun biraz altında olduğu görülür. Boynun biraz altındaki yiv, bezeme olarak kullanılmıştır. Mezar 26’dan gelen Ur.29 (Lev. XLIV) no’lu urnanın en geniş çapı da, bir önceki örnekte olduğu gibi omzun altındadır. Yuvarlatılmış dudak ile farklı olsa da, gövde profilinin

³⁸⁵ Samaria, 298-299, no. 8. Buradaki örnek kahverengi-kırmızı renkte kilden yapılmıştır.

³⁸⁶ Lapp, 184-185, 187. Tip 71, A,B,C örnekleri için İ.Ö.200-150 tarihleri verilirken; K,L,N İ.S.1.yüzyılın ilk yarısına dek görülürler.

³⁸⁷ J.W. Hayes, *Etruscan and Italic Pottery in the Royal Ontario Museum*, Toronto, 1985, 162, G3.

benzerliği göze çarpar. Kapaksız olan Ur.29 no'lu örnekte bezeme yoktur. Mezar 6'dan gelen Ur.2 (Lev. XL), Mezar 17'den gelen Ur.18 ve Ur.19 (Lev. XLII-XLIII) no'lu urnaların da benzer dudak ve gövde profiline sahip olduklarına dikkat edilmelidir. Yuvarlatılmış dudak ve karna doğru inmiş olan en geniş çap ortak özellikler olmakla birlikte, Ur.2 ve Ur.19'un kapaksız, Ur.18 no'lu örnek halka tutamaklı kapağa sahiptir. Gövde biçimleriyle birbirine benzeyen örneklerimiz Tralleis Nekropolisi'nde genellikle İ.S.1.yüzyılda kullanılan kalp burunlu ve U burunlu kandillerle birlikte bulunmuştur.

Mezar 6'dan gelen Ur.5 (Lev. XLII) ile Mezar 10'dan gelen Ur.6 (Lev. XL) no'lu urnalar genel form yapılarıyla diğer örneklerden farklıdır. Her ikisi de çift kulplu, kapaksız ve diğer urnalara göre daha küçük boyutta olmalarıyla dikkat çeker. Yuvarlatılmış ve dışa çekik dudaklı ve belirgin omuzlara sahip olan Ur.5 silindirik biçimde kaideye doğru inen gövdesi ilginçtir. Ur.6 ise yuvarlatılmış, dışa çekik dudaklı, şişkin karınlı ve alçak halka kaideye sahiptir.

Urnalar içinde bir başka grubu, benzer dudak profiline sahip Ur.3 ve Ur.4 (Mezar 6; (Lev. XL); Ur.8, Ur.9 ve Ur.11 (Mezar 12; Lev. XLI); Ur.17 ve Ur.21 (Mezar 17; Lev. XLIII); Ur.23 (Mezar 19; Lev.XLIII); Ur.25 (Mezar 21; Lev. XLIV); Ur.26 (Mezar 22; Lev. XLIV); Ur.27 ve Ur.28 (Mezar 26; Lev. XLIV); Ur.30 (Mezar 29; Lev.XLIV); Ur.31 (Mezar 30; Lev. XLV) oluşturur. Turuncu-kahve renkte, mikalı ve küçük taşçıklı kilden yapılmış olan bu urnaların boyları 12.5-38.2 cm arasında değişir. İnce olan üst ve dışa çekik alt olarak iki kademeli görünümde olan dudak profili ile ilginç olan bu urnaların gövde biçimleri kendi içinde çeşitlilik gösterir. Ur.3 ve Ur.26 no'lu urnaların gövdelerindeki en geniş çap karın biraz altındadır; Ur.17 de benzer gövde biçimine sahip fakat biraz daha şişkindir. Geriye kalan örneklerde ise gövdeye göre daha dar olan bir ağız, şişkin karın ve karından kaideye doğru daralan bir yapı baskındır. Ur.4 (Mezar 6), Ur.11 (Mezar 12), Ur.21 (Mezar 17), Ur.30 (Mezar 29), Ur.31 (Mezar 30) ağız altında, dikey olarak yerleştirilmiş kulplara sahipken, benzer gövde biçimleri ile de dikkat çeker. Bunun yanı sıra aynı gruptaki urnalardan Ur.4'te kulpların hemen altından, Ur.30 ve Ur.31'de ağız kenarından başlayan ve gövdede devam eden, benzer şekilde yapılmış

birbirine paralel boya bantların bezeme amacıyla kullanıldığı görülmüştür. Ur.11'in kulp atında yer alan *PETIKIOU* yazısı, sonradan kazıma olarak eklenmiştir. Ur.8'de, ağız altında, ince yivlerle sınırlanan alanda, yine sonradan kazınarak yapılmış *CU.KHOU* yazısı yer alır. Bunun *beni göm* anlamında olan *συν-χου* dan geldiği düşünülür³⁸⁸. Dolayısıyla bu yazının kabın kendisini veya içindekini ya da her ikisini birden belirttiğini düşünebiliriz. Sözünü ettiğimiz urnaların hem profil hem de bezeme açısından en yakın benzerine, Sardis yakınlarında kazısı yapılmış olan bir mezarda rastlanır ve üzerindeki yazılarla İ.Ö. 80'den sonraya tarihlenir³⁸⁹. Atina Agorası'nda benzer dudak profiline sahip bir örneğin İ.Ö.4. yüzyıla dek gittiği görülmüştür³⁹⁰. Tralleis'te bu tip urnalar Ephesos tipi kandillerle birlikte bulunur ve İ.Ö.2.yüzyıl ortalarında kullanıldıkları düşünülür; fakat yalnızca Mezar 12'den gelen Ur.8, kalp burunlu ve U burunlu kandillerle birlikte bulunmuştur. Ur.8, bu mezara karışmış olabilir. Elimizde, bu şekilde ele geçen başka örnekler bulunmadığından, bu tipin İ.S.1.yüzyılda da kullanılmış olabileceğini kesin olarak söylememekle birlikte, urna geleneğinin pek fazla değişmediği göz önüne alınırsa bu örneğimizin İ.S.1.yüzyılda da kullanıldığını düşünebiliriz.

Ur.2 (Lev. XL), Ur.4 (Lev. XL), Ur.8 (Lev. XLI), Ur.11 (Lev. XLI), Ur.23 (Lev. XLIII), Ur.26 (Lev. XLIV), Ur.27 (Lev. XLIV), Ur.31 (Lev. XLV), kapaklı örneklerdir. Ur.3'ün kapağı, dairesel bir taban ve küçük bir tutamaktan oluşur. Ur.26'nın konik biçimlidir. Ur.8 ve Ur.11'inki ise yine konik biçimli, dışa doğru yayvan ağızlıdır ve gövde üzerinde yivlerin kullanıldığı görülmüştür. Ur.31 tutamaklı ve konik yapıda olup, ağız kenarları içe doğru kıvrıktır. Ur.4, Ur.23 ve Ur.27 ise, halka tutamaklı ve ağız kenarı dışa doğru kıvrık bir kapağa sahiptir.

³⁸⁸ Verdiği bilgiler için Adnan Menderes Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji ve Sanat Tarihi Bölümü'nden Uzman Murat Aydaş'a teşekkür ederim.

³⁸⁹ H. Dedeoğlu-H. Malay, "Some Inscribed Cinerary Chests and Vases From Sardis", *Arkeoloji Dergisi, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, Özel Sayı I*, İzmir, 1991,116, no.6.

³⁹⁰ S.I. Rotroff, "Three Cistern Systems On The Kolonos Agoraios", *Hesperia*, Lev. 56, no. 55.

Ur.7 ve Ur.12 (Mezar 12; Lev. XLI); Ur.20 (Mezar 17; Lev. XLIII); Ur.24 (Mezar 19; Lev. XLIII) dışı doğru düz bir şekilde uzanan ağızlarıyla bir başka grubu oluştururlar. Fakat gövde profilleri kendi içinde farklılık gösterir. Ur.20 ile Ur.24 birbirine benzer. Sarkık karınlı olarak belirtebileceğimiz gövde ve alçak halka kaideye sahiptir. Kapaklı olan her iki urnanın da yatay boya bantlarla bezendiği dikkat çeker. 20 no'lu urnanın kapağı ters döndürülmüş bir kase görünümündedir; alçak halka tutamaktan belirgin biçimde dışbükey bir kavisle devam eder ve dudak kenarına doğru hafif bir içbükey kıvrım yapar. 24 no'lu urnanın kapağı ise konik tutamaktan dudağa doğru hafif bir eğim gösterir. 20 no'lu urna, daha önce anlattığımız Ur.4(Mezar 6), Ur.11 (Mezar 12), Ur.21 (Mezar 17), Ur.30 (Mezar 29), Ur.31 (Mezar 30) no'lu urnalarda olduğu gibi dudağın hemen altında yer alan benzer kulplara sahiptir. Geriye kalan üç urnanın gövde profili birbirinden farklıdır. Ur.7 daha ince uzun bir yapıda olup, en geniş çap gövde ortasından biraz alttadır ve sarkık karınlı görünümündedir. Diğerlerine oranla daha yüksek bir kaideye sahiptir. Yine yüksek bir kaideye sahip olan Ur.12nin en geniş çapı gövde ortasında yer almaktadır. Ur.7 ve Ur.12, ağzın altında yer alan ince yivlerle bezelidir. Ur.20 ve 24, Tralleis Nekropolisi'nde genel olarak İ.Ö.2.yüzyılda kullanılan Ephesos tipi kandillerle birlikte bulunduğundan, aynı tarihlere ait olmalıdır. Ur.12'nin ise, kalp burunlu ve U burunlu kandillerle birlikte İ.S.1.yüzyılda kullanıldığı anlaşılır.

Mezar 18'den gelen 22 no'lu urnanın yuvarlatılmış ve aşağı sarkık bir dudak ve omuzlardan yayvan olan kaideye doğru daralan gövde profiline sahip olduğu görülmüştür. Tralleis Nekropolisi'nde volütlü kandiller, yuvarlak burunlu kandiller ve küresel tipte unguentaria ile birlikte bulunan bu tipin, İ.S.1.yüzyılda kullanılmış olduğunu düşünüyoruz.

Tralleis Nekropolisi'nden ele geçen urnaların tarihlenmesi oldukça problemlidir. Diğer antik kentlerde, Tralleis urnalarının tam benzerlerinin neredeyse olmaması dikkat çeker ve bundan dolayı genellikle ele geçtikleri kontekstlerdeki kandiller ve unguentaria gibi seramik grupları tarihlemeye yardımcı olur. Tralleis Nekropolisi urnalarının en yakın benzerlerinin Taranto Nekropolisi'nde ele geçmiş olması, İtalya bağlantısını düşündürür.

Bununla birlikte Taranto Nekropolisi'nden ele geçen örnekler biraz daha erken tarihtendir. Tralleis urnalarının kendine özgü bir biçim ve bezeme geleneğinin olması da dikkat çekicidir. Urnalarımızın, aynı zamanda önemli bir seramik üretim merkezi olan Tralleis'te üretildiklerini düşünmekteyiz. Genel olarak İ.Ö.2.yüzyıldan İ.S.1.yüzyıla dek kullanılan örnekler bulunur.

I. URNAE

Ur 1 MüzeEnv.1584.

Lev. XL

Pişmiş toprak.

A.R. 27 cm. T.R. 14.3 cm. H. 22.9 cm.

Tam Açık kahve renkte, mikalı ve küçük taşçıklı kil. İçte dudak kenarında koyu turuncu-kahve renkte, dışta turuncu-kahveden gri-kahveye dek değişen renkte boya. İyi pişmiş. Geniş ağızlı, geniş karınlı ve yüksek halka kaideli. Mezar no. 3.

Hayes 1985, 169, fig. 158.

İ.Ö.2.yüzyıl.

Ur 2 MüzeEnv.1738.

Lev. XL

Pişmiş toprak.

A.R. 19.3 cm. T.R. 13.2 cm. H. 29.7 cm.

Tam. Açık kahve sarı renkte az mikalı küçük taşçıklı kil. Boyasız. İyi pişmiş. Dışa çekik dudaklı, kısa içbükey boyunlu, şişkin karınlı, alçak halka kaideli. Mezar no. 6.

Hayes, Fig. 13, G11.

İ.S.1.yüzyıl ortaları.

Ur 3 MüzeEnv.1739.

Lev. XL

Pişmiş toprak.

A.R. 23.4 cm. T.R. 13.8 cm. H. 33.3 cm.

Tam. Açık kahverengi az mikalı ve küçük taşçıklı kil. Boyasız. İyi pişmiş. Dışa çekik dudaklı, dudaktan karına hafif dışbükey bir kıvrımla geçmekte ve kaideye doğru daralmakta. Alçak halka tabanlı. Mezar no. 6.

İ.Ö.2.yüzyıl.

Ur 4 MüzeEnv.1740.

Lev. XL

Pişmiş toprak.

A.R. 23.3 cm. T.R. 14.2 cm. H. 39.1 cm.

Tam. Açık kahve turuncu renkte az mikalı ve küçük taşçıklı kil. Boyasız. İyi pişmiş. Dışa çekik ve aşağı dönük dudaklı, iki kulplu. Dudaktan karına hafif dışbükey bir kıvrımla geçmekte ve hafif şişkin karınlı; karından kaideye doğru daralan bir yapıda. Yüksek konik tabanlı. Dudak tablası üzerinde siyah boya. Kulpların hemen altında siyah boya bant.

Mezar no. 6.

İ.Ö.2.yüzyıl.

Ur 5 Müze Env. 1741.

Lev. XL

Pişmiş toprak.

A.R. 11,7 cm. T.R. 8,5 cm. H. 21,2 cm.

Tam. Turuncu-kahve renkte, mikalı kil. İyi pişmiş. Geniş ağızlı, şişkin karınlı ve alçak halka tabanlı. Dudak altından omuza bağlanan kulplar. Mezar no. 6.

İ.S.1.yüzyıl.

- Ur 6 MüzeEnv.2052. Lev. XL**
 Pişmiş toprak.
 A.R. 10,5 cm. T.R. 8,2 cm. H. 17 cm.
 Tam. Turuncu kahve renkte küçük taşçıklı ve az mikalı kil. Kahverengi astarlı. İyi pişmiş.
 Mezar no. 10.
 İ.Ö.2.yüzyıl ortaları.
- Ur 7 MüzeEnv.2068. Lev. XLI**
 Pişmiş toprak.
 A.R. 19.6 cm. T.R. 11 cm. H. 33.9 cm.
 Tam. Turuncu kahve renkte az mikalı kil. Kırmızı kahve renkte mat boyalı. İyi pişmiş.
 Dışa çekik dudaklı, şişkin karınlı, alçak konik kaideli. Boyunda iki yiv. Mezar no. 12.
 İ.S.1.yüzyılın üçüncü-dördüncü çeyreği.
- Ur 8 MüzeEnv.2069. Lev. XLI**
 Pişmiş toprak.
 A.R. 19 cm. T.R. 12.3 cm. H. 31.9 cm.
 Tam. Turuncu-kahve renkte, küçük taşçıklı ve mikalı kil. Dışta gri renkte mat boya. İyi pişmiş. Dışa çekik dudaklı, geniş karınlı, yüksek halka tabanlı. Dudağın altında, kısa dar boyunda *CU.KHOU* yazısı. Mezar no. 12.
 Dedeoğlu-Malay, 116, no. 6.
 İ.S.1.yüzyıl.
- Ur 9 MüzeEnv.2070. Lev. XLI**
 Pişmiş toprak.
 A.R. 20.4 cm. T.R. 15 cm. H. 38.2 cm.
 Tam. Turuncu kahve renkte az mikalı ve küçük taşçıklı kil. Dışta bordo kahve renkte boya izleri. İyi pişmiş. Dışa çekik dudaklı, şişkin karınlı, alçak konik tabanlı. Mezar no. 12.
 Hayes, 165, G10.
 İ.S.1.yüzyıl.
- Ur 10 MüzeEnv.2071. Lev. XLI**
 Pişmiş toprak.
 A.R. 19.6 cm. H. 31.7 cm.
 Tam. Turuncu kahve renkte az mikalı ve küçük taşçıklı kil. Koyu kahve renkte boya izleri. İyi pişmiş. Omuzda dört yivli iki kulplu. Yüksek dudaklı, dudaktan omuza keskin bir açıyla geçen oldukça şişkin karınlı, yuvarlak tabanlı gövde. Mezar no. 12.
 Agora V, 19, pl. 3, F 83, 84; Samaria, 298-299, no.8; Lapp, 184-185, Tip 71, A,B,C.
 İ.S.1.yüzyılın üçüncü-dördüncü çeyreği.
- Ur 11 MüzeEnv.2072. Lev. XLI**
 Pişmiş toprak.
 A.R. 20,2 cm. T.R. 13 cm. H. 34,9 cm.

Tam. Turuncu kahve renkte mikalı kil. Krem renkte astarlı. İyi pişmiş. Boyunda kısa dikey, karşılıklı iki kulp. Dışa çekik ve kenarı yuvarlanmış dudaklı, kısa boyunlu, alçak halka tabana doğru daralan gövde. Kulpların altındaki alanda PETIKIOU yazısı. Mezar no. 12.

Dedeoğlu-Malay, 116, no. 6.

İ.S.1.yüzyıl.

Ur 12 MüzeEnv.2073.

Lev. XLI

Pişmiş toprak.

A.R. 19 cm. T.R. 11.2 cm. H. 31.7 cm.

Tam. Açık turuncu-kahve renkte, mikalı kil. Dışta koyu-kahve renkte boya izleri. İyi pişmiş. Dışa çekik dudaklı, geniş karınlı, yüksek halka tabanlı. Mezar no. 12.

İ.S.1.yüzyıl.

Ur 13 MüzeEnv.2074.

Lev. XLII

Pişmiş toprak.

A.R. 19 cm. T.R. 13.8 cm. H. 33.9 cm.

Tam. Turuncu-kahve renkte, küçük taşçıklı ve mikalı kil. Krem renkte astarlı. İyi pişmiş. Dışa çekik dudaklı, kısa kalın boyunlu, geniş karınlı ve yüksek halka tabanlı. Mezar no. 12.

İ.S.1.yüzyılın üçüncü-dördüncü çeyreği.

Ur 14 MüzeEnv.2075.

Lev. XLII

Pişmiş toprak.

A.R. 21.8 cm. T.R. 10.7 cm. H. 19.7 cm.

Tam. Turuncu-kahve renkte, mikalı kil. Dışta turuncu-kahve renkte astar. İyi pişmiş. Dışa çekik dudaklı, oldukça geniş karınlı, halka tabanlı. Mezar no. 12.

İ.S.1.yüzyılın üçüncü-dördüncü çeyreği.

Ur 15 MüzeEnv.2086.

Lev. XLII

Pişmiş toprak.

A.R. 16,4 cm. T.R. 10,7 cm. H. 25,9 cm.

Tam. Turuncu kahve renkte mikalı kil. Krem renkte astarlı. Siyah boya izleri. İyi pişmiş. Geniş ağız, içbükey dar boyun, şişkin karın, alçak halka kaide. Mezar no. 13.

İ.S.1.yüzyılın ikinci yarısı.

Ur 16 MüzeEnv.2097.

Lev. XLII

Pişmiş toprak.

A.R. 15.6 cm. T.R. 9.9 cm. H. 22.7 cm.

Tam. Turuncu-kahve renkte mikalı kil. Koyu kahve renkte mat boyalı. İyi pişmiş. Dışa çekik dudaklı, geniş karınlı, halka tabanlı. Mezar no. 13.

İ.Ö.2.yüzyıl.

Ur 17 MüzeEnv.2132.

Lev. XLII

Pişmiş toprak.

Pişmiş toprak.

A.R. 20.8 cm. T.R. 12.5 cm. H. 29 cm.

Tam. Turuncu-kahve renkte, küçük taşçıklı ve mikalı kil. Boyasız. İyi pişmiş. Dışa çekik dudaklı, kısa kalın boyunlu, şişkin karımlı, alçak halka tabanlı. Mezar no. 17.

İ.S.1.yüzyıl.

Ur 18 MüzeEnv.2133.

Lev. XLII

Pişmiş toprak.

A.R. 17.8 cm. T.R. 11.5 cm. H. 26.7 cm.

Tam. Turuncu-kahve renkte, mikalı kil. Krem renkte astarlı. Özenli ve iyi yapılmış. Dışa çekik dudaklı, şişkin karımlı, alçak halka tabanlı. Mezar no. 17.

İ.S.1.yüzyıl ortaları.

Ur 19 MüzeEnv.2134.

Lev. XLIII

Pişmiş toprak.

A.R. 20 cm. T.R. 14 cm. H. 26.2 cm.

Tam. Turuncu-kahve renkte, küçük taşçıklı ve mikalı kil. Krem renkte astarlı. Dudaktan gövde ortasına dek olan bazı kısımlarda mat siyah renkte boya. İyi pişmiş. Dışa çekik dudaklı, kısa kalın boyunlu, şişkin karımdan alçak halka tabana doğru daralan gövde. Mezar 17.

İ.S.1.yüzyıl ortaları.

Ur 20 MüzeEnv.2135.

Lev. XLIII

Pişmiş toprak.

A.R. 22.2 cm. T.R. 13.7 cm. H. 31.8 cm.

Tam. Sarı-kahve renkte, küçük taşçıklı ve mikalı kil. Dışta kahverengi ve beyaz boyalarla yapılmış bantlar. İyi pişmiş. Dışa çekik dudaklı, boynun altında çift kulplara sahip, şişkin karımlı, alçak halka tabanlı. Mezar no. 17.

İ.Ö.2.yüzyıl.

Ur 21 MüzeEnv.2136.

Lev. XLIII

Pişmiş toprak.

A.R. 20.2 cm. T.R. 15.8 cm. H. 41.2 cm.

Tam. Turuncu-kahve renkte, mikalı kil. İyi pişmiş. Dışa çekik dudaklı, kısa kalın boyunlu, şişkin omuzlu, alçak halka tabana doğru daralarak aşağı inen gövde. Mezar no. 17.

İ.Ö.2.yüzyıl.

Ur 22 MüzeEnv.2137.

Lev. XLIII

Pişmiş toprak.

A.R. 20.4 cm. T.R. 15 cm. H. 37.1 cm.

Tam. Sarı-kahve renkte, küçük taşçıklı ve mikalı kil. Krem renkte astarlı. İyi pişmiş. Dışa çekik dudaklı, kısa kalın boyunlu, geniş omuzdan yüksek halka tabana doğru daralan gövde. Mezar no. 17.

İ.S.1.yüzyıl ortaları.

Ur 23 MüzeEnv.2222.

Lev. XLIII

Pişmiş toprak.

A.R. 23 cm. T.R. 11,6 cm. H. 31,9 cm.

Tam. Turuncu kahve renkte mikalı kil. Dış yüzeyde turuncu kahve, yer yer siyah boya izleri. Dudağı dışa çekik olan kabın ağız tablası düz. Dudak hafif bir eğimle gövdeye doğru açılmakta ve tabana doğru daralmakta. Dudağın altında iki yiv. İyi pişmiş. Mezar no. 19.

İ.Ö.2.yüzyıl ortaları.

Ur 24 MüzeEnv.2223

Lev. XLIII

Pişmiş toprak.

A.R. 21,4 cm. T.R. 8,6 cm. H. 27,4 cm.

Tam. Turuncu kahve renkte mikalı kil. Dış yüzeyi turuncu kahve renkte boyalı. Dudak tablasında, gövde üzerinde ve kaide kısmında kahverengi boya bantlar. Dışa çekik dudaklı, yuvarlak karınlı, gövde kaideye doğru daralmakta. Dudak altında iki yiv. Mezar no. 19.

İ.Ö.2.yüzyıl ortaları.

Ur 25 MüzeEnv.2357.

Lev. XLIV

Pişmiş toprak.

A.R. T.R. H.

Tam. Turuncu-kahve renkte, mikalı ve küçük taşçıklı kil. Krem renkte astarlı. İyi pişmiş. Dışa çekik dudaklı, şişkin karınlı ve yüksek halka tabanlı. Mezar no.

İ.Ö.2.yüzyıl.

Ur 26 MüzeEnv.2438.

Lev. XLIV

Pişmiş toprak.

A.R. 18 cm. T.R. 12.6 cm. H. 26.3 cm.

Tam. Açık turuncu-kahve renkte, küçük taşçıklı ve mikalı kil. Astarsız ve boyasız. İyi pişmiş. Dışa çekik dudaktan alçak halka tabana doğru inen geniş silindirik gövdeli. Mezar no. 22.

İ.S.1.yüzyılın ikinci yarısı.

Ur 27 MüzeEnv.2705.

Lev. XLIV

Pişmiş toprak.

A.R. 20.5 cm. T.R. 14.5 cm. H. 32.5 cm.

Tam. Turuncu-kahve renkte, küçük taşçıklı ve mikalı kil. Krem renkte astarlı. İyi pişmiş. Dışa çekik dudaklı, şişkin karınlı, alçak halka tabanlı. Mezar no. 26.

İ.Ö.2.yüzyıl.

Ur 28 MüzeEnv.2706.

Lev. XLIV

Pişmiş toprak.

A.R. 16.3 cm. T.R. 10.6 cm. H. 32.7 cm.

Tam. Açık turuncu-kahve renkte mikalı kil. Krem renkte astarlı. İyi pişmiş. Dışa çekik dudaklı, şişkin karınlı, alçak halka tabanlı. Mezar no. 26.

İ.Ö.2.yüzyıl ortaları.

Ur 29 MüzeEnv.2707.

Lev. XLIV

Pişmiş toprak.

A.R. 18.9 cm. T.R. 11.8 cm. H. 27.8 cm.

Tam. Turuncu-kahve renkte küçük taşçıklı ve mikalı kil. Boyasız. Dışa çekik yuvarlak dudaklı, şişkin karınlı, alçak halka tabana doğru daralan gövde. Mezar no. 26.

İ.S.1.yüzyıl.

Ur 30 MüzeEnv.3199.

Lev. XLIV

Pişmiş toprak.

A.R. 21 cm. T.R. 13.9 cm. H. 36.4 cm.

Tam. Turuncu-kahve renkte mikalı kil. Krem renkte astarlı. İyi pişmiş. Dudak kenarında ve gövde üzerinde gri-kahve renkte boya ile yapılmış birbirine paralel bantlar. Dışa çekik dudaklı, dudanın hemen altında karşılıklı iki küçük dikey kulp, şişkin karınlı, alçak halka tabanlı. Mezar no. 29.

İ.S.1.yüzyıl.

Ur 31 MüzeEnv.3268.

Lev. XLV

Pişmiş toprak.

A.R. 22.6 cm. T.R. 16.2 cm. H. 38.4 cm.

Tam. Turuncu-kahve renkte, küçük taşçıklı ve mikalı kil. İyi pişmiş. Dışa çekik dudaklı, dudanın hemen altında karşılıklı iki kısa dikey kulp, şişkin karından yüksek halka tabana doğru daralan gövde. Gövde ortasında kahverengi boya ile yapılmış birbirine paralel iki kalın bant. Mezar no. 30.

İ.Ö.2.yüzyıl.

VII. ÇEŞİTLİ KAPLAR

Antik çağda ölümlerin günlük kullandıkları kapların, ikinci yaşamları için mezara bırakıldıkları bilinir. Tralleis Nekropolisi'nde de kandiller ve unguentaria ile birlikte, az sayıda da olsa böyle kaplar bulunmuştur.

Bu bölümde, kendi içinde grupladığımız kırk bir adet eser bulunmaktadır. Bunlar arasında skyphos, içe dönük dudaklı kase, sivri dipli kase, kapak, tek kulplu testi, krem kabı, çift kulplu kap, çan vb. örnekler bulunur. Benzerlerinden yararlanmak ve aynı zamanda Tralleis Nekropolisi'ndeki kontektlerde birlikte ele geçtikleri diğer seramikler ile birlikte tarih vermeye çalışılmıştır.

1. İçe Dönük Dudaklı Kase

Tralleis Nekropolisi'nde Mezar 3'ten Ç1 ve Ç6 (Lev. XLVI) , Mezar 16'dan Ç21 (Lev. XLIX), Mezar 18'den Ç29 (Lev. LI), Ç36 (Lev. LI) no'lu kaseler ele geçmiştir. Hellenistik ve Roma dönemi yerleşimlerinde çok sayıda bulunan ve çok kullanıldığı anlaşılan bu kaselerin belirgin özelliği, içe dönük dudaktan, geniş dışbükey açıyla genişleyen ve daha sonra yine belirgin olan halka kaideye doğru daralan gövdeye sahip olmasıdır. Kaselerin ağızdan kaideye doğru olan açılarının değişmesi, dudağın içbükey açısının az ya da çok olması tarihleyici özellik olarak kullanılır.

Tralleis'ten ele geçen örneklerin ağız çapları 9-13 cm. arasında, yükseklikleri ise 4,7- 5,9 cm. arasında değişir. Elimizde toplam beş adet bulunan, orta kalınlıkta cidara sahip, turuncu-kahve renkte kilden yapılan örneklerden Ç1 no'lu örnekte boyasızken, Ç21 ve Ç23 no'lu kaselerin ağızların hemen altına dek uzanan, ilkinde kahve, ikincisinde turuncu-kahve renkte boya görülür. Ç6 no'lu örneğin ağız kenarından gövde ortasına dek siyah ve buradan kaideye dek turuncu-kahve renkte boyalı olduğu ve yine aynı şekilde

dikkati çeker. Bu şekilde boyama bu tip kaseler için karakteristiktir. Hellenistik ve Roma dönemi kaselerinin çoğunun boyanmasında “daldırma” yöntemi kullanılır³⁹¹; tamamen boyalı örnekler azdır.

İçe dönük dudaklı kaseler, Hellenistik ve Roma dönemine ait yerleşimlerin hemen hepsinde çok sayıda bulunur. Atina Agorası’nda en erken örnekleri 5.yüzyıla dek giderken, Korinth’te İ.Ö. 4.yüzyılın ilk çeyreğinde görülmeye başlar ve İ.Ö. 146’daki tahribine dek devam eder³⁹². Yine Argolis yarımadasının güney ucunun doğusunda yer alan Metochi’de dudağı belirgin şekilde içe kıvrık, sığ gövdeli ve konik kaideli İ.Ö. 4.yüzyılın üçüncü çeyreğine verilen kaseler kaydedilmiştir³⁹³. Bu kaselerin kaideden dudağa geçiş açılarının oldukça geniş olduğu dikkat çeker. Hellenistik dönemde kaselerin çoğu, kaliteli siyah firnisli ve tondolarında ruletle yapılmış dairelerin çevrelediği baskı palmetlere sahiptir. Atina’da Grup A, B ve D’de yer alan, ince cidarlı, keskin şekilde içe dönük dudağa sahip ve metalik siyah firnisli kaselerin benzerleri Olynthos’ta İ.Ö.4.yüzyılın ilk yarısında bilinir³⁹⁴. Samaria’daki güzel firnisli ve en erkene İ.Ö.4.yüzyıla tarihlenen kaseler, Olynthos’takiler sona erdiğinde başlar ve İ.Ö.2.yüzyıla dek gider³⁹⁵. Samaria’da bu kaselerin Roma dönemine ait yerleşimlerinde rastlanan kase tipleri ise, öncekilerden biraz farklıdır. Bu örneklerde dikkat çeken en belirgin özellik ağza göre oldukça dar ve yüksek bir kaideye, derin gövdeye sahip olması ve özellikle dudağa geçişte keskin bir açı yapmasıdır³⁹⁶. Ayrıca kaliteli kırmızı firnisli oldukları da belirtilir. Sparta’da Hellenistik dönem mezarlarında bu tip kaselerin olduğu bilinir³⁹⁷. Kaselerin gelişimleri içinde izlediğimiz özellik, daha önceleri daha geniş bir halka tabana sahip sığ gövdenin zamanla derinleştiği ve halka tabanın çapının daralmasıdır.

³⁹¹ Rudolph, 214, 216, fig. 1-2.

³⁹² B.A. Sparkes and L. Talcott, *Black and Plain Pottery, The Athenian Agora, Vol. XII, 2*, Princeton, 1970, Lev. 33, no. 827-889.

³⁹³ W.W. Rudolph, “Excavations at Porto Cheli and Vicinity”, *Hesperia* 1974, 43, 118-119, Lev. 19, no. 39-40.

³⁹⁴ H. Thompson, “Two Centuries of Hellenistic Pottery”, *Hesperia* 32, 1933, 317-318, 337, 371.

³⁹⁵ Samaria, 248-249, fig. 49, 1-15.

³⁹⁶ Samaria, 265, fig. 56, no. 8-11

³⁹⁷ BSA XIII, 1906-7, 162, fig. 8a.

Anadolu'da da kazısı yapılmış birçok Hellenistik ve Roma kentinde bu tipte kaseler hem mezarlardan hem de yerleşim alanlarından çok sayıda ele geçmiştir. Pergamon'da, erken Hellenistik dönemde Attika'dan esinlenerek yapılan kaseler gergin profilli, geniş halka tabanlı ve ince cidarlıdır. Sardis'te erken Hellenistik döneme ait derin bir kase İ.Ö.189'a tarihlenen bir sikke ile birlikte bulunmuştur³⁹⁸. Metropolis'te stoanın kuzeyinde, geç 4.yüzyıldan İ.Ö.1.yüzyıla dek tarihlenen yerel örnekler ele geçmiştir³⁹⁹. Tralleis'e yakın olan ve seramik geleneği birbirine çok benzeyen Mylasa'da Hellenistik döneme ait bir mezarda, içe dönük kaseler bulunur⁴⁰⁰.

Tralleis Nekropolisi'nde ele geçen içe dönük dudaklı kaselerin, kandil ve unguentarium ile karşılaştırıldığında az sayıda olduğu dikkat çeker. Fakat mezara konulan günlük kaplar arasında sadece kaselerin olmadığı da göz önünde bulundurulmalıdır. Tralleis örneklerinin çoğu genellikle Hellenistik dönem kaselerini hatırlatır biçimdedir.

Tralleis'te ele geçen kaselerimiz Ephesos tipi kandiller ve iç biçimli unguentaria ile birlikte bulunmuştur ve İ.Ö.2.yüzyılda kullanılmışlardır.

2. Sivri Dipli Kase

İçe dönük kaseler gibi az sayıda karşımıza çıkan sivri dipli kaseleri iki grup altında inceleyebiliriz. Bunlardan ilki oldukça geniş ağızlı, konik gövdeli ve iç ve dış yüzeyinde kaliteli turuncu-kahve renkte boyanın görüldüğü Ç4 (Mezar 3) ve Ç30 (Mezar 21) no'lu örneklerdir. Ağız çapları 12.4 ve 14 cm.dir. Ç4 no'lu kaseinin iç yüzeyinde dudağın hemen atında bir yiv yer alır.

³⁹⁸ AJA XXVI, 1922, 401 vd., fig. 9.

³⁹⁹ Gürler, 15, Lev. 1. Metropolis'teki kaselerin çoğu pembemsi-bej renginde kilden yapılmıştır.

⁴⁰⁰ Akarca, 380, Lev. XCVI, no. 17, 29, 30.

Geç Hellenistik dönemde metalden yapılan örneklerini bulduğumuz bu kaseler içki kabı olarak kullanılır ve bu kaselere genel olarak “mastos” ismi verilir⁴⁰¹. Kuzey İtalya’da, Ornavasso’da S. Bernardo Mezarlığı’nda İ.Ö. 2.yüzyıla tarihlenen sikkelerle birlikte, Euboea’da Hellenistik bir mezarda, İspanya’da İ.Ö. 3.-1.yüzyıla tarihlenen Roma sikkeleriyle birlikte ele geçer⁴⁰². Hellenistik cam örnekleri de bulunan bu kapların Atina Agorası’nda İ.Ö. 3. ve 2.yüzyıla verilen, pişmiş toraktan yapılmış, çok iyi kalitede firnisli ve yine bizim örneklerimizin erken öncülleri olduğunu söyleyebileceğimiz sivri dipli ve yine bizim örneklerimizde rastladığımız dudak altında yivlere sahip örnekleri de vardır⁴⁰³.

Bu tip kaselerin pişmiş topraktan yapılmış örneklerine, Thompson’ın Atina Agorası’ndaki depozitleri incelediği çalışmada rastlanmaz. Mylasa’da bir mezarda, dudak profilleri aynı olmasa da, burada da nadir olduğu anlaşılan, benzer sivri dipli bir kase, Hellenistik dönme tarihlenen bir mezarda bulunur⁴⁰⁴.

Mezar 3’ten ele geçen Ç5 ve Ç9 no’lu kaseler ise, daha önceki grupla karşılaştırıldığında daha dar ağızlıdır. Yine konik olan gövdenin dış yüzeyinde, ağız biraz altından başlayıp dibe dek, tamamen yivlerle bezelidir.

Tralleis Nekropolisinde iğ biçimli unguentaria ve Ephesos tipi kandilelerle birlikte bulunan bu kaseler İ.Ö.2.yüzyılda kullanılmış olmalıdır.

3. Tek Kulplu Kap

Aynı başlık altında incelediğimiz örnekler kendi içlerinde çeşitlilik gösterir. İlk grubumuzu oluşturan kaplar yukarı ve dışa doğru çekik bir dudaktan genişleyen ve daha sonra alçak halka tabana doğru daralan bir gövdeye sahiptir. Ç25 (Mezar 17), Ç26 (Mezar 17), Ç32 (Mezar 22) no’lu kapların en belirgin özelliği gövdelerinin sarkık karnlı

⁴⁰¹ D.E. Strong, *Greek and Roman Gold and Silver Plate*, London, 1965, 108, fig. 24.

⁴⁰² Strong, 108.

⁴⁰³ G.D. Weinberg, “Hellenistic Glass Vessels From The Athenian Agora”, *Hesperia*, 390, Lev. 95a.

⁴⁰⁴ A. Akarca, 63, Lev. XCVI, no. 18.

olması ve gövdenin daralmaya başladığı noktada keskin bir açığı yapmasıdır. Ayrıca her üçünün de ağza ve gövdeye oranla oldukça küçük bir halka taban üzerinde durmasıdır. Turuncu-kahve renkte, mikalı kilden yapılan örneklerimiz, orta kalınlıkta cidarlıdır. Turuncu-kahveden kahveye dek değişen renkte mat boyalıdır.

İkinci gruptaki Ç33 ve Ç35 (Mezar 24), Ç37 (Mezar 28) no'lu örneklerin gövde biçimleri ve boyutları farklı olmakla birlikte, her üçü de aynı döneme ait özelliklermiş gibi görünen, gövde üzerinde yivlere sahiptir. Dar ağızlı, uzun boyunlu ve küçük halka tabanlı Ç33 no'lu örneğimizin karnı tamamen kalın yivlerle bezelidir. Kulbu kırık olan Ç35 no'lu örneğimiz oldukça yüksek dudaklı, şişkin karnlı ve dar, yüksek tabanlıdır. Karnının yine tamamen kalın yivlerle bezendiği dikkat çeker. Ç37 no'lu testimiz ise, dışı çekik dudaklı, oldukça şişkin karnlı ve içbükey profilli alçak halka tabana sahiptir. Yine karnın tamamen ince yivlerle bezendiği görülmüştür. Ç37, Tralleis Nekropolisi'nde , çok sayıda Geç Roma dönemine ait kandillerle birlikte bulunmuştur. İ.S.4.yüzyıla tarihlenir.

Ç2 (Mezar 3) ve Ç14 (Mezar3) no'lu tek kulplu kaplar herhangi bir grup oluşturmaz. Kahve renkte kilden yapılmış olan Ç2, dışı çekik dudaklı, şişkin karnlı ve yuvarlak tabanlıdır. Yuvarlak kulbu kahve renkte, ağız kenarının bir bölümü yine kahve ve gövdenin geri kalan kısmı krem renkte mat boyalıdır. Kahve renkte kilden yapılan Ç14 no'lu örnek, gövde profiliyle ilk gruptakileri hatırlatmakla birlikte, dudak ve kulp profiliyle farklıdır. Ephesos tipi kandillerle birlikte ele geçen bu kaplar, İ.Ö.2.yüzyıla tarihlenir.

4. Kase

Açık kahve renkte kilden yapılmış Ç10'nun (Mezar 3) içi ve dışı koyu turuncu-kahve renkte boyalıdır.

Ç11 (Mezar 3) no'lu örneğimiz ise, Hellenistik dönem kapları içinde iyi bilinen, bu döneme ait yerleşimlerde çok sayıda bulunan, güzel işçiliğiyle dikkati çeken kalıp

yapımı kasedir. Gri renkte kilden yapılan kasemizin içi ve dışı kaliteli metalik siyah boyalıdır. Kasenin karnını kabartma dil motifleri bezeler. Ephesos tipi kandillerle birlikte ele geçen bu kalıp yapımı kase, İ.Ö.geç2.-erken1.yüzyıla ait olmalıdır.

Yine Mezar 3'ten gelen Ç12 no'lu kaseciğin dışı, kaliteli, alacalı görünümde turuncu-kahve renkte boyalıdır.

Bu grup altında incelediğimiz örnekler arasında boyutlarıyla “minyatür kase” olarak adlandıracağımız iki örnek bulunur. Ç17 (Mezar 9) 1.9 cm., Ç18 (Mezar 11) 2.8 cm. yüksekliktedir. Krem kabı olarak kullanıldığını düşündüğümüz bu kasecikler, birbirlerinden farklı profil gösterir. Ç17, Hellenistik dönemin içe dönmük kaselerinin minyatür bir örneğidir. Fakat tabanı düzdür. Ç18 ise, dışa çekik dudaklı, şişkin karnılı ve düz tabanlıdır.

Mezar 18'den gelen Ç27 ve Ç28 kaliteli işçiliği ve bovalarıyla dikkati çeker. Yine krem kabı olarak kullanıldığını düşündüğümüz Ç27, geniş ağızlı ve düz tabanlı olup, tondosunda küçük baskı rozet yer alır. Gövde profiliyle diğerinden farklı olan Ç28'in de tabanında aynı baskı rozet görülür. Bu yönüyle birlikte işçiliğini dikkate aldığımızda her ikisinin de aynı usta veya atölye tarafından yapıldığını söyleyebiliriz. Her iki kasemiz Kenyon'ın “Sami tipi” olarak adlandırdığı ve Hayes'in “Doğu Sigillatta B” olarak belirttiği gruba girer. Özellikle Ç31 bu grup kaplar için oldukça tipik bir biçimdedir. Korinth'te Güney Stoa'dan çok sayıda ele geçmiştir⁴⁰⁵. Ç31 no'lu kasemizin dudak kenarında ve dudak altındaki çıkıntı üzerinde, çok belirgin olmamakla birlikte, çentiklerden oluşan bezemenin kullanıldığı görülür. Bunu biz Korinth örneklerinde rahatça görebiliriz. Bunlar Korinth'te Erken Roma dönemine verilir⁴⁰⁶.

⁴⁰⁵ J. Hayes, “Roman Pottery From The South Stoa at Corinth”, *Hesperia* 42, 1973, Lev. 86, no. 145, 147.

⁴⁰⁶ Hayes, 1973, 417.

Ç31, Tralleis'te genel olarak İ.S.1.yüzyılda kullanılan volütlü, kulaklı, U burunlu ve yuvarlak burunlu kandillerle bir arada bulunur. Bu nedenle İ.S.1.yüzyıl boyunca kullanıldığını düşünmekteyiz.

5. Thymiaterion Kapağı

Mezar 8'den ele geçen ve tütsü kabının kapağı olduğunu düşündüğümüz bu örnek, Tralleis Nekropolisi buluntuları arasında tek ve ilginçtir. Açık turuncu-kahve renkte kilden yapılan bu örneğin dışı mat turuncu-kahve renkte boyalıdır. Dışta görülen akmış boya izleri bu kabın da, içe dönük kaselerde olduğu gibi "daldırma" yöntemiyle boyanmış olduğunu gösterir. Profilli ve uzun bir tutamağa sahip olan örneğimizin omzunda hava deliği yer almaktadır. Mezar 8'de İ.Ö.2.yüzyıl ortalarında kullanılan Ephesos tipi kandillerle, aynı tarihlerde kullanıldığını düşünüyoruz.

6. Amphoriskos

Mezar 16'den gelen Ç20 no'lu amphoriskos, turuncu-kahve renkte kilden yapılmış olup, dışta aynı renkte astar boya görülür. Bir kulbu kırık olan örneğimiz, buluntu grubumuzda tektir. Tralleis Nekropolisi'nde Ephesos tipi kandillerle birlikte ele geçen bu örneğimiz üzerinde, özellikle Hellenistik dönem kaselerindeki daldırma boya tekniğinin uygulandığı görülür. İ.Ö.2.yüzyıl ortalarında kullanılmış olmalıdır.

7. Kantharos

Mezar 24'ten gelen Ç34 no'lu örneğimiz, gri renkte kilden yapılmış olup, içi ve dışı da aynı renkte mat boyalıdır. Gövdesinin, kaide hariç olmak üzere, tamamen küçük çentiklerle bezelidir. Erken örneklerini İ.Ö.4.yüzyılda gördüğümüz örneğimiz Tralleis'te yuvarlak burunlu ve kalp burunlu kandillerle İ.S.1.yüzyıla verilir.

8. Skyphos

Mezar 3'ten gelen Ç3 no'lu örnek, pembe-kahve renkte kilden yapılmış; içi ve dışı kaliteli koyu turuncu-kahve renkte boyalıdır. Çok özenli şekilde yapılmıştır. Kase biçimli üst yarı ile yayvan ve profilli bir kaideden oluşur. Tralleis Nekropolisi'nde Ephesos tipi kandillerle İ.Ö.2.yüzyıla tarihlenir.

9. Tabak

Mezar 3'ten gelen Ç15 no'lu tabak örneği, açık kahve renkte kilden yapılmış olup, içi ve dışı mat siyah boyalıdır. Dışa çekik dudaktan hafif dışbükey bir kavisle genişleyip, halka tabana doğru daralan bir gövdeye sahiptir.

En erken örneklerini Atina'da bulduğumuz⁴⁰⁷ tabaklar, antik çağda bütün antik kentlerde yaygın olarak kullanılır. Tralleis Nekropolisi'nde Ephesos tipi kandillerle birlikte bulunmuştur ve İ.Ö.2.yüzyıla ait olmalıdır.

10. Koku Kabı

Her üçü de 16 no'lu mezardan gelen Ç22, Ç23 ve Ç24 no'lu örneklerin koku kabı veya krem kabı olduğunu düşünmekteyiz. 7,1 cm. yüksekliğinde olan Ç22 turuncu-kahve renkte kilden yapılmış ve alacalı turuncu-kahve renkte mat boyalıdır. Sarkık karınlı, içbükey profilli alçak halka tabanlı olan kabın geniş ağız kenarının üzerinde sağda ve solda ikişer tane olmak üzere, asma amacıyla kullanıldığını düşündüğümüz delikler yer alır.

Ç23 no'lu örnek de, ilginç profiliyle dikkat çeker. Ağızının bir bölümü kırık olan örneğimiz, alçak düz tabanlı, kısa silindirik bir gövdeli ve ortasında bir delik bulunan kapalı bir ağza sahiptir.

---

⁴⁰⁷ Agora XII, Lev. 90.

Ç24 no'lu örneğimiz ise, bronzdan yapılmıştır. Çok ince ve dairesel bir kapak ile, kum saati biçimli gövde olmak üzere iki kısımdan oluşur.

Üç örneğimiz de Tralleis Nekropolisi'nde Ephesos tipi kandillerle İ.Ö.2.yüzyıla verilir.

11. Çift Kulplu Kap

Mezar 3'ten gelen Ç13 no'lu örnek, çift kulplu bir kasedir. Mezar 3'ten gelen Ç7 no'lu örnek çift kulplu, yüksek silindirik gövdeli bir kaptır. Genel gövde yapısıyla skyphosa benzeyen örneğimiz Tralleis Nekropolisi'nde Ephesos tipi kandillerle İ.Ö.2.yüzyıla tarihlenir.

12. Emzikli Kap

Mezar 16'den gelen Ç19 no'lu örneğimiz yüksek dudaklı, kısa boyunlu, şişkin karınlı ve içbükey profilli alçak halka tabanlıdır. Kulbu kırık olan kabımızın omzunda yine bir bölümü kırık olan bir emzik yer alır. Bu örnek, incelediğimiz malzeme arasında tektir. Tralleis Nekropolisi'nde yuvarlak burunlu ve volütlü kandillerle birlikte ele geçer ve İ.S.1.yüzyıl ortalarında kullanılmış olmalıdır.

13. ÇEŞİTLİ KAPLAR

Ç 1 MüzeEnv.1565

Lev. XLVI

Pişmiş toprak. Kase.

A.R. 9 cm. T.R. 4,2 cm. H. 4,6 cm.

Tam. Pembe-kahve renkte, az mikalı kil. Boyasız. İyi pişmiş. İçte dönük dudaktan dışbükey bir kıvrımla, alçak halka kaideye doğru daralan gövde. Mezar 3.

Akarca, Lev. XCVI, no. 17, 29, 30; Samaria, Fig. 49, 1-15; Thompson, 317-318.

İ.Ö.2.yüzyıl.

Ç 2 MüzeEnv.1566

Lev. XLVI

Pişmiş toprak. Tek kulplu testicik.

A.R. 6,6 cm. H. 8,2 cm.

Tam. Kahve renkte, az mikalı kil. Dışta kremden kahveye dek değişen renkte mat boya. İçte dudağın bir bölümü mat kahve renkte boyalı. İyi pişmiş. Tek kulplu, dışa çekik dudaklı, şişkin karınlı ve yuvarlak dipli. Mezar 3.

Anderson, Fig. 224, 895.

İ.Ö.2.yüzyıl.

Ç 3 MüzeEnv.1567

Lev. XLVI

Pişmiş toprak. Skyphos.

A.R. 10,3 cm. T.R. 5,8 cm. H. 9,2 cm.

Tam. Pembe-kahve renkte, az mikalı kil. İçte ve dışta kaliteli turuncu-kahve renkte boya. İyi pişmiş. Düz dudaklı, yüksek kaideli. Mezar 3.

İ.Ö.2.yüzyıl.

Ç 4 MüzeEnv.1568

Lev. XLVI

Pişmiş toprak. Sivri dipli kase.

A.R. 12,4 cm. H. 7,2 cm.

Tam. Turuncu-kahve renkte, az mikalı kil. İçte ve dışta kaliteli turuncu-kahve renkte boya. İyi pişmiş. Düz dudaktan sivri dibe doğru daralan, koni biçiminde gövde. Mezar 3.

Strong, 108; Weinberg, Lev. 95a; Akarca, Lev. XCVI, 18.

İ.Ö.2.yüzyıl.

Ç 5 MüzeEnv.1569

Lev. XLVI

Pişmiş toprak. Kase.

A.R. 7,8 cm. H. 8 cm.

Tam. Turuncu-kahve renkte, az mikalı kil. İçte kaliteli turuncu-kahve renkte boya. Dışta ısıdan dolayı turuncu-kahveden koyu kahveye dek değişen renkte boya. İyi pişmiş. Geniş ağızdan yuvarlak dibe doğru daralan, konik yapıda gövde. Gövde üzerinde ince yivler. Mezar 3.

Akarca, Lev. XCVI, 18; Weinberg, 95a.

İ.Ö.2.yüzyıl.

Ç 6 MüzeEnv.1570**Lev. XLVI**

Pişmiş toprak. Kase.

A.R. 11,5 cm. T.R. 7,5 cm. H. 4,2 cm.

Tam. Turuncu-kahve renkte, az mikalı kil. İçte ve dışta mat turuncu-kahveden siyaha dek değişen renkte boya. İyi pişmiş. İçe dönük dudaktan dudaktan dışbükey bir kıvrımla alçak halka kaideye doğru daralan gövde. Mezar 3.

Samaria, Fig. 49, 1-15; Gürlər, Lev. 1, 23.

İ.Ö.2.yüzyıl.

Ç 7 MüzeEnv.1571**Lev. XLVII**

Pişmiş toprak. Çift kulplu kap.

A.R. 7 cm. T.R. 5,4 cm. H. 9,7 cm.

Tam. Gri-kahve renkte, az mikalı kil. İç ve dış boyasız. İyi pişmiş. Düz ve yüksek dudaktan dışbükey bir kıvrımla düz tabana doğru daralan gövde. Dudaktan omza bağlanan kulplar. Mezar 3.

İ.Ö.2.yüzyıl.

Ç 8 MüzeEnv.1572**Lev. XLVII**

Pişmiş toprak. Skyphos.

A.R. 10 cm. T.R. 3,1 cm. H. 10,1 cm.

Tam. Açık kahve renkte, az mikalı kil. Dışta metalik turuncu-kahveden siyaha dek değişen renkte boya. İyi pişmiş. Dışa çekik dudaklı, kısa boyunlu, geniş omuzlardan dar tabana doğru daralan koni biçiminde gövde. Mezar 3.

İ.Ö.2.yüzyıl.

Ç 9 MüzeEnv.1573**Lev. XLVII**

Pişmiş toprak. Kase.

A.R. 7,1 cm. H. 7,9 cm.

Tam. Turuncu-kahve renkte, az mikalı kil. İçte ve dışta kaliteli turuncu-kahve renkte boya. İyi pişmiş. Geniş ağızdan sivri dibe doğru daralan, koni biçiminde gövde. Ağızın altından dibe dek tamamen yivlerle bezeli. Mezar 3.

İ.Ö.2.yüzyıl.

Ç 10 MüzeEnv.1574.**Lev. XLVII**

Pişmiş toprak. Kase.

A.R. 8,2 cm. H. 5,5 cm.

Tam. Açık kahve renkte, az mikalı kil. İçte ve dışta mat koyu turuncu-kahve renkte boya. İyi pişmiş. Geniş ağızdan yuvarlak dibe doğru daralan gövde. Mezar 3.

İ.Ö.2.yüzyıl.

Ç 11 MüzeEnv.1575**Lev. XLVII**

Pişmiş toprak. Kalıp yapımı kase.

A.R. 7,4 cm. T.R. 2,5 cm. H. 5,1 cm.

Tam. Gri renkte, az mikalı kil. İçte ve dışta metalik siyah boya. İyi pişmiş. Dışa çekik dudaklı, kısa boyundan genişleyip, düz olan tabana doğru daralan gövde. Mezar 3.

Samaria, Fig. 64, 1a.
İ.Ö.geç2.erken1.yüzyıl.

Ç 12 MüzeEnv.1576

Lev. XLVII

Pişmiş toprak. Kase.

A.R. 5,7 cm. T.R. 2,8 cm. H. 4,6 cm.

Tam Açık kahve renkte, az mikalı kil. İçte kaliteli turuncu-kahve, dışta turuncu-kahveden kahverengiye dek değişen renkte boya. İyi pişmiş. Geniş ağızdan daha dar tabana doğru daralan gövde. Mezar 3.

İ.Ö.2.yüzyıl.

Ç 13 MüzeEnv.1577

Lev. XLVIII

Pişmiş toprak. Çift kulplu kase.

A.R. 6,7 cm. T.R. 2,4 cm. H.5 cm.

Tam. Turuncu-kahve renkte, az mikalı kil. İçte ve dışta kaliteli turuncu-kahve renkte boya. İyi pişmiş. Geniş ağızlı, yüksek dudaktan yüksek kaideye doğru koni biçiminde daralan gövde. Mezar 3.

İ.Ö.2.yüzyıl.

Ç 14 MüzeEnv.1578

Lev. XLVIII

Pişmiş toprak. Tek kulplu testicik.

A.R. 4,7 cm. T.R. 3,8 cm. H. 7,3 cm.

Tam. Kahve renkte, az mikalı kil. Dışta tamamen, içte ağzın bir bölümünde kaliteli turuncu-kahve renkte boya. İyi pişmiş. Geniş ağızdan karna doğru genişleyen ve düz tabana doğru daralan gövde. İkili yuvarlatılmış kulplar birbirine bağlı. Mezar 3.

Samaria, Fig. 70, 4.

İ.Ö.2.yüzyıl.

Ç 15 MüzeEnv.1579

Lev. XLVIII

Pişmiş toprak. Tabak.

A.R. 18,5 cm. T.R. 6,5 cm. H. 4,2 cm.

Tam. Açık kahve renkte, az mikalı kil. İçte ve dışta mat siyah boya. İyi pişmiş. Geniş ağızlı ve dışa çekik dudaklı, halka kaideye doğru dışbükey bir kıvrımla daralan gövde. Dışta fazla ısıdan dolayı oluşmuş çatlaklar. Mezar 3.

Samaria, Fig. 55, 2-4; Lapp, 206, A-H.

İ.Ö.2.yüzyıl.

Ç 16 MüzeEnv.1788

Lev. XLVIII

Pişmiş toprak. Thymiaterion kapağı.

Tu.R. 2,1 cm. T.R. 7,6 cm.

Tam. Açık turuncu-kahve renkte, az mikalı kil. Dışta mat turuncu-kahve renkte boya. İyi pişmiş. Yüksek tutamaklı, geniş omuzdan tabana doğru yayvanlaşan gövde. Mezar 8.

İ.Ö.2.yüzyıl ortaları.

Ç 17 MüzeEnv.1829

Lev. XLVIII

Pişmiş toprak. Kozmetik kabı.

A.R. 3,5 cm. T.R. 2,8 cm. H. 1,9 cm.

Tam. Krem renkte, az mikalı kil. İç ve dış boyasız. İyi pişmiş. Geniş ağızdan dışbükey bir kıvrımla genişleyen ve düz tabana doğru daralan gövde. Minyatür kase. Mezar 9.

İ.S.1.yüzyıl ortaları.

Ç 18 MüzeEnv.2064.

Lev. XLVIII

Pişmiş toprak. Kozmetik kabı.

A.R. 2,5 cm. T.R. 2,2 cm. H. 2,8 cm.

Tam. Turuncu-kahve renkte, az mikalı kil. Dışta turuncu-kahve renkte mat boya. İyi pişmiş. Dışa çekik dudaklı, şişkin karınlı ve düz tabanlı. Mezar 11.

İ.Ö.2.yüzyıl ortaları.

Ç 19 MüzeEnv.2107

Lev. XLIX

Pişmiş toprak. Emzikli kap.

A.R. 5,3 cm. T.R. 5 cm. H. 12,3 cm.

Kulbu ve ağzın bir bölümü kırık, gövde tam. Devetüyü renkte, az mikalı kil. Dışta siyah renkte mat boya. İyi pişmiş. Yüksek dudaklı, kısa boyunlu, şişkin karınlı, alçak halka tabanlı. Mezar 16.

İ.S.1.yüzyıl ortaları.

Ç 20 MüzeEnv.2108

Lev. XLIX

Pişmiş toprak. Amphoriskos.

A.R. 3 cm. H. 17,2 cm.

Tek kulbu kırık, gövde tam. Turuncu-kahve renkte, az mikalı kil. Dışta turuncu-kahve renkte mat boya. İyi pişmiş. Dışa çekik dudaklı, uzun boyunlu, geniş omuzlardan sivri dibe doğru daralan gövde. Mezar 16.

İ.Ö.2.yüzyıl ortaları.

Ç 21 MüzeEnv.2123

Lev. XLIX

Pişmiş toprak. Kase.

A.R. 9,5 cm. T.R. 5,4 cm. H. 4,1 cm.

Tam. Turuncu-kahve renkte, az mikalı kil. Dışta ve içte turuncu-kahve renkte mat boya izleri. İyi pişmiş. İçe dönük dudaktan dışbükey bir kıvrımla genişleyen ve halka tabana doğru daralan gövde. Mezar 16.

Gürler, Lev. 1, 23, Akarca, Lev. XCVI, 17, 29, 30; Samaria, Fig. 49, 1-15.

İ.Ö.2.yüzyıl.

Ç 22 MüzeEnv.2127.

Lev. XLIX

Pişmiş toprak. Koku kabı.

A.R. 5,4 cm. T.R. 4,5 cm. H. 7,1 cm.

Tam. Turuncu-kahve renkte, az mikalı kil. Dışta turuncu-kahveden koyu kahveye dek değişen renkte mat boya. İyi pişmiş. Dışa çekik dudaklı, içbükey kısa boyunlu, şişkin karınlı, içbükey profilli alçak halka tabanlı. Mezar 16.

İ.Ö.2.yüzyıl ortaları.

Ç 23 MüzeEnv.2128**Lev. XLIX**

Pişmiş toprak. Koku kabı.

A.R. 6,2 cm. T.R. 5,4 cm. H. 4,6 cm.

Taban ve ağzın bir bölümü kırık. Turuncu-kahve renkte, az mikalı kil. Dışta turuncu-kahve renkte mat boya izleri. İyi pişmiş. Düz dudaktan alçak halka tabana doğru dışbükey bir kıvrımla daralan gövde. Mezar 16.

İ.Ö.2.yüzyıl ortaları.

Ç 24 MüzeEnv.2129**Lev. XLIX**

Bronz. Koku kabı.

A.R. 4,4 cm. T.R. 4,6 cm. H. 7,1 cm.

Tam. Bronz. Kısa yuvarlak dudaktan dışbükey bir kıvrımla genişleyip, gövde ortasına doğru daralan ve düz tabana doğru genişleyerek inen, kum saati biçiminde gövde. İnce, dairesel kapaklı. Mezar 16.

İ.Ö.2.yüzyıl.

Ç 25 MüzeEnv.2142**Lev. L**

Pişmiş toprak. Tek kulplu kap.

A.R. 6,8 cm. T.R. 3,8 cm. H. 8,1 cm.

Kulbu kırık, gövde tam. Turuncu-kahve renkte, az mikalı kil. Dışta koyu kahve renkte mat boya. İyi pişmiş. Dışa çekik dudaklı, çekik dudaklı, sarkık karınlı, alçak halka tabanlı. Mezar 17.

İ.S.1.yüzyıl ortaları.

Ç 26 MüzeEnv.2151**Lev. L**

Pişmiş toprak. Tek kulplu kap.

A.R. 9 cm. T.R. 4,4 cm. H. 12,1 cm.

Tam. Turuncu-kahve renkte, az mikalı kil. Dışta turuncu-kahveden koyu turuncu-kahveye dek değişen renkte mat boya. İyi pişmiş. Dışa çekik dudaklı, sarkık karınlı, düz tabanlı. Mezar 17.

İ.S.1.yüzyıl ortaları.

Ç 27 MüzeEnv.2216**Lev. L**

Pişmiş toprak. Kasecik.

A.R. 6,5 cm. T.R. 4,7 cm. H. 2,9 cm.

Tam. Turuncu-kahve renkte, az mikalı kil. Dışta ve içte kaliteli turuncu-kahve renkte metalik boya. İyi pişmiş. Geniş ağızdan hafif dışbükey bir kıvrımla düz tabana doğru daralan gövde. Mezar 18.

Hayes 1973, Lev. 86, no. 145, 147; Samaria, Fig.81, 18.

İ.S.1.yüzyıl.

Ç 28 MüzeEnv.2217**Lev. L**

Pişmiş toprak. Kase.

A.R. 7,4 cm. T.R. 4,2 cm. H. 4,6 cm.

Tam. Turuncu-kahve renkte, az mikalı kil. Dışta ve içte kaliteli turuncu-kahve renkte metalik boya. İyi pişmiş. Geniş ağızlı, yüksek dudaklı. Dudak altındaki çıkıntıdan hafif içbükey bir kıvrımla düz tabana doğru daralan gövde. Mezar 18.

Samaria, Fig. 81, 18; Hayes 1973, Lev. 86, no. 145, 147.

İ.S.1.yüzyıl.

Ç 29 MüzeEnv.2218

Lev. L

Pişmiş toprak. Kase.

A.R. 11,4 cm. T.R. 6,5 cm. H. 5,3 cm.

Tam. Turuncu-kahve renkte, az mikalı kil. Dışta ve içte turuncu-kahve renkte mat boya. İyi pişmiş. İçte dönük dudaktan dışbükey bir kıvrımla genişleyen ve alçak halka tabana doğru daralan gövde. Mezar 18.

Gürler, Lev. 1, 23; Samaria, Lev. 49, 1-15; Rudolph, Fig. 1-2.

Ç 30 MüzeEnv.2356

Lev. L

Pişmiş toprak Sivri dipli kase.

A.R. 14 cm. H. 8,9 cm.

Tam. Turuncu-kahve renkte, az mikalı kil. Dışta ve içte kaliteli turuncu-kahve renkte mat boya. İyi pişmiş. Geniş ağızdan sivri dibe doğru daralan gövde. Mezar 21.

İ.Ö.2.yüzyıl ortaları.

Ç 31 MüzeEnv.2434

Lev. LI

Pişmiş toprak. Amphoriskos.

A.R. 3,6 cm. T.R. 1,8 cm. H. 13,2 cm.

Tam. Turuncu-kahve renkte, az mikalı kil. Boyasız. İyi pişmiş. Kalın dudaklı, uzun boyunlu. Geniş omuzdan düz tabana doğru daralan gövde. Mezar 22.

İ.S.1.yüzyıl.

Ç 32 MüzeEnv.2435

Lev. LII

Pişmiş toprak. Tek kulplu kap.

A.R. 6,4 cm. T.R. 4 cm. H. 8,9 cm.

Tam Turuncu-kahve renkte, az mikalı kil. Dışta ve içte mat kırmızı renkte boya. İyi pişmiş. Dışta çekik yüksek dudaklı, sarkık karınlı, alçak halka tabanlı. Mezar 22.

İ.S.1.yüzyıl.

Ç 33 MüzeEnv.2675

Lev. LI

Pişmiş toprak. Tek kulplu testicik.

A.R. 4,7 cm. T.R. 3 cm H. 13,1 cm.

Tam. Turuncu-kahve renkte, az mikalı kil. Dışta bordo-kahve renkte mat boya. İyi pişmiş. Geniş ağızlı, uzun kalın boyunlu, şişkin karınlı, yüksek düz tabanlı. Mezar 24.

İ.S.4.yüzyıl.

Ç 34 MüzeEnv.2676

Lev. LI

Pişmiş toprak. Kantharos.

A.R. 9,6 cm. T.R. 5,8 cm. H. 12,5 cm.

Tam. Gri renkte, az mikalı kil. Dışta ve içte gri renkte mat boya. İyi pişmiş. Geniş ağızlı, yüksek boyunlu, şişkin karınlı ve yüksek profilli kaide. Mezar 24.
İ.S. 1.yüzyıl.

 35 MüzeEnv.2680

Lev. LI

Pişmiş toprak. Tek kulplu testicik.

A.R. 4,2 cm. T.R. 3 cm. H. 8,3 cm.

Kulbu kırık, gövde tam. Turuncu-kahve renkte, az mikalı kil. Dışta bordo-kahve renkte mat boya. İyi pişmiş. Yüksek ve geniş ağızlı, şişkin karınlı, yüksek tabanlı. Mezar 24.

İ.S.4.yüzyıl.

 36 MüzeEnv.3010

Lev. LI

Pişmiş toprak. Kase.

A.R. 13,2 cm. T.R. 7,4 cm. H. 5,9 cm.

Tam Turuncu-kahve renkte, az mikalı kil. Dışta ağızdan gövde ortasına dek turuncu-kahve renkte mat boya. İçte kahve renkte mat boya. İyi pişmiş. İe dönük dudaktan dışbükey bir kıvrımla genişleyen ve alçak halka tabana doğru daralan gövde. Mezar 27.

Rudolph, Fig. 1-2; Gürler, Lev. 1, 23.

İ.Ö.2.yüzyıl ortaları.

 37 MüzeEnv.3153

Lev. LI

Pişmiş toprak. Tek kulplu testi.

A.R. 5,4 cm. T.R. 4,6 cm. H. 12 cm.

Tam Turuncu-kahve renkte, az mikalı kil. Dışta turuncu-kahve renkte astar izleri. İyi pişmiş. Geniş ağızlı, uzun boyunlu, şişkin karınlı, alçak halka tabanlı. Mezar 28.

İ.S.4.yüzyıl.

VIII. MEZARLAR

Konumuzu oluşturan Hellenistik ve Roma dönemine ait eserlerin tamamı, Aydın Merkez'de bulunan otuz adet mezardan ele geçmiştir. Aydın Müze Müdürlüğü'nce 1972 yılından 1995 yılına dek kazılan mezarların Köprülü, Mesudiye, Kemer, Veysipaşa Mahalleleri'nde yoğunlaştığını görmekteyiz. Saydığımız bu mahalleler aynı zamanda bugün yerleşimin yoğun olduğu yerlerdir.

Yapılan kazılara göre Tralleis'te gömüler oda mezarlar, basit sanduka mezarlar ve urnalar içine yapılıyordu. Aydın'ın doğal yapısında gördüğümüz konglomera toprak içine açılan ve girişinde bazen bir dromos veya yalnız bir ön odanın yer aldığı oda mezarların içinde yöreye özgü taştan yapılmış ve karşılıklı yerleştirilmiş yataklar yer alır. Kimi zaman, birden fazla odadan oluşmuş mezarlar da vardır. Bazen bunların içinde yan yana dizilmiş, yerden yaklaşık 15 cm. yükseklikte üzeri taşlarla kapatılmış sandukalar içinde doğrudan gömülerle karşılaşılır. Geneline Tralleis Nekropolisi mezarlarının antik dönemde ve yakın geçmişe dek soyuldukları, kaçak kazılarla zarara uğratıldığı görülür. Bugün çoğu III. Derece Sit Alanı içinde kalan bu mezarların bazıları, evlerin bodrum katlarında korunmuş durumdadır. Aydın Merkezden Kemer Mahallesi, Aytepe ya da Kepez Mevkii adı verilen tepeye dek mezarların yayıldığı görülür.

Şimdiye dek mezarların içeriklerini tiplerine göre gruplandırmaya ve diğer antik kentlerdeki benzerlerinden yola çıkarak gelişim ve tarihlendirmelerine ışık tutmaya çalıştık. Mezarların tarihini belirleyebilmek amacıyla buluntulara toplu olarak göz önüne almak gerekir.

Mezar 1

Tralleis Su Yolu Kazısı. 5-10-1972

K124 (Müze Env.1470)

K125 (Müze Env. 1471)

K126 (Müze Env. 1472)

K127 (Müze Env. 1473)

K128 (Müze Env. 1474)

Beş adet benzer biçimde gövdeye ve bezemeye sahip kandilin ele geçtiği bu mezar konteksti, aynı gruptan kandillerden oluştuğu için, mezarın kesin tarihinin verilmesine kolaylık sağlar. Geç Roma dönemine ait olan kandillerimiz İ.S. 4.yüzyılda üretilmiştir.

Tarih: İ.S.4.yüzyıl.

Mezar 2

Köprültü Mahallesi Mezar Buluntusu. 17-9-1973.

Mask. (Müze Env. 1495)

Mask. (Müze Env. 1496)

K94 (Müze Env. 1497)

K51 (Müze Env. 1498)

K35 (Müze Env. 1499)

K66 (Müze Env. 1500)

K81 (Müze Env. 1501)

K95 (Müze Env. 1502)

Figürin başı. (Müze Env. 1503)

U1 (Müze Env. 1504)

Kemik iğne. (Müze Env. 1505)

U burunlu kandil İ.S.1.yüzyılın ikinci yarısı-erken2.yüzyıla, kalp burunlu kandil K35 İ.S.1.yüzyılın ikinci yarısına, yuvarlak burunlu kandil K94 ve K95 İ.S.1.yüzyıl

ortalarına, volütlü kandil K51 İ.S.1.yüzyıla, volütlü kandil K66 İ.S.1.yüzyıl ortalarına, ve küresel tipte unguentarium U1 İ.S.1.yüzyıl ortalarına tarihlenir.

Tarih: İ.S.1.yüzyıl üçüncü ve dördüncü çeyreği.

Mezar 3

Mesudiye Mahallesi Fevzi Çakmak. No: 76. 7-6-1974.

Figürin. (Müze Env. 1528)

Eros figürini. (Müze Env. 1529)

Figürin. (Müze Env. 1530)

Figürin. (Müze env. 1531)

Altın küpe. (Müze Env. 1532)

Kemik süs takımı. (Müze Env. 1533)

Figürin. (Müze Env. 1534)

Mask. (Müze Env. 1535)

Mask. (Müze Env. 1536)

Cam mühür. (Müze Env. 1537)

Altın yaprak, 11 adet. (Müze Env. 1538)

Altın yüzük. (Müze Env. 1539)

U2 (Müze Env. 1540)

U3 (Müze Env. 1541)

U4 (Müze Env. 1542)

U5 (Müze Env. 1543)

U6 (Müze Env. 1544)

U7 (Müze Env. 1545)

U8 (Müze Env. 1546)

U9 (Müze Env. 1547)

U10 (Müze Env. 1548)

U11 (Müze Env. 1549)

U12 (Müze Env. 1550)

U13 (Müze Env. 1551)

U14 (Müze Env. 1552)
U15 (Müze Env. 1553)
U15 (Müze Env. 1554)
U16 (Müze Env. 1555)
K96 (Müze Env. 1556)
K1 (Müze Env. 1557)
K36 (Müze Env. 1558)
K52 (Müze Env. 1559)
Ç (Müze Env. 1561)
K16 (Müze Env. 1562)
Ç1 (Müze Env. 1565)
Ç2 (Müze Env. 1566)
Ç3 (Müze Env. 1567)
Ç4 (Müze Env. 1568)
Ç5 (Müze Env. 1569)
Ç6 (Müze Env. 1570)
Ç7 (Müze Env. 1571)
Ç8 (Müze Env. 1572)
Ç9 (Müze Env. 1573)
Ç10 (Müze Env. 1574)
Ç11 (Müze Env. 1575)
Ç12 (Müze Env. 1576)
Ç13 (Müze Env. 1577)
Ç14 (Müze Env. 1578)
Ç15 (Müze Env. 1579)
Saç tokası, kemik. (Müze Env. 1580)
Kemik saç tokası. (Müze Env. 1581)
Kemik saç tokası. (Müze Env. 1582)
Çift kulplu vazo. (Müze Env. 1583)
Ur.1 (Müze Env. 1584)

Kemik saç tokası. (Müze Env. 1585)

Cam yüzük taşı. (Müze Env. 1586)

Bronz halka. (Müze Env. 1587)

Cam aşık (Müze Env. 1588)

1589. Altın pul. (Müze Env. 1589)

U17 (Müze Env. 1590)

U92 (Müze Env. 1591)

Düğme. (Müze Env. 1592)

Bir çift küpe, altın. (Müze Env. 1593)

U19 (Müze Env. 1594)

Kemik süs aleti. (Müze Env. 1596)

I. Gömü:

Ephesos tipi kandil K1 İ.Ö.çeç3-2.yüzyılda, K26 ve K16 İ.Ö.2.yüzyıl ortalarına tarihlenir. İğ biçimli unguentarium U3, U4, U6, U7, U9, U13, U14, U15, U16, U45 ve Ç1-Ç15 İ.Ö.2.yüzyılda kullanılır.

Tarih: İ.Ö.2.yüzyılın üçüncü-dördüncü çeyreği.

II. Gömü:

Volütlü kandil K52, kalp burunlu kandil K36 ve yuvarlak burunlu kandil K96 İ.S.1.yüzyılın ortalarında ve ikinci yarısında kullanılan tiplerdir. Küresel tipte unguentarium U2-U19 İ.S.1.yüzyılın ortalarında kullanılır.

Tarih: İ.S.1.yüzyıl ortaları.

Mezar 4

Mesudiye Mahallesi, Şerbetçi Caddesi, III. Sokak, No: 25. Şehir Su Şebekesi Kazısı. 10-11/2/1975.

U20 (Müze Env. 1702)

U21 (Müze Env. 1703)

K2 (Müze Env. 1705)

K17 (Müze Env. 1706)

K37 (Müze Env. 1707)

K27 (Müze Env. 1708)

I. Gömü:

Ephesos tipi kandil K2 İ.Ö.2.yüzyıl ortalarına; K17 ve K27 İ.Ö.geç2.-erken1.yüzyıla aittir.

Tarih: İ.Ö.2.yüzyıl ortaları.

II. Gömü:

Kalp burunlu kandil K37 ile küresel tipte unguentarium U20 ve U21 İ.S.1.yüzyılın ikinci yarısında kullanılır.

Tarih: İ.S.1.yüzyılın ikinci yarısı.

Mezar 5

Mesudiye Mahallesi Şerbetçi Caddesi, II. Sokak, No: 7 Mezar Kazısı. 14-4-1975.

Strigil. (Müze Env. 1724)

Strigil. (Müze Env. 1725)

Figürin. (Müze Env. 1726)

Figürin. (Müze Env. 1727)

U22 (Müze Env. 1728)

U23. (Müze Env. 1729)

U24 (Müze Env. 1730)

K65 (Müze Env. 1731)

K117 (Müze Env. 1732)

K77 (Müze Env. 1733)

K74 (Müze Env. 1734)

K75 (Müze Env. 1735)

K28 (Müze Env. 1736)

K29 (Müze Env. 1737)

I.Gömü

İki Ephesos tipi kandil K28 ve K29 İ.Ö.2.yüzyıl ortalarına, iğ biçimli unguentaria U22, U23 ve U24 da aynı tarihlerde kullanılır.

Tarih: İ.Ö.2.yüzyıl ortaları.

II.Gömü

Açısal volütlü kandil K65 İ.S.1.yüzyıla, açısal burunlu kandil K117 İ.S.2.yüzyıl başlarına, kulaklı kandil K77 İ.S.1.yüzyıl ilk yarısına ve volütlü kandil K74 İ.S.1.yüzyıl ikinci yarısına, diğer volütlü kandil K75 İ.S.geç 1.yüzyıla tarihlenir.

Tarih: İ.S.1.yüzyıl.

Mezar 6

Köprülü Mahallesi, Sakarya Caddesi, No: 52, Mezar Kazısı.

Ur.2 (Müze Env. 1738)

Ur.3 (Müze Env. 1739)

Ur.4 (Müze Env. 1740)

Ur.14 (Müze Env. 1741)

U25 (Müze Env. 1742)

I. Gömü:

Ur.3 ve 4 İ.Ö.2.yüzyıla aittir.

Tarih: İ.Ö.2.yüzyıl.

II. Gömü:

Ur.2, Ur.14 ve küresel tipte unguentarium U25 İ.S.1.yüzyılın ortalarında kullanılır.

Tarih: İ.S.1.yüzyıl ortaları.

Mezar 7 Mezar

Mesudiye Mahallesi, Şerbetçi Caddesi, III. Sokak, No: 5, Mezar Kazısı. 21-7-1975.

K67 (Müze Env. 1775)

K97 (Müze Env. 1776)

K38 (Müze Env. 1777)

K39 (Müze Env. 1778)

U26 (Müze Env. 1779)

Yuvarlak burunlu volütlü kandil K67 İ.S.1.yüzyılın ikinci yarısına, yuvarlak burunlu kandil K97 İ.S.1.yüzyıl ortalarına, kalp burunlu K38 ve K39 İ.S.1.yüzyılın ikinci yarısına tarihlenir.

Bozuk üretim olan iğ biçimli unguentarium U26, İ.Ö. 2.-1.yüzyıldan olmalıdır. Yukarıda sözünü ettiğimiz ve genellikle İ.S.1.yüzyıla ait olan malzeme arasına karıştığı düşüncesindeyiz.

Tarih: İ.S.1.yüzyıl ikinci yarısı.

Mezar 8

Mesudiye Mahallesi, Şerbetçi Caddesi, III. Sokak, No: 9, Mezar Kazısı. 25-7-1975.

K68 (Müze Env. 1780)

K82 (Müze Env. 1781)

K3 (Müze Env. 1782)

K29 (Müze Env. 1783)

K40 (Müze Env. 1784)

K98 (Müze Env. 1785)

K118 (Müze Env. 1786)

K4 (Müze Env. 1787)

Ç16 (Müze Env. 1788)

I. G6mü

K3, K4, K29 no'lu Epheosos tipi kandiller ve thymiaterion kapağı Ç16 İ.Ö.2.yüzyıl ortalarına tarihlenir.

Tarih: İ.Ö.2.yüzyıl ortaları.

II. G6mü

Yuvarlak burunlu volütlü kandil K68 İ.S.1.yüzyıl ortalarına, U burunlu kandil K82 İ.S.1.yüzyılın ikinci yarısına, kalp burunlu kandil K40 İ.S.1.yüzyılın ikinci yarısına, yuvarlak burunlu kandil K98 İ.S.1.yüzyıl ortalarına ve açısız burunlu kandil K118 İ.S.erken 2.yüzyıla aittir.

Tarih: İ.S. 50-100.

Mezar 9

Mesudiye Mahallesi, 29. Sokak, 160 No'lu Parsel Mezar kazısı. 13-1-1976.

K69 (Müze Env. 1826)

K99 (Müze Env. 1827)

K41 (Müze Env. 1828)

Ç17 (Müze Env. 1829)

Eros figürini. (Müze Env. 1830)

Yuvarlak burunlu volütlü kandil K69 İ.S.1.yüzyıl ortalarına, yuvarlak burunlu kandil K99 İ.S.1.yüzyıl ortalarına, kalp burunlu kandil K41 İ.S.1.yüzyıl ikinci yarısına tarihlenir. Yine minyatür kase Ç17 , bu mezarda bulunan kandilleri göz önünde bulundurduğumuzda İ.S.1.yüzyıl ortalarına ait olmalıdır.

Tarih: İ.S.1.yüzyıl ortaları.

Mezar 10

Mesudiye Mahallesi, Şerbetçi Caddesi, 1. Sokak, Kanalizasyon Kazısı, 21-12-1977.

Ur.6 (Müze Env. 2052)

K30 (Müze Env. 2053)

Figürin. (Müze Env. 2054)

U27 (Müze Env. 2055)

U28 (Müze Env. 2056)

K31 (Müze Env. 2057)

U29 (Müze Env. 2058)

Ayna, bronz. (Müze Env. 2059)

Bronz kozmetik alet. (Müze Env. 2060)

Ephesos tipi kandil K30 ve K31 İ.Ö.2.yüzyıl ortalarına, iğ biçimli tip U27 ve U29 İ.Ö.2.yüzyıl ortalarına, iğ biçimli unguentariumın en erken örneklerinden olan U28 İ.Ö.2.yüzyıl tarihlenir. Bu mezarda ele geçen tek urna Ur.6 de İ.Ö.2.yüzyıl ortalarına aittir.

Tarih: İ.Ö.2.yüzyıl ortaları.

Mezar 11

Aydın Merkez Mesudiye Mahallesi 25. Sokak. Kanalizasyon Kazısı (Mezar Odası Toprağından) 13-12-1977.

U30 (Müze Env. 2061)

K5 (Müze Env. 2062)

K6 (Müze Env. 2063)

Ç18(Müze Env. 2064)

Ephesos tipi kandil K5 ve K6; iğ biçimli unguentarium U30 ve küçük krem kabı Ç18 , İ.Ö.2.yüzyıl ortalarında kullanılmıştır.

Tarih: İ.Ö.2.yüzyıl ortaları.

Mezar 12

Merkez Köprülü Mahallesi 9. Sokak. Kanalizasyon Kazısı. 16-1-1978.

Ur.7 (Müze Env. 2068)

Ur.8 (Müze Env. 2069)

- Ur.9 (Müze Env. 2070)
 Ur.10 (Müze Env. 2071)
 Ur.11 (Müze Env. 2072)
 Ur.12 (Müze Env. 2073)
 Ur. (Müze Env. 2074)
 Ur.14 (Müze Env. 2075)
 K42 (Müze Env. 2076)
 K83 (Müze Env. 2077)
 K84 (Müze Env. 2078)
 K43 (Müze Env. 2079)

İki kalp burunlu kandil K42 ve K43 İ.S.1.yüzyılın ikinci yarısına, iki U burunlu kandil İ.S.geç1.-erken2.yüzyıla aittir. Bu kandillerle birlikte bulunan urna 7-14, İ.S.1.yüzyıla aittir.

Tarih: İ.S.1.yüzyılın üçüncü ve dördüncü çeyreği.

Mezar 13

Merkez Köprülü Mahallesi Fevzi Çakmak Caddesi, 70-72 No.'lu Evin Önünde Çıkan Mezar. Kanalizasyon Kazısı. 27-1-1978.

- Figürin. (Müze Env. 2081)
 Figürin. (Müze Env. 2082)
 K7 (Müze Env. 2083)
 K18 (Müze Env. 2084)
 U31 (Müze Env. 2085)
 Ur.15 (Müze Env. 2086)
 U32 (Müze Env. 2087)
 U33 (Müze Env. 2088)
 U34 (Müze Env. 2089)
 U35 (Müze Env. 2090)
 U36 (Müze Env. 2091)

U37 (Müze Env. 2092)
 K119 (Müze Env. 2093)
 K100 (Müze Env. 2094)
 U38 (Müze Env. 2095)
 Bronz diadem. (Müze Env. 2096)
 Ur.16 (Müze Env. 2097)

I. Gömü

İğ biçimli unguentarium U31, Ephesos tipi kandil K7 ve K18 İ.Ö.2.yüzyıl ortalarına aittir. Ur.16, İ.Ö.2.yüzyıla tarihlenir.

Tarih: İ.Ö.2.yüzyıl ortaları.

II. Gömü

Küresel biçimli cam unguentarium U32, U33, U34, U35 ve U36 İ.S.1.yüzyıl ortalarında kullanılır.

Tarih: İ.S.1.yüzyıl ortaları.

III. Gömü

Açısal burunlu kandil K119 İ.S.erken2.yüzyıla, yuvarlak burunlu kandil K100 İ.S.1.yüzyıl ortalarına, küresel tipte unguentarium U37 ve U38 İ.S.1.yüzyılın ikinci yarısına tarihlenir. İ.S.1.yüzyılda kullanılan Ur.15 bu gömüye ait olmalıdır.

Tarih: İ.S.1.yüzyılın ikinci yarısı.

Mezar 14

Aydın Merkez. Mesudiye Mahallesi, 23. Sokak, 20-22 No'lu Evin Önündeki Mezarlar.

Kanalizasyon Kazısı.

K19 (Müze Env. 2098)
 U39 (Müze Env. 2099)
 U40 (Müze env. 2100)
 K70 (Müze Env. 2101)

Ephesos tipi kandil K19 İ.Ö. 2.yüzyıl ortalarına aittir. İki iğ biçimli unguentarium U39 ve U40 İ.Ö. 2.yüzyılın III. çeyreğinde kullanılır; fakat İ.Ö. 1.yüzyıl II. veya III. çeyreğinde kullanılmış olan yuvarlak burunlu volütlü kandil K70, karışmış görünür.

Tarih: İ.Ö.2.yüzyıl ortaları.

Mezar 15

Aydın Merkez, Köprülü Mahallesi, 18/3 Sokak, Kanalizasyon Kazısı. 12-4-1978.

K53 (Müze Env. 2102)

K101 (Müze Env. 2103)

K102 (Müze Env. 2104)

K103 (Müze Env. 2105)

K 44 (Müze Env. 2106)

Ç22 (Müze Env. 2107)

Volütlü kandil K53 ve K44, İ.S.1.yüzyıla, yuvarlak burunlu kandil K101, K102 ve K103 İ.S.1.yüzyıl ortalarına tarihlenir. Ç22 no'lu emzikli kap da aynı tarihlerde kullanılmış olmalıdır.

Tarih: İ.S.1.yüzyıl ortaları.

Mezar 16

Aydın Merkez, Mesudiye Mahallesi, 20. Sokak, Kanalizasyon Kazısı. 31-3-1978.

Ç20 (Müze Env. 2108)

U41 (Müze Env. 2109)

U42 (Müze Env. 2110)

U43 (Müze Env. 2111)

K8 (Müze Env. 2112)

K9 (Müze Env. 2113)

U44 (Müze Env. 2114)

U45 (Müze Env. 2115)

U46 (Müze Env. 2116)
 U47 (Müze Env. 2117)
 K78 (Müze Env. 2118)
 K30 (Müze Env. 2120)
 K45 (Müze Env. 2121)
 K46 (Müze Env. 2122)
 Ç18 (Müze Env. 2123)
 K33 (Müze Env. 2125)
 K85 (Müze Env. 2126)
 Ç22 (Müze Env. 2127)
 Ç23(Müze Env. 2128)
 Ç24 (Müze Env. 2129)

I. Gömü:

Ephesos tipi kandiller K8, K9, K30, K33 İ.Ö.2.yüzyıl ortalarına aittir. İğ biçimli unguentaria U41, U42, U46 da İ.Ö.2.yüzyıl ortalarında kullanılır. Aynı mezarda ele geçen içe dönük dudaklı kase, pişmiş toprak koku kabı Ç18 ve 22, bronz koku kabı Ç24 de İ.Ö.2.yüzyılda kullanılır.

Tarih: İ.Ö.2.yüzyıl ortaları.

II.Gömü:

Kulaklı kandil K78 İ.S.1.yüzyıl ortalarına, kalp burunlu kandil K45 ve K46 İ.S.1.yüzyılın ikinci yarısına, U burunlu kandil K85 İ.S.1.yüzyıl ikinci yarısı-erken2.yüzyıla tarihlenir. Küresel tipte unguentarium U42-47 İ.S.1.yüzyıl ortalarına aittir.

Tarih: İ.S.1.yüzyıl ikinci yarısı.

Mezar 17

Aydın Merkez, Köprülü Mahallesi, 18/2 Sokak. 13-24 No'lu Evlerin Önü. Kanalizasyon Kazısı. 21-3-1978.

- U48 (Müze Env. 2130)
U49 (Müze Env. 2131)
Ur.17 (Müze Env. 2132)
Ur.18 (Müze Env. 2133)
Ur.19 (Müze env. 2134)
Ur.20 (Müze Env. 2135)
Ur.21 (Müze Env. 2136)
Ur.22 (Müze Env. 2137)
K54 (Müze Env. 2138)
Süs eşyası. (Müze Env. 2139)
Süs eşyası. (Müze Env. 2140)
Süs eşyası. 8Müze Env. 2141)
Ç25 (Müze Env. 2142)
K55 (Müze Env. 2143)
K104 (Müze env. 2144)
K10 (Müze Env. 2145)
U50 (Müze Env. 2146)
K11 (Müze Env. 2147)
U51 (Müze Env. 2148)
K20 (Müze Env. 2149)
U52 (Müze Env. 2150)
Ç26 (Müze Env. 2151)
Müzik aleti (Müze Env. 2152)

I. Gömü

Ephesos tipi kandiller K10, K11 İ.Ö.2.yüzyıl ortalarına, K20 İ.Ö.geç2.-erken1.yüzyılda kullanılır. Ur. 20 ve Ur.21 de İ.Ö.2.yüzyıla aittir.

Tarih: İ.Ö.2.yüzyıl ortalarından sonra.

II.Gömü

Volütlü kandil K54, K55, yuvarlak burunlu kandil K104, küresel tipte unguentarium U48, U49, U50, U51, U52 İ.S.1.yüzyıl ortalarında kullanılır. Tek kulplu Ç25 ve Ç26 ve Ur. 17, 18, 19, 22 aynı zamanda kullanılmış olmalıdır.

Tarih: İ.S.1.yüzyıl ortaları.

Mezar 18

Aydın Merkez Mesudiye Mahallesi, 27. Sokak, 17-18 No'lu Evin Önündeki Kanalizasyon Kazısı 22-5-1978.

U53 (Müze Env. 2201)

U54 (Müze Env. 2202)

U55 (Müze Env. 2203)

U56 (Müze Env. 2204)

U57 (Müze Env. 2205)

U58 (Müze Env. 2206)

U59 (Müze Env. 2207)

Mücevher kutusu. (Müze Env. 2208)

K56 (Müze Env. 2209)

K79 (Müze Env. 2210)

K105 (Müze Env. 2211)

K21 (Müze env. 2212)

K80 (Müze Env. 2213)

K57 (Müze Env. 2214)

K86 (Müze Env. 2215)

Ç32(Müze Env. 2218)

K71 (Müze Env. 2219)

I. G6mü:

Ephesos tipi kandil K21, İ.Ö.geç2.-erken1.yüzyıla; iğ biçimli unguentarium U53, U54, U55, U56, U57, U58, U59 ve içe dönlük dudaklı kase Ç32 İ.Ö.2.yüzyıl ortalarına tarihlenir.

Tarih: İ.Ö.2.yüzyıl ortaları.

II. G6mü:

Volütlü kandil K56, K57 İ.S.1.yüzyıla, yuvarlak burunlu volütlü kandil K71 İ.S.1.yüzyıl ortalarına; kulaklı kandil K79 ve K80 İ.S.1.yüzyıl ortalarına; U burunlu kandil K86 İ.S.1.yüzyılın ikinci yarısına ve yuvarlak burunlu kandil İ.S.1.yüzyıl ortalarına tarihlenir.

Tarih: İ.S.1.yüzyılın üçüncü ve dördüncü çeyreği.

Mezar 19

Aydın Merkez. Mesudiye Mahallesi, Şerbetçi Caddesi, 3. Sokak, 36 No'lu Evin Ötündeki kanalizasyon Kazısı. 30-5-1978.

K22 (Müze Env. 2220)

K131 (Müze Env. 2221)

Ur.23 (Müze Env. 2222)

Ur.24 (Müze Env. 2223)

Ephesos tipi kandil K22 ile Ur. 23 ve 24 İ.Ö. 2.yüzyıl ortalarında kullanılır. K131 ise İ.S.4.yüzyılda kullanılan ve bu mezar malzemesine karışmış bir kandildir.

Tarih: İ.Ö.2.yüzyıl ortaları.

Mezar 20

Aydın Merkez. Köprülü Mahallesi, 10. Sokak, 31 No'lu evin Ötündeki Kanalizasyon Kazısı.

U60 (Müze Env. 2248)

U61 (Müze Env. 2249)

U62 (Müze Env. 2250)
 U63 (Müze Env. 2251)
 K106 (Müze Env. 2252)
 K47 (Müze Env. 2253)
 K107 (Müze Env. 2254)
 K87 (Müze Env. 2255)
 K88 (Müze Env. 2256)
 K108 (Müze Env. 2257)
 K58 (Müze Env. 2259)

Kalp burunlu kandil K47 İ.S.1.yüzyılın ikinci yarısında, volütlü kandil K58 İ.S.1.yüzyılda, U burunlu kandil K87 ve K88 İ.S.1.yüzyılın ikinci yarısı-erken2.yüzyılda, yuvarlak burunlu kandil K106, K107 ve K108 İ.S.1.yüzyılın ikinci yarısında kullanılır.

Tarih:İ.S.1.yüzyılın üçüncü ve dördüncü çeyreği.

Mezar 21

Aydın, Veysipaşa Mahallesi, 10. Sokak, 63 No'lu Evin Önündeki Kanalizasyon Kazısı.
 28-11-1978.

K120 (Müze Env. 2350)
 K59 (Müze Env. 2351)
 K121 (Müze Env. 2352)
 K89 (Müze Env. 2353)
 Altın küpe. (Müze Env. 2354)
 Ç30 (Müze Env. 2356)
 Ur.25 (Müze Env. 2357)
 U64 (Müze Env. 2358)

I. Gümü:

Sivri dipli kase Ç30 ve iğ biçimli unguentarium U64 İ.Ö.erken 2.yüzyıla aittir.
 Ur.25 İ.Ö.2.yüzyıla aittir.

Tarih: İ.Ö.erken2.yüzyıl.

II. Gümü:

Açısal burunlu kandil K120 ve K121 İ.S.erken2.yüzyıla, açısız burunlu volütlü kandil K59 İ.S.1.yüzyıla, U burunlu kandil K89 İ.S.1.yüzyılın ikinci yarısı-erken 2.yüzyıla aittir.

Tarih:İ.S.1.yüzyılın ikinci yarısı.

Mezar 22

Aydın, Köprülü Dağdibi Yolu 28 No'lu Evin Önündeki Kanalizasyon Kazısı. 28-12-1978.

Ç31 (Müze Env. 2434)

Ç32 (Müze Env. 2435)

U65 (Müze Env. 2436)

Kozmetik alet. (Müze Env. 2437)

Ur.26 (Müze Env. 2438)

Bu mezara tarih verebilecek en uygun malzeme, İ.S.1.yüzyılın ikinci yarısında kullanılan U72'dir. Tek kulplu kap Ç32, amphoriskos Ç31 ve Ur.26 İ.S.1.yüzyılda kullanılmış olmalıdır.

Tarih: İ.S.1.yüzyıl.

Mezar 23

Aydın, Veysipaşa Mahallesi, 16 ada, 4 Parseldeki Temel Hafriyatından Çıkan Mezarlardan. 29-10-1980.

K90 (Müze Env. 2591)

K60 (Müze Env. 2592)

K122 (Müze Env. 2593)

K109 (Müze Env. 2594)

K110 (Müze Env. 2595)

K111 (Müze Env. 2596)

K91 (Müze Env. 2597)

İki U burunlu kandil K90 ve K91 İ.S.1.yüzyılın ikinci yarısı-erken 2.yüzyıla, açısız burunlu volütlü kandil K60 İ.S.1.yüzyıla, açısız burunlu kandil K122 İ.S.2.yüzyıla, yuvarlak burunlu kandiller K109, K110, K111 İ.S.1.yüzyıl ortalarına tarihlenir.

Tarih: İ.S.1.yüzyıl ikinci yarısı-erken 2.yüzyıl.

Mezar 24

Aydın, Veysipaşa Mahallesi, 4 Pafta, 6 Ada, 4 Parseldeki Mezar Kurtarma Kazısından. 30-7-1981.

Ç33 (Müze Env. 2675)

Ç34 (Müze Env. 2676)

K112 (Müze Env. 2678)

K48 (Müze Env. 2679)

Ç35 (Müze Env. 2680)

Kalp burunlu kandil İ.S.1.yüzyılın ikinci yarısı, yuvarlak burunlu kandil 2678 İ.S.1.yüzyılın ortalarına tarihlenir. Kantharos Ç34 de İ.S.1.yüzyıl ortalarına aittir.

Tarih: İ.S.1.yüzyılın üçüncü ve dördüncü çeyreği.

Tek kulplu testi Ç33, Ç35 ise İ.S.4.yüzyıla aittir. Bu mezar buluntuları arasında karışmış olmalıdır.

Mezar 25

Antik Tralleis Kenti'nin Nekropol Sahası. Kemer Mahallesi'nin Yaklaşık 300 m. Kuzeyindeki Mezar Kurtarma Kazısından. 25-1-1982.

Mask. (Müze Env. 2681)

U66 (Müze Env. 2682)

U67 (Müze Env. 2683)

U68 (Müze Env. 2684)

- K61 (Müze Env. 2685)
 K62 (Müze Env. 2686)
 K72 (Müze Env. 2687)
 K63 (Müze Env. 2688)
 K113 (Müze Env. 2689)
 Herm heykelciği. (Müze Env. 2691)
 K132 (Müze Env. 2692)

Volütlü kandil K61, K62 İ.S.1.yüzyıla, volütlü kandil K72 ve K63 İ.S.1.yüzyıl ortalarına, yuvarlak burunlu kandil K113 İ.S.erken2.yüzyıla tarihlenir. K132 no'lu kandil ise İ.S.4.yüzyıla aittir ve bu mezar malzemeleri arasına karışmıştır. Küresel tipte unguentarium U66, U67 ve U68 İ.S.1.yüzyıl ortalarına aittir.

Tarih: İ.S.1.yüzyıl ortaları.

Mezar 26

Aydın, Kemer Mahallesi, Kuzey Yönde Nekropol Sahasında Yapılan Mezar Kurtarma Kazısından. 26-10-1982.

- Ur.27 (Müze Env. 2705)
 Ur.28 (Müze Env. 2706)
 Ur.29 (Müze Env. 2707)
 Tütsü kabı. (Müze Env. 2710)
 U69 (Müze Env. 2711)
 U70 (Müze Env. 2712)
 U71 (Müze Env. 2713)
 K64 (Müze Env. 2714)
 K12 (Müze Env. 2715)
 K23 (Müze Env. 2716)
 U72 (Müze Env. 2717)

I. Gm:

Ephesos tipi kandiller K12 ve K23 İ..2.yüzyıl ortalarına aittir. U69, U70 ve U71 no'lu iğ biçimli unguentaria da İ..2.yüzyıl ortalarında kullanılır. Ur.27 ve Ur.28, İ..2.yüzyılda kullanılır.

Tarih: İ.S.2.yüzyıl ortaları.

II. Gm:

Açısal burunlu volütlü kandil K64 İ.S.1.yüzyıl ortalarında ve tp biçimli cam unguentarium U72 İ.S.1.yüzyılın ikinci yarısında kullanılır.

Tarih: İ.S.1.yüzyılın ikinci yarısı.

Mezar 27

Aydın, Kemer, Girne Mahallesi Elif Yapı Kooperatifi 192 Pafta, 649 ada, 24 Parseldeki Temel Kazısından Çıkan Mezar. 1-10-1988.

Ç36 (Müze Env. 3010)

K92 (Müze Env. 3011)

K93 (Müze Env. 3012)

K123 (Müze Env. 3013)

K13 (Müze Env. 3014)

K14 (Müze Env. 3015)

K114 (Müze Env. 3016)

K133 (Müze Env. 3017)

K134 (Müze Env. 3018)

U73 (Müze env. 3019)

U74 (Müze Env. 3020)

U75 (Müze Env. 3021)

U76 (Müze Env. 3022)

I.Gömü:

İğ biçimli unguentarium U75 İ.Ö. 2.yüzyıla, Ephesos tipi kandil K13 İ.Ö.2.yüzyıl ortalarına ve aynı tipte diğer kandil K15 İ.Ö.geç2-erken1.yüzyıla ve içe dönük dudaklı kase Ç36 İ.Ö.2.yüzyıl ortalarına aittir.

Tarih: İ.Ö.2.yüzyıl ortaları.

II. Gömü:

Yuvarlak burunlu kandil K114 İ.S.1.yüzyıl ortalarına, U burunlu kandil K92 ve K93 İ.S.1.yüzyılın ikinci yarısı-erken 2.yüzyıla, açısız burunlu kandil K123 İ.S.erken2.yüzyıla tarihlenir. Yine küresel tipte unguentarium K73 ve K74 ile tüp biçimli cam unguentarium U76 İ.S.1.yüzyılın ikinci yarısında kullanılır.

Tarih: İ.S. 50-100.

III. Gömü:

K133 ve K134 no'lu kandiller İ.S.4.yüzyıla aittir ve mezardaki en son kullanım evresini gösterir.

Tarih: İ.S.4.yüzyıl.

Mezar 28

Aydın, Veysipaşa Mahallesi, Çankaya Caddesi,7 Pafta, 23 Ada, 9 Parseldeki İnşaatın Temelinden Çıkan malzeme. Tralleis Nekropolü. 25-10-1990.

Ç37 (Müze Env. 3153)

Altın yüzük. (Müze Env. 3154)

K135 (Müze Env. 3155)

K24 (Müze Env. 3156)

K136 (Müze Env. 3157)

K137 (Müze Env. 3158)

K138 (Müze Env. 3159)

K139 (Müze Env. 3160)

K140 (Müze Env. 3161)

K141 (Müze Env. 3162)

K142 (Müze Env. 3163)

K143 (Müze Env. 3164)

K144 (Müze Env. 3166)

K49 (Müze Env. 3167)

K135, K136, K137, 3159, K138, K140, K141, K142, K143, K144 no'lu kandiller İ.S.4.yüzyıla tarihlenir. Ç37 no'lu tek kulplu testi de aynı tarihlerden olmalıdır. İ.Ö. 2.yüzyıl ortalarına ait olan Ephesos tipi kandil ise karışmış olmalıdır. Kalp burunlu kandil K49, karışmış olmalıdır.

Tarih: İ.S.4.yüzyıl.

Mezar 29

Aydın Mesudiye Mahallesi Çankaya Caddesi, 26. Sokak, 94 Pafta, 563 Ada, 1 Parseldeki Temel Kazısından. 16-7-1991.

Ur.30 (Müze Env. 3199)

K50 (Müze Env. 3200)

K115 (Müze Env. 3201)

U77 (Müze Env. 3202)

Yuvarlak burunlu kandil K115 İ.S.1.yüzyıl ortalarına, kalp burunlu kandil K50 ve küresel tipte unguentarium U77 İ.S.1.yüzyılın ikinci yarısında kullanılır. Ur.30 da İ.S.1.yüzyıla ait olmalıdır.

Tarih: İ.S.1.yüzyılın üçüncü ve dördüncü çeyreği.

Mezar 30

Aydın, Ramazan Paşa Mahallesi, Hükümet Bulvarı, 1. Sokak, 19 Ada, 13 Parseldeki Temel Kazısından Çıkan Mezarlardan. 8-1-1992.

Ur.31 (Müze Env. 3268)

Figürin. (Müze Env. 3270)

K73 (Müze Env. 3271)
 K15 (Müze Env. 3272)
 K25 (Müze Env. 3273)
 K116 (Müze Env. 3275)
 K76 (Müze Env. 3278)
 K34 (Müze Env. 3279)
 U78 (Müze Env. 3280)
 U79 (Müze Env. 3281)
 U80 (Müze Env. 3282)
 U81 (Müze Env. 3283)
 U82 (Müze Env. 3284)
 U83 (Müze Env. 3285)

I. Gömü:

Ephesos tipi kandil K15, İ.Ö.1.yüzyıla, K25 ve K34 İ.Ö.geç2.-erken1.yüzyıla, iğ biçimli unguentarium U78, U79, U80, U82 ve U83 de İ.Ö.2.yüzyıl ortalarına verilir. Ur.31, İ.Ö.2.yüzyıl boyunca kullanılır.

Tarih: İ.Ö. 2.yüzyıl ikinci-dördüncü çeyreği.

II. Gömü:

Volütlü kandil K76, U79 İ.S.1.yüzyıl ortalarına, yuvarlak burunlu kandil K116 İ.S.1.yüzyıl ortalarına tarihlenir..

Tarih: İ.S.1.yüzyıl ortaları.

IX. SONUÇ

Antik çağda Karia'nın en önemli kentleri arasında bulunan Tralleis, bugüne dek heykeltraşlıkta ve mimari alanında vermiş olduğu eserlerle tanınmıştır. 19.yüzyılın sonlarından başlayarak birçok yabancı gezgin ve araştırmacının uğrak yeri haline gelmiş olan Tralleis 1889'da geçirdiği depremden sonra tahribe uğramaya başlamıştır. Bu tahripler 20.yüzyılda da devam etmiş ve Tralleis, Rayet-Thomas'ın da belirttiği gibi⁴⁰⁸, "yıkıntı kütleleri" nden oluşan bir kent görünümüne gelmiştir. Uzun zaman sonra kentte başlanan bilimsel kazılarla bu tahribi bir ölçüde olsun durdurmak mümkün olmuştur.

Tralleis'in birçok mimari yapılarının yer aldığı bölüm, Aydın'ın merkezinin kuzeyinde, yaklaşık 1800x1000 metrekarelik bir alandadır. Bizim çalışma konumuzu oluşturan malzemelerin geldiği yer ise, mezarların yoğunlukla bulunduğu ve bu nedenle kentin nekropolisi olduğunu düşündüğümüz, bugün kent merkezini oluşturan mahallerdir. Özellikle Veysipaşa, Köprülü, Hasan Efendi, Ramazanpaşa ve Kemer Mahalleleri'nde yapılan kazılarla birçok oda mezar bulunmuştur. Mezarların Kepez olarak isimlendirilen bölgede de yer aldığı dikkat çeker. Birçoğu içinde taş yatakların bulunduğu oda mezarlar halinde olan bu yapıların bir kısmı Aydın'ın büyük bölümünde görülen konglomera içine oyularak yapılmıştır. Bunun yanı sıra kayaların oyulmasıyla açılan oda mezarlar da bulunur. Toprağa doğrudan gömünün de yaygın olarak kullanıldığı dikkat çeker.

Tralleis Nekropolisi'nden ele geçen malzemeler, Aydın Müzesi'nce yapılan kurtarma kazılarından gelmiştir. Bu kazılardan kentteki yapılaşmanın özellikle 1968'li yıllardan başlayarak arttığını söyleyebiliriz ve bu kazılar günümüzde de yoğun olarak devam etmektedir. Kazılar sırasında mezarların bir bölümü evlerin bodrum katlarında korunmuştur ve bugün hala bir kısmı görülebilmektedir.

---

⁴⁰⁸ Rayet-Thomas, 15.

Çalışmamızı oluşturan malzemelerin çoğu oda mezarlardan gelir. Bir kısmı ise toprağa doğrudan gömüldür. Mezarlarda çok sayıda ve çeşitli tiplerde kandil, unguentarium, urna, içe dönük dudaklı kase, tabak, sivri dipli kase vb. seramik grupları ele geçmiştir.

Tralleis Nekropolisi'nde bulunan kandiller sekiz ana gruba ayrılır: Ephesos tipi kandiller, kalp burunlu kandiller, volütlü, kulaklı, açısız burunlu, U burunlu, yuvarlak burunlu ve Geç Roma dönemi kandilleri. İncelenen kandiller yaygın olarak kullanılan burun tiplerine göre gruplanmıştır. Ephesos tipi ve Geç Roma dönemi kandilleri ise bunun dışında kalır.

Ephesos tipi kandiller on beş mezarda otuz dört adet ele geçmiştir. Bunlardan mızrak uçlu burunlu tip altı adet, yuvarlak burunlu tip on adettir. Geriye kalan on dokuz adet örnek, yerel biçimleriyle dikkat çeker ve Tralleis üretimi olmalıdır. Ephesos tipi kandillerin Tralleis'te üretilen benzerleri olan kandiller genellikle turuncu-kahve renkte kilden yapılmış ve turuncu-kahve ya da Ephesos tipine özgü gri renkte boyanmıştır. Ephesos tipi kandillerde, bitkisel ve geometrik bezemeler kullanılır. Bunun yanı sıra birkaç örnekte burun köprüsü üzerinde yer alan bezemeler- Attika ve Korinth gibi önemli merkezlerde bulamadığımız- özellikle Ephesos ve Metropolis gibi antik kentlerde ele geçen örneklerle büyük benzerlik gösterir. Katalogların bir kısmında geldiği yerin belli olmadığı örneklerin, bu yöreden gitmesi olasılığı oldukça yüksektir.

Tralleis Nekropolisi'nden on dört mezardan kalp burunlu on altı adet kandil ele geçer. Beyaz renkte astar üzerine turuncu-kahve renkte boyandıkları için Atina Agorası'nda *Red on White* grubu kandiller olarak isimlendirilir. Tralleis kandillerinde de aynı özellik izlenir ve büyük olasılıkla Atina Agorası'nda geliş yerleri bilinmeyen fakat büyük olasılıkla Küçük Asya üretimi oldukları belirtilen bu kandiller Tralleis'in yerel üretimi olmalıdır.

Ephesos tipi kandillerden sonra sayıca en fazla (yirmi altı adet) bulunan volütlü kandillerin açısız burunlu ve yuvarlak burunlu olmak üzere iki tipi bulunur. Roma İmparatorluk dönemi kandillerinin genel özelliklerini yansıtan ve ayrıca İtalya etkisini çok iyi gösteren bu örnekler güzel işçilikleri, bezemelerinin çeşitliliği ile önemlidir.

Kandiller içinde ilginç ve güzel görünüşleriyle dikkat çeken kulaklı tip, yalnızca dört adet ele geçmiştir. Kaliteli turuncu-kahve boyaya ve özenli işçiliğe sahip olan örneklerimiz arasında tabanında *DIODOMI* yazısının olduğu bir örnek de yer alır.

U burunlu kandiller ise on üç adet ele geçer. Red on White grubu kandiller arasında incelenen kandillerin tabanında özellikle İ.S.1.yüzyılda İtalya üretimi kandillerde rastlanan; fakat Anadolu'da üretilen kandillerde görülen, ayak şeklinde baskı *planta pedis*'in olması, Tralleis'te atölyelerin varlığını akla getirmektedir. Yine bu kandillerin bazılarının discuslarında yer alan hayvan figürlerinin İtalya ve Atina'dan Tarsus'a varıncaya dek bulunması, beğenilerek kullanıldıklarını ve moda'nın ne kadar yaygın olduğunu göstermesi açısından önemlidir.

Tralleis Nekropolisi'nde yedi adet açısız burunlu örnek bulunur. Bu kandiller arasındaki kandillerden K120'nin tabanında *PREIMO* yazısının yer aldığı atölye belirlenir. Walters'ın çalışmasında yer alan ve 1809 yılında Burgon ve Korfu Woodhouse koleksiyonlarından gelen örnekler ile Tralleis'ten gelen kandilimiz aynı usta tarafından imzalanmıştır. İtalya üretimi olduğunu düşündüğümüz bu kandilin bulunması, İtalya ile ticaretin varlığını da göstermesi açısından önemlidir.

Yirmi üç adet ele geçen yuvarlak burunlu kandiller, özellikle benzerlerinin büyük bölümünün Atina'dan gelmesiyle dikkat çeker. Çok az antik kentte bu tipte kandiller bulunur. Genellikle bezemesiz basit örneklerin yanı sıra az sayıda figürlü ve bitkisel bezemeli örnekler görülür. Bu grup kandillerdeki yapımların hataları, bize Tralleis üretimi olduklarını gösterir.

Tralleis Nekropolisi'ndeki yirmi bir adet Geç Roma- Yarı Hristiyanlık dönemine ait olan kandiller, daha erken kandillerden giderek bozulan işçilikleri ve kaba yapımları ile dikkat çeker. Artık mitolojik sahneler, güzel bitkisel bezemelerin yerini basit şekilde yapılmış bazen tek hayvan figürleri yada omuzu süsleyen asma dalları almıştır. Bu, akla ekonomik durumda ve sanatta zayıflamanın bir işareti olup olmadığı sorusunu akla getirir.

Tralleis Nekropolisi'nde ele geçen kandiller toplam yüz kırk dört adettir. Genellikle turuncu-kahve renkte mikalı kilden yapılan örnekler, yine genellikle aynı renkte mat boyalıdır. Çok kaliteli işçiliğin olduğu örneklerin yanı sıra yapım hatalarının olduğu örneklerin bulunması ve sayıca çok olması, Tralleis'te kandil üretiminin var olduğunu gösterir düşüncesindeyiz. Ayrıca özellikle İtalya kandilleriyle olan benzerlikleri Tralleis-İtalya arasında ticaret ve sanatta ilişkilerinin olduğunu gösterir.

Tralleis Nekropolisi'nde kandillerden sonra sayıca en fazla ele geçen grubu unguentaria oluşturur. Seksen üç örnekten yetmiş iki tanesi pişmiş toprak, on bir adeti ise çeşitli renklerde camdan yapılmıştır. Pişmiş toprak örneklerin kırk iki adedi iğ biçimli, otuz adedi küresel tiptedir. Pişmiş toprak iğ biçimli örnekler genellikle İ.Ö.2.yüzyılda, küresel tiptekiler ise İ.S.1.yüzyılda kullanılır. Küresel tipte cam örnekler de İ.S.1.yüzyıla aittir. Özellikle iğ biçimli örnekler, bantlı bezeme geleneği ve özenli işçiliği ile ilginçtir. Cam örnekler ise sarı, yeşil, mavi, siyah ve bazen de bütün renklerin bir arada görüldüğü güzel örneklerle karşımıza çıkar. Tralleis'te seramik üretiminin yanı sıra cam üretimi de olmalıdır ve Roma döneminin modasını yakından izlediği görülmüştür.

Tralleis'te, ölümlerin yakılarak kemiklerinin içine konduğu toplam otuz bir adet urna ele geçmiştir. Tralleis örnekleri kendilerine özgü biçim ve bezemeleri ile benzerlerine, çok az antik kentte rastlanan özelliktedir. Genellikle İ.Ö.2.yüzyılda kullanılanların, ağızdan başlayan ve tabana dek devam eden ve siyah, kahve-siyah, turuncu renkte kalın bantlarla bezenmesi geleneği olduğu görülmüştür. Aynı gelenek İ.Ö.2.yüzyılda kullanılan unguentaria üzerinde de izlenir. En yakın benzerlerine Taranto Nekropolisi'nde

rastladığımız örnekler, yine İtalya-Tralleis bağlantısını düşündürür. Aydın Müzesi'nin önceki yıllarda yapmış olduğu kazılardan ele geçen, üzerinde moiraların betimlendiği, çok çeşitli renklerin kullanıldığı bir urna da Güney İtalya seramiklerini hatırlatır biçimde yapılmıştır ya da ithal edilmiş olmalıdır⁴⁰⁹.

Kandil, unguentarium ve urnadan sonra Tralleis mezarlarında toplam otuz yedi adet, değişik tiplerde kap bulunmuştur. Tam olarak ele geçen bu örnekler arasında tabaklar, içe dönük dudaklı kaseler, krem kabı olarak kullanıldığını düşündüğümüz minyatür kaseler, sivri dipli kaseler vb. bulunur. İ.Ö.2.yüzyıldan İ.S.1.yüzyıla dek kullanılan bu örnekler, genellikle birlikte buldukları kandiller ve unguentaria ile tarihlenir. Tralleis Nekropolis'nde incelenen otuz mezar İ.Ö.2.yüzyıldan İ.S.1.yüzyıla dek kullanılmıştır. Mezarların bir bölümü, ayrı zamanlarda birden fazla kullanılmıştır.

Tralleis Hellenistik ve Roma döneminde parlak günler geçirmiştir. Özellikle Roma İmparatorluğu ile ilişkilerinin iyi olduğu dikkati çeker. İ.S.27'de eyaletlerin paylaşılmasıyla Asya senatosuna bırakılan kent bir vali tarafından yönetilir ve bu vali sürekli olarak Ephesos'ta otururdu. İ.Ö.26'daki depremden sonra Augustus, kente para yardımında bulunmuştur. İmparatorluğun son döneminde, kente ait fazla bilgi yoktur.

Roma İmparatorluğu'nda bu dönemdeki önemli olaylardan biri de, Epeiros kralı Pyrrhos'un batıda, güney İtalya ve Sicilya'daki Hellenler'i Epeiros ile birleştirmek istemesi ve bu nedenle savaş açmasıdır. Bu savaşı kaybeden Pyrrhos geri çekilir ve bundan sonra Güney İtalya'daki Hellen şehirleri Roma birliğine girerler. Bu savaş sırasında özellikle Tarentum'dan Anadolu'ya göçler olmuştur⁴¹⁰. Bu göçle birlikte birçok sanatçı da Anadolu'ya ve hatta Tralleis'e gelmiş olmalıdır. Tralleis seramiklerindeki İtalya etkisi belki de bu olaylar sonucunda gerçekleşmiştir.

⁴⁰⁹ Ölmez, Lev. IX.

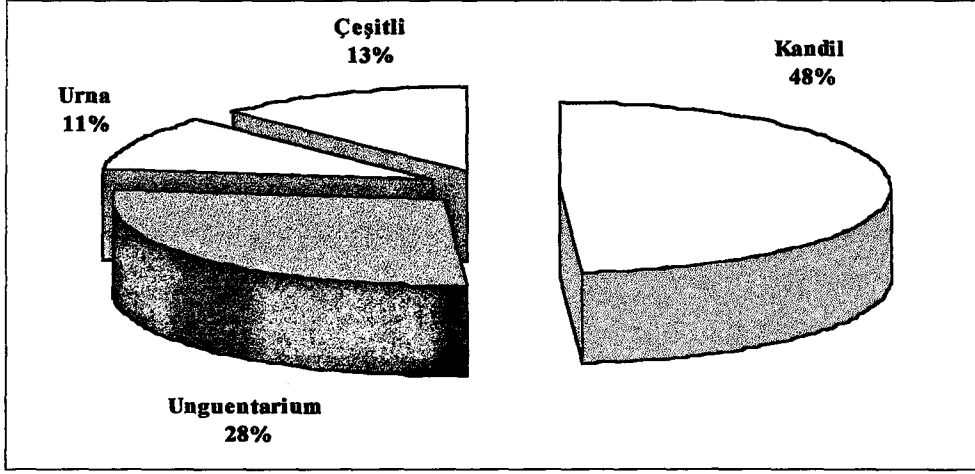
⁴¹⁰ F. Wetgeschichte, *Der Hellenismus und der Aufstieg Roms Die Mittelmeerwelt im Altertum II*, Frankfurt, 1965, 70 vd.

Genel olarak baktığımızda Hellenistik ve Roma dönemi antik kentlerinde görmeye alışık olduğumuz seramiklerin Tralleis'te de üretildiği görülmüştür. Özellikle unguentarium ve urna yapım geleneğinin Tralleis'e özgü olduğu izlenir. Plinius "Tralleis antik çağda da çömlekçiliğiyle ünlü idi. Yoğrulabilir kil hem Tmolus hem de Mesogis'in yamaçlarında; Menderes ve Hermos vadilerinde bolca bulunurdu. Bu nedenle seramik üretimi yörede her zaman ünlü olmuştur. Bir buçuk ayak uzunluğunda, bir ayak genişliğindeki Lydia tuğlası çok tutulurdu ve İmparatorluk döneminde İtalya'daki fabrikalar, bunların ölçülerini ve adını benimsemişlerdi. Tralleis'teki kamuya ait ve özel yapılar hep bu tuğlalarla inşa edilmiştir. Özellikle tuğlalar fırın yapımında önemlidir." der⁴¹¹. Heyeltraşlık ve mimari alanda ünlü olan Tralleis'te aynı zamanda seramik endüstrisi de çok gelişmiş olmalıdır.

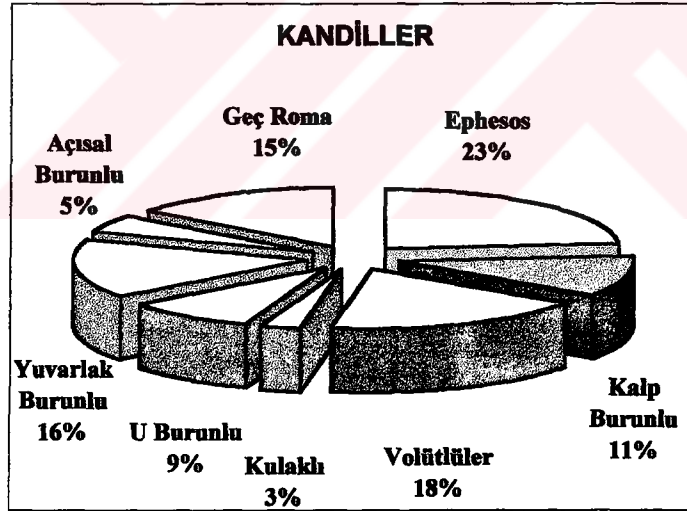
Tralleis'in bugüne dek pek fazla bilinmeyen büyük çoğunluğunu pişmiş toprak eserlerin oluşturduğu ve bunun yanı sıra cam eserlerin de bulunduğu, nekropolisten ele geçen malzemeler üzerine yapılacak daha ayrıntılı incelemeler ve devam eden bilimsel kazılardan gelen zengin buluntuların, ileride Tralleis seramik endüstrisinin önemini bir kez daha kanıtlayacağına inanmaktayız.

---

⁴¹¹ Rayet-Thomas, 21, dipnot 5 ve 6.

Şekil 1. Tralleis Nekropolisi malzemelerinin dağılımı

Şekil 2. Kandillerin tiplerine göre dağılımı

X. LEVHALAR LİSTESİ

Levha.I. Tralleis'in Orient Komite tarafından 1888'de yapılan haritası.

Levha II. K1-K6.

Levha III. K7-K12.

Levha IV. K13-K18.

Levha V. K19-K24.

Levha VI. K25-K30.

Levha VII. K31-K36.

Levha VIII. K37-K42.

Levha IX. K43-K48.

Levha X. K49-K50.

Levha XI. K55-K60.

Levha XII. K61-K66.

Levha XIII. K67-K73.

Levha XIV. K74-K79.

Levha XV. K80-K85.

Levha XVI. K86-K91.

Levha XVII. K92-K97.

Levha XVIII. K98-K103.

Levha XIX. K104-K109.

Levha XX. K110-K115.

Levha XXI. K116-K124.

Levha XXII. K125-K130.

Levha XXIII. K132-K137.

Levha XIV. K138-K143.

Levha XV. K144.

Levha XXVI. U75, U30, U54.

Levha XXVII. U7, U15, U16, U24, U27, U28.

- Levha XXVIII. U44, U69, U70, U78, U79.
- Levha XXIX. U3, U5, U41, U80, U81.
- Levha XXX. U4, U39, U64, U40, U46, U29, U31.
- Levha XXXI. U9, U13, U14, U26, U53, U55.
- Levha XXXII. U56, U57, U58, U83, U59, U71.
- Levha XXXIII. U48, U49, U51, U52, U62, U11.
- Levha XXXIV. U1, U8, U10, U12, U20, U21, U77, U74.
- Levha XXXV. U25, U37, U38, U42, U43, U45.
- Levha X XXVI. U47, U50, U60, U61, U63, U68.
- Levha XXXVII. U66, U67, U72, U73, U32, U35.
- Levha XXXVIII. U2, U19, U34, U36, U17, U18.
- Levha XXXIX. U33, U72, U65.
- Levha XL. Ur.1-Ur.6.
- Levha XLI. Ur.7- Ur.12.
- Levha XLII. Ur.14-Ur.18.
- Levha XLIII. Ur.19-Ur.24.
- Levha XLIV. Ur.25-Ur.30.
- Levha XLV. UrUr.31.
- Levha XLVI. Ç1-Ç6.
- Levha XLVII. Ç7-Ç12.
- Levha XLVIII. Ç13-Ç18.
- Levha XLIX: Ç19-Ç24.
- Levha L. Ç25-Ç30.
- Levha LI. Ç31-Ç37.

XI. RESİMLER LİSTESİ

Resim 1. K13, K14, K11, K15, K20, K21, K33.

Resim 2. K35, K44, K45, K47, K54, K57, K72, K73, K76.

Resim 3. K78, K79, K80, K83, K85, K92, K104, K112.

Resim 4. K113, K116, K120, K132, K133, K136, K137, K144.

Resim 5. U55, U16, U40, U44, U46, U52, U53, U64, U68.

Resim 6. U32, U33, U35, U36, U66, U73.

Resim 7. Ç22, Ç23, Ç27, Ç29, Ç31, Ç32.

LEVHALAR

TRALLES

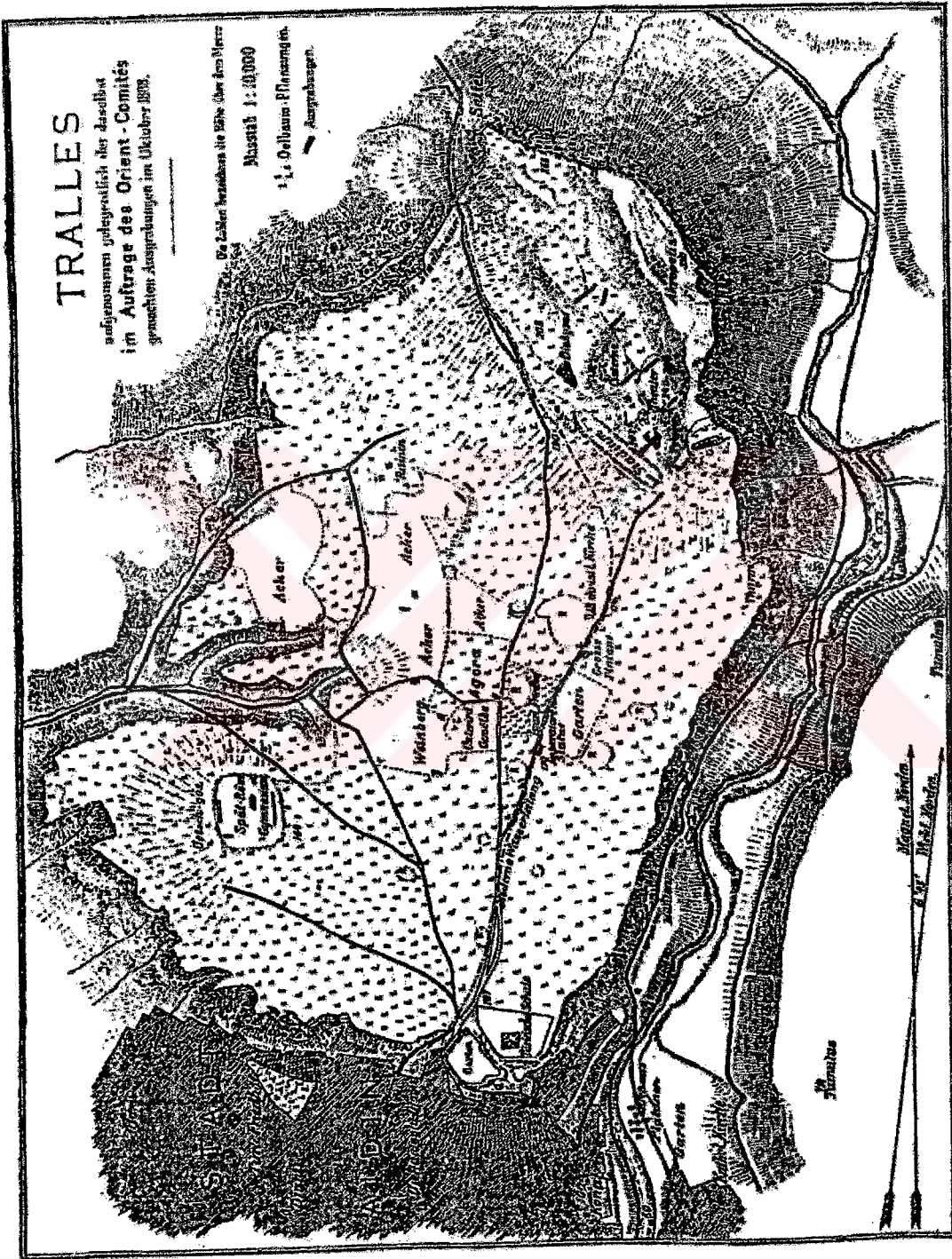
aufgenommen geologisch von demselben
im Auftrage des Orient-Comités
gemachten Ausgrabungen im Oktober 1893.

Die Höhen sind über dem Meer

Maßstab 1:10000

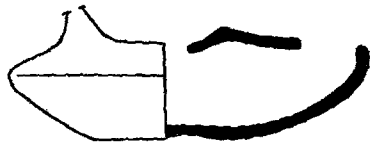
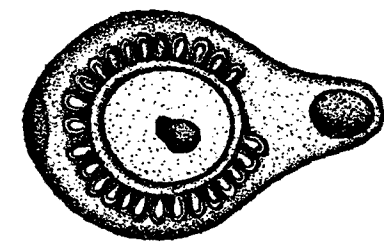
1. u. 2. Oelbaum-Plantagen.

3. Ausgrabungen.

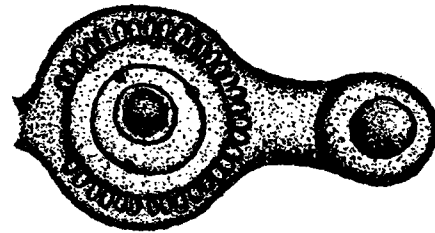

Zick & Genshmann - Wien

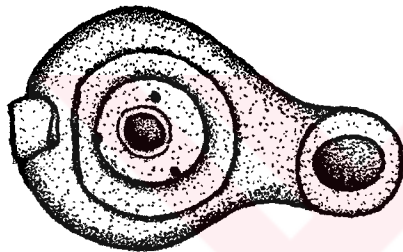

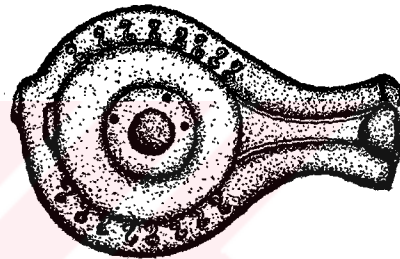
K1

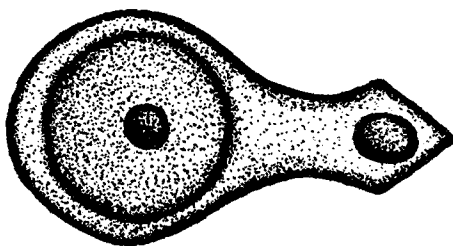
K2

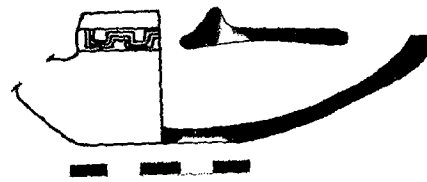
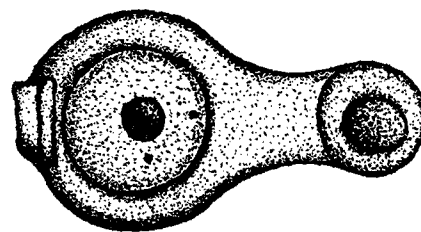
K3

K4

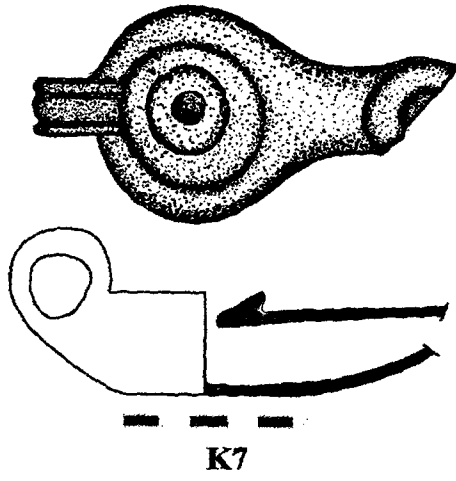

K5

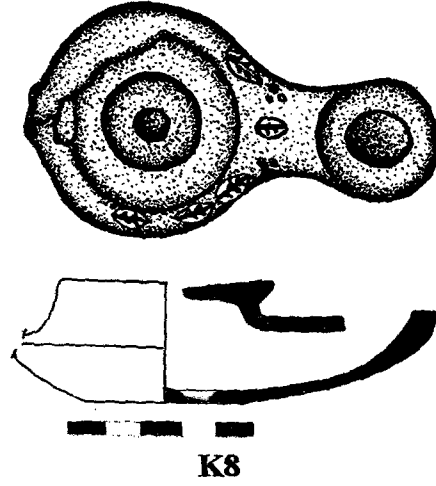

K6

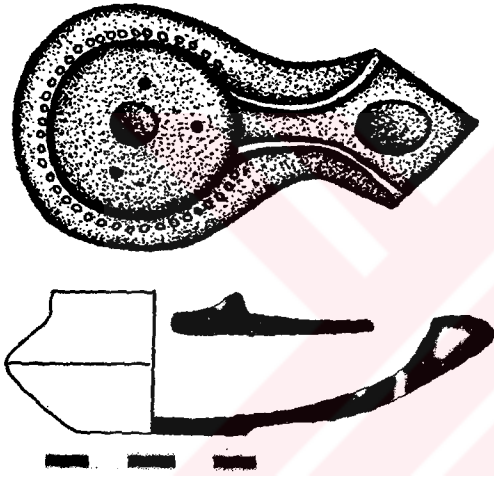

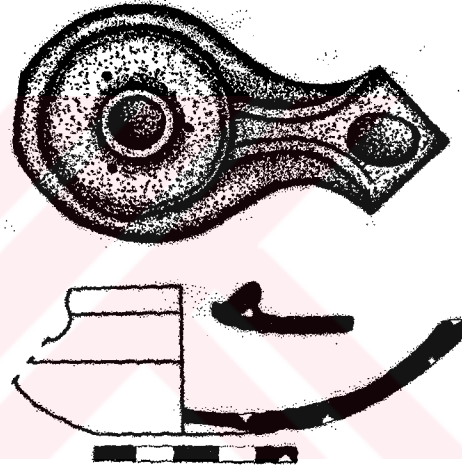
K7

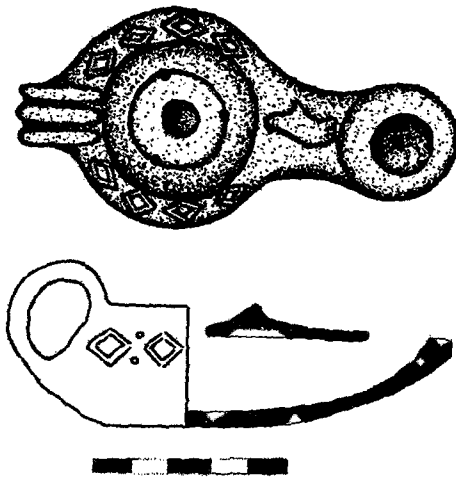
K8

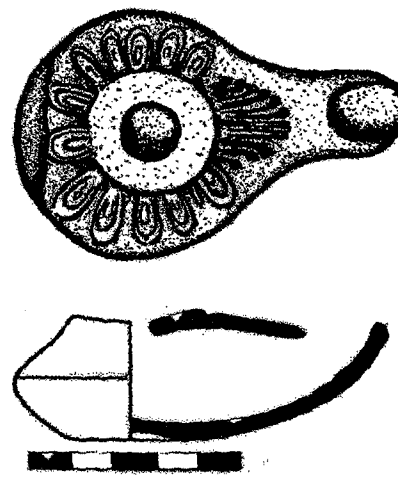
K9

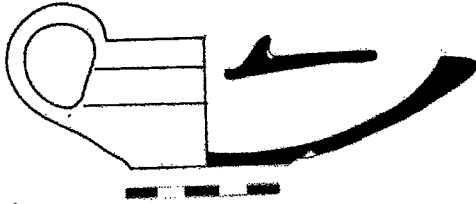
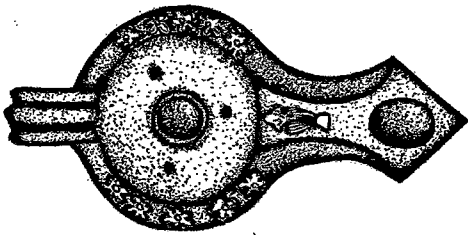
K10

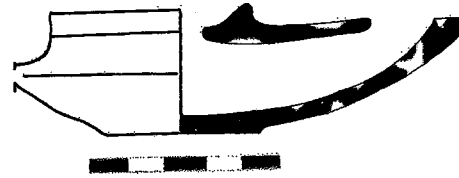
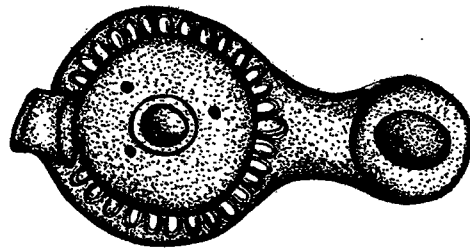
K11

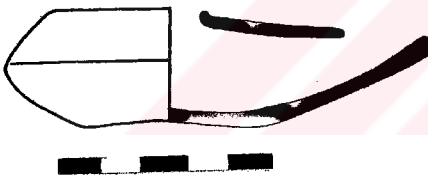
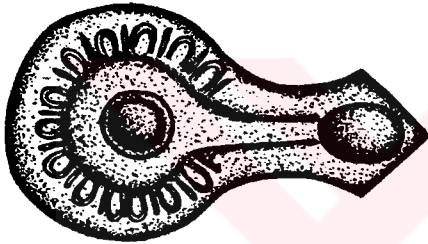
K12

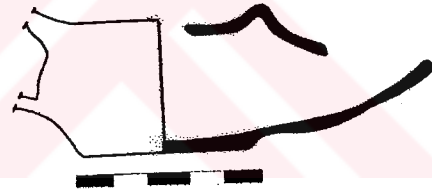
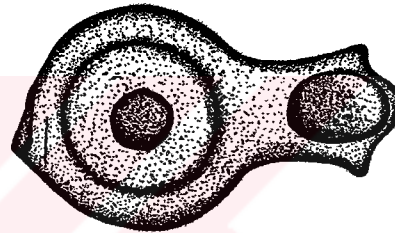
K13

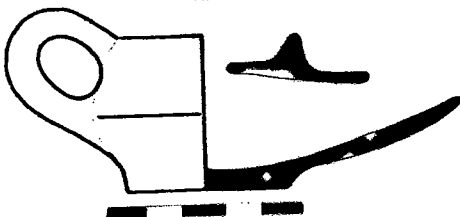
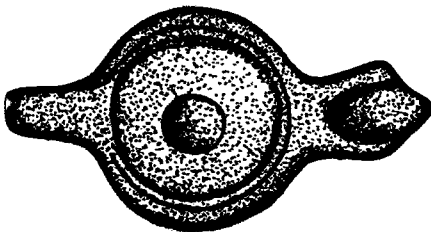
K14

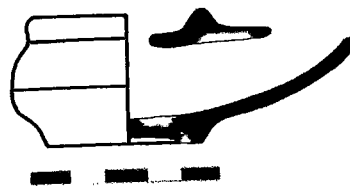
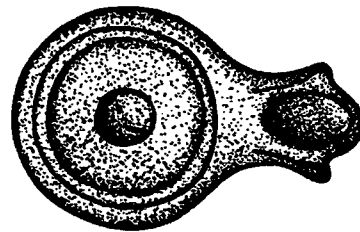
K15

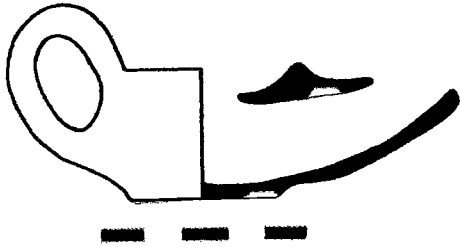
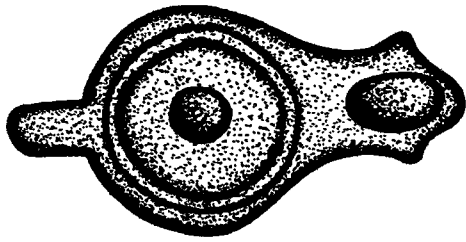
K16

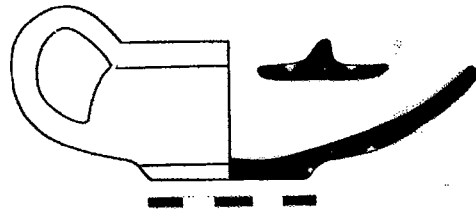
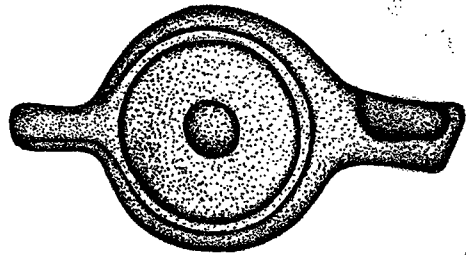
K17

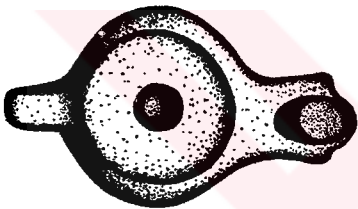
K18

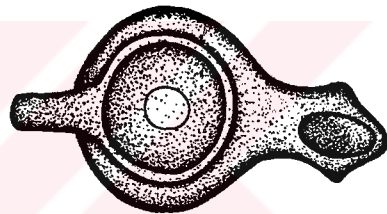
K19

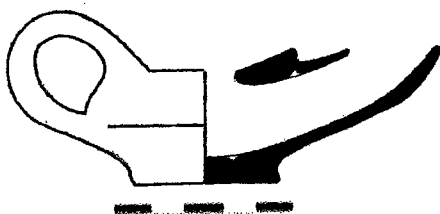
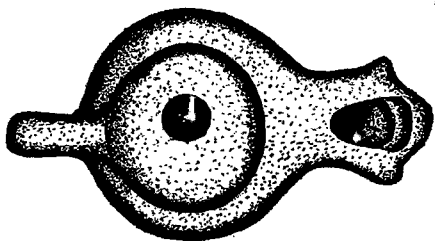
K20

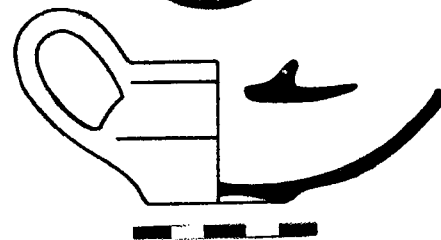
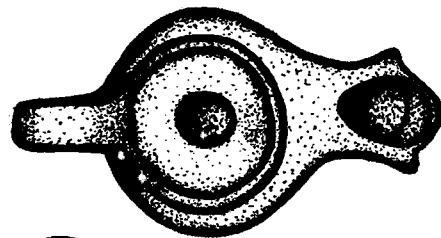
K21

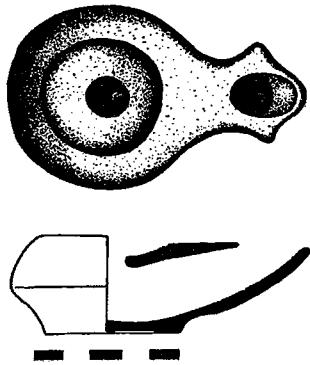
K22

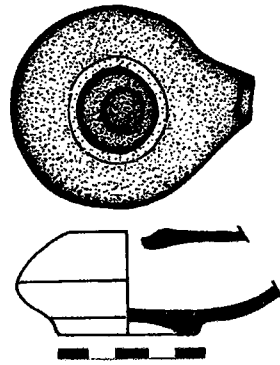
K23

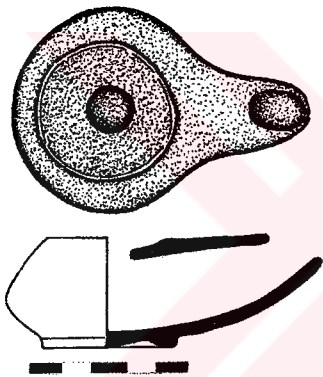
K24

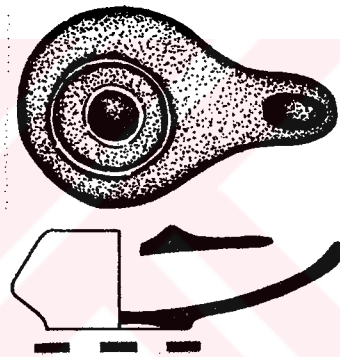
K25

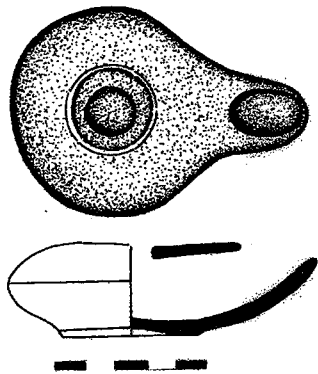
K26

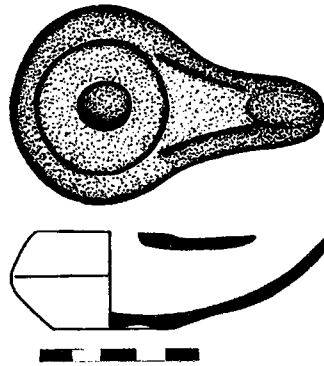
K27

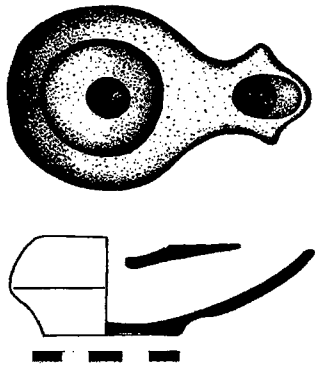
K28

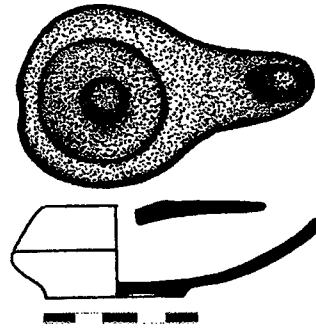
K29

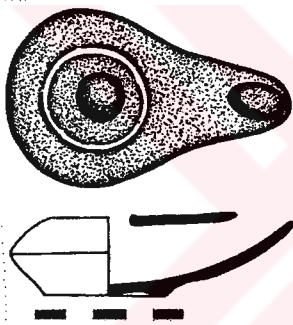
K30

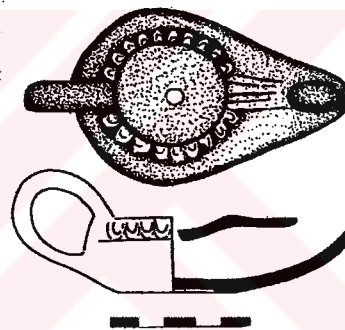
K31

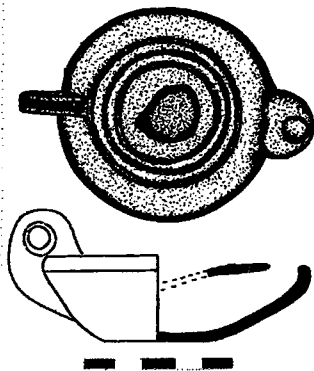
K32

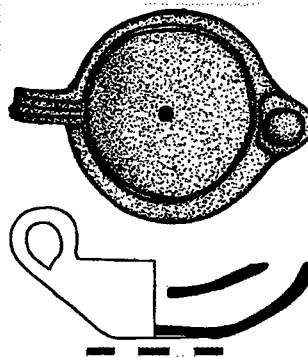
K33

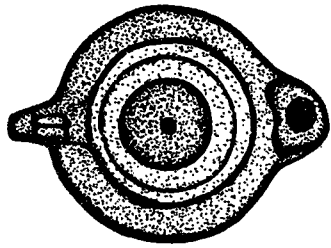
K34

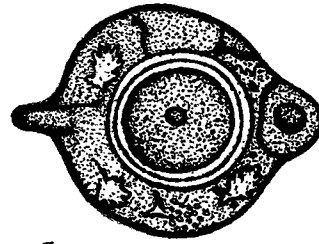
K35

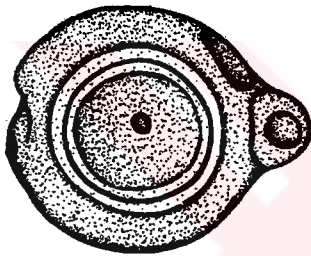
K36

K37

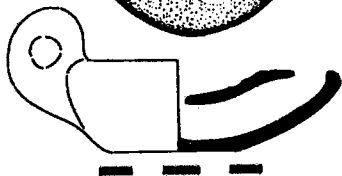
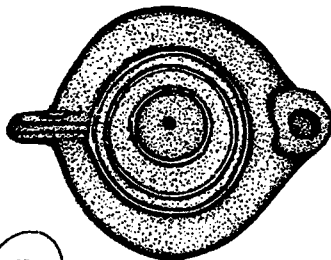
K38

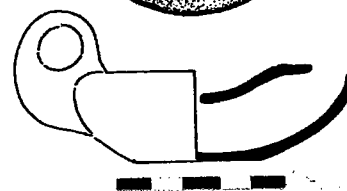
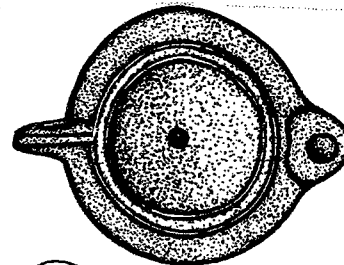
K39

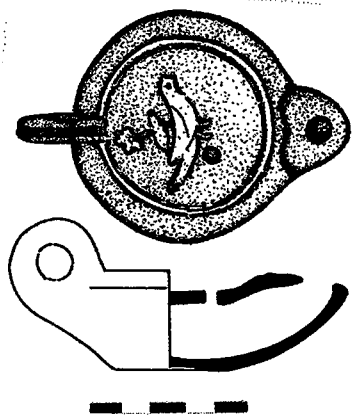
K40

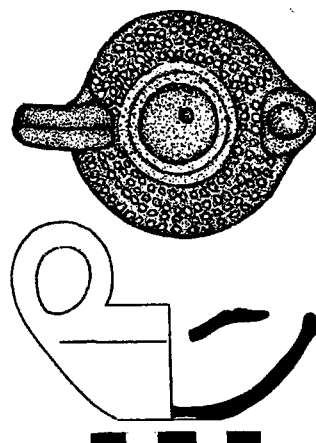
K41

K42

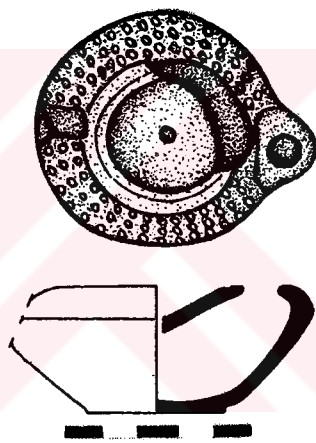
K43

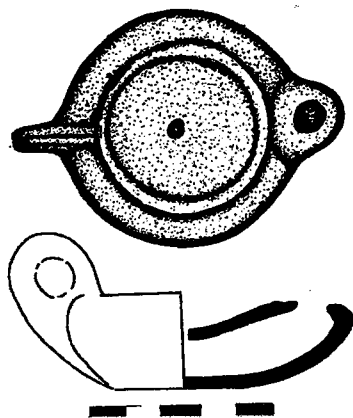
K44

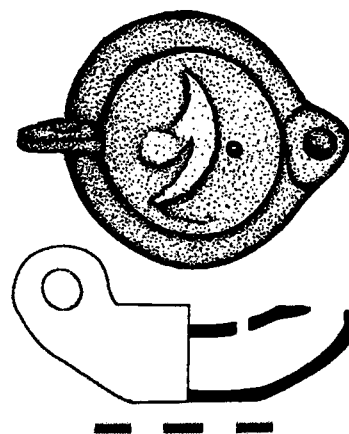
K45

K46

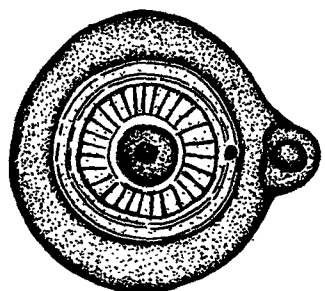

K47

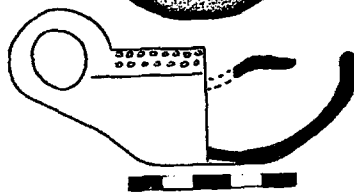
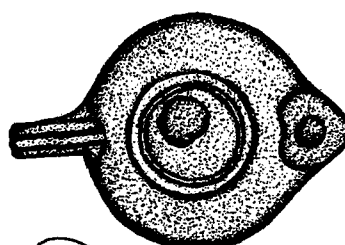

K48

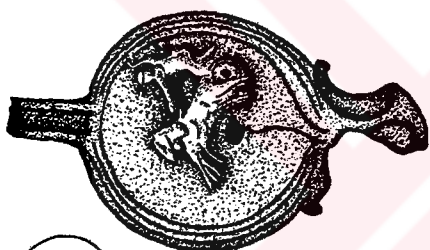

K49

K50

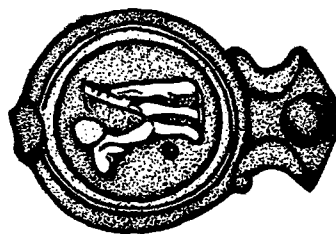
K51

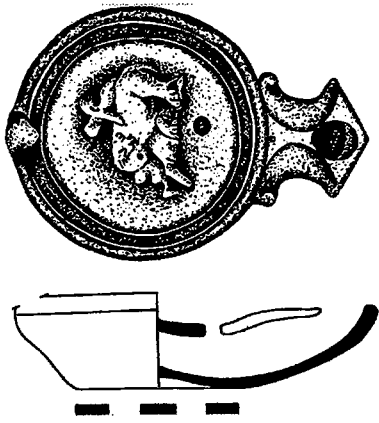
K52

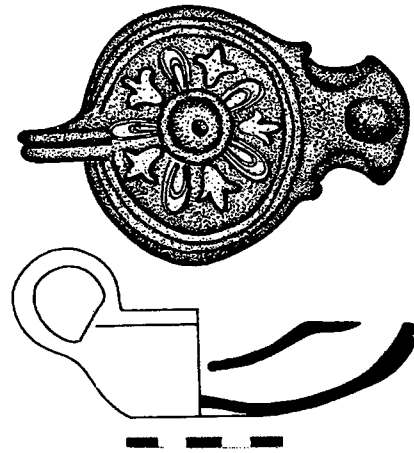
K53

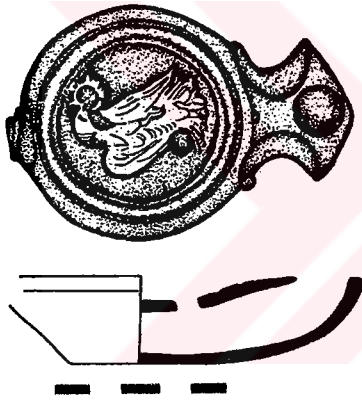
K54

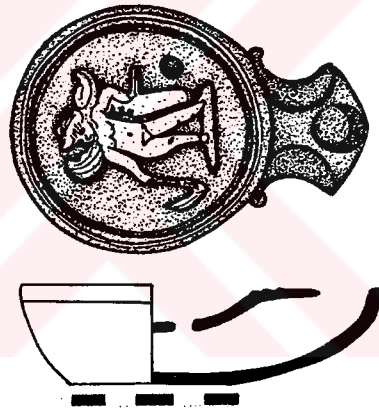
K55

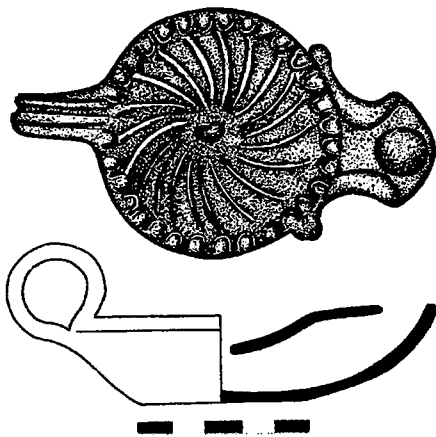
K56

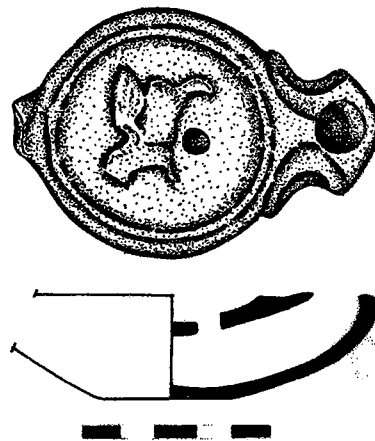
K57

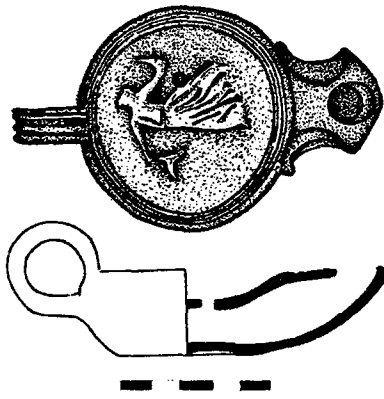
K58

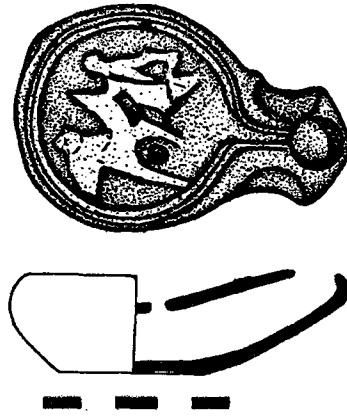
K59

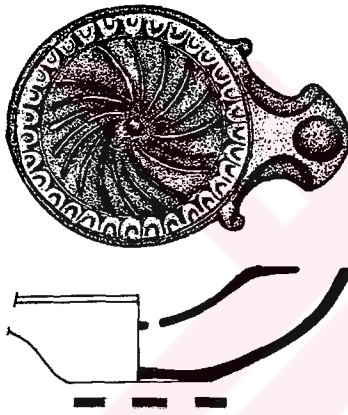
K60

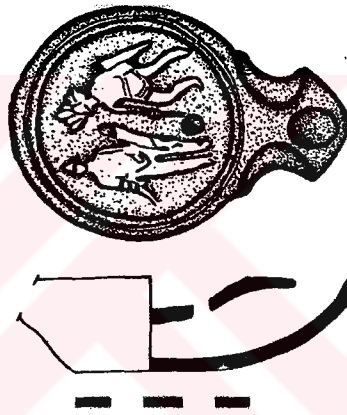
K61

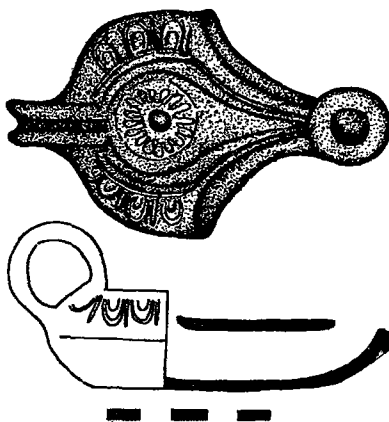
K62

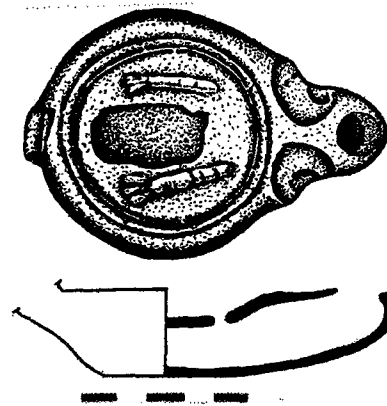
K63

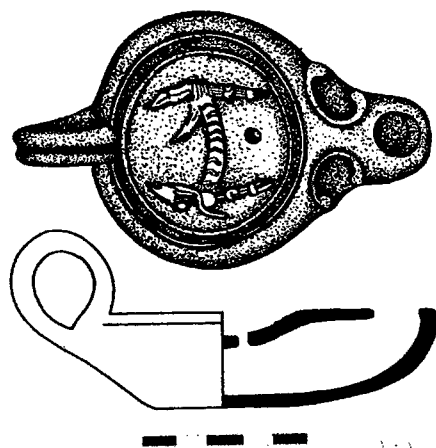
K64

K65

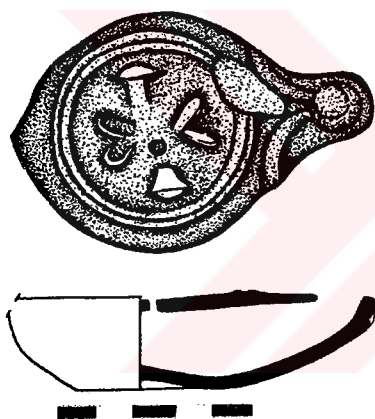
K66

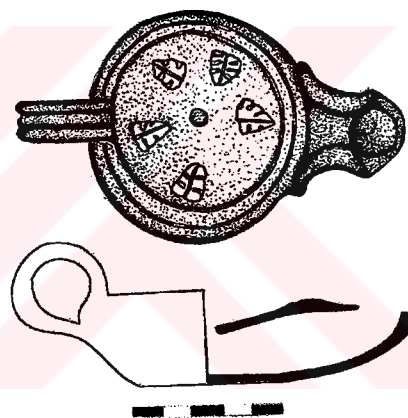
K67

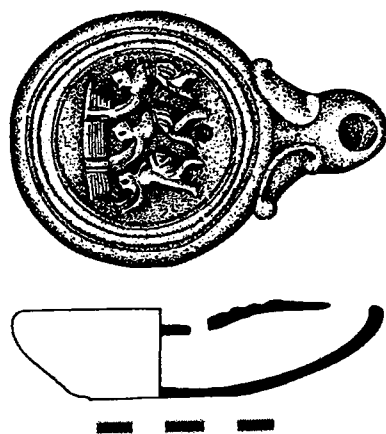
K68

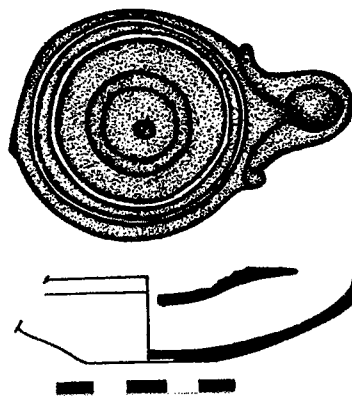
K69

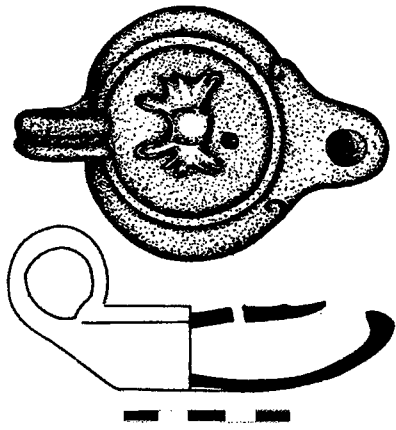
K71

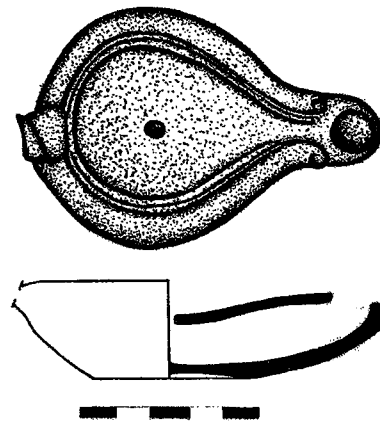
K72

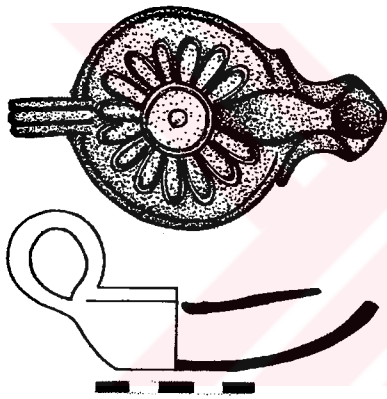
K73

K74

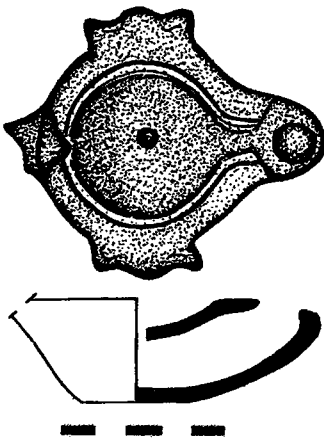
K75

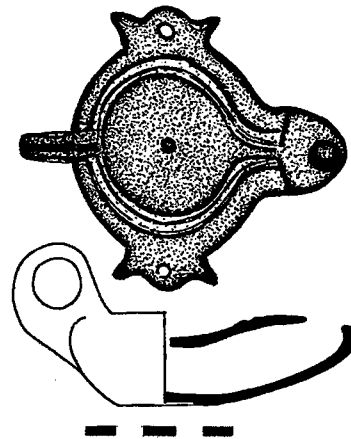
K76

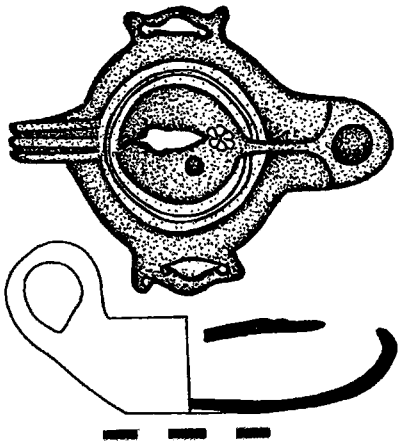
K77

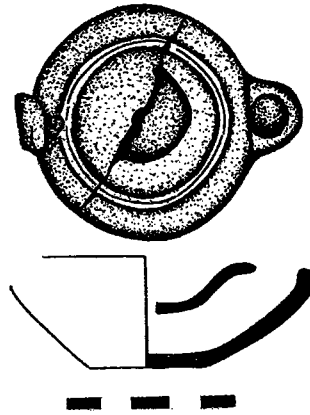
K78

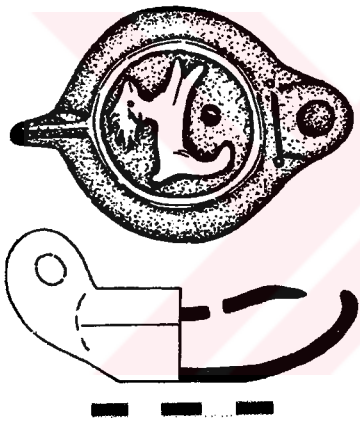
K79

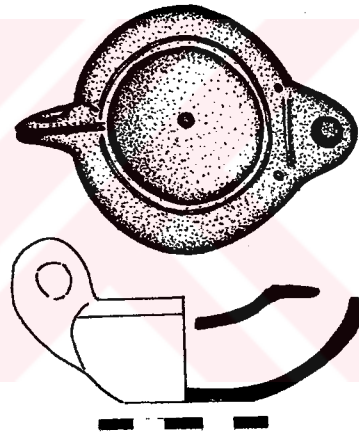
K80

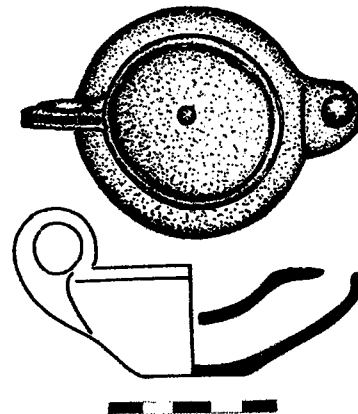
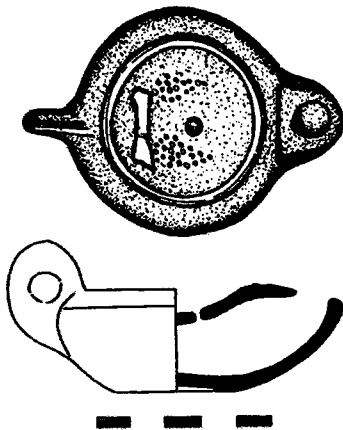
K81

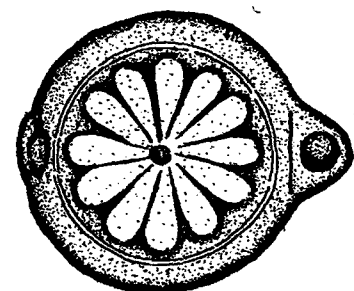

K82

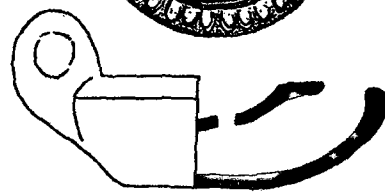
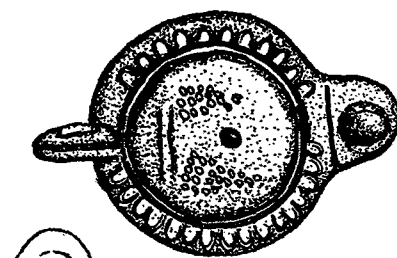

K83

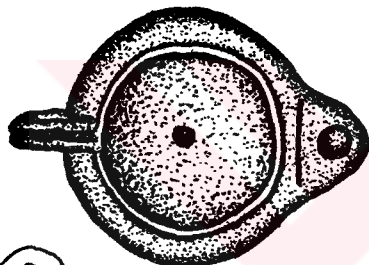

K86

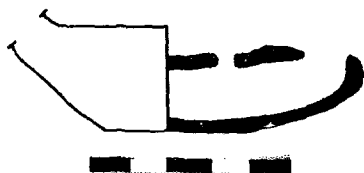
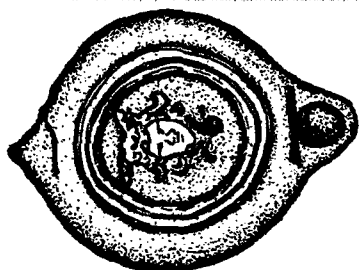
K87

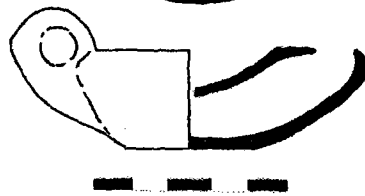
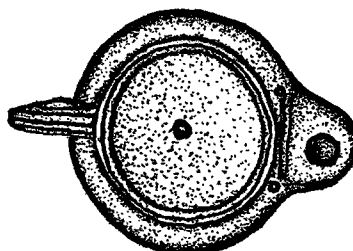
K88

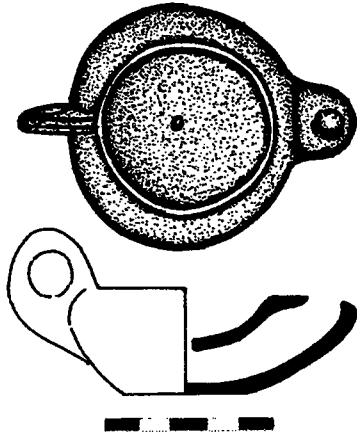
K89

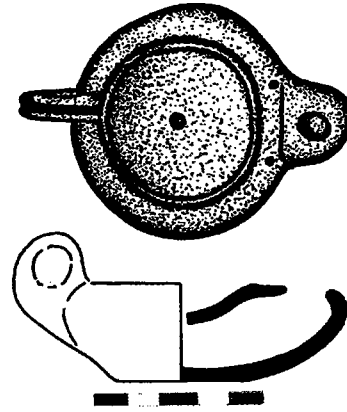
K90

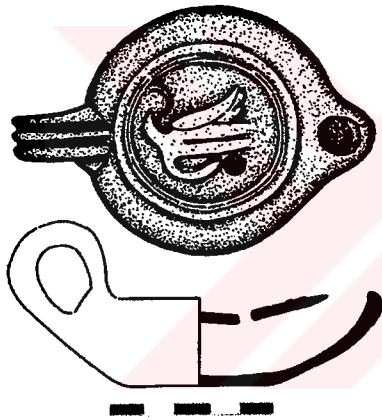
K91

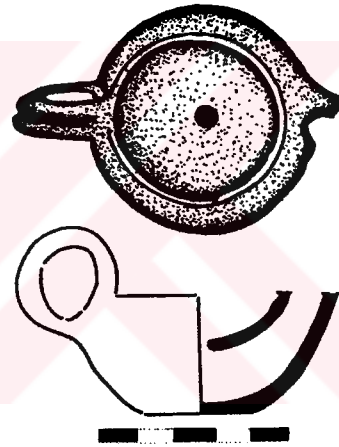
K92

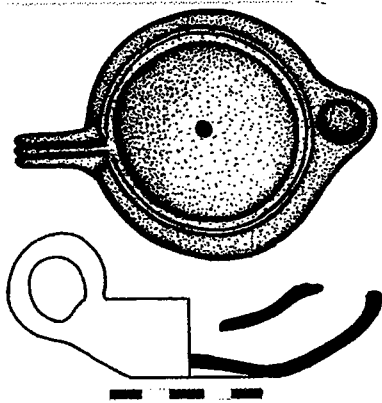
K93

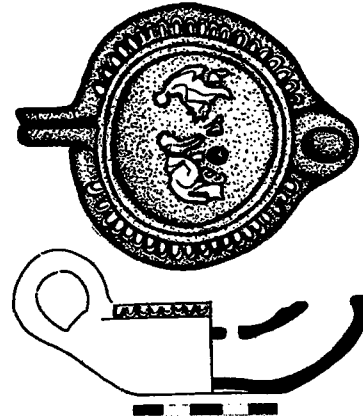
K94

K95

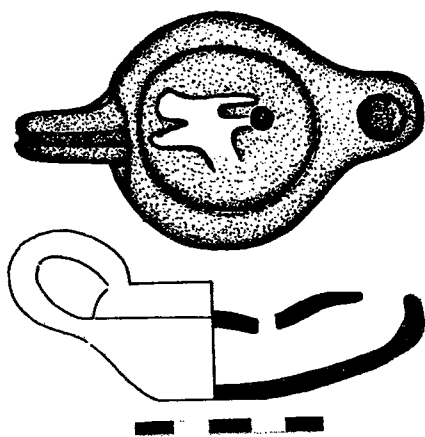

K96

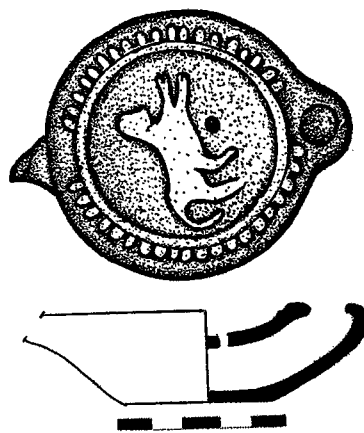

K97

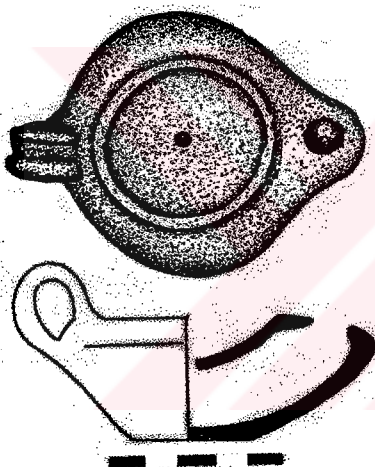

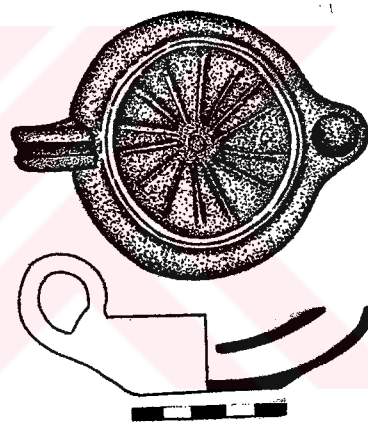
K98

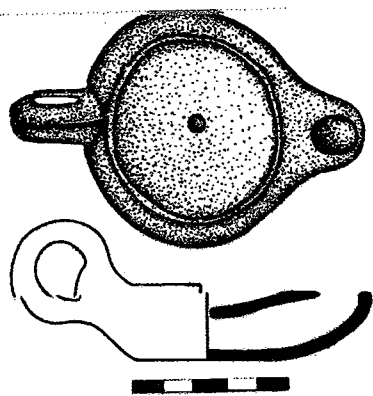
K99

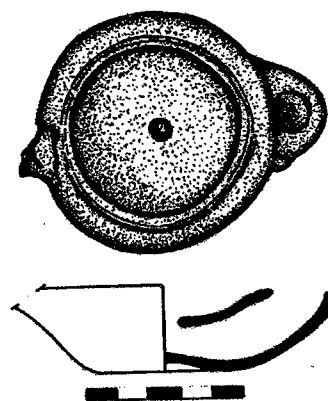
K100

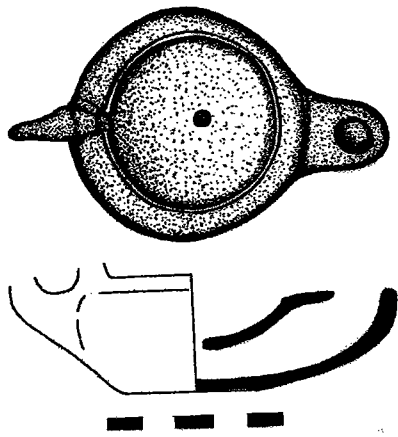
K101

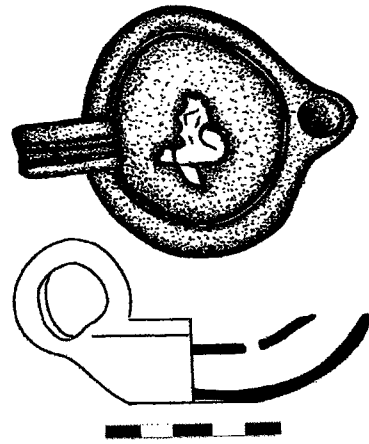
K102

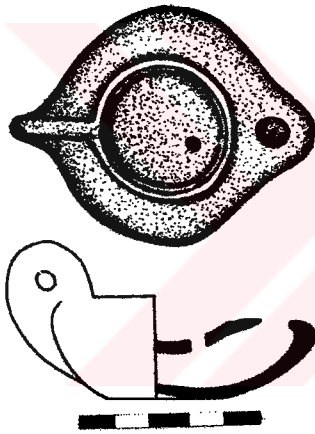
K103

K104

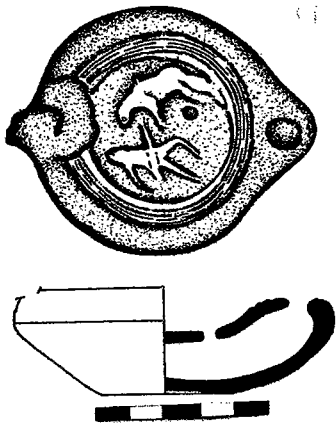
K105

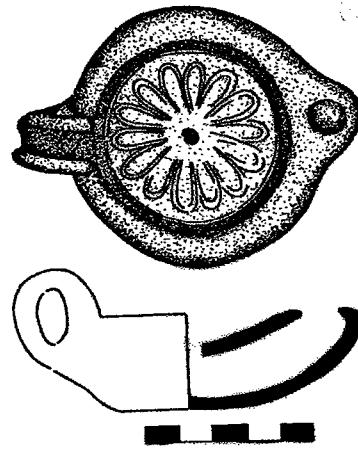
K106

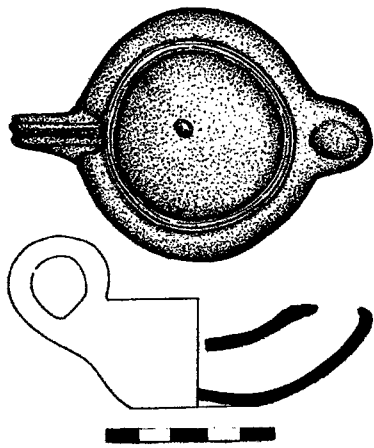
K107

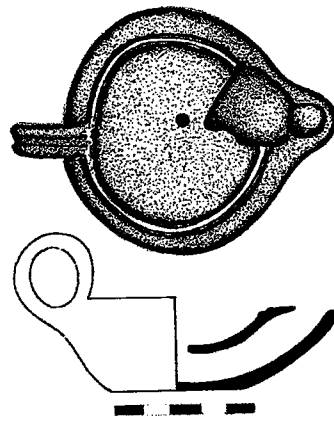
K108

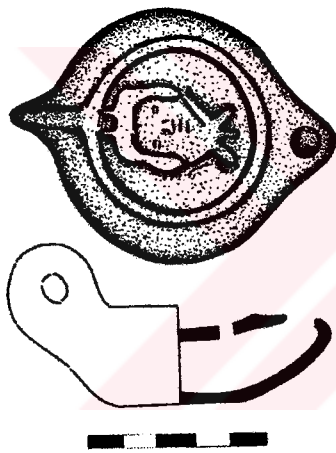
K109

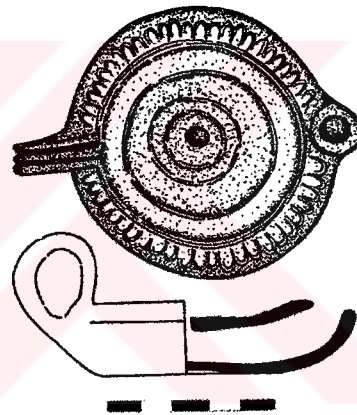
K110

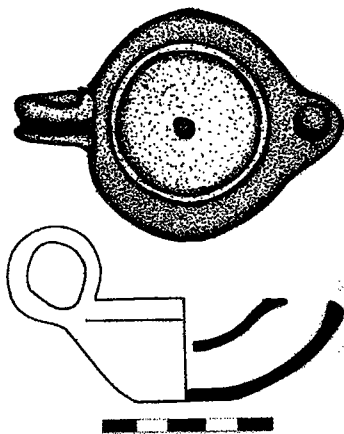
K111

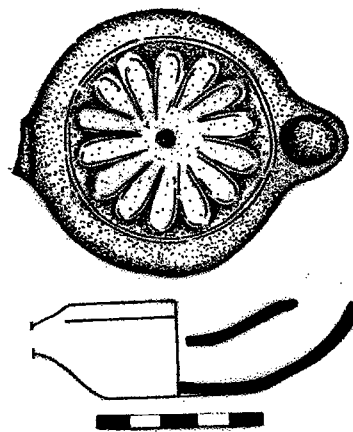
K112

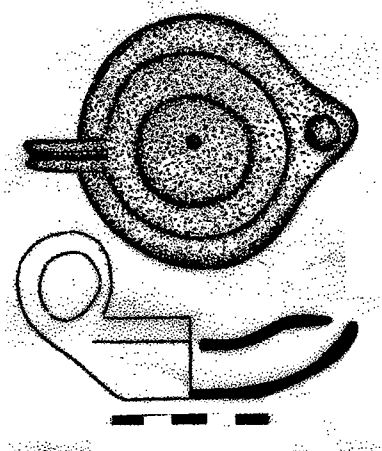
K113

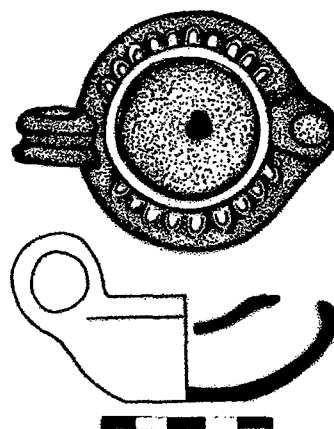
K114

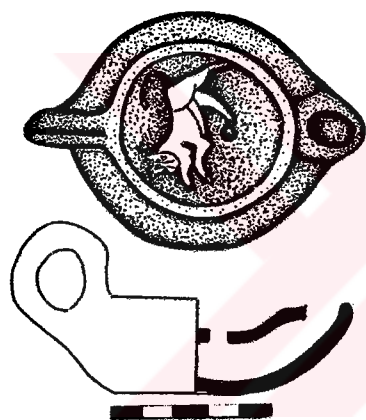
K115

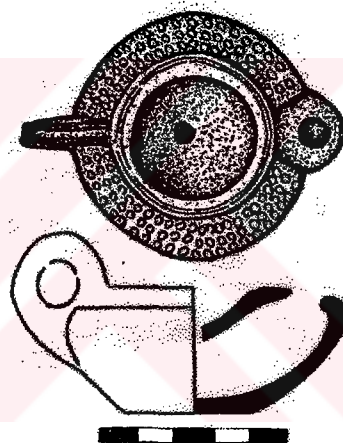
K116

K117

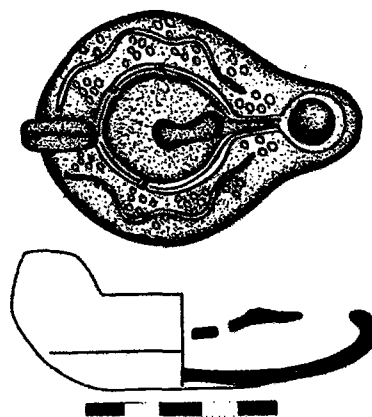
K118

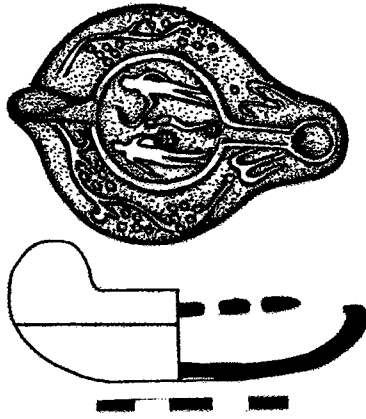
K119

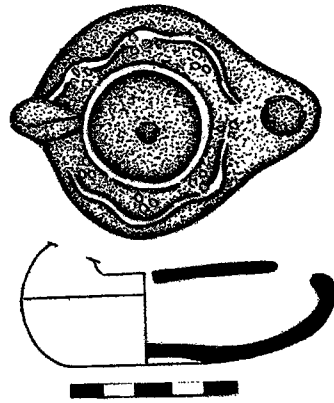
K119

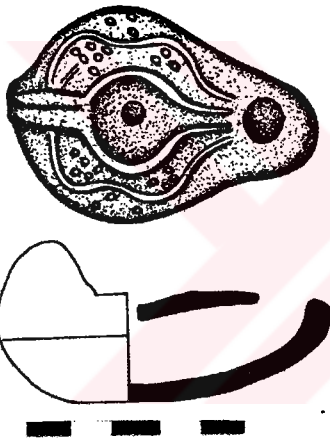
K124

K125

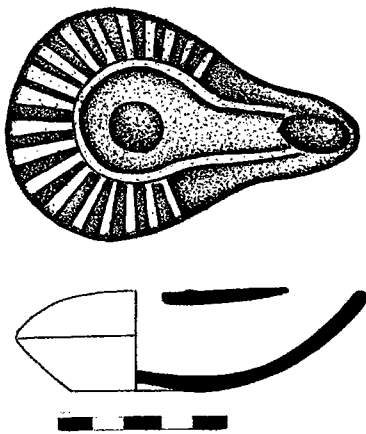
K126

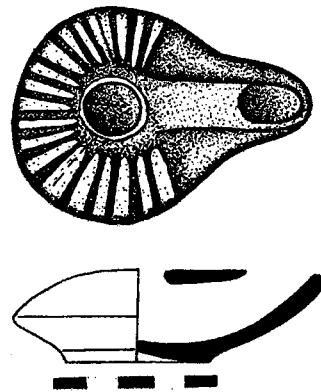
K127

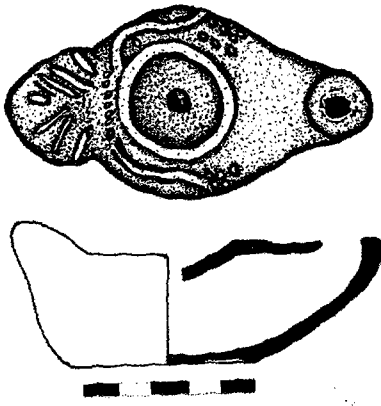
K128

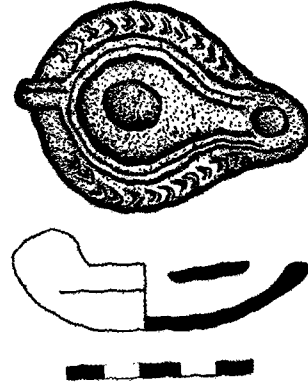
K129

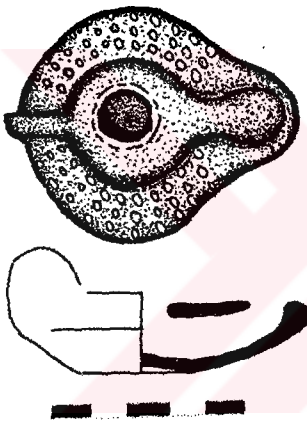
K130

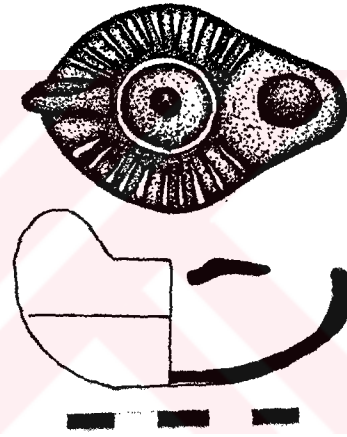
K132

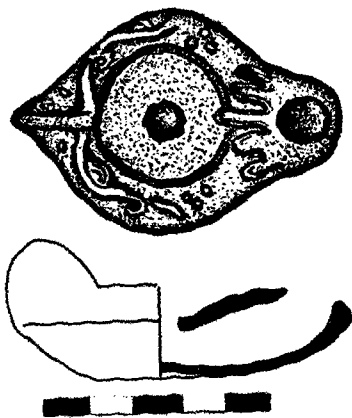
K133

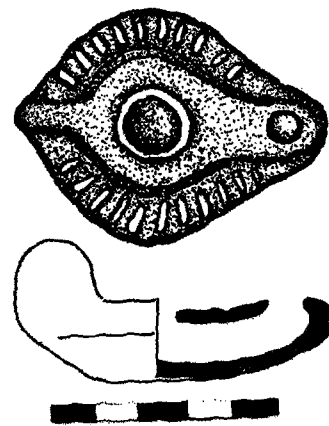
K134

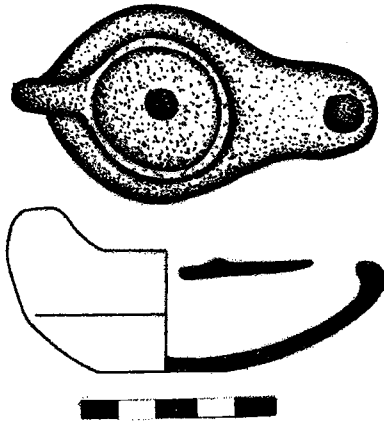
K135

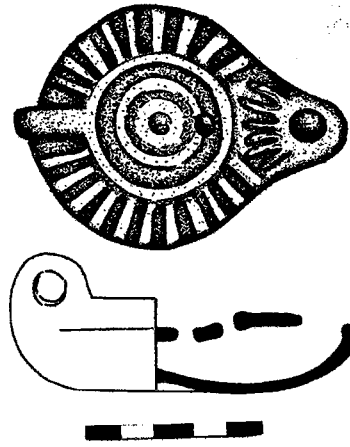
K136

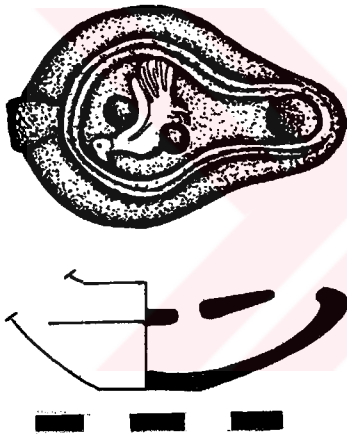
K137

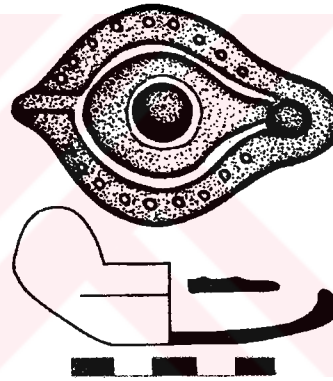
K138

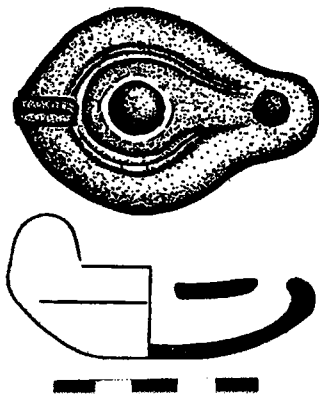
K139

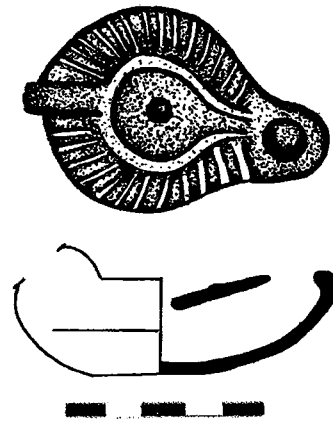
K140

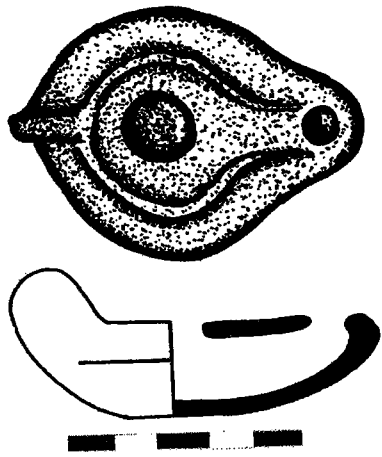
K141

K142

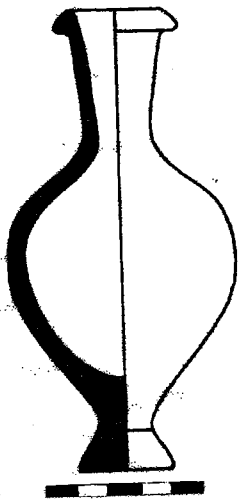
K143

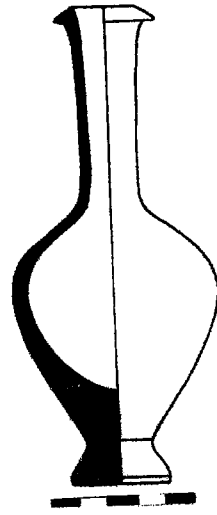
K144

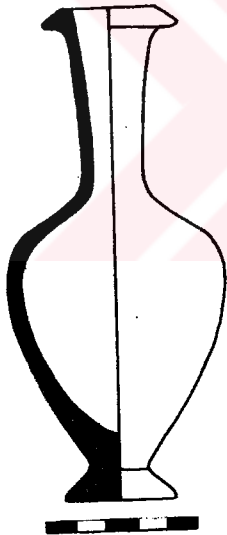

U75

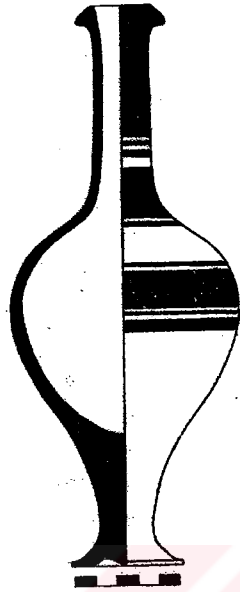
U30

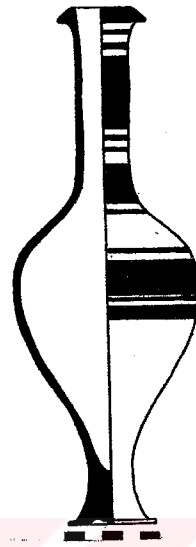
U54

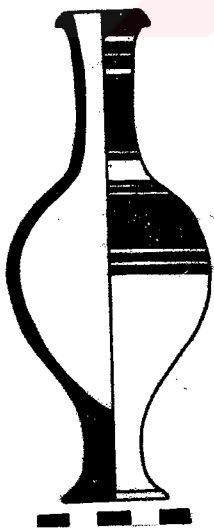
U7

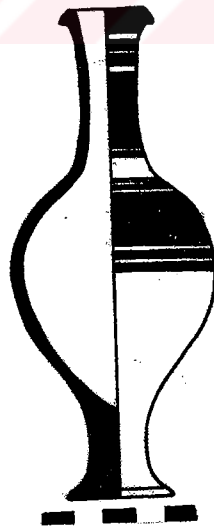
U15

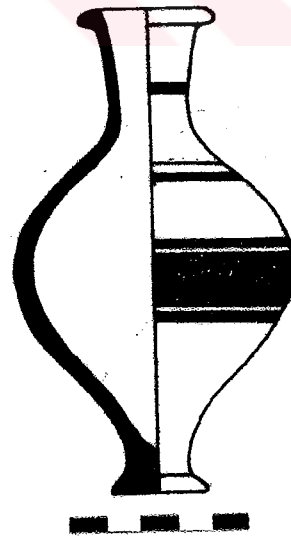
U16

U24

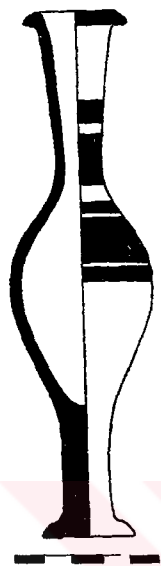

U27

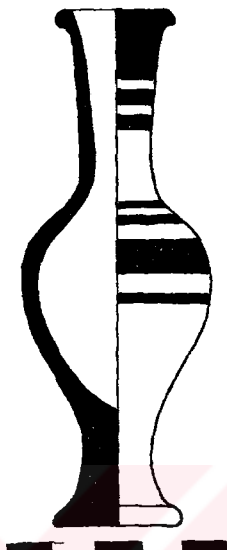

U28

Tavish (?)

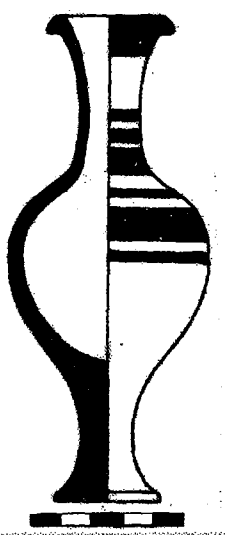
U44

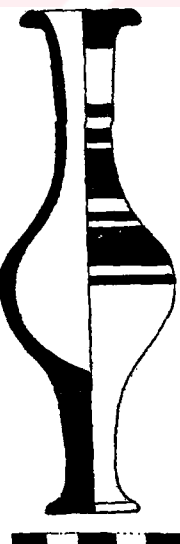
U69

U70

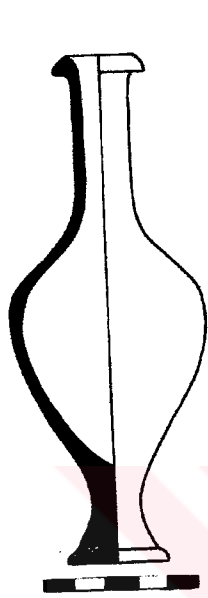

U78

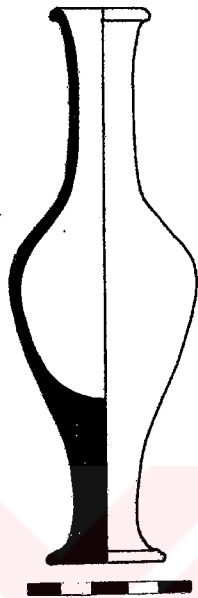

U79

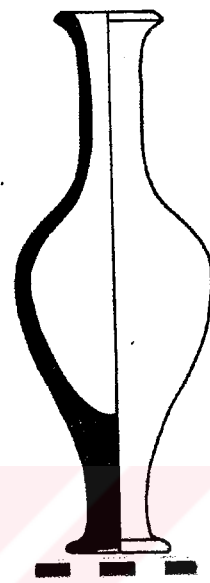

U3

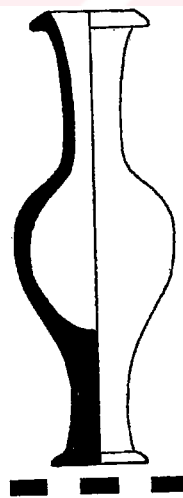
U5

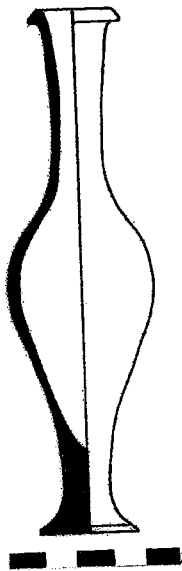
U41

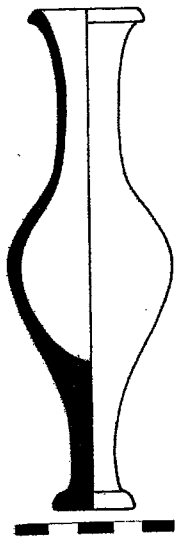
U80

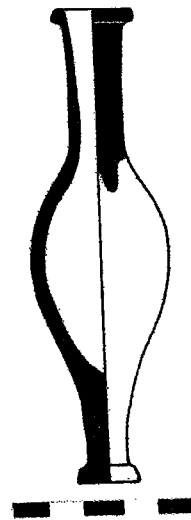
U81

U4

U39

U64

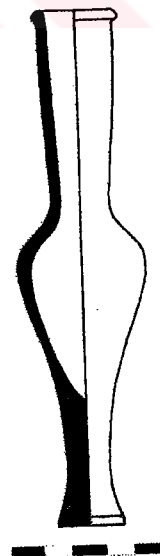
U40

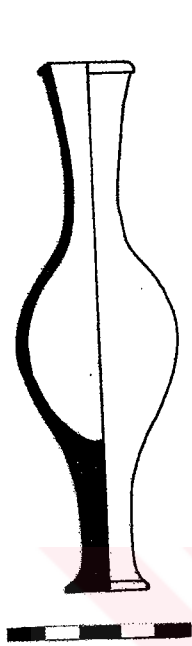
U46

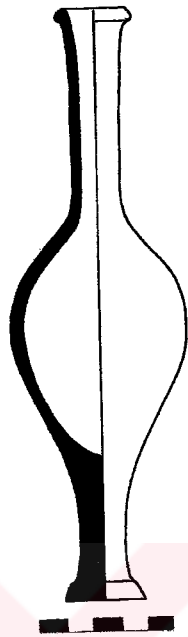
U29

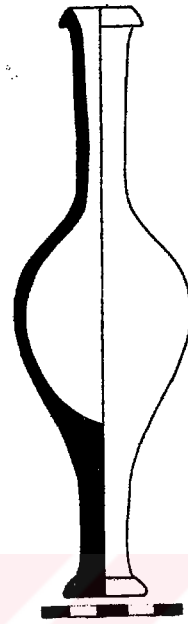
U31

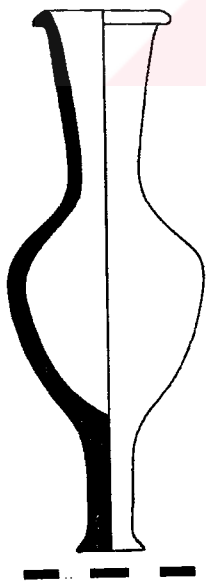
U9

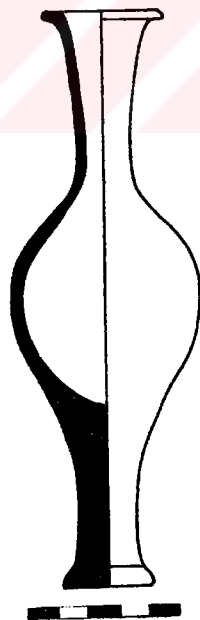
U13

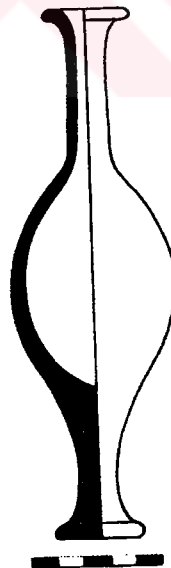
U14

U26

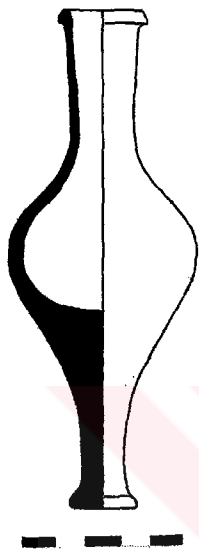

U53

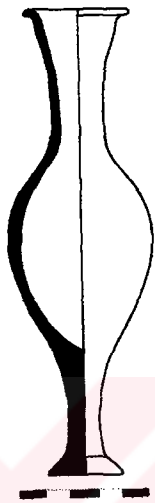

U55

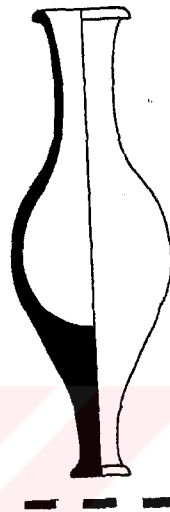

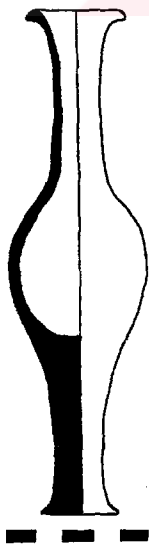
U56

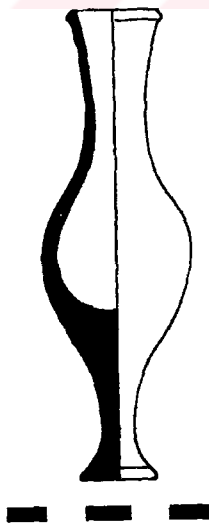
U57

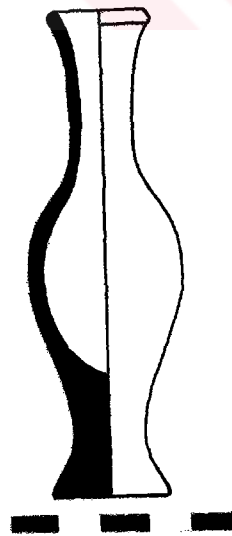
U58

U83

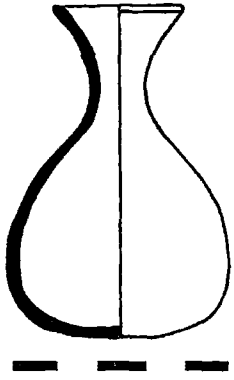

U59

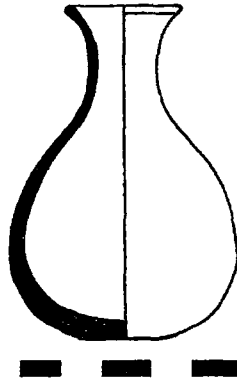

U71

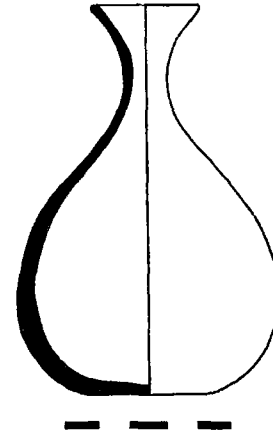

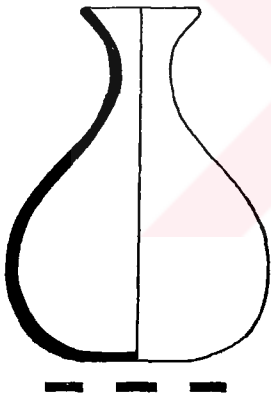
U48

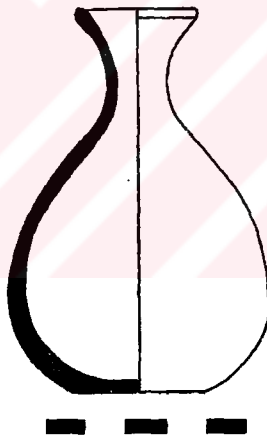
U49

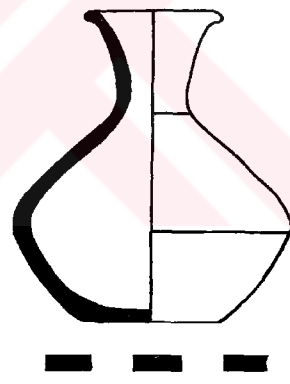
U51

U52

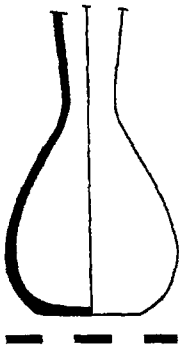

U62

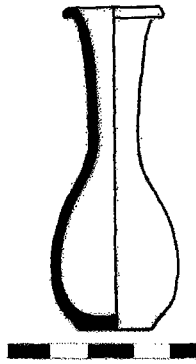

U11

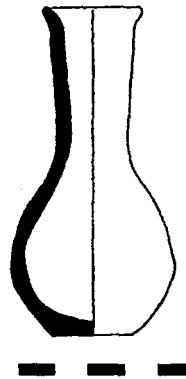

U1

U8

U10

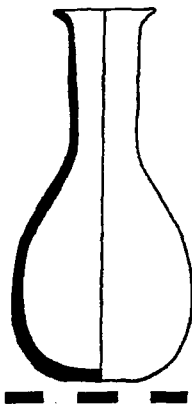
U12

U20

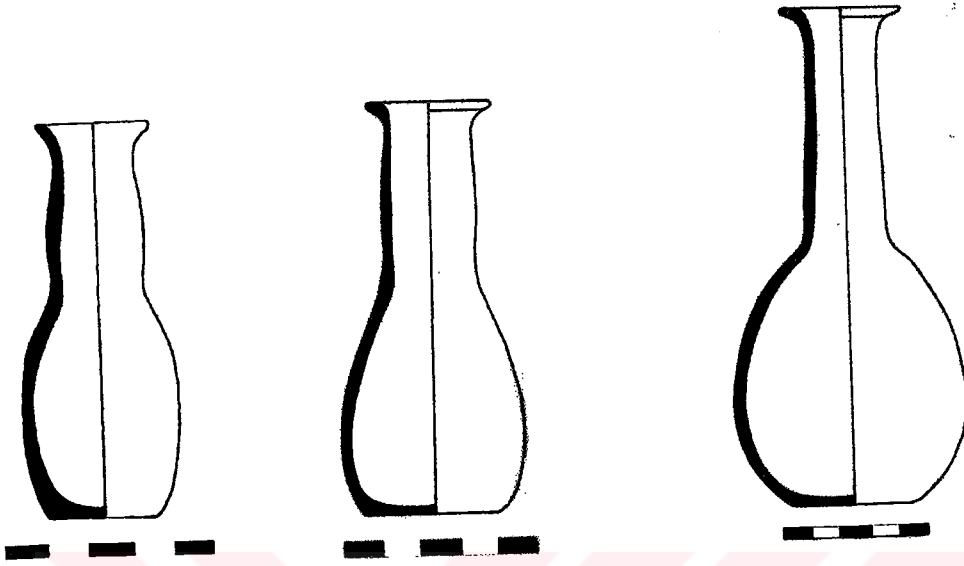
U21

U77

U74

U25

U37

U38

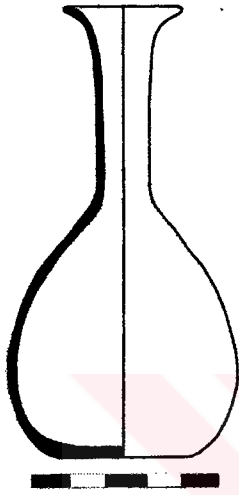

U42

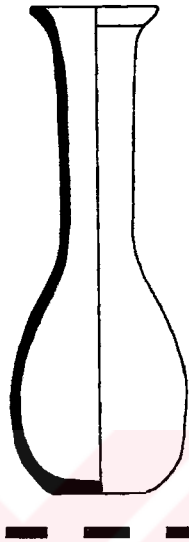
U43

U45

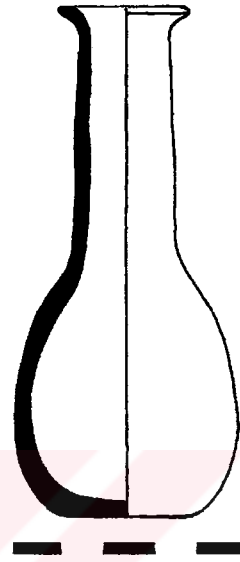

U47

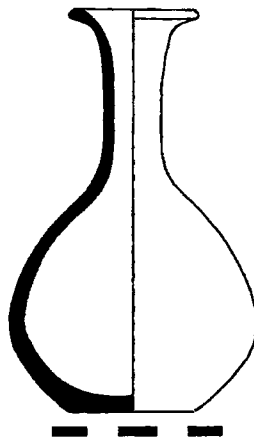
U50

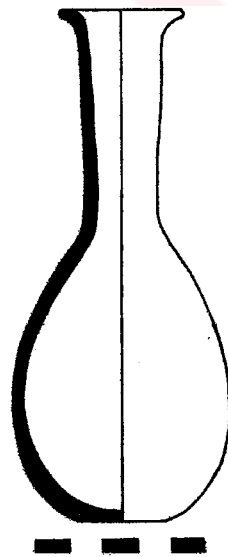
U60

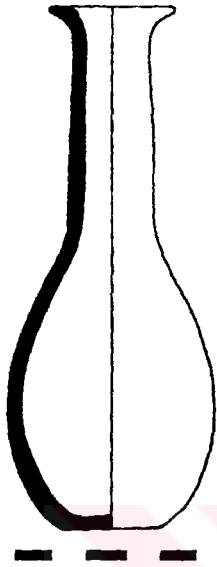
U61

U63

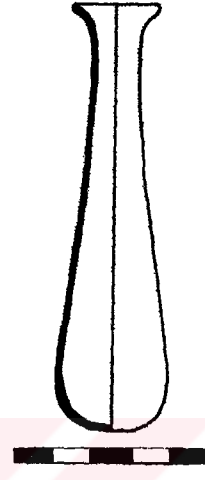
U68

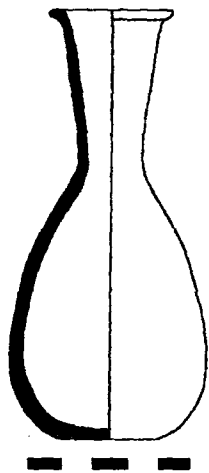
U66

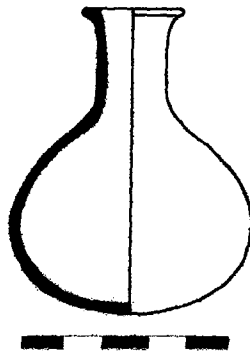
U67

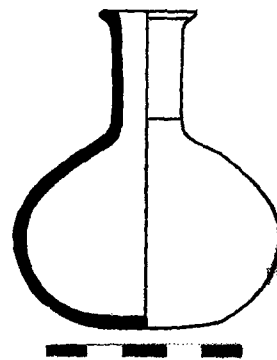
U72

U73

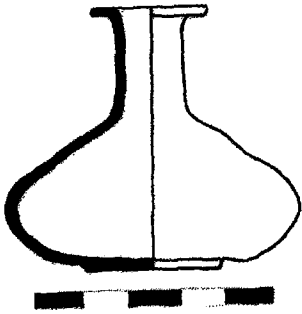

U 32

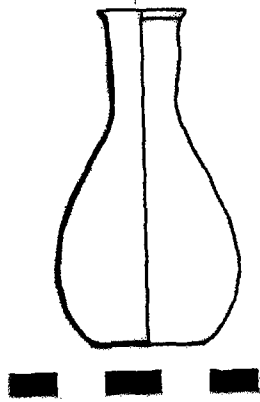

U35

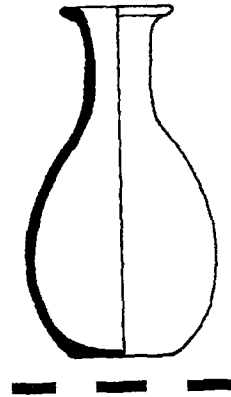

U2

U19

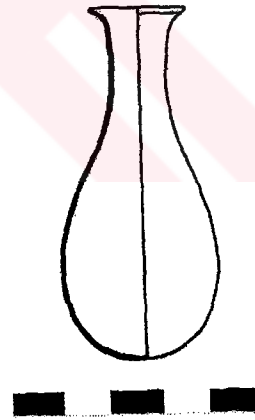
U34

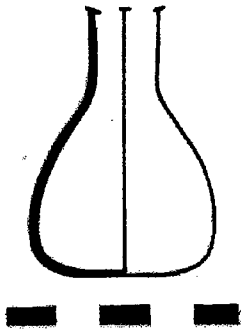
U36

U17

U18

U33

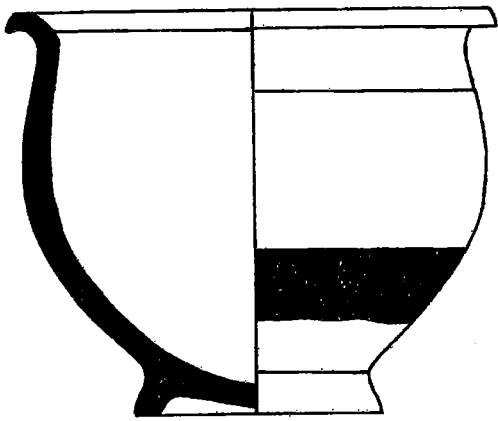

U72

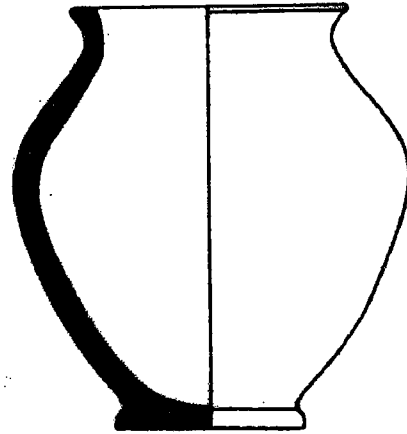

U65

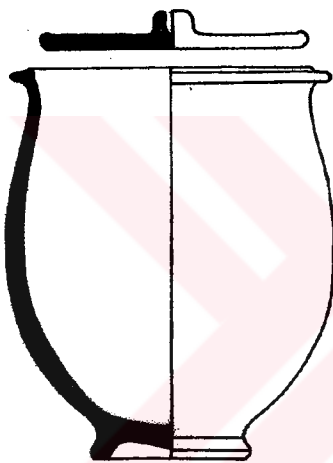

Ur.1

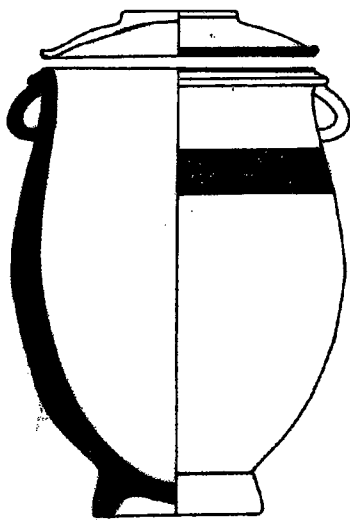
Ur.2

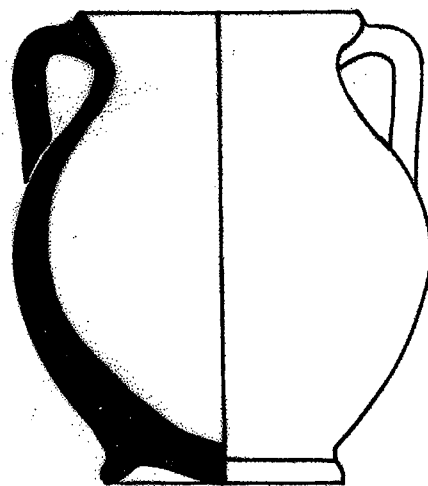
Ur.3

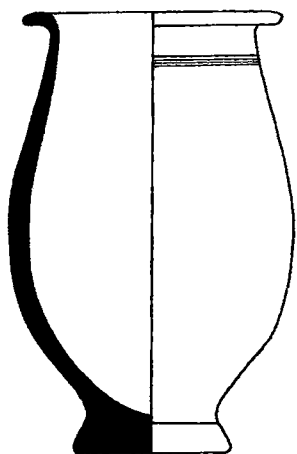
Ur.4

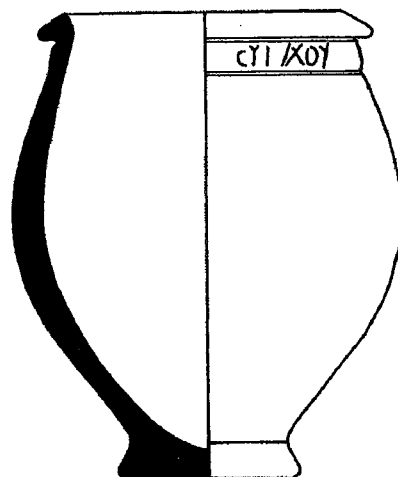
Ur.5

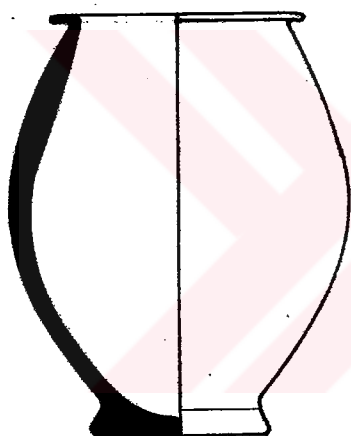
Ur.6

Ur.7

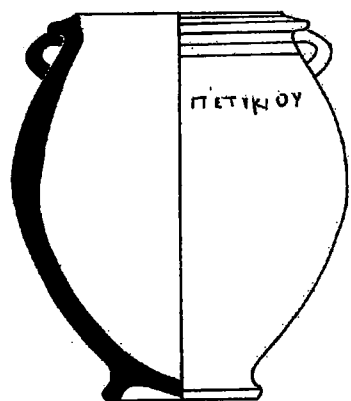
Ur.8

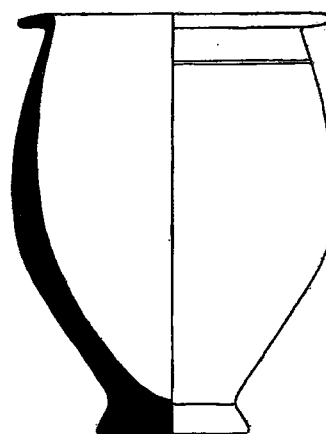
Ur.9

Ur.10

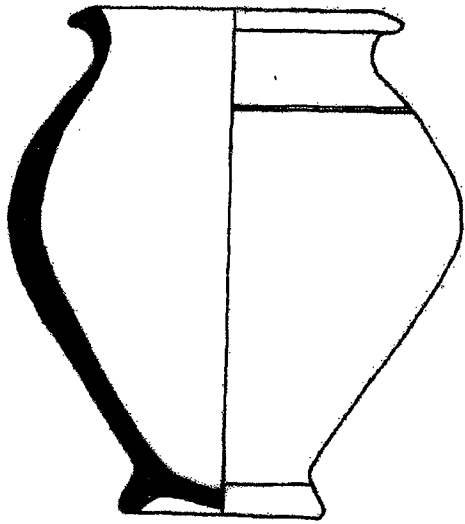

Ur.11

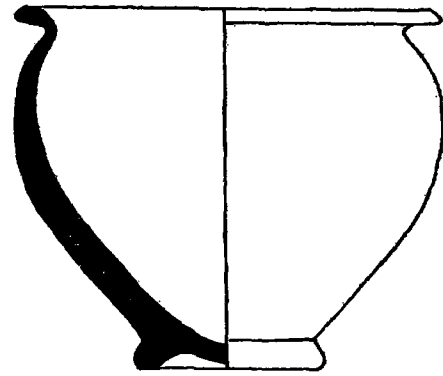

Ur.12

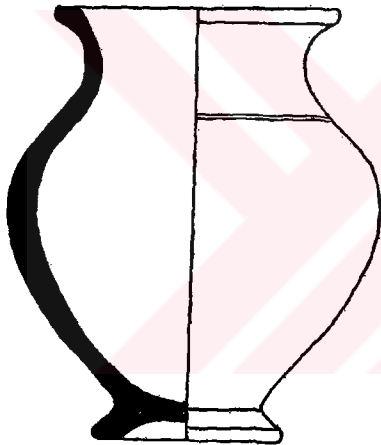

Ur.13

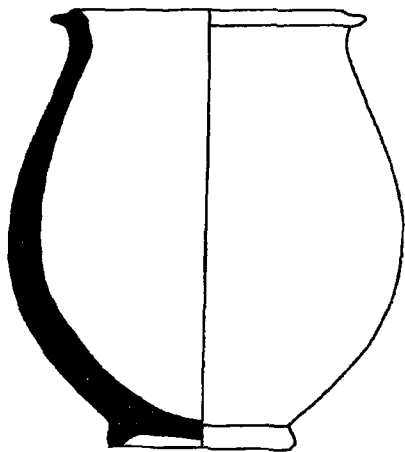
Ur.14

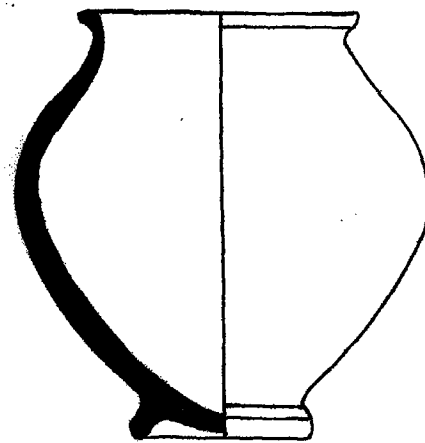
Ur.15

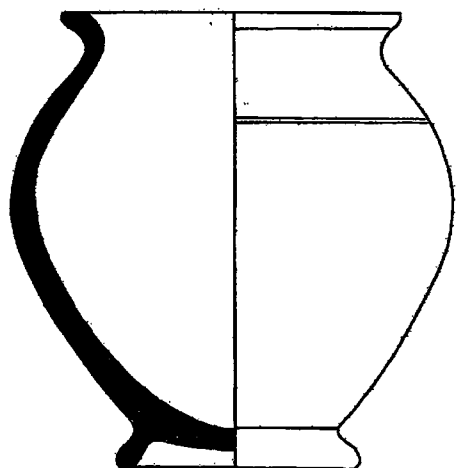
Ur.16

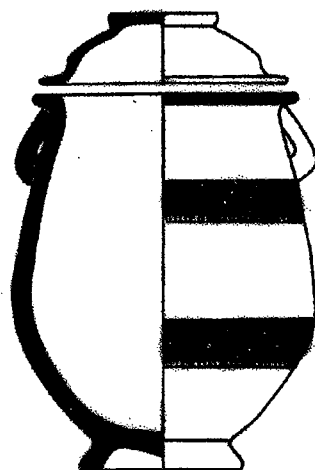
Ur.17

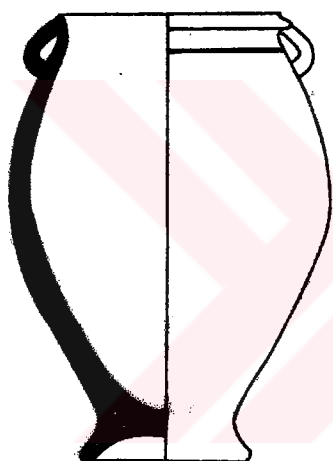
Ur.18

Ur.19

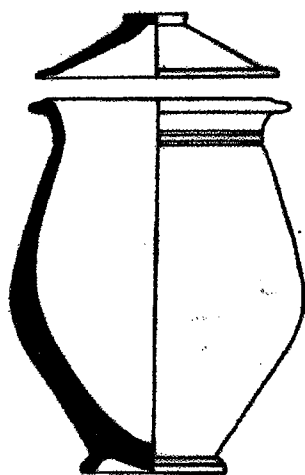
Ur.20

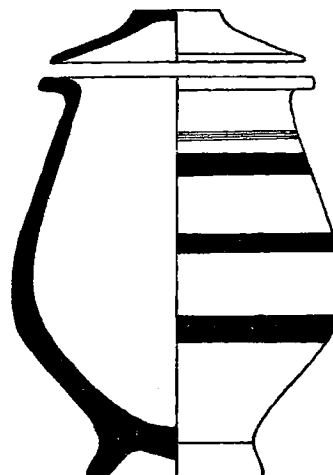
Ur.21

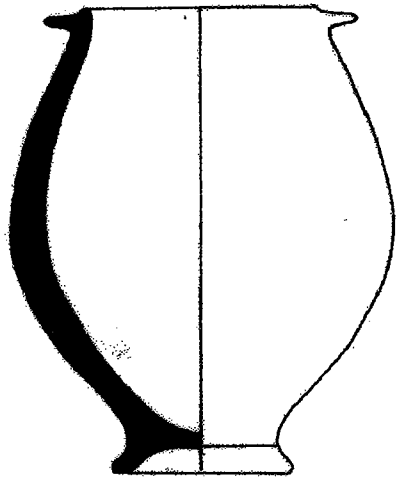
Ur.22

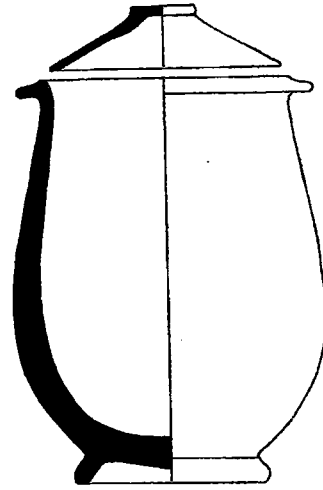
Ur.23

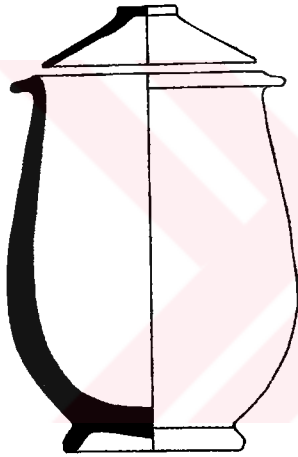
Ur.24

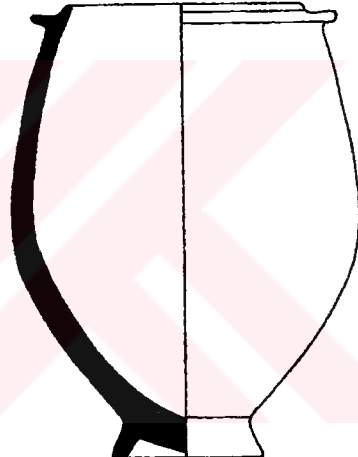
Ur.25

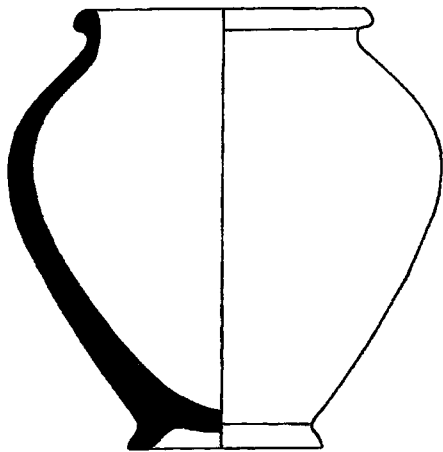
Ur.26

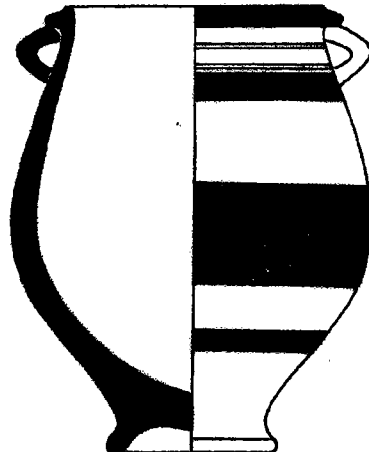
Ur.27

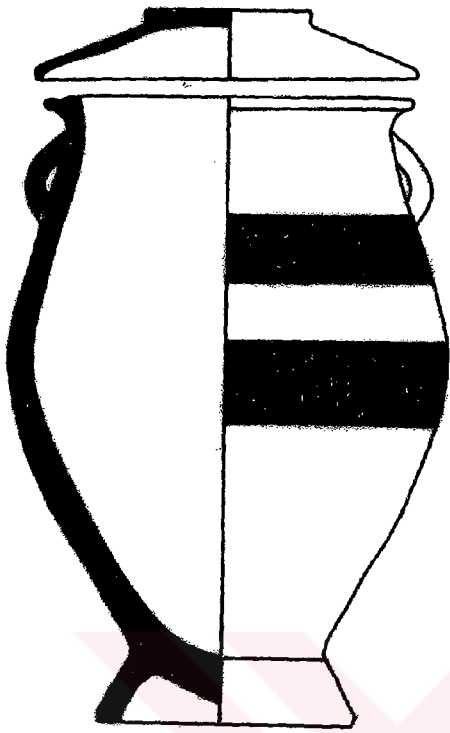
Ur.28

Ur.29

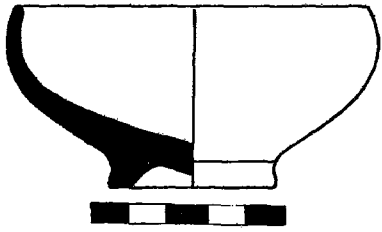

Ur.30

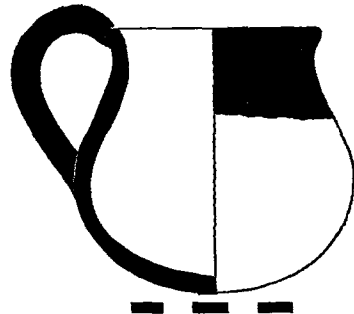

Ur.31

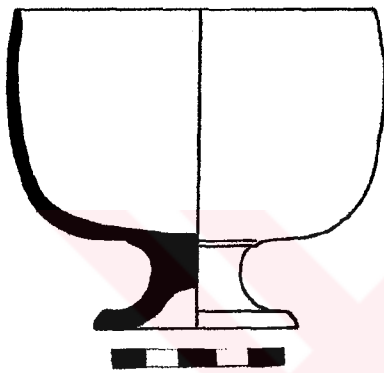

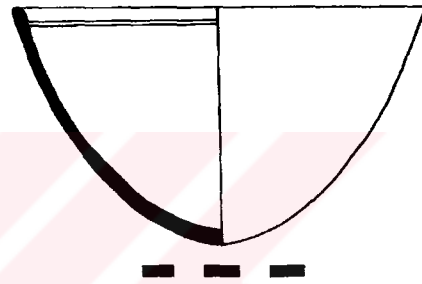
Ç1

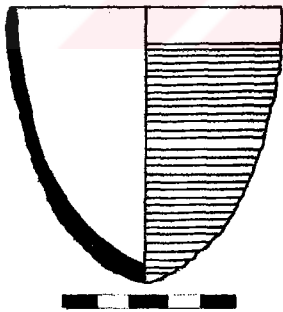
Ç2

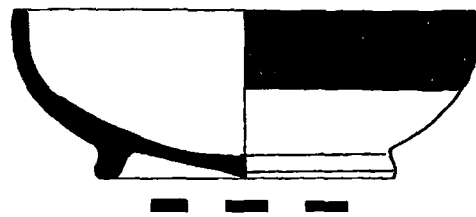
Ç3

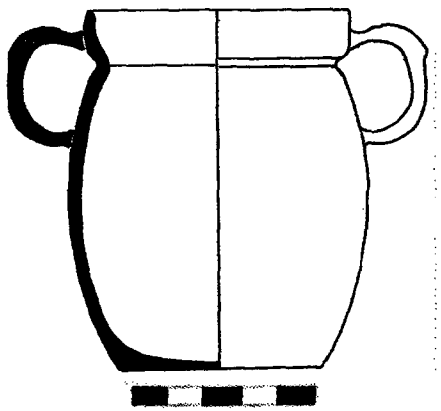
Ç4

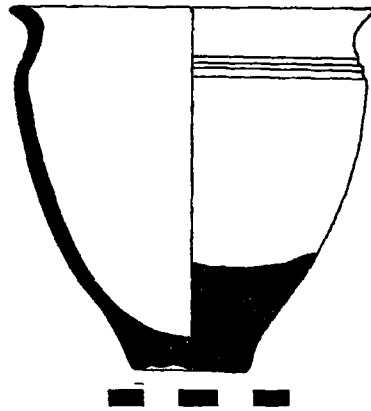
Ç5

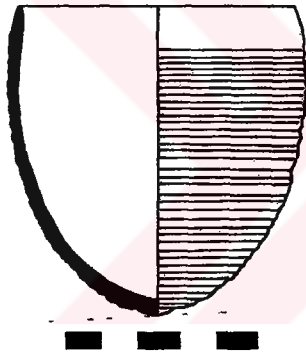
Ç6

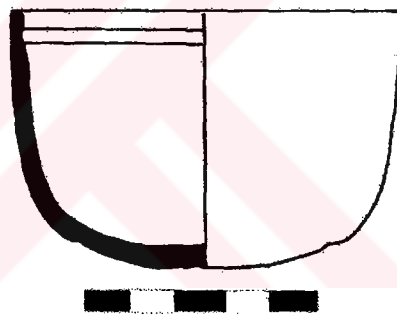
Ç7

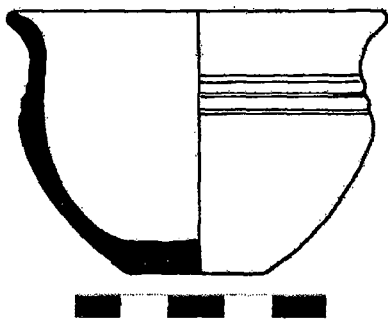
Ç8

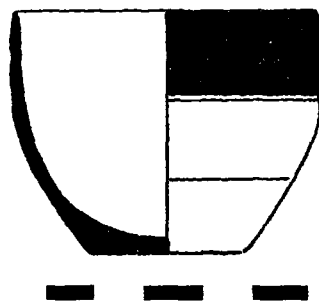
Ç9

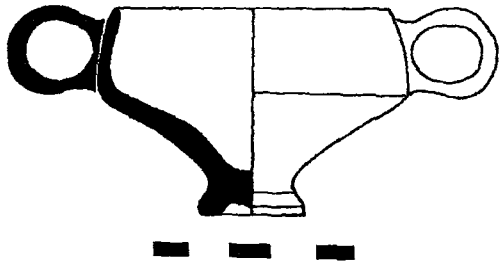
Ç10

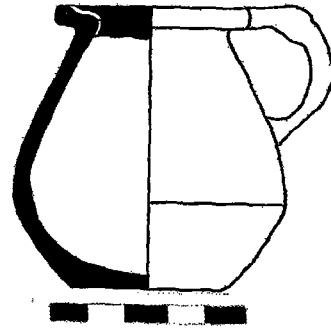
Ç11

Ç12

Ç13

Ç14

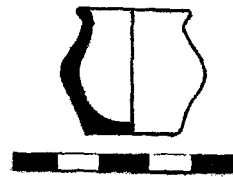
Ç15

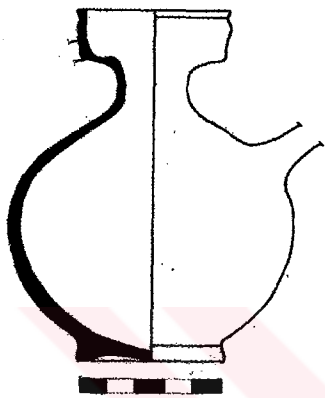
Ç16

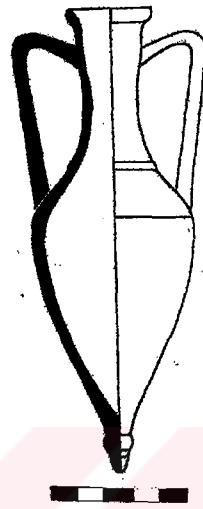
Ç17

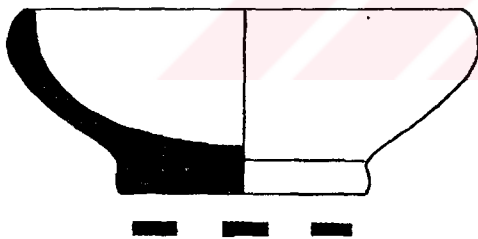
Ç18

Ç19

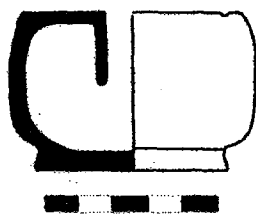
Ç20

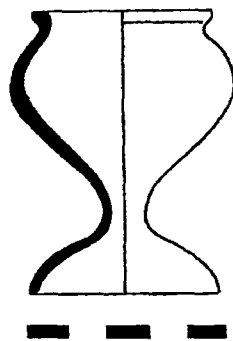
Ç21

Ç22

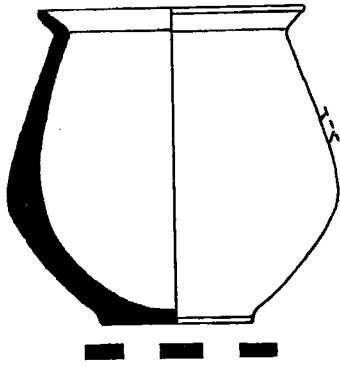

Ç23

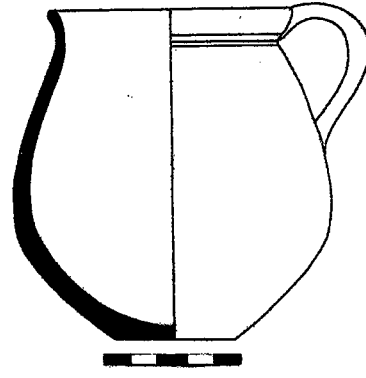

Ç24

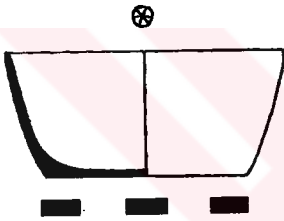

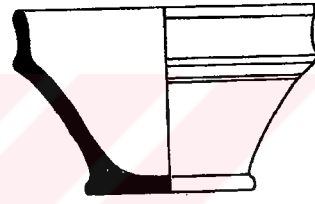
Ç25

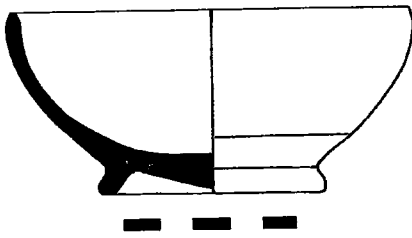
Ç26

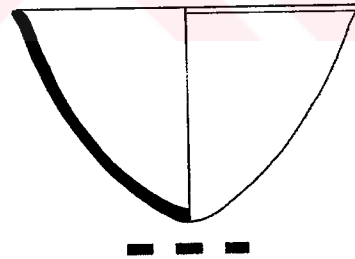
Ç27

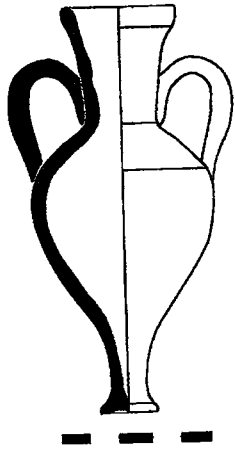
Ç28

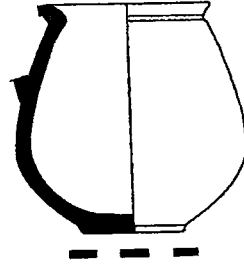
Ç29

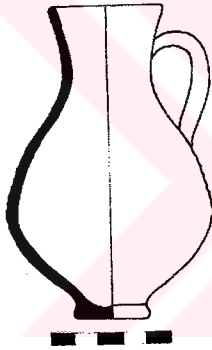
Ç30

Ç31

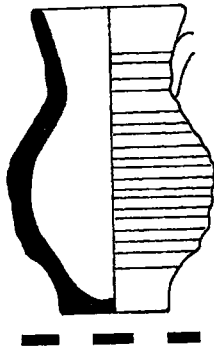
Ç32

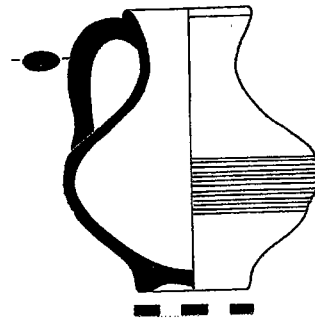
Ç33

Ç34

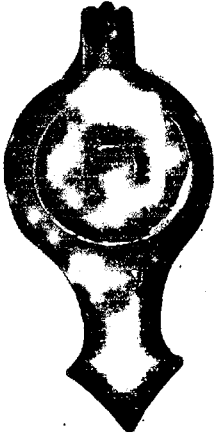
Ç35

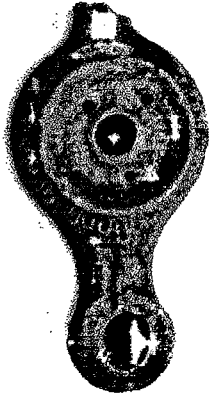
Ç37

RESİMLER

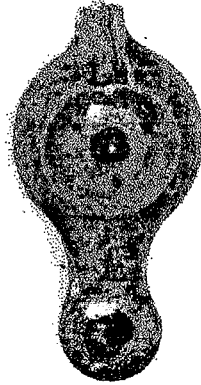

K13

K14

K11

K15

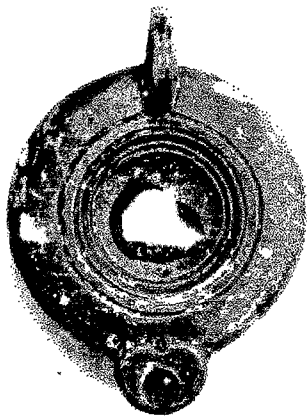
K20

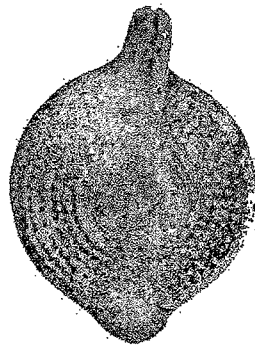
K21

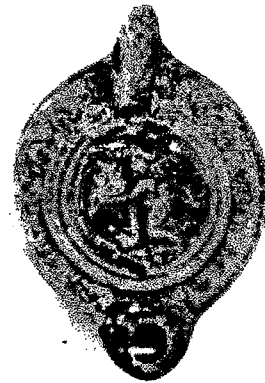
K33

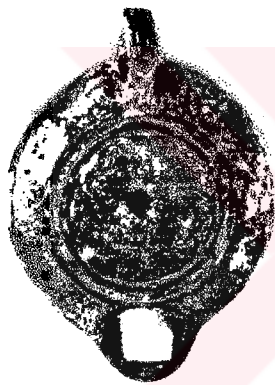
K35

K44

K45

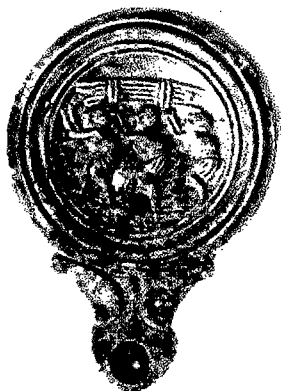
K47

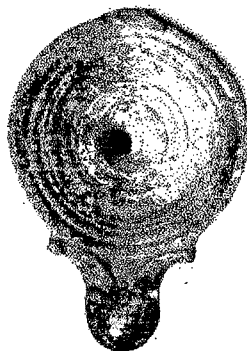
K54

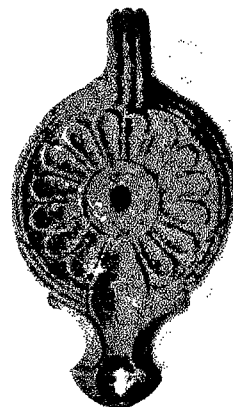
K57

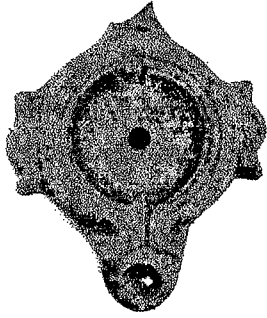
K72

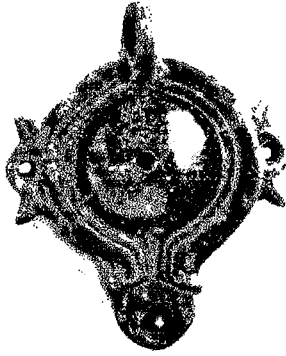
K73

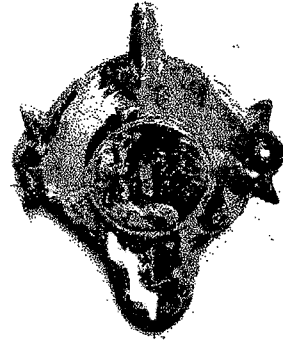
K76

K78

K79

K79

K80

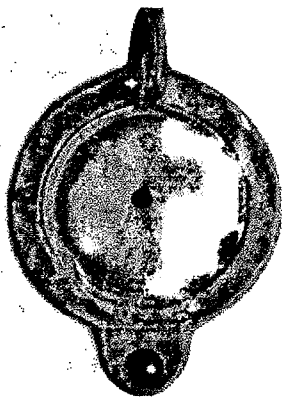
K83

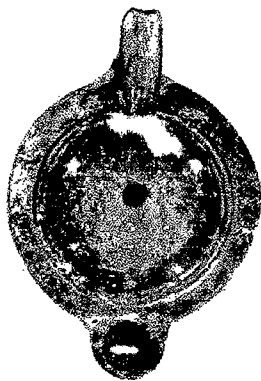
K85

K80

K83

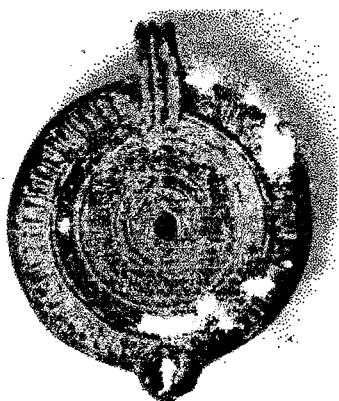
K92

K104

K112

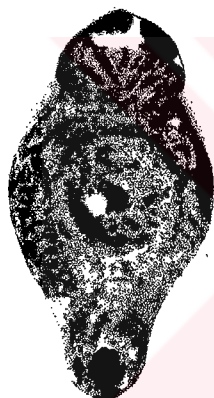
K113

K116

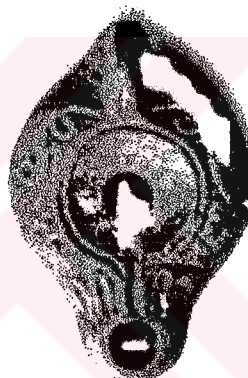
K120

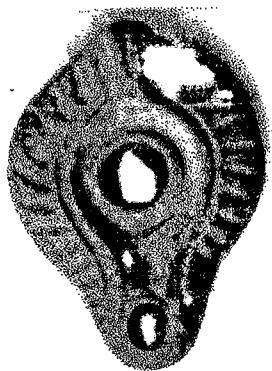
K132

K133

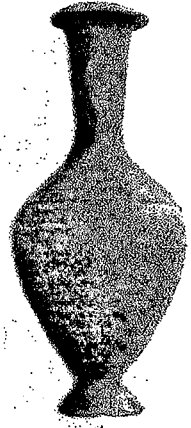
K136

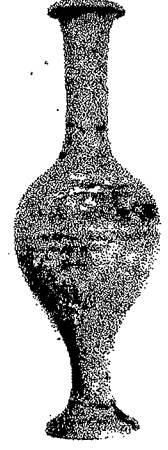
K137

K104

U55

U16

U40

U44

U46

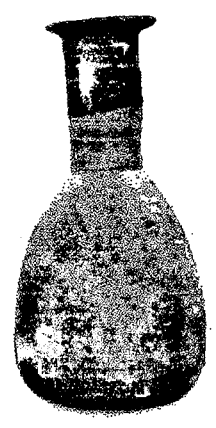
U52

U53

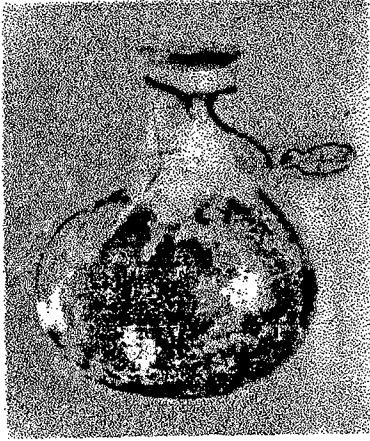
U64

U68

YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANASYON MERKEZİ

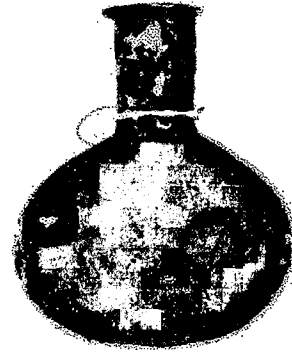

U32

U33

U35

U36

U66

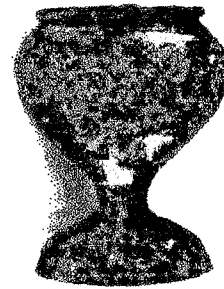
U73

Ç22

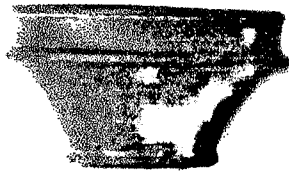
Ç23

Ç27

Ç29

Ç31

Ç32

YÜKSEKÖĞRENİM KURULU DÖKÜMANTASYON MERKEZİ
TEZ VERİ GİRİŞ FORMU

YAZARIN
Soyadı: CİVELEK
Adı: AYNUR

Kayıt no:

TEZİN ADI

Türkçe: Tralleis Nekropolisi Buluntuları Işığında Hellenistik ve Roma Dönemi Seramiği

Yabancı Dil: Hellenistic and Roman Ceramics in Light of the Finds from the Necropolis of Tralleis

TEZİN TÜRÜ	Yüksek Lisans	Doktora	Doçentlik	Tıpta Uzmanlık	Sanatta Yeterlilik
	( )	(X)	( )	( )	( )

TEZİN KABUL EDİLDİĞİ
Üniversite: EGE ÜNİVERSİTESİ
Fakülte:
Enstitü: SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Diğer Kuruluşlar
Tarih: 19.11.2001

TEZ YAYINLANMIŞSA
Yayımlayan
Basım Yeri
Basım Tarihi
ISBN:

TEZ YÖNETİCİSİNİN
Soyadı: ÖZYİĞİT
Adı: ÖMER
Ünvanı: Prof. Dr.

TEZİN YAZILDIĞI DİL: Türkçe

TEZİN SAYFA SAYISI: 203

TEZİN KONUSU: Tralleis Nekropolisi Pişmiş Toprak Buluntuları

TÜRKÇE ANAHTAR KELİMELER:

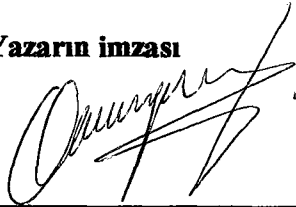
1. Seramik
2. Hellenistik
3. Roma
4. Tralleis
5. Nekropolis

İNGİLİZCE ANAHTAR KELİMELER

1. Ceramics
2. Hellenistic
3. Roman
4. Tralleis
5. Necropolis

1. Tezimden fotokopi yapılmasına izin veriyorum. ( )
2. Tezimden dipnot gösterilmek şartıyla bir bölümünün fotokopisi alınabilir. (X)
3. Kaynak göstermek şartıyla tezimin tamamının fotokopisi alınabilir.

Yazarın imzası

Tarih

4.2.2002.

TÜRKÇE ÖZET

Aydın ili sınırları içinde Kestane Dağı (Messogis) eteklerinde, Tabakhane Çayı'nın (Eudon) Büyük Menderes nehrine birleştiği yerde kurulmuş olan antik Tralleis Karia Bölgesi'nin en önemli kentleri arasında sayılır. Tralleis'in Argoslular ve Thrakialı bazı Traller tarafından kurulduğu ve ismini buradan aldığı söylenir. Antik çağda kentin tarihi Aphrodisiaslı Apollonios ve Koptoslu Christodoros tarafından iki kere yazılmıştır. Kentin Hellenistik dönemden önceye giden tarihi üzerine fazla bilgi olmamakla birlikte, son yıllarda yapılan kazıların yeni bilgiler ekleyeceği kanısındayız. Antik Tralleis kentine 19. yüzyıl sonunda birçok Avrupalı araştırmacının geldiği bilinir. Ch. Texier, Ch. Fellows, O. Rayet-A. Thomas bunlardan birkaçıdır. İlk resmi kazı 1888'de C. Humann ve W. Dörpfeld tarafından tiyatro ve yakınlarında yapılmıştır. 1889 depreminden sonra verilen izinle evlerin onarımında antik kalıntılardan yararlanılmıştır. 1902 ve 1903'te Halil Ethem Bey tiyatro, stoa ve bazilikada yapılan kazılarda zengin heykeltıraşlık eserleri ele geçirir. Uzun süre kazı yapılmayan Tralleis'ta 1996'da bilimsel kazılar Adnan Menderes Üniversitesi tarafından yeniden başlatılır.

Tezimizin konusunu 1968'li yıllardan başlayıp 1992'ye dek Aydın Merkez'de yapılan kazılarda mezarlarda bulunan eserler oluşturur. Çalışmamızdaki amaç bugüne dek üzerinde fazla araştırma yapılmamış olan bu önemli Karia kenti Tralleis Nekropolis'i'nin yayılım sınırlarını belirlemek ve özellikle gömü biçimleri, gömü geleneklerini saptayabilmek ve mezarlardan gelen seramik, cam eserlerin tipolojisi ve kronolojisini kurabilmektir.

Ele geçen eserler arasında sekiz tip kandil belirlenmiştir: Ephesos tip, kalp burunlu tip, volütlü tip, kulaklı tip, U burunlu tip, açısız burunlu tip, yuvarlak burunlu tip ve Geç Roma dönemine ait kandiller. Unguentaria, iğ biçimli ve küresel tip olmak üzere iki sınıfa ayrılır. Urnaların yanı sıra çok çeşitli tipte kaplar ele geçmiştir. Bunların neredeyse tamamının Tralleis'te üretildiklerini söylemek olasıdır. Ayrıca kuvvetli şekilde İtalya etkisi gösterdikleri açıktır. Bu etkinin, özellikle Roma dönemindeki siyasi olaylardan kaynaklandığını söyleyebiliriz.

İNGİLİZCE ÖZET

Tralleis, one of the most important Karian cities, is located at the foot of the ancient Mount of Messogis and near the river Maiandros. It is thought to be founded by the Argives, Thracian Tralleians and it is stated that the name of Tralleis originated from its founders. Ancient writers, such as Apollonios of Aphrodisias and Christodoros mentioned the history of Tralleis in their works.

At the turn of the nineteenth century, a number of European travellers visited the Tralleis. Some of these are C. Fellows, C. Texier, O. Rayet and A. Thomas. In 1888, C. Humann and W. Dörpfeld had begun the first official excavation in Tralleis. After the earthquake 1889, residents in Aydın used extensively ancient ruins of Tralleis to repair and reconstruct their houses. In 1902 and 1903 Halil Ethem started to excavate the theatre, stoa and basilika areas and found new sculptures. Until the 1996, no scientific excavation took place in Tralleis.

In this study, the efforts were directed to the Hellenistic and Roman terracotta and glass findings which came from the graves of Necropolis of Tralleis excavated by the Aydın Museum between 1968-1992 years. These graves contain a lot of terracotta and glass unguentaria, urnae, incurved and outcurved rim bowls, pointed bowls, amphoriskoi, kantharoi, skyphoi, plates found in Tralleis. This study strongly argues that these materials are produced in Tralleis and they show the effects of Italian workshops.
